

blizce honestatis, dummodo non essent initia ex defectu consensu, veluti si contracta essent ab infante, vel furioso, qui consensus incapaces sunt, quia tunc huiusmodi impedimentum minimè oriatur, sit ratione impotentiz, Ordinis, aut voti, aut alterius impedimenti dicimur essent irrita, oriatur utique, vt per Sanchez de matrimon. l. 7. disp. 68. num. 5. vbi num. 7. intelligit siue contrahentes scierint, siue ignorarent impedimentum, contra Anch. hic num. 3. Verac. in speculo coniug. part. 1. art. 52. concl. 3. & Veg. tom. 2. summ. c. 34. casu 15. ac alios existimantes textum in presenti intelligi quando contrahentes sciebant impedimentum, recus quando id ignorabant.

5 In gloss. Turis. ibi, conditionalia non inducunt publicæ honestatis iustitiam. Vide infra n. 10. & seq.

6 In gloss. Consensu. ibi, p. a. contracta ab infante, vel furioso. Notatur ad hoc, quod defectus consensus, ob quem sunt irrita sponsalia, debet esse externus, qualis est in furioso, & infante, vt docent in presenti Archid. num. 9. Ioan. Andr. num. 5. Franc. num. 8. ad finem, Domin. in princip. num. 12. Couar. de sponsal. part. 2. c. 6. §. 2. mon. 3. Sanchez d. lib. 7. disp. 68. num. 14.

7 In gloss. Dissoluendum ibi, impedire omnes consanguineos, &c. Notatur ad hoc, quod si consanguineus, affinis, frigidus, Sacris initiatus, Religiosus, aut alio impedimento dirimentis laborans, sponsalia cum aliqua inest, quamuis ea prorsus irrita sint, cum tamen habebunt effectum, nempe impedire proprios consanguineos vsque ad quantum gradum ne possint validè eam seeminam ducere propter impedimentum illud publicæ honestatis ex illis sponsalibus irritis consurgens, vt per Sanchez d. lib. 7. disp. 68. num. 6. subdens non esse audiendum Chald. in capud audierim, sup. hoc tit. dum negat sponsalia à Monacho initia hoc impedimentum producere, eo quod hic nec velle, nec nolle habeat, cap. si Religiosus de elect. in 6.

8 In gloss. Publica ibi, ex quo consanguineus meus vivens, vel mortuus, &c. Ergo hoc impedimentum publicæ honestatis est perpetuum, ita ut nec morte altius ipsi extinguatur, vt docent in presenti Ioan. Andr. num. 5. Franc. num. 6. & Domin. in fine principij, G. c. in repet. c. ad limina 30. quest. 1. §. 4. quest. 203. num. 485. Fr. Emman. in summ. text. 1. cap. 234. num. 1. Sanchez d. lib. 7. disp. 68. num. 20.

9 In gloss. Idem fecit, ibi, unde aduertit si cum prima contraxerit, &c. Notatur ad hoc, quod si post sponsalia de futuro cum certa persona contrahat sponsus matrimonium de presenti cum secunda consanguinea in prohibito gradu, illudque consummaverit, cum neutra posset validè illud inire, non cum priori ob impedimentum affinitatis consurgens ex copula cum eius consanguinea in gradu prohibito habita; non cum posteriori propter impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validè contractis cum prædicta eius consanguinea, vt per Nauat in man. cap. 22. num. 57. Ludovic. Lopez in instrum. Conscient. part. 2. vbi de matr. c. 50. fol. 1147. Sanchez d. lib. 7. disp. 68. n. 24.

§. Ille verò.

10 Sponsalia contrahens cum aliqua sub conditione, & ante impletam conditionem contrahit sponsalia de presenti cum consanguinea prima, est matrimonium cum secunda, quia ex sponsalibus conditionalibus non nascitur impedimentum publicæ honestatis. Colligunt Doctores in princ. text. citati

11 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Barthol. à Ledesma de matrimon. dub. 43. concl. 2. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 34. concl. 3. num. 3. in fine. Sanchez de matrimon. lib. 7. disp. 69. num. 2. Gutier. cod.

tract. c. 103. num. 19. & 20. Bonacin. in simili tract. q. 3. puncto 11. num. 5. Valer. Reginald. in praxi fori p. 2. lib. 3. n. 129. ego ipse de officio, & potest. Episc. part. 4. alleg. 51. num. 185.

Vnde Henricus in summ. lib. 12. c. 10. §. 2. lit. D. docet 12 ex sponsalibus impuberis ante septennium, quæ pro filio inecunt parentes, non contrahi impedimentum nisi expressè, aut tacite impleta ætate consenserit, vel nisi iam discreti præcenses sint absque contradictione, vel abentes dum id sciunt consenserint externo signo.

Ante conditionem extantem. Intellige igitur quando 13 conditio est de futuro, si enim sit conditio de presenti, aut de præterito, oriatur statim impedimentum publicæ honestatis, si ex conditiones vere sint, quia quando conditio est de presenti, aut præterito, & est vera, iam extat, nec consensum suspendit, ac proinde sunt vera, & absoluta sponsalia, vt per Couar. de sponsal. part. 2. cap. 6. §. 2. n. vlt. Gaet. in repet. cap. ad limina. 3. quest. 1. §. 4. quest. 203. num. 486. Anton. Cuch. in instrum. maior. lib. 5. tit. 10. num. 5. Sineh. d. lib. 7. disp. 69. num. 4.

In Gloss. Conditionis ibi, & intellige de conditione honesta, &c. Notatur ad hoc, quod si conditio de futuro sit impossibilis, aut turpis, taliter vt non sit contra matrimonij substantiam, oriatur statim publicæ honestatis impedimentum, quia cum ea conditio habeatur pro non adiecta, manent sponsalia omnino absoluta, ita post multos à se relatos docet Sineh. d. lib. 7. disp. 69. num. 6. vbi num. 7. subdit quod nihil refert si adiciantur tales conditiones impossibiles, aut turpes loco, & absque consensu interno absoluto, nisi locus ille patens sit, aut defectus consensus.

In ead. gloss. ibi, quid si quis tali conditione, &c. Notatur ad hoc, quod sunt sponsalia conditionalia contracta sub hac conditione, si Deo, & Ecclesiæ placebit, atque ita reperto impedimento, ob quod ea sponsalia sunt nulla, non oriatur publicæ honestatis iustitia, vt per Sanchez. cod. tract. de matrimon. lib. 5. disp. 1. num. 8.

In ead. gloss. ibi, conditiones enim tacite, &c. Notatur 16 ad hoc, quod publicæ honestatis impedimentum non oriatur ex sponsalibus sub conditione, etiam quæ à iure inest, contractis, vt per Couar. de sponsal. part. 2. c. 6. §. 2. mon. 4.

DE SPONSALIBUS, & MATRIMONIIS

De Desponsatione impuberum.

TIT. II.

SVM MARI VM.

1 Sponsalia amborum infantium, vel alterius tantum per superuenientiam maioris ætatis non validantur, nec publicam honestatem inducunt, nisi fuerint ratificata tacite, vel expressè, & n. 2.

3 Sponsalia ante septennium completum non contrahuntur.

4 Impedimentum publicæ honestatis non oriatur cum puella minori septem annorum.

5 Sponsalia per verba de presenti contracta inter impuberem, & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati valent vt sponsalia de futuro, & inducunt publicam honestatem.

6 Matrimonium contractum inter impuberem per verba de presenti non valet in vim matrimonij, sed tantum in vim sponsaliorum de futuro.

7 Sponsalia de futuro iuris interpretatione in matrimonium

nium transeunt quando aetate perfecta superuenit copula, vel alius modus copulae adaequatur, secus de iure Concilii Tridentini.

- 8 Potentia impuberis ad copulam probatur si femina impubes ab alio fuerit cognita, vel puer impubes aliam feminam cognouerit.
- 9 Sponsalia pro absentibus filiis non tenent nisi ipsis praesentibus, vel nisi approbauerint tacite, vel expresse ex post facto.
- 10 Sponsalia contracta pro parentibus pro filiis praesentibus, & tacitis valida sunt.
- 11 Sponsalia si parentibus contrahant pro filiis absentibus, vel infantibus, qui capaces non sunt, satis non est si postmodum nouerint, & tacendo non reclamauerint, nisi certiores facti tacite, vel expresse ratificauerint.
- 12 Sponsalia si qui contrahat pro extraneo, non sufficit praesentia, & taciturnitas, sed desideratur aliud signum consensus interueniens, ut illa valeant.

CAP. Si infantes Vnic.

Bonif. VIII.

VANDO infantes duo, vel vnus saltem minor septennio contrahunt sponsalia, sunt nulla, & quamuis deinde veniant ad aetatem non conualescunt, nec inducunt impedimentum publicae honestatis, nisi septennio exacto cognoscatur de nouo consensu expresse, vel tacite, veluti verbo, seu facto, aut cohabitatione. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Anch. Franch. Viuan. in rationali lib. 4. pag. 12. Alagon. in compend. pag. 571. remissio Casali. in amor. & Ximen. in concordant. p. 1. & 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 14. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 16. num. 5. vbi mon. 6. subdit quod factio consensus ratificat, ut quia post septennium simul iacent, vel se osculantur ut sponsi, aut si alter alterius Domum petat, vel mittat munuscula a sponsis mitti consuevit, additque tacite ratificationis etiam signum esse si adueniente legitima aetate contrahentes mutuo habebant habitationem in domo vni, vel mulieris, vel cuiuscumque.

3 Maior septennio, &c.] Ergo ante septennium completum non contrahuntur sponsalia, ut per Greg. l. 3. verbo sete annos tit. 1. part. 4. Couar. de sponsalib. part. 1. cap. 2. num. 2. Henric. in summ. lib. 11. cap. 13. §. 9. lit. I. Mandos. de aetate minori cap. 14. num. 11. Sanch. de matr. lib. 1. disp. 16. n. 2.

4 Et alter minor, &c.] Notatur ad hoc, quod ex sponsalibus contractis cum puella minore septem annorum non oritur impedimentum publicae honestatis, ut per Veracru. in specul. coning. part. 1. art. 52. vers. secunda conclusio, Steph. de Gaet. in repet. cap. ad limina 30. q. 1. §. 4. ex n. 485. Cened. ad decretal. collect. 19. n. 3.

§. Idem quoque.

- 5 Sponsalia per verba de praesenti contracta inter impubertem, & pubertem, vel inter ipse puberes non proximos pubertati, valent ut sponsalia de futuro, nec in matrimonium transeunt ex sola perseverantia aetatis, nisi alter approbent, inducunt tamen publicam honestatem. Colligunt Doctores in princip. sext. citati.
- 6 In matrimonium non transeunt de praesenti, &c.] Notatur ad hoc, quod matrimonium contractum inter im-

puberes per verba de praesenti non valet in vim matrimonij, sed tantum in vim sponsaliorum de futuro, ut per Couar. de sponsal. part. 1. c. 3. & num. 1. cum seqq. Boet. decis. 12. n. 37. Fr. Emmann. in summ. tom. 3. cap. 210. n. 2. Petre. l. 1. vers. dubitatur, tit. 1. lib. 5. Ordinam. Spin. in speculo testam. gloss. 1. princip. n. 78. Henric. in summ. lib. 1. cap. 13. §. 2. & c. 5. §. 4. Chald. Petreia de emp. & vend. c. 3. n. 10. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 21. n. 2. Fr. Molin. de ritu nuptiar. lib. 1. compar. 11. num. 27.

Nisi per carnis copulam, &c.] Notatur ad hoc, quod 7 sponsalia de futuro iuris interpretatione in matrimonium transeunt quando aetate perfecta superuenit copula, vel alius modus, scilicet copulae adaequatur, ut per Ruin. conf. 103. lib. 1. Couar. part. 1. cap. 4. §. 2. n. 3. Mascard. de probat. concl. 1029. num. 3. & 4. Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 1. n. 60. cum seqq. Spin. d. gloss. 15. n. 61. ad ued. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 11. n. 28. & compar. 14. num. 31. vbi num. 38. declarat primò, ut procedat quodvis signa illa fuerint emissa aetate iam perfecta, secus imperfecta, et si proxima pubertati, & licet malitia aetatem suppleret, & num. 41. declarat secundo quando sponsalia fuerint contracta à minoribus septennio, nam hac adueniente maiori aetate ex signis anterioribus non transeunt in matrimonium, & num. 43. declarat tertio, ut hanc procedant attento iure veteri, secus inspecto nouo Concilio Tridentini. Nam licet impubes sponsalia in eum modum contraherent, licet etiam consensus tunc coram Parocho, & duobus, vel tribus testibus iuxta S. Concilij decretum interponerent, adhuc adueniente pubertate, sequuta copula, & aliis signis non esset verum matrimonium nisi per verba de praesenti denuo contraherent, & mutuum consensus ostenderent coram Parocho, & testibus.

In gloss. Supplebat ibi, quod si puer minor, &c. Nota. 8 tur ad hoc, quod satis probatur potentia impuberis ad copulam si femina impubes ab alio fuerit cognita, vel puer impubes aliam feminam cognouerit, ut per Sanch. de matrim. lib. 7. dub. 104. n. 25.

§. Porro.

Sponsalia pro absentibus filiis non tenent, nisi ipsis praesentibus, vel nisi approbauerint tacite, vel expresse ex post facto. Colligunt Doctores in princip. text. citati.

Ut si praesentes fuerint, &c.] Notatur ad hoc, quod 10 sponsalia contracta per parentes pro filiis praesentibus, & tacitis valida sunt, ut per Villalob. commun. opinion. lit. M. n. 60. Nauar. in man. cap. 22. n. 5. 8. Azor. in specul. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. vers. filij, Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 23. num. 3. vbi n. 4. post Brunel. de sponsalib. Felin. & Verac. limitat nisi filius metu reuerentiae parentum taceat, & faciat quae eleganter tradit idem Sanch. cod. tract. de matrim. lib. 4. disp. 9. n. 12.

Possit sciens ratificauerint tacite, vel expresse, &c.] 11 Ergo quando parentes contrahunt sponsalia pro filiis absentibus, vel infantibus, qui capaces non sunt, satis non est si postmodum nouerint, vel facti sunt doli capaces, idque norunt, taceant non reclamantes, quia text. in praesenti manifestè constituit differentiam inter sponsalia à parentibus nomine filiorum praesentium, & tacentium contracta, quo casu dicit valere si non contradicerent; & inter contracta filiis absentibus, quo casu dicit non valere nisi certiores facti ratificentur tacite, vel expresse; ergo in hoc casu ultra taciturnitatem petit alia expressa, aut tacita signa consensus; quare ita docent in praesenti Ioan. Andr. num. 2. Domin. & Franc. num. 4. Brunel. de sponsalib. concl. 11. n. unico, Vega lib. 6. sum. c. 31. Sanch. d. lib. 1. disp. 24. n. 16. vers.

vers. varius, subdus in fine in hoc casu nullum esse dicendum siue parentes contrahant pro filiis, siue extranei. Qui quid teneant hic Imol. & Anch. n. 3. Hentig. in sum. lib. 11. c. 13. §. 5. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 234. n. 5. & alij per Sanch. ubi supra citati.

- 12 In gloss. Sponsalia. ibi. sed verius videtur quod dicit Host. &c. Tenet hac gl. non esse speciale dum parentes pro filiis contrahunt, vt sufficiat presentia, & taciturnitas, sed idem dicendum esse de quocunque extraneo, sequenter Domin. hic in fine, Fr. Emman. d. c. 234. n. 4. Contrarium tamen multo probabilius est, videlicet speciale esse in parentibus, vnde si alij respondent, desiderabitur aliud signum consensum internum exprimens, vt valeant sponsalia, quia in hoc text. tanquam quid speciale hoc de parentibus statuitur, vt docent in presenti Archid. prope fin. Ioan. Andr. in fine. Franch. in hoc §. num. 3. & 4. & Anchar. n. 3. Greg. l. 10. verbo nullas pueras tit. 1. part. 4. Marien. in rub. tit. 1. gloss. l. n. 2. §. 26. l. 5. nona recopil. Sanch. d. l. 1. disp. 23. n. 7. Franch. Molin. d. lib. 1. compar. 11. num. 38.

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

De Cognatione spirituali.

TIT. IV.

SYMMARIVM.

- 1 Cognatio spiritualis contrahitur inter baptismum, & leuantes, filios, & uxorem leuantis ante carnaliter cognitam, & suscipientem, ac patrem, & matrem suscepi, & similiter de baptizante.
- 2 Doctores referuntur agentes de materia Conc. Trident. sess. 24. de reform. Matrim. c. 2.
- 3 Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet paternos.
- 4 Cognatio spiritualis contrahitur a viro non transfunditur in uxorem, nec e contra.
- 5 Vir & uxor minimè peccant suscipientes alienum puerum in Baptismo.
- 6 Cognatio spiritualis contrahitur inter suscipientem, & parentes carnaliter suscepti, non vero adoptantes.
- 7 Cognationem spiritalem non contrahit suscipiens in Baptismo non solemnem.
- 8 Cognationem spiritalem non contrahit suscipiens in Ecclesia, ubi seruata fuerunt solemnitates, domi baptizatum.
- 9 Baptizans etiam laicus in extremo necessitatis articulo contrahit cognationem perfectam spiritalem dirimentem subsequens matrimonium.
- 10 Confirmatio frontis inducit spiritalem cognationem sicut Baptismus.

CAP. Ne dum. I.

Bonif. VIII.

INTER baptismum, ac suscipientem, ipsiusque filios, & uxorem ante susceptionem carnaliter cognitam, & inter suscipientem, patremque baptizati, ac matrem, & impedimentum diuines contrahendum, & contractum, eisdem modis contrahitur cognatio spiritualis in Confirmatione. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anch. Dmino. Monach. Franch. Viuian. in ration. lib. 4. pag. 68. Alagona in compend. pag. 184.

- 2 Innouatur à Concil. Trident. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 2. in hęc verba, *flagit vt vnus tantum siue vir, si-*

*ue mulier iuxta sacrorum Canonum instituta, vel adsum-
mum vnus, & vna baptismum de Baptismo suscipiens,
inter quos, ac baptizatum, & illius patrem, & matrem,
necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizati-
que patrem, ac matrem, tantum spiritualis cognatio contrahi-
tur.* Haec tenet Concil. super cuius declaratione Pius V. in sua Constit. incip. *Cum illius vicem, sub dat. Roma 4. Kalend. Decemb. 1566.* decreuit, & declarat nullum amplius impedimentum ratione cognationis huiusmodi subesse quominus inter matrem, vel uxorem suscipientis, & baptismum, baptizati-que patrem, & matrem, & quascunque alias personas, tam ex parte suscipientis, quam baptizantis, & baptizati in Concilio Trident. nominatum non expressas matrimonium liberè, & licitè contrahi possit. Vnde Sacra Concilij Trident. Congregatio censuit liberè, & licitè posse matrimonium iniri inter personas nominatum non expressas in d. c. 2. eiusdem Concilij, vt refert Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarra lib. 4. tit. 5. l. 1. de matrim. n. 78.

Cognatio igitur spiritualis non contrahitur inter ipsosmet paternos, vt docent Lop. in instr. Conf. part. 2. c. 5. l. de matrim. col. 2. Galleg. de cognat. spirit. c. 5. n. 8. Vegg. tom. 1. summ. c. 33. casu 40. Galet. in margaria casuum Concilij, verbo matrimonij pag. 165. col. 1. Sanch. de matrim. l. 7. disp. 54. n. 12. Valer. Reginald. in praxi fori panis l. 31. n. 50. Bonacin. de matrim. g. 3. puncto 5. §. 1. n. 4. Armendar. d. l. 1. de matrim. n. 84. ego ipse de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 30. n. 5.

Nec etiam contrahitur a viro eo quod aliquem tenent in Baptismo, vel Confirmatione transfunditur in uxorem, vel e contra vt post Pet. de Ledesm. Soar. Fr. Emman. & alios tenet Sanch. d. lib. 7. disp. 54. n. 11. Hentig. in sum. lib. 12. cap. 1. §. 2. Valer. Reginald. d. lib. 31. n. 149. Aegid. de Coninck tom. 2. disp. 32. num. 24. vers. inter feminam, Armendar. d. l. 1. de matrim. n. 84. ego ipse d. alleg. 30. n. 56. Ex quibus colligitur vitium, & uxorem minimè peccare suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt tradunt Nauar. in man. cap. 22. n. 39. Armendar. d. n. 84. Sanch. d. lib. 7. disp. 57. n. 5. Bonacin. d. §. 2. n. 5. ego ipse d. alleg. 30. n. 57. potest enim patrinus contrahere matrimonium cum ea, cum qua simul alienum filium suscepit, vt declarat iust. me. Pius V. in d. Constitution. incip. *Cum illius vicem*, vt refert Sanch. d. lib. 7. disp. 54. n. 12. & Bonacin. d. §. 2. num. 6.

Parèque baptizati, ac matrem, &c.] Intelligit carnaliter, vt tradunt Galleg. de cognat. spiritualis cap. 7. n. 11. Sanch. d. lib. 7. disp. 54. n. 16. Valer. Reginald. d. lib. 31. num. 150. vers. ceterum, ego ipse dicta allegat. 30. num. 54.

Qui eandem suscepit de Baptismo, &c.] Intelligit si sollemnis sit, quia cum adhibere susceptorem sit cœmonia ab Ecclesia instituta pro Baptismo sollemni, ideo ubi hic non est, non dicitur propitè, & verè susceptor, qui tenet, ac proinde cognationem spiritalem non contrahit, vt resoluunt Soar. in 3. part. g. 67. art. 8. dub. vlt. Fr. Emman. in sua tom. 1. c. 22. §. 2. concl. 2. Bonacin. d. puncto 5. §. 2. n. 11. Sanch. d. lib. 7. disp. 62. n. 14. quicquid dicant Gutier. de matrim. cap. 100. n. 7. Nauar. Sa. & Vinald. quos refert, & sequitur Aegid. de Coninck d. disp. 32. n. 39. concl. 5.

Verum suscipientem in Ecclesia, ubi seruata fuerunt solemnitates, domi baptismum nullam cognationem spiritalem contrahere cum ipso baptizato, vel cum suis parentibus, docent Nau. in man. c. 22. n. 40. Pet. de Ledesm. in sum. par. 1. ubi de baptismo c. 13. concl. 4. dub. 2. Bonac. d. §. 2. n. 9. Sanch. d. lib. 7. disp. 50. n. 13. Valer. Reginald. d. lib. 31. n. 154. vers. secundum, Armendar. d. l. 1. de matrim. n. 81. Ioan. Valer. de different. inter vitiumque forum, verbo Baptismus, differ. 2. n. 2.

Sunt

⁵ Sunt etiam de baptizante confenda. Baptizans etiam laicus in extremo necessitatis articulo contrahit cognationem perfectam spiritualem dirimentem subsequens matrimonium cum baptizato, cuiusque parentibus, ut docent Couar. de sponsalib. par. 2. cap. 6. §. 4. n. 4. Nauar. in man. cap. 16. num. 34. in fine, & cap. 22. num. 40. in fine, & conf. §. 3. num. 2. sub tit. de sponsalib. in antiqua alia conf. §. 5. num. 2. de cognatione spirituali in nouis. Matien. ad rub. tit. 1. gloss. 1. num. 170. lib. 5. nona recopilat. Sanch. d. lib. 7. disp. 62. num. 10.

5. Ex Confirmatione.

¹⁰ Confirmatio frontis inducit spirituales cognationem sicut Baptisma. Colligunt Doctores in principio text. citati.

Innouatur à Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 2. ubi in hæc verba. Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur confirmationem, & confirmatum illis que patrem, & matrem, ac tenentem non egrediatur, & ita docent Sanch. d. lib. 7. disp. 57. n. 9. Rebello de obligat. in fust. part. 2. lib. 3. q. 6. num. 6. ad finem, Bonacin. de matrim. q. 3. puncto 5. §. 3. num. 31. Piazec. in praxi Episcop. p. 1. cap. 3. n. 4. in fine pag. 73. Fernand. in examine Theologiæ moralis part. 3. c. 3. §. 6.

S Y M M A R I U M.

¹ *Comparentitas per catechismum contracta impedit matrimonium, sed non dirimit, & n. 2.*

³ *Catechismi impedimentum prorsus sublatum est per Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 2. in fine.*

CAP. Per catechismum. II.

¹ **C**ognatio contracta per catechismum impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Io. Andr. Anchoran. Dominic. Monach. Franch. Viuian. in rationali lib. 4. pag. 69. Alagon. in compend. pag. 585. remissuè Ximen. in concord. part. 1. & 2.

² Hanc eandem conclus. firmat Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 10. à num. 2. ubi num. 7. ampliat etiam si catechismus Baptismo præuius sit, respondetque ad hunc text. dum habet, ibi, per catechismum, qui præcedit Baptismum, ut intelligatur frequentioris usus gratia.

³ Vtutem autem hoc catechismi impedimentum sublatum sit prorsus per Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 2. in fin. poterat dubitari, sed omnino sublatum esse videntur plures quos refert, & sequitur Sanch. d. lib. 7. disp. 10. n. 12. quibus addo Valer. Reginald. in praxi fori amient. lib. 31. n. 190. Rebello de obligat. in fust. p. 2. l. 3. q. 18. n. 20. cum seqq. Gutier. de matrim. c. 84. per totum. Bonacin. in simili tract. q. 3. puncto 5. §. 2. n. 3. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 4. c. 10. n. 12. la- te Ioan. Valer. de different. inter virum que forum, verbo Baptismus, diff. 2. num. 2. cum seqq.

S Y M M A R I U M.

¹ *Vnus tantum intervenire debet in leuatione infantis de sacro fonte, vel confirmatione frontis, tamen si plures interueniunt, cognatione contrahunt spirituales, & ex aliis Sacramentis cognatio non contrahitur.*

² *Concil. Tridentini decretum hoc de re editi refertur.*

³ *Patrino designare ad parentes pertinet, vel illis non designantibus ad Parochos.*

⁴ *Patrini plures quando designantur à parentibus, et quando cognationem spirituales contrahant, ostenditur.*

⁵ *Parochus si non admittit designatum à parentibus baptizandi, sed alium casu in Ecclesia ingredientem vocauerit, cum eo spiritualis contrahitur cognatio.*

⁶ *Comparentitas non contrahitur deficiente cognatio.*

⁷ *Filium Confessione spirituales carnalis cognoscens, debet hoc in Confessione detegere, quia est circumstantia necessario confitenda.*

C A P. Quamuis. III. & ult.

Quamuis vnus solus vir, vel vna mulier debeant accedere ad suscipiendum in Baptismo, vel Confirmatione, si tamen plures accedant, eodem modo contrahitur cognatio spiritualis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchor. Domin. Monach. Franch. Viuian. in rationali lib. 4. p. 69. Alagon. in compend. pag. 585. remissuè Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Innouatur à Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 2. in hæc verba. Parochus antequam ad Baptismum confrendum accedat, diligenter ab iis, ad quos spectabit, sciscitetur quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contraxerint ne ignorantia vlla excusari valeant. Quod si alij ultra designatos baptizatum tegerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahant, Constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus Huicenus Concil.

Ad parentes igitur pertinet patrinos designare, vel illis non designantibus ad Parochos, aduertunt Possuin. de officio Curati c. 6. num. 13. Bonacin. de matrim. q. 3. puncto 5. §. 2. n. 27. ego ipse de officio & potest. Episc. p. 2. alleg. 30. n. 46. Si vero nullus specialiter designatus est patrinos ex negligentia, aut obliuione parentum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangent baptizatum, aut de fonte ipe æque suscipiant, omnes fieri cognatos resoluunt Nau. in man. c. 12. n. 39. Iacob. de Grass. in aueis decis. p. 1. lib. 2. c. 85. n. 4. Petr. de Ledesma de matrim. q. 5. art. 3. vers. est aliud dubium annexum, in sum. p. 1. de Sacram. ubi de Sacramento matrim. c. 17. concl. 6. dub. 2. Vivald. in candel. auro part. 1. ubi de impedim. matrim. num. 5. vers. cognatio spiritualis, Henric. in sum. l. 11. c. 11. §. 3. Aegid. de Coninck tom. 2. q. 32. n. 37. Rebello de obligat. in fust. part. 2. l. 3. q. 6. n. 5. & in append. ad lib. 4. n. 95. Valer. Reginald. in praxi fori panit. l. 32. n. 152. vers. secundo. Bonacin. d. §. 2. n. 24. ego ipse d. alleg. 30. n. 48. Sanch. d. lib. 7. disp. 57. num. 12. Gutier. de matrim. c. 100. num. 7.

Quando plures designati à parentibus, vel ab aliis curam infantis habentibus tangent, omnes contrahere cognationem modo tangent simul, si vero differentes succelluè solum primum, qui baptizatum suscipit, vel ad summum duos, si fuerint masculus, & femina, contrahere cognationem afferunt Aegid. de Coninck d. q. 32. n. 39. Valer. Reginald. d. lib. 31. n. 152. Sanch. d. lib. 7. disp. 57. n. 14. Bonacin. d. §. 2. n. 25. ubi n. 26. dicunt quod quando plures designati sunt à parentibus, sed Parochus admittit vnum, & vnam tantum, cognatio contrahitur tantummodo ab iis, qui fuerunt à Parochi admitti, & n. 27. tenet cognationem contrahi à designatis à parentibus, non vero à cæteris, qui fuerunt admitti à Parochi, quando parentes designarunt tantummodo duos, sed Parochus plures admittit, & n. 28. resoluunt cognationem contrahi à designatis à parentibus, quamuis suscipiant puerum contra Parochi voluntatem, & n. 30. asserit eum, qui tangit baptizatum cum

De Accusationibus, inquisitionibus. &c. Tit. I. 251

cum non sit designatus à parentibus, vel saltem à Parocho, quando Parochus potest designare, non contrahere cognitionem si adiut alijs designati à Parocho, vel à parentibus.

5 Si Parochus non admittat designatum à parentibus baptizandi, & alium casu in Ecclesia ingredientem vocauerit, ut baptizatum puerum suscipiet, ac tangeret, cum eo spirituale contrahi cognitionem affirmat Ludou. Beza *respons. casuum Conscient. p. 2. casu 4. vers. alterum*, ubi à princip. illius casus probare intendit Parochum in hoc euentu peccare mortaliter.

6 Requiritur semper contractus, itaut eo deficiente compaternitas, non contrahatur: qui enim tantummodo assistit baptizato, vel confirmato, ipsamque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahi cognitionem, eo quod verè non dicitur tenere, vel suscipere, docent Henric. *lib. 12. cap. 11. §. 3. Verall. decis. 164. p. 1. Valer. Reginald. d. lib. 37. n. 191. Sanch. d. lib. 7. disp. 56. n. 5. Bonacin. d. §. 2. num. 14. Marian. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 33. Armendar. in addit. ad recap. legum Navarrae lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 83. ego ipse d. alleg. 10. n. 47.*

7 Ex donatione vero aliorum Sacramentorum, &c.] Ergo non est cur accedere ad filiam Confessionis, si circumstantia necessarii confitenda, vt tenent Emman. Sa verbo *Confessio* n. 26. & Petr. de Ledsma de *matrim. q. 56. art. 2. dub. ult. col. antepen.* Verùm hanc circumstantiam esse necessariam in Confessione detegendam tenent Fr. Emman. in *summ. tom. 1. cap. 109. n. 1. Henric. lib. 11. n. 1. Sanch. d. lib. 7. disp. 55. n. 3. vbi num. 5. respondet ad hunc text. quòd licet huiusmodi cognatio in hoc casu non contraheretur, sufficeret tamen specialiter hoc prohiberi in reuerentiam Sacramenti.*

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

In librum Quintum Sexti Decretalium.

De Accusationibus, inquisitionibus, & denunciationibus.

TIT. I.

S Y M M A R I V M.

- 1 Confessus postquam aliquis est certa crimina coram iudice inquirente, non potest se excusare dicendo, quòd non fuit diffamatus in illis, vel quòd iudex non tradidit capitula super quibus erat inquirendus, sed condemnandus est.
- 2 Iudex potest procedere contra confesum proprium crimen.
- 3 Confessio sponte facta absque tormentis, vel tormentorum metu etiam nullis indicibus precedentibus, vel non data indiciorum copia probat.

C A P. Postquam. I. Bonif. VIII.

POSTQVAM aliquis est confessus certa crimina coram iudice inquirente non potest se excusare dicendo, quòd non fuit diffamatus in illis, vel quòd iudex non tradidit capitula super quibus erat inquirendus, sed condemnabitur. Colligunt ex Ordin. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali lib. 3. pag. 20. Alagona in compend. pag. 619. remissuè Casal. in annot. & Ximen. in concordant. part. 1. c. 2.*

Eadem crimina fuisse confessus, &c.] Ergo potest iudex procedere contra confesum proprium crimen, vt per Sayr. in *clausi Regia lib. 12. cap. 11. n. 15.* Nam confessio sponte facta absque tormentis, vel tormentorum metu, etiam nullis indicibus precedentibus, vel non data indiciorum copia probat, & sufficit sine ratificatione ad condemnandum confitentem, vt per Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 19. num. 62. pag. 290. Mascard. de probatio. concl. 353. n. 34.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Inquisitio facta super veritate criminum omissa inquisitione infamia valet si rem presens tacuit.
- 2 Inquisitio tunc valet, & tenet quando fit parte presente, & non opponente de precedenti infamia.
- 3 Presens, & tacens in iudicialibus consensu censetur etiam in sibi preiudicialibus.
- 4 Inquisitio quando formatur ex Motu proprio Principis non ad postulationem partis, nullis precedentibus indicibus firmari potest.

C A P. Si is, cui. II. & ult.

Index quando omissa inquisitione infamiae inquit de criminibus coram reo presente, & tacente, non potest amplius impugnari processus ex eo, quòd piliis non fuit quæsitum de infamia. Colligunt ex Archid. Gemin. Ioann. Andr. Anchor. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali l. 5. pag. 21. Alagona in comp. pag. 619.*

Te presente, nec reclamante, &c.] Notatur ad hoc, quòd inquisitio tunc valet, & tenet quando fit parte presente, & non opponente de precedenti infamia, vt per Duen. *reg. 298. vers. limita primo.*

Notatur etiam ad hoc, quòd in iudicialibus presens, & tacens consensu censetur etiam in sibi preiudicialibus, vt per Tirag. de *iuremariti gloss. 7. num. 37. D. Barbof. in l. diuortio §. ob donationes num. 14. ff. soluto matrim.*

In gloss. Euerat. ibi, quia si Papa proprio Motu, &c. 4 Notatur ad hoc, quòd quando inquisitio formatur ex Motu proprio Principis non ad postulationem partis, nullis precedentibus indicibus, talis inquisitio formari potest, vt per Duen. *reg. 298. vers. limita septimo. Fatini in praxi crimin. p. 1. q. 1. num. 41.*

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

De Hæreticis.

TIT. II.

S Y M M A R I V M.

- 1 Clericum in quibuscunque sacris Ordinibus constitutum propter crimen hæresis solus eius Episcopus degradare potest.
- 2 Decretum Concil. Triad hac de re agens refertur.
- 3 Episcopus duodecim si degradabatur Episcopus, sex si Presbyter, tres si Diaconus, vel Subdiaconus olim in degradationibus à Canonibus requirebantur.
- 4 Episcopus proprius hodie solus per se ipsum potest ad actualè clericum in sacris degradatione procedere.
- 5 Episcopus electus, & confirmatus ante consecrationem non potest clericum actualiter degradare.
- 6 Prelati Religiosorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi suos subditos, nisi illis concessum sit per privilegium, vel consuetudinem à Roman. Pont. toleratam.

C A P.

CLERICI in Sacris quando pro crimine heresis est tradendus brachio seculari, vel perpetuo mutandus, fufficit solus eius Episcopus ad eum degradandum, conuocatis Abbatibus, & aliis Prelatis, & religiosis, ac personis literatis (sue Ecclesie si ita expedire iudicauerit. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abbas, Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in rationali lib. 5. pag. 84. Alagona in compend. pag. 648. remissius Ximen. in concordant. part. 1. & 2.)

Hodie super hoc obferuabitur noua dispositio Concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 4. in hæc verba, *Propterea statuit, & decreuit Episcopo per se, seu illius Vicarium in spiritualibus generale contra clericum in sacris etiam Presbyteratus Ordinibus constitutum etiam ad illius condemnationem, necnon veralem depositionem, & per scriptum etiam ad actuale, atque solemne degradationem ab ipso Ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis in casibus, in quibus aliorum Episcoporum presentia numero ad Canonibus prescripto requiritur, etiam absque illis procedere licet, adhibitis tamen, & in hoc fidei assistentibus totidem Abbatibus usum Mitre, & Baculi ex privilegio Apostoli habentibus, & si in ciuitate, aut diocesi reperiri, & commode interesse possint aliquem alium personam in Ecclesiastica dignitate constitutam, que etate grates, ac in re scientia commendabiles existant. Hactenus Concil.*

Episcoporum numerus, &c. Videlicet duodecim Episcopi si degradatur Episcopus, sex si degradatur Presbyter, tres si Diaconus, vel Subdiaconus, vt ex cap. si quis timidus, &c. Felix. 13. quæst. 7. tradunt Salzed. ad Bernard. in pract. c. 143. vers. non tamen, ad finem, Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 2. c. 7. à princip. Bellet. digressit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum personali §. 19. num. 7. Pialec. in pract. Episcop. p. 2. c. 4. n. 93. in fine, ego ipse de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 110. n. 12.

Suis quod possit Episcopus degradare. Notatur ad hoc, quod solus proprius Episcopus per scriptum potest ad actuale clericum in Sacris degradationem procedere, vt per Spin. in speculo resp. gloss. 12. rub. num. 47. Henric. in summ. lib. 13. cap. 24. §. 5. Sost. de censur. disp. 30. sect. 1. num. 19. Auila eod. tract. p. 3. disp. 1. dub. 1. conclus. 3. Sayr. in simili tract. lib. 5. c. 20. n. 18. Franc. Leo in thesauro furi ecclesiastic. part. 1. c. 4. n. 47. & 48. Aldrete de relig. disciplina tenenda lib. 1. c. 3. num. 18. Pialec. c. 4. n. 93. in fine, Bellet. d. §. 10. n. 7. Seraphin. de Freitas in addit. ad tract. de solicitantibus mulieres in Confessione Illustrissimi D. mei Roderici à Cuiusda. q. 24. n. 107. ego ipse d. alleg. 110. n. 13. obferuantes Vicarium generale proprii Episcopi posse contra clericum in Sacris etiam Presbyteratus Ordinem insignium ad illius condemnationem, & veralem depositionem procedere ex noua Concilii Trid. decisione citato loco.

Episcopus elector, & confirmatus ante consecrationem non potest Clericum actualiter degradare, quia huiusmodi degradatio videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipsa consecratione, potest tamen verbaliter deponere etiam in ordine ad actuale degradationem, quia est actus solius iurisdictionis, non Ordinis, vt resolui Mar. Alter. d. tom. 2. disp. 2. c. 7. vers. querunt Doctores, quem refero ego ipse d. alleg. 110. num. 24.

Prelati vero Religiosorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi suos subditos, nisi illis concessum sit per privilegium, vel consuetudinem à Romano Pont. toleratum, vt tenent Sayr. d. exp. 20. num. 28. Auila d. disp. 5. dub. 4. Bonacina de censur. disp. 4. punct. 2. n. 8. ego ipse d. alleg. 110. n. 13.

Excommunicationem incurrit sepelientis scienter hereticos, vel eorum receptores, defensores, vel fauores, nec absolutus nisi exhibuerit eorum corpora, locum vero priuatum sepultura.

Sepelientes hereticorum credentes, receptatores, defensores, vel fauores puniuntur poena qua puniuntur sepelientes ipsos hereticos.

Credentes, & receptatores hereticorum qui dicantur, remissius.

Ignorans quem esse hereticum si quis illum sepelierit, non incurrit excommunicationem.

Sepultura Ecclesiastica dantes hereticis, eorumque credentibus, receptatoribus, defensoribus, vel fauoribus, excommunicati sunt.

Hereticum si quis sepelire curauerit non ex causa heresis, sed ne illum cadaver putredine acrem corrumperet, vel ob amicitiam, aut consanguinitatem, nullam excommunicationem incurrit.

Verba, excommunicationis sententia se nouerit subiacere, inducunt Canonem lata sententia.

Sepelientes hereticos, eorumque credentes, &c. ob excommunicationem, quam incurrant, non absoluntur, nisi sepulchrum ossa excommunicati, quando possent ab aliorum ossibus discerni, vt num. 12.

Hereticum si plures sepeluerint, & unus tantum ex illis, aut alius extraneus illum ossa extulauerit, omnes absolui possunt.

Sepultura, in qua hereticus sepultus fuit, perpetuo aliorum sepultura carere debet.

Industria persone electa censetur ubi propriis manibus aliquid fieri iubet.

Laici qui publice, vel secrete dispunt de Fide Catholica, sunt excommunicati, & n. 14.

Clericus quomvis induitur si de rebus Fidei dispner, licet peccet moraliter, nullam tamen incurrit excommunicationem.

Dispunt in scholis ad achenda ingenia bene possunt laici absque incurfu excommunicationis.

Laicis interdillum est de Fide dispnare, etiam quod sint persona docta, & literata, nisi in casu magne necessitatis.

Excommunicationem, quam incurrit laici dispnantes de Fide Catholica non imponitur ipso iure, sed opus est citatione, notatione, & sententia.

Hereticorum, cui credentium, fauorum, receptatorum, & defensorum eorum, promotio, nec non filiorum suorum usque ad secundam generationem ad beneficia ecclesiastica, vel officia publica non valet.

Fili hereticorum propter suorum parentum heresim sunt inhabiles ad omnia officia, & beneficia ecclesiastica obtinenda.

Fili nati ante heresim patris an inhabiles sint ad beneficia obtinenda, remissius.

Lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut passio, qua in penam criminis per legem imposita est, sententiam à iure latam continet.

Fili hereticorum sunt inhabiles ad pensiones acquirendas, & obentis priuatur.

Verbum, beneficium, accipitur largè sumpto vocabulo in materia heresi.

Incapaces beneficiorum sunt etiam incapaces pensionum.

Beneficium aliquod qui ad preces alienum heretici adeptus fuerit, priuatur acquisito, & si illud scienter recipit fit inhabilis ad alias, & n. 27.

Emancipatio filiorum, quorum parentes de heresi fuisse heretici ante emancipationem, est nulla.

- 29 *Filiy eximuntur à patria potestate propter hæresim paternam, & efficiuntur sui iuris.*
 30 *Filiy et filie sui iuris propter hæresim paternam non requiruntur sententia declaratoria.*

C A P. Quicumque. II.

Alexand. IV.

- 1 *Epulorum ecclesiasticarum qui scienter præsumpserint dare hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores, est excommunicatus donec satisfecerit idoneè, nec meretur absolutionem nisi propriis manibus publicè extumuler, & præiciat huiusmodi corpora damnatorum, & ille locus debet cetero perpetuò sepultura. Colligunt ex Ordinat. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioann. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Vivian. in ration lib. 5. pag. 84. Alagona in compendio pag. 649. remissuè Ximen. in concordant. part. 1. & 2.*
 2 *Hæreticos, credentes, receptatores, &c.] Ergo pari pena puniuntur sepelientes hæreticorum credentes, receptatores, defensores, vel fautores, qui puniuntur sepelientes ipsos hæreticos, ut resoluunt Farinac. de hæresi quest. 182. n. 50. Qui autem dicantur credentes dixi in collect. ad cap. excommunicatus 13. n. 20. cum seqq. hoc tit. in Decret. vbi n. 33. cum seqq. de fautoribus, & qui dicantur receptatores, vide citatos per me ad cap. si quis 8. num. 3. & 4. eod. tit.*
 4 *Scienter præsumpserint, &c.] Ego secus si ignorantes quem esse hæreticū sepelierint, ut per Nau. conf. 11. de hæret. Vgolin. in tract. de censuris Pontifici reservatis in gloss. fautores, in princ. n. 18. vbi loquitur ad effectum non incurrendi excommunicationem Bullæ in Cæna Domini, refert, & sequitur Farinac. de hæresi q. 92. num. 5. 1. Metol. tom. 1. de lit. in vniuersis Theologiam moralem cap. 2. num. 305.*
 5 *Excommunicatis sententia se non erit subiaccere.] Notatur ad hoc quod excommunicati sunt danes sepulchrorum ecclesiasticarum hæreticos, eorumque credentes, receptatores, defensores, vel fautores, ut per Alphons. de Castro de iusta hæreticorum punit. c. 18. versat. cum nullus possit, Sylvest. in sum. verbo hæreticus, 5. n. 1. 4. vers. decimateria, & num. 16. vers. clerici quoque, Vmbert. Locat. in indic. Locat. in verbo clericus, n. 8. & in verbo pena, n. 9. Carcer. in practi. tit. de hæretic. §. mone de penis n. 6. fol. 277. Paul. Grilland. de hæretic. quest. 9. num. 2. Ioan. Rojas sing. 181. Simanch. de Cathol. instit. tit. 18. a num. 7. & in enchirid. tit. 6. 2. num. 2. cum seqq. Petrez lib. 3. vers. est præterea alia pena tit. 4. lib. 8. Ordinam. pag. 93. Eymet. in direct. Inquisit. part. 3. quest. 40. & ibi Penia commento 89. fol. mini 611. col. 2. & commento 102. vers. sed alterum iam caput, Spin. in speculo testamenti. gloss. 2. princip. n. 17. Hentig. in sum. lib. 13. cap. 11. §. 3. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 8. q. 8. vers. sexta, Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 4. 1. num. 6. Cened. ad Sextum collect. 16. num. 1. Filiuc. tract. 14. num. 3. vers. vndecima, Iul. Lator. de Indulgent. part. 2. cap. 13. num. 30. Farinac. de hæresi q. 92. §. 3. num. 4. 5. Sanctarel. in simili tract. cap. 28. num. 12. cum seqq. notissimè Bonacin. de censur. extra Bullam dignit. 2. quest. 2. puncto 30. quorum plures refero ego ipse de officio, & potestate Episcoporum, part. 3. allegat. 50. num. 2. 14. secundum Lugdunens. impleff. Limitatur tamen in eo, qui hæreticum sepelire curauit, non ex causâ hæresis, vel fauore hæresis, sed ne illius cadatur putredine aciem conspurc. vel ob amicitiam, aut consanguinitatem, ut ex aliis adducit Farinac. d. quest. 92. num. 50.*
 7 *Et quod verba præcitata huius text. inducuntur a Barbos. Collect. Tom. I. V.*

nonnem latæ sententiæ, resoluunt Titaquel. in l. si unquam verbo reuerentiæ num. 149. C. de reuocandis donat. & Petrez tit. 4. lib. 8. Ordinam. pag. 91. Sayr. in clauis Regiæ lib. 3. cap. 8. num. 21.

Nec absolutionis beneficium, &c.] Notatur ad hoc 8 quod sepelientes hæreticos, eorumque credentes, &c. ab excommunicatione, quam incurunt, non absoluntur, nisi sepulchrorum ossa exhumauerint, ut tenent in presenti Archid. num. 7. ad med. & num. 8. & 9. & Franc. num. 3. Penia in direct. Inquisit. p. 3. q. 40. comment. 86. vers. quod si quandoque de facto, Decian. d. lib. 5. cap. 4. 1. num. 6. Farinac. d. quest. 92. §. 3. num. 4. 1. vbi num. 43. post Gemin. num. 15. & Franc. num. 3. in præfati, subdit quod si plures fuerint, qui hæreticum 9 sepeluerint, & vnus tantum illius ossa exhumauit, vel eadem ossa fuerint ab aliquo alieno extraneo extumulata, omnes absoluantur.

Et locus ille perpetuò careat sepultura, &c.] Notatur 10 ad hoc quod sepultura, in qua hæreticus sepultus fuit, perpetuò aliorum sepultura caret debet, ut per Archid. hic numer. 9. in verbo locus & verbo perpetua, & verbo careat, Gemin. num. 3. vers. nota quid quando, & Franc. ante num. 1. vers. locum verbo, Rojas singul. 102. Decian. dicto lib. 5. cap. 4. 1. n. 6. Farinac. dicta quest. 92. §. 3. num. 42. Soar. tom. 5. de censur. diffus. 37. sect. 1. ad fin. Alter. eod. tract. tom. 2. diffus. 12. de interdicto cap. 4. in initio, num. 28. Bonacin. de interdicto in particulari diffus. 4. quest. 3. puncto 7. vbi etiam post Tabien. verbo interdictum 2. num. 2. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 12. numer. 10. resoluunt in hac pena non posse Episcopum dispensare.

In gloss. Propriis manibus, ibi, nota casum, &c.] Ergo censetur electa industria persone vbi propriis manibus aliquid fieri iubetur. Vide Petrez tit. 4. lib. 8. Ordin. pag. 96. Menoch. de præf. lib. 2. præf. 1. n. 7. In gloss. Extumuler, ibi, hoc verum intelligo quando ossa ipsorum possent ab ossibus aliorum discerni, aliàs secus. Ita Farinac. Penia in direct. Inquisit. part. 3. quest. 40. comment. 89. vers. quod si quandoque. Henr. q. in sum. lib. 13. cap. 15. §. 2. lit. H. Farinac. dicta quest. 92. §. 3. num. 42.

§. Inhibemus.

Laici, qui publicè, vel secretè disputant de Fide Catholica, sunt excommunicati. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Hinc eadem concl. ex hoc §. desumunt Syluest. in sum. verbo diffus. num. 1. Vmbert. Locat. in indic. Inquisit. in verbo disputare, numer. 1. & 2. & in verbo laici, num. 4. & 6. Alphons. de Castro de iusta hæreticorum punit. lib. 1. cap. 19. Albertin. de agnoscendis assert. Cathol. q. 13. num. 4. Simanch. de catholicis instit. tit. 20. num. 1. cum seqq. Petrez lib. 3. tit. 4. lib. 8. Ordinam. pag. 97. col. 1. vers. qui quod etiam, & pag. 114. vers. queritur etiam ostensio, Bannes 2. 2. q. 100. art. 7. Penia in direct. Inquisit. part. 1. q. 10. commento 55. vers. laici etiam, Hentig. in sum. lib. 13. cap. 32. §. 5. lit. N. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 18. vers. 46. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 8. cap. 26. q. 1. Cened. ad Sextum collect. 10. numer. 1. Farinac. de hæresi q. 78. §. 5. num. 111. cum seqq. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 6. num. 3. vbi num. 6. subdit procedere in verè laico, secus in clerico primè Tonfure, Sanctarel. de hæresi cap. 8. num. 5.

Laice persone.] Ergo non includitur clericus quauis indodus, si de rebus Fidei disputet contra prohibitionem factam in hoc text. peccabit tamen contra legem naturalem exponendo se periculo errandi in multis, ita Becan. de Fide cap. 15. diffus. 7. num. 7.

Y

AZOR.

Azor, *instit. moral. part. 1. lib. 8. c. 26. q. 1. Sanch. d. cap. 6. num. 8. Sanctarel. d. cap. 8. dub. 2. num. 8. in princ.*

- 16 *Disputari.*] Intelligere de disputatione formalis, quæ sit ad Fidei veritatem perscrutandam, & non de disputatione materiali, quæ suscipitur in scholis ad acuenda ingenia, vt per Pet. de Ledem. *in summ. tom. 2. tract. 1. cap. 1. conclus. 13.* Valent. 2. 2. *disput. 1. q. 10. puncto 4. concl. 2.* Sot. de Fide *disput. 20. sect. 1. in princ.* Sanctarel. *dicto cap. 8. dub. 2. num. 9.*

- 17 In gloss. *Laice. ibi. & doctor Decretorum, &c.* Notatur ad hoc quoddam interdictum est de Fide disputare etiam quod sint persone doctæ, & litteratæ, vt per Gemin. *hic n. 1. vers. gloss. & mun. 3.* ap. Franc. n. 1. Aibet. d. q. 13. n. 12. Valcut. 2. 2. *disput. 1. q. 10. puncto 4. post 2. conclus.* Penia d. q. 10. *commento 25. lit. l. vers. laici autem cum segg.* Azor, *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 26. q. 1. Farin. d. q. 178. num. 112.* Sanctarel. d. cap. 8. num. 6. Sanch. d. lib. 1. cap. 6. num. 5. & mun. 7. declarat nisi in casu magne necessitatis, vel vilitatis, veluti quando in aliquo loco adesset aliquis hæreticus, qui fideles peruerteret, nec ibi adessent ecclesiastici docti, qui Fidei partes suscipere, tunc enim laico docto non solum non est prohibitum disputare cum illo hæretico, sed etiam teneri, vt proximorum spirituali saluti consulere, quod etiam tradunt Turrian. *in tractat. de Fide quest. 10. art. 7. disput. 50.* Becan. *ead. tract. cap. 15. q. 7. n. 6.* Sot. *etiam tract. de Fide disput. 20. sect. 1. n. 11.* Sanctarel. d. cap. 8. num. 7.

- 18 In gloss. *Innotetur. ibi. et igitur benignius vt intelligamus, &c.* Notatur ad hoc quod excommunicatio, quam incurritur laici disputantes de Fide Catholica, non imponitur ipso iure, sed opus est citatione, monitione, & sententia, vt per Nauar. *conf. 25. num. 1. sub hoc tit.* Azor. d. cap. 26. q. 1. *in fin. vers. postremo queret.* Tiraq. *in l. si unquam. verbo reuertatur. n. 246.* Perez l. 3. *tit. 4. lib. 8. Ordin. pag. 58. col. 1. post med.* Sanch. d. cap. 6. n. 3. Farin. d. q. 178. n. 120. Becan. d. q. 7. num. 7. Sanctarel. d. cap. 8. sub num. 8.

§. Hæretici.

- 19 Hæretici, credentes, receptatores, defensores, fautores eorum, & ipsorum filij vique ad secundam generationem non possunt admitti ad aliquod beneficium ecclesiasticum, vel officium publicum, si secus fiat, factum est irritum, & inane. Colligunt Doctores *in princ. text. citati.*

- 20 *Ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium, &c.* Notatur hic text. ad hoc quod filij hæreticorum propter suorum parentum hæresim sunt inhabiles ad omnia officia, & beneficia ecclesiastica obtinenda, vt per Cou. *lib. 2. var. cap. 8. n. 2.* Caste. *de iust. & iur. heret. punit. lib. 2. cap. 10.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 9. & 19.* Rojas *de heret. part. 2. assert. 42. n. 336.* & *sing. 66.* Hoied. *de incompatibil. benef. p. 1. cap. 13. n. 97. & c. 24. n. 6.* Penia *in addit. ad direct. Inquisit. p. 3. commento 63. vers. in hac breui questiuicula.* Farin. *de heresi q. 191. n. 48. & si agerent. crimin. p. 1. litt. C. n. 348.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. n. 72.* Cened. *ad Sextum collect. 18. n. 11.* Less. *de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 22. n. 21.* Ricc. *de iure personarum. lib. 5. cap. 29. n. 2. & cap. 20. n. 6.* Sanctarel. *de heresi cap. 34. dub. 2. n. 12.* cum segg. Sanch. *in precepta Decalogi. tom. 1. lib. 2. cap. 27. num. 2. & cap. 28. num. 4. cum sequenti- bus.* Vide quæ dixi ad cap. satis peruersum §. 6. *disput.*

- 21 Verum autem sub præcis in hoc text. contentis comprehendantur tantum filij nati antequam patres in hæresim laberentur, an etiam filij postea nascituri dixi ad gloss. verbo quia lapsi, in cap. scientum, il. 2. *infi. hoc eod. tit.*

- 22 *Decernimus irritum, & inane.* Notatur ad hoc quod

lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut passio, quæ in penam criminis per legem imposita est, sententiam à iure lata continet, vt per Sayr. *in clau. Regia. lib. 3. cap. 8. n. 26.*

In gloss. *Beneficium. ibi. largi sumitur, &c.* Ergo sicut filij, & nepotes hæreticorum sunt inhabiles ad beneficia in posterum obtinenda, sic etiam sunt inhabiles ad pensiones acquirendas, vt per Sanch. *in precepta Decalogi. tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 35. & 36.* Farinac. *de heresi quest. 191. §. 2. num. 9.* Sanctarel. *in similitrallat. cap. 34. dub. 2. num. 15.* Nicol. Garc. *de benef. part. 1. cap. 10. §. 1. num. 74.* quia in materia hæresis verbum, 24 *beneficium*, accipitur largo sumpto vocabulo, vt docet Ricc. *de iure personarum lib. 5. cap. 19. num. 7.* tum quia 25 incapaces beneficiorum, sunt etiam incapaces pensionis, Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 44. num. 9.* Zerol. *ap. praxi Episcop. cap. 2. verbo irregularitatis, §. 8. & verbo pensio, §. 6.* Nicol. Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. num. 121.*

§. Ad hæc.

Ecclesiasticus, qui ad preces alicuius hæretici alii 26 quod beneficium ecclesiasticum adeptus est, priuatur acquisito, & si illud scienter recipit sit inhabilis ad alia, vel similia beneficia. Colligunt Doctores *in princ. text. citati.*

Hanc eandem concl. firmat Azor, *instit. moral. part. 27 lib. 8. cap. 23. q. 8. vers. oia aua pana.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 15. n. 68.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. allegat. 17. num. 230.*

§. Illorum.

Emancipatio filiorum, quorum parentes detegun- 28 tur fuisse hæretici ante emancipationem, est nulla, quia statim ac pater est hæreticus, filii sunt sui iuris, nec indigent emancipatione. Colligunt Doctores *in princ. text. citati.*

Filij esse in parentum hæreticorum de iure potestate. 29 Notatur ad hoc quod propter hæresim paternam filij eximuntur à patria potestate, & sui iuris fiunt, vt per Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 9. vers. ab hac regula, & disput. 229. vers. tertius modus.* Sayr. *in clau. Regia. lib. 3. cap. 9. num. 30. & lib. 9. cap. 7. num. 7.* Less. *de iustit. lib. 2. cap. 3. dub. 5. num. 23.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 22. q. 6.* Rebell. *de obligat. iustitia part. 1. lib. 1. quest. 7. sect. 1. n. 23.* Sanch. *in precepta Decalogi lib. 2. cap. 16. n. 18. & cap. 24. n. 5.* Sanctarel. *de heresi cap. 37. n. 9.* quorum plures citauit in collect. *ad cap. ult. n. 3.* hoc tit. *in Decretal. vbi n. 5.* post multos à me relatos resoluo mancipia Christiana ob dominorum hæresim libertatem consequi.

In gloss. *Deserunt. ibi. etiam antequam per Ecclesi- 30 am fuerit declaratum, &c.* Notatur ad hoc quod vt filij sunt sui iuris propter hæresim paternam non requiritur sententia declaratoria, vt per Decan. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 18. vers. & nota.* Azor. d. p. 2. lib. 2. cap. 22. q. 6. Less. *de iustitia lib. 2. cap. 3. dub. 5. num. 23. in fin.* Molin. *de iustit. tom. 1. disput. 9. vers. ab hac regula, & disput. 229. vers. tertius modus.* Sayr. *in clau. Regia. lib. 9. cap. 7. num. 7.* Sanch. *dicto lib. 2. cap. 24. num. 9.* Farinac. *de heresi q. 197. num. 29.*

C A P. Filij. III.

Filij, vel hæredes illorum, qui dum in lætho decum- 1 bunt, vocant hæreticos, vt ab ipsis consensuerunt, non admittuntur ad probandum quod tunc eorum parentes iam defuncti, non erant sanæ mentis quando petie- runt

zunt illam consolationem, si dum vivebant erant diffamati de hæresi, vel suspecti, vel legitime constituti, quod quando petierunt hæreticos erant sanæ mentis. Si vero secus fuerit, admittuntur ad probandum præmissa, non tamen per uxores, filios, familiares, vel aliquos ex suis, sed per alios testes fide dignos specialiter Fidei zelatores. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali* lib. 5. pag. 86. Alagona in *compend.* pag. 649. remissive Ximen. in *concordant.* part. 1. & 2.

2. Qui non sit sanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam.] Ergo non est sanæ mentis, qui non habet memoriam ordinatam, ut per Xuar. allegat. 1. num. 4.

S V M M A R I V M.

1. Relapsi in hæresim sunt tradendi Curie seculari, licet poeniteat eos, & ad Fidem redeant, non tamen denegantur ei sacramenta Poenitentia, & Eucharistia, & non. 2.
3. Relapsi indulgentia concessa non proficit nisi quoad poenam spirituales, secus quoad temporalem.
4. Receptus ad gremium Ecclesie, dicitur receptus ad poenitentiam, receptus vero ad receptionem Sacramentorum dicitur receptus ad misericordiam.
5. Relapsi si postea poeniteant sacramenta Poenitentia, & Eucharistia denegant non sunt.
6. Absolutio data relapsi in foro poenitentia proficit ad remissionem peccati tantum.

C A P. Super eo. IV.

1. Relapsi, id est, qui abiuratur errorem, vel se purgantur in examinatione proprij Anathematis, & iterum reincident in abiuratum hæresim sine audientia seculari iudicio relinqui debent, etiam si conuertantur, quia tamen Ecclesia non claudit suum gremium redeunt, non debent illis petita sacramenta Poenitentia, & Eucharistia denegari. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali* lib. 5. pag. 87. Alagona in *compend.* pag. 649. remissive Ximen. in *concord.* part. 1. & 2.

Hinc eandem concludunt Coa. lib. 2. var. c. 1. n. 11. Gam. in *tratt. de Sacram. prestandis* ultimo supplico damnatis q. 1. n. 9. Relapsi autem qui dicantur dixi in collect. ad cap. ad abolendum 9. n. 1. 5. cum seqq. hoc tit. in *Decret.*

Nos itaque Inquisitioni, &c.] Notatur ad hoc quod indulgentia erga relapsum non proficit nisi quoad poenam spirituales, secus quoad temporalem, ut per Decian. in *tratt. crimin.* lib. 5. cap. 56. num. 7. Ludou. à Paramo de origine *S. Inquisitionis*, lib. 5. q. 9. num. 159. Azor. in *tratt. moral.* p. 1. d. 8. cap. 1. q. 7. vbi obicitur, vnde bene Farin. de *heresi* q. 93. §. 2. n. 35. ad finem. tradit quod is, qui recipitur ad gremium Ecclesie, dicitur recipi ad poenitentiam, qui vero recipitur ad perceptionem Sacramentorum, dicitur recipi ad misericordiam, prout eum refert Ricc. de *iure personarum extra gremium Ecclesie* existens. lib. 5. cap. 56. num. 37.

Si tamen postea poeniteant, &c.] Notatur ad hoc quod relapsi si postea poeniteant, & poenitentia signa in eis apparuerint manifesta, sacramenta Poenitentia, & Eucharistia deneganda non sunt, ut per Syluest. in *sum. verbo hæreticus* 1. num. 14. & 17. Squillac. in *tratt. de Fide* Catbol. cap. 27. n. 4. Sanetrel de *heresi* cap. 42. dub. vide. n. 17. in fine.

6. In gloss. Deneganda. ibi, intelligitur in salute anime. Notatur ad hoc quod absolutio data relapsi in foro Poenitentia proficit ad remissionem peccati in foro

interiori, quæ nihil suffragatur in foro iudiciali, ut per Thom. Trevisan. decis. 36. num. 16. & 17. p. 2. Ricc. d. cap. 30. num. 36.

S V M M A R I V M.

1. Excommunicati participes, & socij criminis admittuntur in testes contra hæreticos si sciunt verisimiliter veritatem deponere, & num. 2.
3. Excommunicatus produci valet in testem aduersus hæreticum, qui alias non est idoneus testis.
4. Socij, & participes criminis possunt esse testes aduersus hæreticos, defensores, receptatores & ceteros suspectos de Fide.
5. Testes alterius hæresim testificantes si sunt criminosis, & infames etiam concurrentibus aduinculis duo non sufficiunt.
6. Testes singulares in crimine hæresis an plenam faciant probationem, ostenditur, & num. 7.
8. Testes inhabiles in crimine hæresis tunc demum admittuntur quando proceditur per viam Inquisitionis, secus per viam accusationis.
9. Lex exorbitans non est extendenda ex identitate rationis.
10. Statutum non extendendum ex simili ratione.

C A P. In Fidei fauorem. V.

Excommunicati, participes, & socij criminis admittuntur ad testificandum contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores, si ex coniecturis verisimilibus, ex numero, & qualitate personarum, & ex aliis circumstantiis præsumantur non dicere falsa. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali* lib. 5. pag. 88. Alagona in *compend.* pag. 650. remissive Casal. in *annot.* & Ximen. in *concord.* p. 1. & 2.

Hinc eandem concl. ex hoc text. desumunt Zanchin. in *tratt. de heret.* cap. 13. §. 1. num. 1. Carci. eod. *tratt.* n. 104. & 118. Simanch. de *Catbol. infut.* tit. 64. n. 79. & 80. Eymet. in *direct. Inquisit.* p. 3. q. 65. & q. 66. Decian. *tratt. crimin.* lib. 5. cap. 5. §. 1. princ. plures quos refert Farinac. de *heresi* q. 166. n. 67. cum multis seqq. Sanetrel. in *simili* *tratt.* cap. 38. dub. vnic. à num. 6.

Excommunicati.] Notatur ad hoc quod excommunicatus produci potest in testem aduersus hæreticum, qui alias non est idoneus testis, ut per Felin. in cap. veniens. lib. 2. num. 4. de testib. Philip. Port. lib. 4. comm. opin. concl. 16. Rojas sing. 38. Malcard. de *probat. conclus.* 705. n. 14. Cened. ad *Sextum collect.* 23. num. 1. Scac. de *iudic. caus. civil. crimin.* cap. 8. n. 2. Farin. in *praxi crimin.* part. 2. q. 56. num. 273.

Et participes, vel socij criminis, &c.] Notatur ad hoc quod possunt esse testes socij, & participes criminis aduersus hæreticos, defensores, receptatores, & ceteros omnes suspectos de Fide, ut per Repert. Inquil. verbo *testis veris.* circa prædicta, Nauar. in *man.* cap. 18. num. 58. Corral. lib. 5. misel. cap. 20. Bosl. in *praxi tit. de heretico* 1. num. 2. Ioan. Rojas de *heretico* part. 2. assert. 7. à num. 13. & sing. 84. 189. & 191. Simanch. de *Catbol. infut.* cap. 64. à num. 35. & in *enclirid.* cap. 35. à num. 17. & in *tratt.* contra Zanchin. cap. 2. Palat. Rob. in *allegat.* de *heresi* §. 5. 1. Tiraquell. de *pamis* *temper.* causa 49. num. 14. & seq. Villadieg. de *heret.* q. 13. Gigg. de *crimine* *lesa maiest.* lib. 2. quæst. 5. vers. *tertio* *fallit.* Menoch. de *arbitr. caus.* 474. num. 28. Spin. in *speculo* *testament.* part. 12. rubr. num. 35. & gloss. in *princ.* num. 23. Malcard. de *probat.* *conclus.* 817. & concl. 131. num. 22. Cened. d. *collect.* 23. num. 1. Ludou. à Paramo

de origine Inquisit. lib. 3. q. 6. num. 97. cum seqq. Sanctus.
de heresi. cap. 38. dub. unic. num. 8. cum seqq.

- 5 Et ex numero testium, &c.] Notatur ad hoc quod
testes alterius heretici testificantes si sunt criminosi, &
infames etiam concurrentibus adminiculis duo non
sufficiunt, ut per Azueved. l. 1. num. 109. tit. 3. lib. 8. non
recip. Tres enim testes requiruntur ad probandum
quem esse hereticum, ut docent Azueved. d. l. 1. num.
108. cum seqq. Menoch. conf. 149. num. 12. & 13.

- 6 Vtium autem testes singulares in crimine heretici
plenam faciant probationem? quæstio est dubia, cu-
ius pars affirmativa suadetur ex eo, quia in hoc crimi-
ne heretici prauitatis per hunc text. probationes mi-
nùs legitimæ requiruntur, tum quia maius præiudi-
cium reperitur adhibere plenam fidem personis inha-
bilibus, & reprobatis per leges, ut sunt excommunicati,
& socij criminis, quam personis, qui singulariter depo-
nunt, tum quia crimen heretici prauitatis cum singula-
ribus personis committi solet, & ita occulte, ut de illo
constare commodè non possit tum denique, quia omnes
heretici in sua substantia conveniunt, eo quod omnes
ipsa Catholica fide impugnantur, unde licet de
diversis testes singulares deponant, in fine tamen rei de
qua agitur, consensum conveniunt; & ideo hanc senten-
tiam tenent Jacob. Buttig. in l. Ariani, C. de heret.
Guid. Pap. q. 44. Boët. decis. 25. num. 44. Franc. Curt.
in tract. de testib. concl. 37. à num. 77. Viu. commu.
opin. verbo Testes singulares, Caccialup. in repet. admo-
nendi à num. 84. vbi laf. l. 1. §. 6. Hippol. conf. 1. n. 41. 46. &
58. & conf. 39. n. 22. ad fin. Anton. Gom. var. tom. 3. c. 12.
n. 12. Albert. de agnoscend. assert. cap. 1. q. 16. num. 51.
Montiel. in rubr. testes in crimine heretici, vers. 1. cum
seqq. Zanchin. in tract. de heretici. cap. 16. n. 6. Mench. de
success. creat. lib. 2. §. 4. n. 45. plures refert Fatin. in praxi
crimin. part. 2. q. 64. num. 101.

- 7 Contrarium tamen sententiam affirmativam (quæ
attento rigore iuris verior videtur) sequuntur Nell. de
testib. n. 213. vers. ad probandum certum crimen heretici,
Palat. allegat. heresi. §. 12. Simanch. in tract. de heret.
tit. 64. rubr. de testib. à num. 69. Brun. ord. tract. lib. 4. c. 9.
Rojas part. 2. assert. 6. n. 134. cum seqq. & sing. 204. n. 2.
Eymeir. in direct. Inquisit. p. 3. q. 72. n. 1. vbi Penia, com-
mentio 121. col. 1. vers. primon est. Mascard. de probat. con-
cl. 856. Menoch. conf. 82. num. 139. & conf. 149. n. 17. &
44. Delr. disquis. magic. lib. 5. q. 9. & 10. col. mibi 448.
cum seqq. Sayr. in clavi Regia. lib. 12. c. 2. n. 16. Ludou.
Menda de ordine iudic. q. 12. art. 4. concl. unica in fine,
Ceull. commu. contra commun. q. 721. Morl. in empirio
iuris. part. 1. tit. 11. in præul. n. 51. Ignat. del Villar, in
sylva respons. lib. 1. resp. 9. num. 38. cum seqq. & num. 40.
ampliat, etiam cum testibus singularibus concurrat
fama publica, Lessl. de iur. lib. 2. c. 30. dub. 4. num. 33.
Sanctærel. de heresi. cap. 39. dub. 1. n. 4.

- 8 In gloss. Inquisit. ibi. Quid si non procedat per
modum inquisitionis, sed accusationis, &c. Notatur ad
hoc quod in crimine heretici tunc demum inhiabiles tes-
tes admittuntur quando proceditur per viam inquisi-
tionis, secus per viam accusationis, ut per Farin. in praxi
crimin. p. 1. q. 62. num. 86.

- 9 In ead. gloss. ibi. contrarium credo, &c. Notatur ad
hoc quod lex exorbitans non est extendenda ex iden-
titate rationis, ut per Tirac. in tract. cessante causa p. 1.
num. 161. & de prinil. pia causa privileg. 160. Et statu-
tum non est extendendum ex simili ratione, ut per Ti-
rac. de iure maris, gloss. 2. num. 22.

CAP. Præfidentes. VI.

- 1 Officiales aliqui Regni, Provincie, vel loci,
licet sint excommunicati, & de facto tantum, &

non de iure habeant iurisdictionem, possunt tamen, &
debenet licite requisiti ab Ordinariis, Inquisitoribus,
vel delegatis contra hereticos, credentes, fautores, rece-
ptatores, & defensores, exercere iustitiam, & suum offi-
cium, quando sine periculo moræ, vel negotij ad su-
piores legitimos recurri non potest. Colligunt ex
Ordinat. Archid. Gemin. Ioann. Andr. Anchor. Domi-
nic. Monach. Franc. Viu. in rationali l. 5. pag. 88. Ala-
gona in comp. pag. 650.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumit Palat.
in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, & ux-
orem notab. 2. §. 1. num. 22.

SVM MARIVM.

- 1 Excommunicatus propter contumaciam non respon-
dendi super heresi, de quæst. suspens. post an-
num demittatur ut hereticus, & non 2.
- 2 Annus de quo in hoc text. debet esse continuus.
- 3 Perseuerantia per annum in excommunicatione ad hoc,
ut suspensus quis de heresi habeatur, debet esse cum
animi pertinacia, quæ includat contempnum Cla-
nium.
- 4 Pena corporalis impenenda non est quando ex pra-
sensione solent procedi ad condemnationem.
- 5 Contumax in excommunicatione per annum infor-
descens suspectus habetur de heresi, beneficiique
privatur, ubi esset excommunicatus pro crimine.
- 6 Contumax iudicio Ecclesie habetur tanquam conti-
nens, & verè pertinax velut hereticus.

CAP. Cum contumacia. VII.

Spectus de heresi vocatus ab Inquisitoribus, ut de
Fide responderet, & ob id quod fuit contumax non
parendo, vel se abstinendo, excommunicatur, si per
annum talem excommunicationem pertinaci sustinuerit,
animo, & tunc condemnatur tanquam hereticus,
Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin.
Ioan. Andr. Anchor. Domin. Monach. Franch. Vioian.
in ration. lib. 5. pag. 89. Alagona in compend. pag. 650.
remissiue Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumit Clar. 2.
in heresi. num. 21. vers. hoc autem conclusio, Simanch.
de Cathol. tit. 2. num. 9. & tit. 24. num. 2. Menoch. de ar-
bitr. casu 374. num. 10. Buslat. conf. 7. num. 23. Sigif-
mund. Scac. de iudic. cap. 98. num. 4. & 6. Decian. tractat.
crimin. lib. 5. cap. 35. num. 20. vers. illud tamen, & n. 24.
& cap. 38. num. 8. & cap. 48. num. 43. Ludou. à Paramo
de origine S. Inquisit. lib. 3. q. 4. num. 21. & 22. Farin.
de heresi q. 192. num. 14. cum seqq. Rojas sing. 2. num. 4.
& 5. & sing. 60. num. 3. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 20.
n. 11. Cened. præul. lib. 1. quest. 15. Sanctærel. de heresi
cap. 4. num. 1. Menoch. de arbitr. casu 416. & plures per
me citati in collect. ad cap. excommunicatus 13. num. 20.
cum seqq. hoc tit. in Decretalib. vbi latè à num. 11. te-
neo quod ille, qui ex alio delicto præter heresim fuit
excommunicatus, & in excommunicatione illa perman-
sit per annum, non est habendus tanquam hereticus, sed
solum ut suspectus de heresi, & à num. 13. quæ requi-
rantur ad hoc, ut quis dicatur infordescens in excom-
municatione ad effectum ut suspectus habeatur de he-
resi, priveturque beneficiis.

Per annum.] Significat annum debere esse conti-
nuum, ut docent in presenti Gemin. num. 9. & Franch.
num. 2. Seraphin decis. 1285. num. 4. cum seqq. Riccil.
de iure personarum. lib. 4. cap. 8. num. 5. Sanctærel. de
heresi cap. 4. num. 6. in fin. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10.
num. 5.

Animo

4 *Animo sustinetur pertinacia.*] Ergo perseverantia per annum in excommunicatione ad hoc vt suspectus quis de hæresi habeatur, debet esse cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clauium, ita Rot. decif. 196. num. 5. apud Farin. tom. 2. consil. & decif. 838. num. 1. apud eundem in 1. collect. nouissimarum, alias part. 4. diuers. & decif. 132. num. 7. apud eundem part. 1. recent.

5 In gloss. *Vehementer.* Notatur ad hoc quod non est imponenda pœna corporalis quando ex præsumptione solum proceditur ad condemnationem, vt per Tiraquel. de pœn. sēp. causa 27. n. 10. vbi intelligit de præsumptione hominis, & non de præsumptione legis.

6 In gloss. *Hæreticus.* ibi sic & in aliis criminibus, &c. Notatur ad hoc quod contumax in excommunicatione per annum inordelens suspectus habetur de hæresi, beneficiisque priuatur quandoque effect excommunicatus pro crimine, secus si pro causa ciuili, vt per Duen. reg. 153. vers. quarta amplia. Covar. in c. alma p. 1. §. 7. num. 10. vers. tertio. Menoch. de arbit. casu 416. n. 6. Farin. fragmen. crimin. part. 1. litt. C. num. 289. Sayr. dīllo cap. 10. n. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 15. num. 101. cum segg.

7 In ead. gloss. in addit. ibi, licet habeatur pro comitō, &c. Notatur ad hoc quod iudicio Ecclesiæ habetur contumax tanquam comitō, & verè pertinax velut hæreticus, vt per Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 27. num. 19.

S V M M A R I V M.

- 1 Abiurans in iudicio hæresim propter vehementem præsumptionem si iteratō labitur, licet non fuisse probatum plene, relapsus dicitur, secus si leuis erat præsumptio.
- 2 Relapsus hæreticus dicitur is, qui de vehemēti suspitione hæresis abiurauit, etiam si de primo lapsu per plenas probationes non fuerit conuictus si post abiterationem de vehemēti in hæresim incidat.
- 3 Relapsus hæreticus probatur ex eo, quod post hæresim abiuratum in eandem incidisse conuictus est.
- 4 Suspicio etiam vehemens non sufficit ad condemnandum de hæresi.
- 5 Relapsus non est ille, qui primò de leui abiurauit, quamuis post huiusmodi abiterationem de hæresi fuerit conuictus.
- 6 Culpabilis in vno articulo hæresis, generaliter postea abiurando, relapsus dicitur si committit etiam in alium articulum separationem, & num. 7.
- 8 Abiurans primò non simpliciter, aut generaliter, sed vnam tantum hæresim speciem, non habetur pro relapsi si in diuersam speciem hæresis incidit.
- 9 Debiuorum liberatio facta pro sorte extenditur ad omnia accessoria.
- 10 Religiosus dicitur qui post abiterationem hæresis, de qua conuictus fuerat, vel postea conuincitur falso, vel verbis hæreticis communicat, & num. 11.
- 11 Fautores hæreticorum non dicuntur illi, qui hæretico in extrema, vel graui necessitate consensu ob Dei amorem elemosinam præbent.
- 12 Testis in causa hæresis falsum deponens, licet periuurus sit, probat dicendo contrarium, dum tamen ex indicis consistit dictum non corruptionem, sed veritatem continere, & n. 14. & declaratur, num. 17.
- 13 Testimony correctio ex intervallo intervenientibus conuictus de quibus in hoc §. admittitur, in quo Fidei fauor consideratus consistit.
- 14 Text. in præsentis limitat regulam cap. præterea, de testib. cogend.

Barbo. Collect. Tom. IV.

19 *Inquisitores super hæresi deputati non se intromittunt de diminutionibus, vel sortilegiis non sapientibus hæresim manifestam,* & num. 19.

20 *Diminationes quæ, & quot sint eius species remittunt.*

21 *Doctores referuntur de sortilegiis agerent.*

22 *Dæmones invocare, & eos consulere etiam sine adoratione, & exhibitione honoris, est hæreticale sortilegium.*

23 *Sortilegium est hæreticale, quando aliquis puer rebricitatur.*

24 *Inquisitores non possunt se intromittere ad cognoscendum, an sortilegia sapiant hæresim manifestam.*

25 *Inquisitores hæresis de questionibus iuratum se intromittere non possunt,* & n. 26.

27 *Inquisitores possunt compellere heredes fautorum hæreticorum, qui tamen hæretici non erant, adimplendam pœnitentiam iniunctam in bonis temporalibus, secus si mortui sint antequam fuerit pœnitentia iniuncta.*

29 *Bona vere hæreticorum, non autem de hæresi suspectorum, sunt publicanda.*

30 *Hæreticum quem fuisse potest declarari post ipsius mortem ad finem confiscationis,* & num. 31.

32 *Hæresi in crimine post mortem hæretici infra 40. annos potest procedi etiam ad confiscationem bonorum.*

33 *Clerici instrumentes hæreticos ne inquisitionem veritatem inuestigent puniri possunt per eos, & Religiosi grauius puniuntur,* & n. 34.

35 *Inquisitionis Officiū impediens in punitione hæreticorum dicitur corundem hæreticorum fautores.*

36 *Hæretici instrumentes ad celandum veritatem quando fuerint exanimati, & ad negandam hæresim, quam tenent, dicuntur eorum fautores, & pœna arbitraria puniuntur.*

C A P. Accusatus. VIII.

ABiurans in iudicio hæresim propter vehementem præsumptionem, si iteratō labitur, licet non fuisset plene probatum, censetur relapsus ex quadam iuris fictione, & punitur pœna telapsum. Si autem suspicio fuit leuis, & mollior non censetur relapsus sed lapsus, & licet sit grauius puniendus, non tamen debet telapsum pœna puniri. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franc. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 89. Alagona in cūpend. pag. 651. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Magna, & vehemens suspicio, &c.] Notatur ad hoc quod hæreticus relapsus dicitur is, qui de vehemēti suspitione hæresis abiurauit, etiam si de primo lapsu per plenas probationes non fuerit conuictus, si post abiterationem de vehemēti in hæresim incidat, vt per Syluest. in summ. verbo *hæreticus* 1. num. 15. Mascard. de prob. consil. 863. num. 3. & 4. Martin. Deltio *disquisit. magic. lib. 5. sect. 12.* quos refert, & sequitur Sanctat. de hæresi cap. 42. dub. vltimo, num. 6. in prime.

Et postea committit in ipsa.] Ergo relapsus hæreticus quis probatur ex eo quod post hæresim abiuratum in eandem incidisse conuictus est, vt per Peniam in direct. *Inquisit.* p. 2. q. 5. §. 4. Aloyf. Ric. in collect. dec. p. 1. collect. 123. Mascard. de prob. consil. 863. num. 1. Azor. in summ. moral. p. 1. lib. 8. c. 14. q. 2. Sanctar. de hæresi c. 42. & citatos in collect. ad c. ad abolendam p. 9. num. 5. cum segg. hoc tit. in Decretal. Hæreticus enim non auditur de correctione si geminata vice cecidit, secundum Mascard. consil. 838. num. 9.

Licet ante, &c.] Notatur ad hoc quod suspicio etiam vehemens non sufficit ad condemnandum de hæresi, vt docent in præsent. Archid. ante num. 1. versic.

Y 3 vcho

vehementem, Gemin. num. 1. vers. nota quod propter vehementem, & Franc. n. 1. & 2. Paril. conf. 2. n. 91. & 99. lib. 4. Simanch. de Cathol. tit. 50. n. 3. Menoch. de presumpt. lib. 1. pref. 100. num. 11. & alios citatos per Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 5. c. 11. n. 21. Fatio. de heresi q. 187. §. 3. n. 38.

- 5 Si autem lenis, &c. Notatur ad hoc quod relapsus non est ille, qui primò de leui abiuravit, quantum post huiusmodi abiurationem de heresi fuerit convictus, vt per Carret. in tract. de heret. num. 159. Squillac. de Fide Catholica c. 31. num. 2. Rojas sing. 1. n. 26. Hieron. Gabr. conf. 160. n. 23. & seq. lib. 1. Sanctarel. d. c. 42. dub. vnic. num. 6. in fine.

§. Eum verò.

- 6 Hæreticus in vna specie hæresis, vel secta, vel in vno articulo, vel Sacramento, & deinde specialiter, & generaliter abiurat hæresim, si postea in aliam speciem hæresis, vel sectam incidit, vel alio articulo, aut Sacramento, iudicatur vt relapsus in hæresim. Colligunt Doctores in principio text. citati.

- 7 Hanc eandem conclus. ex hoc text. defumunt Rojas sing. 172. n. 3. in fin. & num. 7. Bursat. conf. 7. n. 40. l. 1. Simanch. de Cathol. instit. tit. 57. n. 4. & in enchir. tit. 60. num. 2. Mascard. de probat. conclus. 863. num. 5. Decian. tract. crim. lib. 5. c. 56. n. 2. & n. 13. & 14. Eymer. in direct. Inquisit. p. 2. q. 40. §. in princ. & q. 55. n. 13. versic. cum sero, & n. 14. & q. 57. n. 4. Fatio. de heresi q. 195. §. 1. num. 42.

- 8 In gloss. Simpliciter. ibi, per hac verba puto quod si adiurasset, &c. Notatur ad hoc quod si quis primò non simpliciter, aut generaliter, sed vnam tantum hæresis speciem adiuraverit, tunc non habetur pro relapso si sic specialiter abiurans in diversam speciem hæresis incidit, vt per Eymer. in direct. Inquisit. p. 2. q. 40. n. 5. versic. secum si tantum, vbi Penia commento 6 §. lit. D. Dec. d. lib. 5. cap. 47. num. 10. versic. quo d. quidem, Menoch. conf. 81. n. 15. §. 6. u. seqq. Farin. de heresi q. 195. §. 1. n. 43. vbi num. 44. plures contrarium tenentes refert, & num. 45. subdit hodie disputationem hac de re factam cessare; quia semper hæretici pœnitentes adiurant generaliter etiam quod in vnam tantum hæresim incidit, idem refert Sanctarel. de heresi c. 42. dub. vnic, num. 2.

- 9 In gloss. Indicari. ibi, illa locum habent in non connexu, &c. Notatur ad hoc quod liberatio debitorum facta pro sorte extenditur ad omnia accessoria, vt per Surd. de aliment. tit. 6. q. 3. num. 33.

§. Ille quoque.

- 10 Ille, de cuius lapsu in hæresim antè, vel post abiurationem constat, si postea hæreticus recipiat, deducat, viuat, vel associet, aut dona, vel munera eis donec, vel mittat, vel fauorem impendat, qui excusari non possit, etiam si sine adoratione, vt dicunt, meritò iudicatur, vt relapsus, quia id fit ex consequentia probati erroris. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

- 11 Hanc eandem conclus. firmant Bursat. conf. 7. n. 36. lib. 1. Menoch. conf. 82. n. 148. Sanctarel. de heresi c. 42. dub. vnic. n. 3. Mascard. de probat. concl. 863. num. 6. Azor. inquit. moral. p. 1. lib. 8. c. 14. q. 3. Penia in direct. Inquisit. p. 2. q. 5. §. scol. 81. & 83.

- 12 In gloss. Non possit. ibi, putat propter necessitatem famam, &c. Notatur ad hoc quod fautores hæreticorum non dicunt illi, qui hæretici in extrema, vel gravi necessitate confitendo ob Dei amorem elemosynam præbent, non vt illi in hæresi luceant, vt per Nau. in

man. c. 27. num. 55. Decian. in tract. crim. lib. 5. c. 5. n. 39. Sanctarel. de heresi c. 11. dub. 2. num. 18.

§. Licet.

Testis peritius licet post pœnitentiam repellatur, tamen in causa hæresis si vult corrigere suum peritium deponendo contra se, vel alios suos complices si manifestis indicibus apparet talem non ex leuitate animi, vel fomite odij, vel corruptione pecuniarum, sed solo Fidei Catholice zelo suum dictum corrigere, nisi aliud obstat, in fauorem Fidei admittitur. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Hanc eandem concl. ex hoc text. defumunt Felin. 14 in cap. clem. in tua. n. 7. de testib. & in c. per tuas. lit. 1. n. 9. de simonia, Villadieg. de heres. prauitatis, q. 13. num. 12. Coulib. 2. var. cap. 13. num. 9. versic. ex his, Simanch. de cathol. instit. cap. 64. §. 4. num. 56. cum seqq. Rojas de heret. part. 2. assert. 9. num. 110. & sing. 194. versic. sed speciale est in crimine heresis, & sing. 206. versic. sed in causis heretica prauitatis, Reboffi. in tract. de reprob. testium. n. 143. versic. falsit primo, Menoch. de arbit. cap. 108. num. 13. Mascard. de probat. conclus. 857. num. 5. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 35. num. 3. Cened. ad Sextum collect. 5. num. 2. Sayi. in claus. Regia. lib. 12. c. 21. num. 8. Camill. Borell. in summa omnium decis. tit. 62. num. 62. Farinac. in praxi crim. part. 2. q. 66. n. 157. cum seqq. & de heresi q. 188. num. 86. cum seqq. obseruantes data repugnantia in duplici vnus testimonio in causa hæresis non prioris, sed posterioris credendum esse.

Vnde inferitur primò fauorem Fidei considerandum in hoc text. non consistere in eo vt peritius in causa hæresis ad testimonium dicendum admittatur, sed in eo quod in eadem causa hæresis admittatur correctio testimonij ex intervallo interuenientibus coniecturis, de quibus in hoc §. quæ ad talem effectum requiruntur, patet si expendas verbum, postmodum de quo hic, intervalum, & temporis dilationem importare, iuxta do. Etinum Bart. in 1. §. diuus ff. de questionib. tradit communis ex Cou. citato loco, ac proinde quocunque tempore postius testimonium probatur, si coniecturæ supradictæ interueniant, reuocabitur prius, cui necessarium erit, iuxta quam considerationem decisio text. in presenti non procedit in crimine læsæ maiestatis, vel in aliis exceptis criminibus, in quibus fauor Fidei non apparet, nec zelus illius, qui fundamentum est istius decisionis, ita in specie aduertit Felin. in c. per tuas. lit. 1. num. 3. de simonia, Aym. conf. 6. n. 58. licet contradicat Gig. de læsa maiestate tit. quomodo, & qualiter probetur q. 11.

Secundò inferitur textum in presenti solummodo limitando corrigere regulam text. in c. pratorum de testib. cogendis, quæ in causa hæresis per hunc text. limitatur, non verò limitare regulam text. in cap. testimonium de testib. dum peritius inhabilis redditur ad testificandum, quæ quidem regula in prædicta causa hæresis salua manet, si expendas causam hæresis in qua propter illius grauissimum præiudicium cautius quam in aliis proceditur, requirere probationem concludentem ad veritatem rei de qua agitur concludendam, & ita illa non admitti, quæ talis non est, & ex qua oppositum refutat, constat autem talem probationem ex testimonio peritij non refutare, sed magis oppositum, propter quod in reliquis causis peritius omnino redditur ad iure inhabilis ad testimonium dicendum. Vnde nil mirum si in causa hæresis testimonij peritij quantum tale est nequaquæ recipiatur, prout in effectu explicat Simanch. de Cathol. c. 64. n. 83. & c. 51. Corral. lib. 5. miscel. c. 20. Palat. in alleg. heresi. §. 12. ad fin. ac proinde cum in hac specie de qua agimus, non consideretur peritium

periculi simpliciter propter correctionem, quæ in hac specie permittitur, merito in fauorem Fidei tale testimonium posterius recipitur.

- 17 Tertiò inferitur textum in *presenti*, solum esse intelligendum casu, quo per posteros dictum crimen proprium, & sociorum, quod dicens tacuerat, reuelatur; secus verò si posterior testificatus negaret culpam, quæ antea per priorem erat reuelata. Patet si expensis in priori casu ex cognitione propriæ culpæ, & confessione eius apud iudicem maximam refutatione veritatis præsumptionem, & ostendi verum penitenciam, minime verò in posteriori casu, ac subinde considerata Christianæ Religionis perniciæ, quæ in occultando tali crimine consistit, non erit mitius si posteriori casu priori testimonio stetur, prout in specie resoluunt plures, quos refert, & sequitur Couar. vbi *suprà* num. 9. in fine, Simanch. d. cap. 64. num. 60. & in *praxi* cap. 36. num. 4. Pro quibus expendi possunt verba huius text. ibi, *contra se*, & alios *super complexis deponendo*, iunctis verbis præcedentibus, tam de se, quam de aliis *super factis hæresis*, &c. quæ quidem verba maximum mihi faciunt fundamentum ad supradictam differentiam consequendam, licet aliud teneat Simanch. vbi proxime inest refragatur text. in cap. *litterarum*, vers. *quamquam verosimilibus, de præsumptis*, satis sit enim si auctoris text. illum procedere quando dictum extraiudiciale est, & ex coniecturis probabile videretur, nec vnum nec alterum dictum esse verosimile.

§. Sanè.

- 18 Inquisitores non debent se intrinicare, nec punire excentes diuinationes, & sortilegia, nisi manifestè sapiant hæresim, sed relinquunt eos puniendos suis iudicibus. Colligunt Doctores in *principio* text. citati.
- 19 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Paul. Grilard. de *sortileg.* lib. 2. q. 11. Eymeric. in *direct.* Inquisitor. part. 2. cap. 42. vbi *Penia comm.* 67. Simanch. de *Cathol. institut.* c. 62. Perez L. 9. tit. 1. lib. 8. Ordán. pag. 11. remissus Salzed. ad Bernard. in *praxi* c. 107. alias 110. lit. A. vers. & generaliter, in nouis. impress. Azucud. L. 5. num. 14. cum segg. tit. 1. lib. 8. noua recopil. Aloyf. Ricca. in *collect.* decis. p. 4. collect. 1378. Mart. de *instit. iur.* part. 2. cap. 12. Azot. *instit.* moral. p. 1. lib. 9. c. 26. q. 4. Soar. de *Religione* tom. 1. lib. 2. de *superstit.* cap. 19. num. 11. Farin. in *praxi crimin.* p. 1. q. 10. num. 79. cum segg. & in *tractat.* de *hæresi* q. 181. a. num. 91. Emman. do Valle de *incant.* & *enchantis opuscul.* 1. sect. 3. cap. 1. num. 2. & 3. Sanchez in *precepta Decalogi* tom. 1. lib. 2. c. 38. n. 91. Martin. Delri. *disquis. magic.* d. 5. sect. 2. sub vers. septimò requiritur.
- 20 Diuinationibus.] De Diuinationibus, quæ, & quot sint eius species? Vide Petr. Gregor. *Synagoga iuris* lib. 34. c. 3. de generali diuinationis prohibitione. & c. 15. Petr. Binsfel. de *confess. malef.* prelud. 15. c. 5. vers. diuinat. & in rub. C. de malefic. & mathem. notab. 9. L. 21. *Et in sum.* tit. de *ide* c. 15. de *superstit.* diuinatione. & c. 21. de diuinat. Iacob de Grassi. in *auers* dec. p. 1. lib. 2. c. 3. a. 6. Card. Tolet. in *institut.* Sacerdot. lib. 4. c. 15. Auiles ad cap. 5. *Præterea* in gloss. ad *deuino*. Gregor. de Valentia 1. 2. q. 95. diff. 6. q. 12. Azot. *instit.* moral. p. 1. lib. 9. cap. 24. Raph. de la Torre in 2. 2. tom. 2. q. 95. art. 1. cum segg. Martin. Delri. *disquis. magicar.* l. 4. c. 2. q. 4. 5. 6. & 7. Soar. de *Relig.* tom. 1. lib. 2. de *superstit.* c. 7. 8. & 10. Lessi. de *instit.* lib. 2. cap. 43. d. 3. Sanchez. d. lib. 2. c. 38. a. 11.
- 21 Sortilegiis.] De iis laud Paul. Grilard. in *speciali tract.* de *sortileg.* Petr. Greg. d. lib. 34. cap. 1. cum segg. Bossi.

in *praxi* tit. de *sortileg.* Lancel. Conrad. in *templo omnium iudic.* lib. 1. cap. 1. §. 1. de obligat. imperat. verbo *sortilegia evitare* a. num. 1. Martin. Delri. *disquis. magicar.* part. 1. lib. 3. q. 1. cum segg. & lib. 4. cap. 4. q. 1. Azot. d. lib. 9. cap. 21. Soar. d. lib. 2. cap. 38. a. num. 56. Fr. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. art. 8. par. mibi 330. Lessi. d. lib. 2. cap. 43. d. 9. Horren. Causalc. de *brachio Regis* p. 1. num. 84. Farin. d. q. 20. a. num. 72. & de *hæresi* q. 181. Emman. do Valle *de opuscul.* 1. sect. 3. cap. 1. num. 3. & c. 3. num. 28. & cap. 5. num. 31. & 32. & cap. 6. num. 5. 10. & 32. Sanchez. d. cap. 38. a. num. 56. plures ex antiquioribus, quos refert Cened. ad *Decretum collectan.* 21. num. 1.

In gloss. *Saperent* ibi, *dæmones consulere*. Notatur 22 ad hoc, quod invocare dæmones, & eos consulere etiam sine adoratione, & exhibitione honoris est hæreticale sortilegium, vt per Martin. Delri. d. lib. 5. sect. 15. in fine vers. *dico* sexto. Azot. p. 1. lib. 9. cap. 23. in *princ.* Fatio. d. q. 181. §. 2. num. 72. cum segg. vbi latè disputat.

In ead. gloss. ibi, *puerum rebaptizant*, &c. Notatur 23 ad hoc, quod hæreticale est sortilegium quando aliquis puer rebaptizatur, vt per Simanch. de *Cathol. rit.* 30. num. 5. Decian. lib. 5. c. 17. vers. *item quando interueniret rebaptizatio*, Martin. Delri. d. sect. 15. vers. *dico* quarto Fatio. d. q. 181. n. 23.

In gloss. *Manifestè* ibi, in dubio enim hoc casu non habent iurisdictionem. &c. Notatur ad hoc, quod Inquisitores non possunt se intrinicare ad cognoscendum an sortilegia sapiant hæresim manifestè, vt per Simanch. de *Catholicis institut.* tit. 30. n. 10. Nauar. *conf.* 2. incip. *Primum* Inquisitores num. 4. sub hoc tit. Eymeric. in *direct.* Inquisitor. p. 2. q. 42. num. 7. Decian. lib. 5. c. 23. num. 9. Rojias *leg.* 110. num. 1. & 2. Iacob. de Grassi. d. lib. 2. cap. 3. num. 21. Martin. Delri. *disquis. magic.* lib. 5. sect. 15. Emman. do Valle *de opuscul.* 3. cap. 6. num. 1. Fatio. de *hæresi* q. 181. §. 4. n. 95.

§. De quæstionibus.

Inquisitores non possunt se intrinicare in causis vsuuarum, etiam si sint contra illos, quibus pro crimine hæresis iniunxerunt restitutionem vsuuarum, & illi obligauerunt se, & sua bona. Colligunt DD. in *princ.* text. citati.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Simanch. de *Catholicis institut.* tit. 66. de *vsu* num. 1. & in *encheirid.* tit. 8. num. 6. Syluest. verbo *hæreticus* §. 2. num. 5. Perez l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordán. pag. 18. col. 2. Zanchin. de *hæretic* cap. 35. num. 1. Catter. in *simili tract.* num. 76. Decian. *tract.* crimin. lib. 5. c. 23. num. 4. Fatio. de *hæresi* q. 186. §. 2. n. 4. 2. cum segg.

§. Si vero.

Fautor hæreticorum, non tamen hæreticus quando promissit Inquisitoribus, & obligauit sua bona ad faciendam penitentiam, quam Inquisitores iniungere vellent, si moritur antequam iniungatur ei penitentia, hæres mortui non potest cogi ad satisfaciendum; si vero antequam moreretur fuit penitentia iniuncta, nondum tamen peracta, & penitentia erat complenda in bonis temporalibus, tunc hæres debet cogi ad expendam talem penitentiam, quæ iam bona transierunt cum hoc onere. Colligunt Doctores in *princ.* text. citati.

Quam Inquisitores ipsi iniungere vellent.] Vide Si 28 manch. de *Catholicis institut.* c. 4. n. 4.

Eius hæreticus, &c.] Notatur ad hoc, quod bona vetè hæreticorum, non autem de hæresi suspectorum

rum sunt publicanda, vt per Menoch. *conf.* 159. n. 16. cum seqq.

§. In eo verò casu.

- 30 Aduersus hæreticos iam demortuos potest per sententiam declarationis ad confiscationem bonorum procedi, Colligunt Doctores in *prin. text.* citati.
- 31 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Simanch. de *Catholicis instit.* cap. 4. num. 4. Gondalalu. in *tratt. de heret. q. 2. per totam.* Clar. §. *heresi* num. 21. Decian. in *tratt. crimin. lib. 5. c. 57.* Couar. de *sp̄salib. p. 2. cap. 6. §. 8. num. 6.* Buelar. *conf.* 43. num. 2. lib. 1. Roland. *conf.* 8. n. 41. & § 8 lib. 3. vbi verum dicit quantum ante mortem non fuerit accusatus, Sanctareel. de *heresi* cap. 20. lib. vnic. n. 2.
- 32 In gloss. *Poss. mortem*, ibi, intellige hoc usque ad 40. annos, &c. Notatur ad hoc, quod infra quadraginta annos potest in crimine heretici post mortem hæretici procedi etiam ad confiscationem bonorum, non autem ultra, vt per Simanch. de *Catholicis instit.* cap. 17. n. 7. Brun. de *heret. lib. 5. c. 17.* Gom. de *delictis* c. 1. à n. 81. Decian. d. c. 57. num. 12. Farin. in *praxi crimin.* p. 1. q. 10. n. 81. & q. 2. §. 1. n. 159. Sanch. in *præcepta Decal.* tom. 1. lib. 2. cap. 22. num. 40.

§. Sacerdotes.

- 33 Clerici, qui impediunt instruendo citatos hæreticos, vel eorum credentes de veritate celanda, vel dicenda falsitate, vel eos indebitè liberando, possunt ab Inquisitoribus castigari debita pœna, vt inaccusatione, vel alia propter culpa exigit; si verò sint Religiosi sunt immutandi, vel grauiori pœna puniendi quam laici, si inuenti sint deliquisse in heresi, vel consiliis. Colligunt Doctores in *prin. text.* citati.
- 34 Hanc eandem conclusionem ex hoc §. desumunt, Vmbett. Locat. in *ind.* *Inquisit.* in verbo clericus n. 9. & in verbo fautores num. 7. & in verbo suspicio num. 13. Campeg. in *addit. ad Zanchin. de heret. cap. 20. lit. A.* verbo *suspecti in a casu*, Eymer. in *direct.* *Inquisit.* p. 2. q. 56. num. 4. vbi Penia comment. 81. lit. A. in fine, vers. in quarto casu, Decian. in *tratt. crimin. lib. 1. cap. 5. n. 56.* Farin. de *heresi* q. 182. §. 1. n. 8.
- 35 Seu eos indebitè liberando,] Notatur ad hoc, quod impeditentes sanctum Inquisitionis Officium in punitione hæreticorum dicuntur eorumdem hæreticorum fautores, vt per Eymer. in *direct.* *Inquisit.* p. 1. q. 54. num. 5. Vgolin. de *cenfuris Pont. reseruat.* p. 2. in gloss. *fautores in prin.* n. 5. Azor. *instit. moral.* p. 1. lib. 8. c. 15. q. 6. latè Farin. de *heresi* q. 182. §. 1. num. 69. cum seqq. vbi multipliciter ampliat, & limitat.
- 36 In fauorem hereticæ prauitatis, &c.] Notatur ad hoc, quod instruentes hæreticos ad celandum veritatem quando fuerint examinari, & ad negandam hæresim, quam tenent, dicuntur eorum fautores, & pœna arbitraria puniuntur, vt per Syluest. in *summ. verbo hereticus* §. 2. num. 16. vers. tertium Sacerdotes, Eymer. in *direct.* *Inquisit.* p. 2. q. 56. num. 4. vbi Penia comment. 81. lit. A. in fine, vers. in quarto casu, Decian. d. lib. 5. c. 51. n. 16. Fatnac. de *heresi* q. 182. §. 1. n. 8.

SVM MARI VM.

- 1 Statuta non valent per que Inquisitionum heresis officium impeditur, vel retardatur, & n. 2.
- 3 Inquisitionis officium impediens puniuntur ab Inquisitoribus.

4 Index secularis tenetur celeriter exequi litteras, & mandata Inquisitionum hereticæ prauitatis, & illorum officium nullatenus impedire.

5 Inquisitionis officium directè impediri dicitur quando statutum mandat ne aliquis cuius accusari, aut inquiri possit in crimine heresis, vel quod nullus contra alium de crimine heresis testificari audeat.

C A P. Statutum. IX.

Vrb. IV.

Statuta loci, quæ directè, vel indirectè impedire, s. vel retardare possunt Inquisitionem ne procedat, non valent; & Rectores censuris compelli valent, vt statutum deferant Inquisitori, & si tale reperitur est reuocandum, vel moderandum ne impediatur, vel retardetur processus inquisitionis aliquo modo. Colligitur ex Ordinari. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioann. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *ration. lib. 5. pag. 94.* Alagoa in *compend. pag. 65. 2. remissus* Ximen. in *concord.* p. 1. & 2.

Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt, Syluest. in *summ. verbo hereticus* §. 2. n. 8. vers. quartum domini, Vmbett. Locat. in *ind.* *Inquisit.* in verbo domini temporales, num. 3. & in verbo ordinari n. 1. Zanchin. de *heretic.* c. 31. num. 6. Eymeric. in *direct.* *Inquisit.* p. 1. q. 34. vbi Penia comment. 83. fol. mibi 605. & seq. vbi quod omnia huiusmodi statuta, seu leges directè, vel indirectè officium Inquisitionis impediuntur sunt ipso iure nulla, & ibi recentetur Summorum Pont. rescripta super hoc expressè disponentia, refert Farin. de *heresi* q. 182. §. 5. n. 76.

Per censuram Ecclesiasticam, &c.] Ergo impediens Sanctum Inquisitionis Officium puniuntur ab Inquisitoribus, vt per Zanchin. d. cap. 31. à num. 1. Carter. in *tratt. de heret. cap. 93. vers. & potest punire*, Eymer. in *direct.* *Inquisit.* part. 2. q. 64. num. 5. & part. 3. q. 36. Decian. *tratt. crimin. lib. 5. cap. 5. n. 57.* Farin. d. q. 182. §. 5. num. 77.

Quod per illud Inquisitionis processus non impediatur, &c.] Tenetur enim secularis index litteras, & mandata Inquisitionum hereticæ prauitatis celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire, vt per Lucern. *Inquisit. verbo impediens* num. 1. Simanch. de *Catholic. instit. tit. 23. num. 9.* Azueved. l. 15. num. 7. tit. 1. lib. 4. noua recopil. Bobadil. in *suâ politica* lib. 2. cap. 17. num. 81. Mendez à Castro in *praxi Lusitan.* lib. 2. c. 1. num. 16.

In gloss. *Directè*, ibi, putà ne aliquis cuius, &c. Notatur ad hoc, quod Sanctum Inquisitionis Officium directè impediri dicitur quando statutum mandat ne aliquis cuius accusari, aut inquiri possit in crimine heresis, item quando mandat quod nullus contra alium de crimine heresis testificari audeat, vt per Eymer. in *direct.* *Inquisit.* p. 2. q. 54. num. 1. & 3. vbi Penia comment. 79. lit. A. vers. primo, Farin. d. q. 182. §. 5. num. 75.

SVM MARI VM.

- 1 Inquisitionis officium non expirat morte concedentis, & n. 2.
- 3 Inquisitores contra hereticam prauitatem aut sunt indices delegati, vel Ordinarii remissus.
- 4 Citatio partis non est necessaria, vt res dicatur non integra, sed sufficit qualitercunque capere index iurisdictione sua.

C A P.

CAP. Ne aliqui. X.

Clem. IV.

Inquisitoris officium non expirat morte concedentis. v. g. Papæ, &c. nec quod negotia, quæ non dum erant cepta, vel orta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viuian. in *rationali* lib. 3. pag. 94. Alagon. in *compend.* pag. 652. Remissuè Ximen. in *concordant. part. 1.* & 2.

2 Hanc eadem conclus. ex hoc text. desumunt, Simanch. de *Carbol. institutis.* 34. num. 14. Carter. in *tract. de heret.* num. 69. vers. & morte delegantis, Eymetic. in *direct. Inquisitor.* p. 4. g. 7. & 8. vbi Penia comment. 56. & 57. Decian. *tractat. crimin. lib. 3.* cap. 20. num. 8. & cap. 22. num. 5. & 29. Sigilm. Scacc. de *iudic. cap. 67.* num. 8. Rojas *sing.* 114. num. 3. Farin. de *heresi* q. 186. §. 2. num. 20. vbi num. 21. limitat in delegato beneplacitum Sedis Apostol. Azor. *institur. moralium part. 1.* lib. 8. cap. 18. ques. 7. Sanch. de *matrim. lib. 8. disp. 18.* num. 34.

3 Vtrum autem Inquisitores contra hæreticam præuident iudices sint delegati, an verò Ordinarij? vide quæ dixi ad cap. per hoc 17. infra, hoc end. tit.

4 In gloss. Incapita. ibi, etiam præter citationem iurisdictionis per penam, &c. Notatur ad hoc, quod non est necessaria partis citatio, sed fufficit vt res dicatur non integra, sed cepta, qualitercunque coepit iudex iurisdictione vti, exercens quemcunque actum iudicalem, vt per Sanch. d. disp. 18. n. 8.

SVMMARIVM.

- 1 Inquisitores quando sunt plures, singuli, vel coniuñti simul possunt cognoscere de causis, & in condemnandis, vel absolvendis reus secundum Canones anteponeere debent timorem Dei respectibus humanis.
- 2 Inquisitores sunt indices delegati ad vniuersitatem causarum ad Fidei cognitionem pertinentium.
- 3 Inquisitores heresi si in vna Provincia plures deputati fuerint à Sede Apost. possunt ex speciali favore omnes simul, vel singuli separatim procedere, nisi aliquis eorum esset in speciali causa specialiter deputatus.
- 4 Inquisitores possunt recipere hereticos penitentes, illis que iniuncta penitentia Ecclesie reconciliare, & talis absolutio prodest in vtroque foro.
- 5 Inquisitores quomodo instruendi in modo examinationis testium, & in personis, qua testificata scribere debeant.
- 6 Testium in examini in crimine heresi ultra notarium adhibenda sunt due religiose, & discrete persone, & desiciente notario ipsum loco adhibendi sunt alij due idonei viri.
- 7 Episcopi cum procedunt contra hereticos non habent necesse commocare personas Religiosas ad examinationem testium.
- 8 Inquisitores contra hereticam prauitatem ideo subdelegare possunt, quia sunt delegati Principis.
- 9 Monachus, qui in seculo erat tabellio, potest in causis Fidei id munus obire.
- 10 Monachus potest assumptum tabellianatum officium non potest illud exercere.
- 11 Monachus, qui in seculo erat tabellio, si contra prohibitionem conficiat instrumentum, illud valebit.
- 12 Monachus, qui in seculo erat tabellio, potest implere post professionem, & signare instrumenta, qua in seculo confecerat.

13 Inquisitores quomodo instruendi circa personas per quas impediri possit, vel differri Inquisitionis negotium, ostenditur.

14 Inquisitionis officium impediens compescendi sunt ad desistendum per censuras Ecclesiasticas, etiam innocato brachio seculari.

15 Indices delegati possunt innocare auxilium brachij secularis.

16 Magistratus, qui non obtemperat Inquisitorum mandatis, & prestare auxilium recusat, potest prehendi, & iurisdictione sua priuari, & esse suspensum de heresi.

CAP. Nisi aliqui. XI.

Clem. IV.

Inquisitores plures quando sunt, singuli, vel coniuñti, simul possunt cognoscere causas, & in condemnandis, vel absolvendis reus secundum Canones anteponeant timorem Dei respectibus humanis, sed solenter considerent in absolendo, ne simulat, & fraudulentè conuertantur absolendi, & se, & Inquisitores decipiant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioann. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali* lib. 3. p. 94. Alagona in *compendio* pag. 652. remissuè Casal. in *annotationib.* & Ximen. in *concordant. part. 1.* & 2.

Officium est commissum, &c. Ergo Inquisitores sunt iudices delegati ad vniuersitatem, causarum ad Fidei cognitionem pertinentium, vt per Spin. in *speculo teftam.* gl. 12. rub. num. 37. Emman. de Valle de *incantat. & ensalm.* sect. 3. cap. 1. num. 6.

Simul vel separatim, &c. Notatur ad hoc, quod si in vna Provincia deputati fuerint à Sede Apost. plures Inquisitores hereticæ prauitatis, possunt ex speciali fauore Fidei omnes simul, vel singuli separatim, prove eis magis expedire videbitur, procedere, vt per Sylu. in *sum. verbo hereticus* §. 2. n. 10. vers. tertium in aliquibus, prouincijs, Ioan. à Rojas *sing.* 27. num. 3. & in *tract. de heret. part. 1.* n. 439. Simanch. de *Carolicis institutis.* 34. num. 26. Eymetic. in *direct. Inquisitor.* p. 3. g. 46. vbi Penia comment. 95. fol. 613. col. 1. Decian. in *tract. crimin. lib. 3.* c. 2. n. 7. Sigilm. Scacc. in *tract. de iudic. c. 67.* num. 9. Farin. de *heresi* q. 186. §. 2. num. 24. vbi num. 25. limitat non procedere quando in aliqua speciali causa esset à Papa deputatus aliquis Inquisitor specialiter, nam tunc cum per hanc specialem delegationem censeatur aliis habentibus generalem iurisdictionem interdicta potestas procedendi in illa causa, hoc ideo omnes alij silete debent, & solum procedet Inquisitor specialiter in illa causa delegatus.

Absolutionis beneficium impendatur, &c. Notatur ad hoc, quod Inquisitores possunt recipere hereticos penitentes, illis que iniuncta penitentia Ecclesie reconciliare, & talis absolutio prodest in vtroque foro, ita docent in *presenti* Ioan. Andr. ante num. 1. Geminian. *sub u. 2. ad finem.* & Franch. n. 2. Zanchin. de *heretico.* cap. 34. Simanch. de *Carbol. institutis.* 34. num. 1. Mar. Anton. Genouen. in *praxi Archiepiscopi.* Neap. cap. 67. num. 10. Farin. de *heresi* q. 192. §. 4. num. 52. Sciphan. Gratian. *discept. forens.* tom. 3. cap. 414. num. 24. quos refert, & sequitur Reuerendissimus D. Ricciol. de *inop. personarum extra gremium Ecclesie exst.* lib. §. c. 14. num. 1. & cap. 15. num. 1.

§. Verum.

Testes quando sunt excipiendi super crimine hæreticis, vel ipsum tangentibus, debent coram publico notario

notario accipi, adhibendique sunt duæ personæ Religiosæ, & discretæ, & si notarius commodè haberi non potest, depositiones testium per duos viros idoneos scribendæ sunt. Item Inquisitores possunt cogere ad scribendum testimonia loco notarij Religiosos, qui in seculo exercebant officium notarij, non obstante iure, vel regula in contrarium, sic & clericos seculares, & alios etiam, quibus est à Sede Apost. commissam, Colligunt Doct. in princ. text. citati.

6. *Duæ Religiosæ, & discretæ personas, &c.* Notatur ad hoc, quod in examine testium in crimine hæresis ultra notarium adhibendæ sunt duæ Religiosæ, & discretæ personæ, & deficiente notario ipsius loco adhibendi sunt alij duo idonei viri, vt per Simanch. de Catholicis infus. tit. 64. num. 9. 21. & 22. Gundisal. in tract. de heret. q. 13. num. 18. Eymeric. in direct. Inquisit. p. 3. tit. quot persona esse debent in examine testium, &c. a numer. 81. vbi Penia comment. 20. Rojas sing. 187. Menoch. conf. 149. num. 18. vbi ait quod testes contra inquisitum de hæresi, vt probent, examinari debent coram duobus Religiosis. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 35. num. 4. & cap. 24. num. 26. Sigism. Scacc. de iudic. cap. 87. n. 16. Ludou. à Parisio de origine S. Inquisitionis lib. 3. q. 4. a num. 5. Farinac. de hæresi q. 183. §. 1. num. 33. vbi num. 34. limitat non procedere in Episcopis, qui cum procedunt contra hæreticos, non habent necesse conuocare personas Religiosas ad examinationem testium, sed sufficit eos solos cum notario testes examinare.

8. Notatur etiam ad hoc, quod Inquisitores contra hæreticam prebitatem idem subdelegare possunt, quia sunt delegati Principis, vt per D. Barbol. in l. cum preter §. 1. num. 395 ff. de iudic.

9. *Ad conscribendas, &c.* Notatur ad hoc, quod in causis Fidei potest Monachus, qui in seculo erat tabellio, id munus obire, vt post alios resoluit Sanch. in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 46.

10. In gloss. Præmissa. ibi, tabellio factus Monachus non potest exercere, &c. Notatur ad hoc, quod Monachus effectus post assumptum tabellionatus officium, non potest illud exercere, per Farinac. fragm. crimin. p. 1.

11. Litt. C. num. 216. Sanch. d. cap. 13. num. 46. Si tamen aduersus hanc prohibitionem Monachus, qui in seculo erat tabellio, conficiat instrumentum, valebit, quia nullibi inuenitur verbum tale instrumentum irritans, vt docent Syluest. in sum. verbo tabellio, q. 3. dist. 5. Couar. præf. c. 19. num. 8. vers. quid si Sacerdos, Sanch. d. cap. 13. num. 48.

12. In ead. lib. ibi, Quod veteres rogationes complebit, &c. Notatur ad hoc, quod Monachus, qui in seculo erat tabellio, potest complere post professionem, & signare instrumenta, quæ in seculo confecerat, vel in suo protocollo breuiter, & succinctè conscripserat, vt postea per otium, quoties opus sit, latius extendere, quia complere vetera instrumenta, non est instrumentum denuo conficere, sed executio, atque consummatio instrumenti tempore habili confecti, ita docent in præsent. Franch. in §. ad conscribendas, in fine, & Domin. ibid. Bernard. in præf. cap. 58. alias 61. num. 3. vbi Salzed. litt. E. in nouiss. impress. Marian. Socin. de oblation. libello 8. num. 61. Nauar. commento 2. de Regularib. mon. 41. Couar. d. cap. 19. num. 8. vers. Monachus, Fr. Emman. quaest. Regular. tom. 3. q. 3. ar. ult. Sanch. d. cap. 13. num. 49. vbi num. 50. subdit ad hoc exigi licentiam superioris, & num. 51. quod potest monasterium conueniri, vt Monachus antè notarius hæc instrumenta perficiat.

§. Compescendi.

13. Inquisitor potest inhibere predicationem quasto-

ribus, & aliis quando ipse vult facere aliquid adum inquisitionis, vel vult predicare hæreticis: potestque inuocare auxilium brachij secularis ad capiendum hæreticum, vel impediens capturam remota appellatione, non obstantibus privilegiis sub quacunque verborum forma conceptis. Item potest facere, vt Magistratus, vel Officialis iuret seruire, & facere seruari à suis subditis omnes Constitutiones à Sede Apostol. promulgatas, ac probatas contra hæreticos, & si nolint iurare, vt infames, & fautores ac suspecti hæresis priuari debent officio, & regimine, nec in posterum ad officium publicum assumantur. Colligunt DD. in princ. text. citati.

Coercitionis expedita, &c. Notatur ad hoc quod impediens quomodolibet S. Inquisitionis officium compescendi sunt ad desistendum à præstito impedimento per censuras Ecclesiasticas etiam inuocato brachio seculari, vt per Archid. hic num. 9. Ioan. And. num. 3. & Franch. in §. denique num. 1. Farin. de hæresi q. 182. §. 5. num. 81. Sanctarel. in simili tract. cap. 11. dub. 1. num. 15. vers. item impediens.

Inuocato auxilio brachij secularis, &c. Ergo delegati iudices possunt inuocare auxilium brachij secularis, vt per Couar. præf. cap. 10. num. 1. Nauar. in cap. cum contingat, de re scripti. remed. 1. n. 1. cum seqq. Menoch. remed. 3. rein. num. 360. Mandol. reg. 17. Cancel. q. 2. num. 11. Auiles ad cap. 10. Prætorum gl. vsurpant. n. 27. Azcoed. l. 1. §. num. 3. tit. 1. lib. 4. noue recop. Bernard. Graue. in præf. Camera Imper. lib. 1. concl. 115. confid. 1. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 179. Farin. in praxi crimin. q. 97. num. 86. Brunor. à Sole in locis communib. verbo brachium seculari 1. Mart. de iurisdic. p. 1. c. 50. n. 25. Ludou. Rodolph. in tract. de brachio seculari num. 30.

Ac de fide suspectus, officio, &c. Notatur ad hoc 16 quod Magistratus qui non obtemperat Inquisitorum mandatis, & præstare auxilium recusat, potest apprehendi, & iurisdictione sua priuari, & est suspectus de hæresi, vt per Rebuff. tom. 2. ad leges Gallie tit. de litteris requisit. in princ. n. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 6. n. 31. Teneatur enim litteræ, & mandata Inquisitorij hæreticæ præiudiciu celestiter exequi, & illorum officium nullatenus impedire, vt resoluunt Simanch. de Cathol. infus. tit. 23. n. 9. Lucern. Inquisit. verbo impediens n. 1. Azcoed. ad l. 1. §. n. 7. & tit. 1. lib. 4. noua recopil. Penia in direct. Inquisit. p. 3. commento 85.

Statim in infam, &c. Vide Sanctarel. de hæresi 17 cap. 11. dub. 1. n. 35. vers. item in cap.

S V M M A R I V M.

1. Compendium huius text. refertur.
2. Sententia contra hereticos proferenda est de consilio peritorum.
3. Inquisitores non tenentur præciè requirere consilium peritorum, sed tantum si expedire visum fuerit eorum arbitrio.
4. Assessores, seu Consultores S. Officii ab Inquisitoribus conuocantur, vt in causis Fidei consilium eis præbeant.
5. Assessores, seu Consultores S. Officii debent esse persona qualitate prudentes, boni, in Theologia, vel iure Canonico periti.
6. Inquisitor in crimine hæresis citare potest hæreticum absentem etiam extra territorium.
7. Assessores S. Officii an salarium petere possint, remissum.
8. Inquisitores hæresis non tenentur Assessorum, & consiliorum consilium necessario sequi.

9. Inquis

- 9 *Inquisitores hereticæ prauitatis, & Episcopi ex iusta causa possunt minere penas etiam post sententiam.*
 10 *Hæretici priuati sunt ipso iure à die commissi criminis omnibus beneficiis ecclesiasticis ante hæresim adepti.*
 11 *Episcopus punitur confrens scienter beneficium hæretico, aut hæreticorum fautoribus.*

CAP. Vt commissi. XII.

Bonif. VIII.

Inquisitoribus, vel eorum singulis facultas concessa est committendi citationes, & denunciations sententiarum, quas ferunt contra hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, vocandi quolibet peritos, vt eis assistant dum sententiam ferunt, & consilium dent prout iudicauerint expedire, & iniungendi ipsis peritis in virtute obediencie, vt super his pareant: conuocandi clerum oppidi, vel ciuitatis, prout expedierit negotio Fidei, procedendi contra illos, de quibus constat quod deliquerunt in Fide in provincia talis Inquisitoris, licet deinde se transfugerint in aliam; faciendi vt eis assignentur libri, & scripta in quibus continentur inquisitiones, & processus contra hæreticos facti per quoscuque auctoritate Apostolica, vel Legatorum; mitigandi vel mutandi penas illorum, qui humiliter obediētes suis mandatis sunt in carcere, vel muro reclusi, si ita expedire iudicauerint, quod quidem faciendum est simul cum Prelatis, quorum iurisdictioni subsumunt; priuandi, & priuatos declarandi dignitatibus, & beneficiis ecclesiasticis de consilio Diocesano, vel eis absentibus, vicariorum suorum, & officii publicis, ac honoribus quibuscuque eosdem hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & eorum filios, & nepotes. Sunt autem Diocesani in priuando tales, vel nunciando priuatos beneficiis huiusmodi requirendi, si non constet eos legitimè, & scienter talibus eadem beneficia contulisse, tunc enim in his non requirendi, sed à suo iudice erant puniendi. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioann. Andr. Domin. Monach. Franch. Viuiam. in *ration. lib. 5. pag. 97.* Alagona in *compend. pag. 553.* remissuè Xmen. in *concord. p. 1. & 2.*

2 *Advocandi quoque, &c.* Notatur ad hoc, quod sententia contra hæreticos proferenda est de consilio peritorum, vt per Arch. num. 1. Ioan. Monach. num. 1. Ioan. Andr. num. 2. Gemin. num. 2. Franch. etiam n. 2. in 2. notab. in present. Contrad. Brun. in *tratt. de heretic. lib. 4. c. 10.* Zanchin. in *simili tratt. cap. 15. num. 1. & 3.* Gondifal. *ead. tratt. q. 15. num. 1.* Simanch. de *Cathol. inquit. tit. 4. num. 1.* Rojas *siug. 99.* Eymer. in *director. Inquisit. p. 3. q. 77.* vbi Penia *commento 126. vers. cur autem Inquisitoribus, Decian. in tratt. crimin. lib. 5. cap. 24. n. 10. & cap. 38. n. 10.* Lud. à Paramo de *origine S. Inquisitionis lib. 3. q. n. 55. cum seqq.* Fasin. de *heresi q. 185. § 12. num. 188.*

3 *Provi expedierit.* Ergo Inquisitores non tenentur præcise requirere consilium peritorum, sed tantum si expedire visum fuerit eorum arbitrio, de quo vide Farin. d. q. 185. § 12. num. 195. vbi num. 196. an dicit peritis consultoribus dandus sit integralis processus.

4 *Peritos quoque vt vobis assistant, &c.* Qui quidem periti, siue assessores, seu consultores vulgò nominati, ab Inquisitoribus conuocantur, vt in causis Fidei consilium eis præbeant, vt per Lucern. Inquisit. verbo *Inquisitor num. 21. & verbo aduocatus n. 2.* quem refert Cened. ad *Sextum collect. 27. mon. 1. & debent esse*

personæ qualitate, Simanch. d. tit. num. 41. num. 11. & 12 vbi quod eligendi sunt ad hoc munus viri prudentes, boni, & periti, Decian. d. cap. 24. num. 10. vbi quod vel in Theologia, vel in iure Canonico, vel in iure Ciuili periti esse debent, & vterius vi probatur vitæ, vt corruptionis periculum tollatur, Rojas de *heret. part. 1. num. 404.* vbi quod consultores possunt eligi etiam laici coniugati, qui tamen sint in iure Canonico, & Ciuili periti, honesti, & prouidi viri, Direct. Inquisit. p. 3. q. 77. n. 2. vbi quod periti conuocandi erunt Theologi, Canonistæ, & Legistæ.

Et contra illos, &c. Notatur ad hoc, quod in crimine hæresis potest Inquisitor citare hæreticum absentem etiam extra suum territorium, vt per Archid. num. 3. Ioan. Andr. num. 3. col. 2. Gemin. num. 1. & 2. Farin. d. *quest. 185. num. 104.*

Vtrum autem huiusmodi assessores salarium petere possint; examinat Eymer. d. p. 3. q. 77. Zanchin. de *hereticis cap. 15. num. 5.* Lucern. Inquisit. d. verbo *aduocatus num. 3.* Simanch. de *Cathol. inquit. cap. 41. num. 15. & in enchirid. tit. 19. num. 4.* Rojas *siug. 15.* Decian. *disto cap. 24. num. 10.* vbi quod isti consultores periti non possunt exigere salarium, sed bene illud recipere.

Præbeant consilium opportunum. Non vetò tenentur Inquisitores illud necessariò sequi, iuxta tradita per Lucern. Inquisit. d. verbo *Aduocatus 4.* Arnald. Albertin. de *agnosc. assertor. q. 26. n. 1.* cum seqq. Simanch. d. cap. 41. num. 14. Rojas de *heretic. p. 1. num. 409. cum seqq. & p. 2. assert. 11. num. 166. & siug. 99. vers. Inquisitores.* Azcoed. ad *Curiam Pisan. cap. 6. num. 116.* Penia in *direct. Inquisit. p. 3. scol. 31.* Cened. d. *collect. 27. n. 2.* Farin. d. q. 185. § 12. n. 192. & seq.

Penam vna cum Prelatis, &c. Notatur ad hoc, quod ex iusta causa possunt Inquisitores hæreticæ prauitatis, & Episcopi minere penas etiam post sententiam, vt per Clar. §. *heresi num. 8.* Mench. *illus. cap. 31. num. 3.* Penia in *direct. Inquisit. part. 2. quest. 47. scol. 72.*

Priuandi præterea, &c. Notatur ad hoc quod hæretici priuati sunt ipso iure à die commissi criminis omnibus beneficiis ecclesiasticis ante hæresim adeptis, vt per Couar. lib. 2. var. cap. 8. num. 4. Penia in *direct. Inquisit. part. 3. commento 161.* Flamin. Paris. de *reign. benefic. lib. 3. quest. 1. num. 31. & 32.* Fr. Emman. in *sum. tom. 1. cap. 129. nu. 3.* Petr. de *Ledesma in sum. part. 2. tratt. 1. cap. 4. concl. 14.* Azor. *inquit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 13. q. 3. & 8. & p. 1. 2. lib. 7. cap. 17. in princ.* Gonzal. ad *reg. 8. Cancell. gloss. 15. num. 65.* Farin. *fragm. crimin. part. 1. litt. C. num. 335. cum seq.* Sanch. in *precepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 26. num. 5. cum seqq.* Anton. Ricciul. de *iure personarum extra gremium Eccles. exil. lib. 5. cap. 19. num. 8.* latè Farin. de *heresi q. 189. § 4. num. 69. cum multis seqq.*

Sed potius à suo iudice puniendos. Notatur ad hoc, I I quod punitur Episcopus confrens scienter beneficium hæretico, aut hæreticorum fautoribus, vt per Lambert. de *iur. patron. lib. 2. p. 1. quest. 6. art. 6.* Penia in *direct. Inquisit. part. 3. commento 162. vers. secunda verò assertio, Ricciul. d. lib. 5. cap. 19. num. 5.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Christiani ad Iudaiismum transcentes, & redeuntes, heretici reputantur.*
- 2 *Iudæi sponte facti Christiani si à Fide apostatantes redeunt ad Iudaiismum, reputantur heretici, & contra illos vi heretici proceditur.*
- 3 *Iudæi facti Christiani dum erant infantes si ad Iudaiismum*

1. *daismum redeunt heretici reputantur, nec excusantur ex eo quod ignorantes, & infantes Baptisma suscepunt.*
4. *Iudei facti Christiani non sponte, sed coacti si ad Iudaismum redeant non excusantur, nisi coactio fuerit precisa, & absoluta.*
5. *Iudei, & infideles receptatores, fautores, & defensores Christianorum ad Iudaismum transeuntium, vel redeuntium puniuntur ad instar receptatorum, & defensorum hereticorum.*
6. *Iudeus in testimonium admittitur contra Christianum quando agitur de illo convincendo reuersum fuisse ad infidelitatem.*
7. *Heretici testimonium admittitur contra alios hereticos.*

CAP. Contra Christianos. XIII.

1. **C**hristiani qui transeunt, vel redeunt ad Iudaismum, licet in infantia fuerint baptizati, vel metu mortis, non tamen absolute, & precise coacti, veniunt tanquam heretici puniendi, si sint confessi, vel per Christianos, vel per Iudeos convicti, & contra talium fautores, receptatores, & defensores est procedendum sicut contra fautores, receptatores, & defensores hereticorum. Colligunt ex Ordinar. Archid. Gemin. Ioann. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viu. in *rationali* l. 3. pag. 97. Alagona in *comp. pag.* 654. remissive Ximen. in *concord.* p. 2.
2. *Qui ad ritum redeunt Iudeorum, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudei sponte facti Christiani si à Fide apostatantes redeunt ad Iudaismum, reputantur heretici, & contra illos vt hereticos proceditur, vt per Simanch. de *Cathol. instr.* tit. 35. n. 12. & in *encheirid.* tit. 17. n. 3. Gundisal. in *tract. de heret.* q. 5. n. 8. Eymeric. in *direct.* Inquisitor. p. 2. q. 44. n. 1. & n. 4. vbi Penia comment. 69. vers. ac de his, Decian. *tractat. crimin.* lib. 5. cap. 10. num. 21. & c. 15. n. 1. Fatin. de *heresi* q. 178. §. 6. n. 13. 6.
3. *Etiamsi huiusmodi redeuntentes dum erant infantes, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudei facti Christiani dum erant infantes si ad Iudaismum redeunt, heretici reputantur, nec excusantur ex eo quod ignorantes, & infantes Baptisma suscepunt, vt per Syluest. in *summa verbo hereticu* §. 2. n. 4. vers. secundum. Penia ad Eymeric. in *direct.* Inquisitor. p. 2. q. 44. num. 69. vers. iamque, vbi subdit. mitius esse agendum cum Iudeis infantibus factis Christianis, quam cum baptizatis in maiori ætate, refert Fatin. d. q. 178. §. 6. n. 140.
4. *Etiamsi huiusmodi redeuntentes mortui metus, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudei facti Christiani non spontes, sed coacti si ad Iudaismum redeant non excusantur, nisi coactio fuerit precisa, & absoluta, secus si non precisa, & absoluta, sed conditionalis, vt per Syluest. d. verbo hereticu §. 2. num. 4. vers. secundum, Decian. d. lib. 5. cap. 10. num. 21. & cap. 40. num. 6. vers. 6. Penia vbi proxime, Fatin. d. q. 178. n. 141. Ioan. de Valboa in *cap. omnis* n. 10. de *pœnis*. & remiss. Cabreiros de *metu* lib. 2. c. 17. n. 57.
5. *Et sicut contra fautores, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudei, & infideles, & receptatores, fautores, & defensores Christianorum ad Iudaismum transeuntium, vel redeuntium puniuntur ad instar receptatorum, fautorum, & defensorum hereticorum, vt per Hippol. Rimin. *conferim. diuers.* 83. num. 4. lib. 2. Rojas de *heres.* p. 1. n. 357. cum *seqq.* Decian. d. lib. 5. c. 22. n. 16. & 17. Azor *in moral.* p. 1. lib. 7. c. 12. q. 12. Eymerc. p. 2. q. 44. n. 2. & 3. Fatin. d. q. 178. n. 141.
6. *Sen Iudeos committi.* Collige ex text. Iudæum in testimonium admitti contra Christianum quando

agitur de illo convincendo reuersum esse ad infidelitatem, vt per Felin. num. 2. & Mynsing. num. 3. in *cap. Iudei, de testibus* in *Decretal.* Simanch. de *Cathol. instr.* cap. 64. num. 42. Malcard. de *probat.* concl. 857. n. 9. & 10. Sanctarel de *heresi* cap. 38. dub. vnic. num. 17. Ratio est, quia cum per transitum ad ritus Iudaicos Christianus baptizatus transiens dicatur esse infidelis, iuxta resoluta per D. Thom. 2. 2. q. 108. art. 5. & q. 11. art. 1. & infidelis contra alium infidelem à testimonio non repellatur, vt latè dixi in *collect.* ad d. cap. Iudei, merito, effectum est, vt in specie huius text. Iudei testes esse possint contra Christianos ad ritus Iudeorum reuertentes. Confirmatur hæc explicatio ex eo, quia licet crimen apostasie grauissimum sit, & vii tale maximum inferens præiudicium illi, qui accusatur propter infamiam, bonorum confiscationem, & alias pœnas, quæ timeri possunt, nihilominus tamen tale crimen, vt plurimum, occultè & cum aliis similibus delinquentibus fieri solet, ac proinde satis consonum, seu consentaneum rationi lex putauit esse vt neglecto particulari iudicio propter bonum publicum, quod illi particulari antepositur, Iudei aliis inhabiles ad prædictum testimonium ferendum habilitarentur, vt sic facilius, & melius crimen apostasie detegatur, provi in crimine læsæ maiestatis agnoscat Malcard. de *probat.* concl. 857. n. 9.

His consequens est textum in *presenti*, sic explicatur procedere etiam in hereticis, contra quos alij heretici in testimonium admitti debent, constat siquidem in hoc casu agi de causa hominis infidelis, iuxta text. in *cap. sup. de heret.* ac subinde nil mirum si contra illum alius infidelis testis esse possit, iuxta text. in *cap. si hereticus*, in *prin.* 2. q. 7. Accedit quod hereticus testis vt plurimum tanquam socius delinquentis deponit, qui quidem socius, licet illius testimonium reproberur, in causa tamen heresis ad testificandum admittitur, vt probat text. in *cap. in fidei fauorem. hoc eodigit.* & lib.

In gloss. *Procedendum.* Vide Tiraq. de *retract.* lig. 5. l. gl. 14. n. 102. & in *l. si inquam in prefat.* num. 119. C. 8. de *reuec. donat.*

SVM MARIVM.

1. *Dotes uxorum innocentium non confiscantur propter heresim maritorum, & n. 2.*
3. *Pœna huius text. an extendatur ad alia bona ultra dotes, ostenditur.*
4. *Dotes ob heresim uxorum confiscari possunt.*
5. *Matrimonium inter Christianum, & hereticum an, & quando sit validum, remissive.*
6. *Catholicus vir matrimonium scienter cum heretica contrahens non incurrit pœnam amissionis bonorum.*
7. *Vxor contrahens matrimonium scienter cum viro heretico primatur dote, & applicatur sifco.*
8. *Matrimonij tempore si maritus erat Catholicus, postea verò in crimen heresi incidit, tunc dos, seu alia quæcunque bona uxoris Catholicæ non confiscantur.*
9. *Mulier contrahens matrimonium cum heretico ignorans illum esse hereticum, non amittit dotem suam quamvis post contractum matrimonium cognoscat maritum esse hereticum.*
10. *Leges, & Canones punientes incestus nuptias locum habent vbi ab initio scientes contractæ fuerunt.*
11. *Ignorans presumitur quod quis matrimonium contraxerat cum heretico.*

CAP.

CAP. Decreuit. XIV.

Catholicorum vxorum dotes non confiscantur propter hæresim maritorum, quando contraxerunt matrimonium nescientes illos esse hereticos. Colligitur ex Ordin. Archid. Genui. Ioan. Andr. Anchbar. Domin. Monach. Franc. Viuiar. in ration. lib. 5. pag. 98. Alagona in compendio pag. 614. remissiue Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Repert. Inquisit. verbo dotes, Simanch. de Cathol. institut. tit. 9. num. 66. cum segg. & tit. 40. num. 14. Villadieg. de heretic. quest. 15. num. 9. Zanch. eod. tract. cap. 25. ad finem, ubi Campeg. in addit. lit. A. Quæritur in quest. criminal. cap. 1. n. 12. vers. aut contraxit ignoranter, & num. 24. vers. aut mulier ignorabat maritum, Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 2. §. 2. in princip. Perez l. 1. vers. ult. etiam dubitatur, tit. 1. lib. 1. Ordinam. pag. 22. Hieron. Portoles de confortib. cap. 37. a. n. 18. Palat. in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. l. 66. n. 23. cum segg. Corduba de Lara in l. si quis a liberis §. si quis ex his n. 48. ff. de liberis agnos. Penia in direct. Inquisit. p. 3. schol. 153. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 45. num. 10. Sanchez in precepta Decalogi lib. 2. cap. 17. num. 3. cum segg. Sanctarel. de hæresi cap. 9. dub. 3. num. 11. Cened. ad Sextum collect. 15. num. 2. Fatucius in praxi crimin. part. 1. quest. 25. num. 111. cum segg. & de hæresi quest. 190. §. 3. num. 43. ubi num. 44. cum segg. ampliat ad bona paraphernalia vxoris, ad donationes propter nuptias, ad quæstia ab vxore constante matrimonio, & ad res donatas vxori à consanguineis viri, nisi expresse fuerit tempore donationis dictum, ut marito acquiratur. Verum Sanchez diff. cap. 17. n. 22. obseruat non esse tutum extendere penam huius text. ad alia bona, quæ in dote tantum agi, in qua est maior ratio, cum fuerit causa contrahendi, & cuius introitu matrimonium cum hæretico celebratum est, & ita conueniens fuit ut vxor in illius amissione puniretur, quæ ratio cessat in bonis paraphernalibus, quæ sunt extra dotem, & in aliis bonis, quæ postea constante matrimonio ex accidenti acquisita sunt, nec fuerunt causa matrimonij turpiter contracti, sequitur Sanctarel. d. cap. 3. dub. 3. num. 14.

Propter hæresim maritorum. Ob hæresim tamen eandem vxorum dotes confiscari posse resoluit Couar. de sponsal. part. 2. c. 7. §. 5. num. 5. Simanch. de Cathol. institut. cap. 9. a. num. 87. Gom. l. 78. Tauri a princ. Clar §. si quest. 78. num. 15. D. Barbo. in l. si constantes §. fin. in princip. ff. soluto matrim. Sanchez. d. cap. 17. num. 25. cum segg. ubi num. 31. post alios, quos refert, subdit hoc casu dotes confiscationem statim & absolute fieri, nec relinquendam viro ad vitam vxoris fruendam ad sustentanda onera matrimonij.

Nisi forte mulieres. Sec. Quid matrimonium inter Christianum, & hæreticum an, & quando sit validum? Vi de Nauar. in man. cap. 22. num. 49. vers. tertio, Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 41. num. 4. vers. quarto matrimonium, Couar. de sponsal. part. 2. cap. §. 1. num. 4. Rois sing. 128. Simanch. de Cathol. institut. tit. 40. n. 17. cum segg. Moz. de contract. 21. de matrimon. §. qui possunt contrahere matrimonium, n. 27. Pert. Bollo in econom. Canon. claus. 1. cap. 4. §. 7. vers. disparitas cultus, Matien. in rub. tit. 1. gloss. l. n. 16. lib. 5. noua recopil. Cened. ad Sextum collect. 15. n. 3. Ludouic. Beia resp. casuum Conscient. part. 4. casu 30. Azor. in instit. moral. part. 1. cap. 11. quæst. 5. & part. 2. lib. 5. cap. 2. quæst. 2. Sanchez de matrimonio lib. 10. disp. 15. remissiue Fatucius de hæresi quest. 190. n. 51. inter quos, excepto Rois & Simanch. circa controuersiam esse coniugium personæ fidelis cum hæretica baptizata, vel apostata à Fide, validum esse, quamuis Barbo. Collect. Tom. IV.

illicitum, quia cum matrimonium sit Sacramentum, solum petit patirare Baptismi suscepti à contrahentibus, quamuis à Fidei professione disparitas sit, præter supra citatos docent S. Thom. in 4. dist. 39. quest. vnic. art. 1. ad 5. Cardin. Bellarm. lib. 1. de matr. cap. 23. in princ. Valer. Reginald. in praxi fori parisi. lib. 3. num. 168. Sanch. de matr. lib. 7. dist. 72. n. 1. Basil. Ponci. de impedim. cap. 20 §. 2. vers. de coniugio. Matrimonij verò contracti à Catholicis cum infidelibus non valere probat text. cap. quoniam 32. dist. ex Concil. Carthag. desumptus, & alij Canones vel ex Sanctis, vel ex Cœcilis provincialibus desumpti, & quauis nullus fortasse sit Pontificis textus, quo hæc irritatio inducatur, sufficit tamen vltus Ecclesiæ ex receptissima consuetudine, & Apostolorum traditione vim legis obtinente, ut per Sot. in 4. dist. 39. q. vnic. art. 2. col. 5. vers. hoc tamen. Card. Bellarm. d. cap. 23. propo. 2. & 3. Hentiq. lib. 12. de matrim. cap. 23. §. 3. in fine, Sanch. d. dist. 72. num. 8. Rebello de obligat. iustit. part. 2. lib. 3. quest. 9. circa fin. Quamuis Basil. Ponci. d. cap. 20. §. 1. vers. ceterum, multum infunderet probare lege ecclesiastica scripta tale matrimonium non subsistere.

Mulieres ipsæ. Ergo non viri, quia quauis vir, & vxor sint correlatiui, & dispositum in vno correlatiuorum, censetur etiam in alio dispositum, iuxta l. i. C. de cupress. lib. 10. id tamen obtinet quando in vtroque datur eadem ratio, secus si diuerfa vigeat, ut in hoc casu, & id eo virum Catholicum matrimonium scienter cum hæretica contrahentem non incurrere similem penam amissionis bonorum, resoluit Sanch. d. c. 17. n. 22. & Sanct. d. c. 19. dub. 3. n. 15.

Quæ hæreticos. Sec. Notatur ad hoc, quod si vxor scienter contraxit matrimonium cum viro hæretico, tunc in delicti penam priuatur dote, & applicatur fides, ut per Peniam in direct. Inquisit. p. 3. commento 160. Sot. n. 4. dist. 39. art. fin. in princ. Palat. in repet. cap. per vestras de donat. inter virum §. 9. n. 11 cum segg. Simanch. de Cathol. institut. cap. 9. n. 73. Sanch. d. c. 17. a. n. 17.

Tunc sciabant. Ergo si tempore matrimonij maritus erat Catholicus, postea verò in crimen hæresis incidit, tunc dos, seu alia quæcunque bona vxoris Catholice non confiscantur, ut docent Palat. in repet. d. rub. §. 66. num. 23. Simanch. de Cathol. institut. cap. 9. num. 66. Segura de bonis lucrativis n. 13. & a. n. 243. Couar. lib. 2. var. cap. 8. n. 2. & 7. Clar. §. fin. quest. 78. n. 15. Cabed. Lufit. decis. 183. n. 8. part. 1. Luc. Sanch. d. cap. 17. a. n. 1. vsque ad n. 16. ubi n. 17. subdit cum gloss. hic verbo tunc, quod exigitur ut vxor tempore contractus fuerit virum esse hæreticum ad hoc in delicti penam eius dos publicetur, secus si postea scierit.

In gloss. Tunc ibi, ergo si tunc ignorabant, licet postea scierint, non habet locum pena, & Sec. Notatur ad hoc quod femina contrahens matrimonium cum hæretico ignorans illum esse hæreticum, non amittit dotem suam, quamuis post contractum matrimonium cognoscat virum esse hæreticum, ut per Franch. num. 2. Gemineriam num. 2. Ioan. Andr. Domin. & Anch. in fine hic, Penia in direct. Inquisit. part. 3. comment. 160. vers. in hac translatione, Leli. Zech. in summ. tit. de Fide rub. de heresi c. 1. n. 16. vers. quarto ampliatur, Fatin. de heresi quest. 190. §. 3. n. 52. Sanctarel. in simili tract. c. 19. dub. 3. num. 16. nam leges punientes incestus nuptias, & etiam Canones locum habent ubi ab initio scienter contraxit fuerunt, secus tamen si ab initio bona fide contraxit nuptis postea detecto impedimento vir & femina in eodem coniugali contractu perseverant, ut per Couar. de sponsal. part. 2. cap. §. 8. num. 19. Duenn. reg. 150. vers. secundo limitia.

In eod. gloss. ibi, præsumunt autem ignorare nisi probetur scire. Notatur ad hoc quod in dubio præsumitur quod

quod ignorans contraxerit cum hæretico, & ad hunc volentem vt dos publicetur, pertinet probare quod scierit contraxerit, vt per Syluest. in *summa*, verbo *hereticus* §. 1. num. 19. Repert. Inquisit. in verbo *dotis* vers. primo, Farinac. num. 53, & Sanctarel. num. 16. proxime citatis locis.

SVM MARI M.

1. Filij hereticorum & osque ad secundam lineam paternam, ad primam verò matrem sunt inhabiles ad beneficium ecclesiasticum, vel officium seculare si patres ante mortem Ecclesia reincorporati non fuerint, & num. 22.
3. Intelligi tam de natis post hæresim, quam etiam de natis ante hæresim patris.
4. Generationis appellatione comprehenduntur filia femina, & nepotes.
5. Sententia condemnans parentes hereticos non exigitur, vt filij, ac nepotes incurrant penas irregularitatis, ac inhabilitatis ad beneficia.
6. Statutum loquens de nepotibus hereticorum, seu reconciliatorum non habet locum in reconciliatis sponte confesso promissa sibi venia.
7. Hæresis ascendendum non nocet descendentibus, quandoque illi ascendentes fuerint Ecclesia reincorporati.
8. Filij heretici penitentis, & ad fidem redeuntis non priuantur beneficiis, nec ad alia obtinenda inhabiles redduntur.
9. Statutum inhabilitans filios hereticorum ad beneficia, comprehendit filios hereticos, etiam penitentis, & ad fidem redeuntis.
10. Filij heretici relapsi, & traditi Curie seculari sunt inhabiles ad beneficia ecclesiastica, & officia, quamvis ille penitentis, & decedat Catholicus.
11. Pena contra filios hereticorum à iure statuta locum habet propter hæresim matris.
12. Filius non debet portare arma familiae matris, sed paternae.
13. Masculinum concipit femininum in materia penali, & odiosa.
14. Pena omnes contra hereticos, eorumque fautores, &c. statuta, habent locum etiam in quibuscunque filiis, etiam illegitimis, & spurcis.

CAP. Statutum. ij. XV.

- I** filij hereticorum, credentium, receptorum, defensorum, & fautorum, ex paterna linea vsque ad secundum gradum, ex materna vsque ad primum, non possint habere beneficia, vel officia, & intelligitur quando parentes vt tales, id est, hæretici, mortui sunt, secus quando constat eos fuisse emendatos, & reincorporatos Ecclesie, & ad maius Ecclesie penitentiam pro culpa egisse, vel paratos ad eam recipiendam fuisse. Colligitur ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Vioian. in *ration*. lib. 5. pag. 98. Alagon. in *compend*. pag. 654. remissive Ximen. in *concord*. part. 1. & 2.
2. Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 1. num. 4. Decian. in *tract. crimin. lib. 5. cap. 4. §. 1. in fin. vers. & hoc intelligi*, Molin. de *iustit. tom. 5. disp. 658. num. 19. vers. filij tamen*. Azor. in *ius moral. part. 1. lib. 8. cap. 1. §. post q. 8. in pena 8. hereticorum*, & part. 2. lib. 6. cap. 4. in *princip. Soar. tom. 5. de censur. disp. 43. §. 1. m. 1. Faxinac. fragment. crimin. part. 1. litt. C. n. 350. & de heresi q. 191. n. 51. Sanctarel. in *simili tract. cap. 34. n. 12. Sanch. in precepta Decalogi lib. 2. cap. 27. num. 2. cum seqq.**

Ipsumque filij. Intelligi tam de natis post hæresim, quam etiam de natis ante hæresim patris, vt tenent Perez tit. 7. lib. 8. Ordin. pag. 197. Menoch. de *presumpt. lib. 5. §. presumpt. 33. n. 24. Fatin. in tractat. de heresi q. 91. §. 2. n. 57. & 58. censuit Rot. in Conchen. pensionis 9. Marij 1598. coram Peregrino*, vbi argumentis contrarie partis sigillatim respondet, proxi. cum refert Ricciol. de *iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 5. cap. 30. num. 27.*

¶ Quæ ad secundam generationem. Ergo generationis appellatione comprehenduntur filij feminae, & nepotes, vt per Tiraquel. de *retractu* lig. 5. 1. gloss. 9. n. 241. Menoch. de *presumpt. lib. 4. §. presumpt. 84. n. 25. & conf. 331. n. 12. Chald. Pereira de potest. eligendi cap. 15. num. 27. & 28. Aloyf. Ricc. in praxi rerum feri eccl. decis. 127. mon. 5. in prima editione.*

¶ Quis talis esse, vel talis etiam decessisse probantur? Ergo non exigitur sententia condemnans parentes hereticos, vt filij, ac nepotes incurrant penas irregularitatis, & inhabilitatis ad beneficia, sed satis est si vel per euidentiam facti, vel per propriam confessionem parentum in iudicio confiteri parentes fuisse hereticos, fautores, defensores, aut receptatores hereticorum, vt per Soar. tom. 5. de censur. disp. 43. §. 3. mon. 2. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 40. Sanctarel. de heresi cap. 34. dub. 2. num. 13. Sinch. in *precept. Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 27. num. 18.*

¶ Quis emendatus esse constituitur, &c. Notatur ad hoc, quod statutum loquens de nepotibus hereticorum, seu reconciliatorum, non habet locum in reconciliatis sponte confesso promissa sibi venia, vt per Put. decis. 526. lib. 2. Nam hæresis ascendendum non nocet descendentibus quandoque illi ascendentes fuerint Ecclesie reincorporati, vt citato hoc text. censuit Rota in *Colimbriens. Canonici* 13. Iunij 1616. coram Card. Sacrato, vbi etiam fuit dictum non esse faciendam distinctionem inter poenitentem confesum, & condemnatum, de qua Caputque. decis. 69. num. 6. part. 2. & eadem Rot. decis. 105. p. 3. lib. 2. diuersi qui loquuntur in terminis statuti Ecclesie Hispan. inhabilitantis nepotes reconciliatorum, & concludunt statutum esse intelligendum strictè, & sic de nepotibus tantum illorum, qui fuerint reconciliati post condemnationem, quapropter dictæ decisiones concordant statuto Hispan. emanatum contra descendentes reconciliatorum, non autem ampliatur penas iuris communis contra eosdem.

Vnde filius heretici penitentis, & ad fidem redeuntis non priuatur beneficiis, nec ad alia obtinenda inhabilis redditur, etiam si eorum parentes ante peccatam penitentiam obierint, dummodo tamen parati essent ad eam recipiendam, resoluunt Carrer. de heresi n. 241. vers. *limita nisi pater*, Gundisalu. eodem tract. q. 23. Parif. conf. 2. n. 85. lib. 4. Surd. conf. 368. n. 14. Didac. Quarer. in *quest. crimin. de heretic. cap. 1. n. 11. vers. quod supra dictum est*. Decian. in *tract. crimin. lib. 5. c. 45. n. 5. vers. limita tertio*, Sanch. d. lib. 2. cap. 27. num. 26. Ricciol. d. lib. 5. cap. 30. num. 41. vbi etiam post Verall. decis. 96. n. 7. part. 2. subdit illos tamen comprehendi sub statuto inhabilitante filios hereticorum ad beneficia, Farin. de heresi *quæst. 191. §. 2. num. 64.*

Vtrum autem pena, de qua in hoc text. & alibi, locum habeat in filiis heretici relapsi, & traditi Curie seculari, qui tamen penitentis, & decessit Catholicus? Ex dictis videbatur dicendum talium filios penas huiusmodi effugere, quod tanquam æquius probant hic Ioan. Andr. & Gemin. in 8. hoc sanè n. 2. vers. *dicti*, Repert. Inquisit. verbo *filij §. nunc*, Alphons. Montalu. ad *legem Castellæ l. 1. tit. 26. part. 7. vers. est ergo conclusio*, Surd. concul. 346. num. 24. & alij citati per Sanctarel.

de hæresi cap. 34. dub. 2. n. 17. in princip. Verùm licet hæc sententia probabilitate non caret, contraria tamen receptior est, illamque expressè tenent in presenti Anchar. n. 1. in fine. Ioan. And. num. 5. & Franch. num. 4. vers. in gloss. verbo rei incorporatus, Simanch. de Cathol. institut. tit. 29. n. 17. vers. sed ve attentius perpendas, Borst. conf. 289. num. 16. & seq. lib. 3. Penia in direct. Inquisit. part. 3. quest. 115. vers. circa secundum, & vers. quamvis prior, Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 45. num. 3. vers. amplius etiam si pæres, Azor. instit. morat. part. 1. lib. 8. cap. 13. quest. 8. in 8. hæreticorum pœna, vers. quod autem, & part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 3. vers. dubia etiam quest. Soat. de censur. tom. 5. disput. 43. sect. 3. num. 4. Auil. in simili tract. part. 7. disput. 4. dub. 3. Fatinae. d. quest. 19. num. 65. Param. de origine S. Inquisitionis lib. 3. quest. 9. n. 209. Sanchez d. lib. 2. cap. 27. num. 23. Ricciol. d. lib. 5. cap. 30. num. 32. cum seqq. id probantes ex hoc text. vbi ad dictum effectum duo requiruntur, nempe quod pater fuerit emendatus, & reincorporatus Ecclesie vnitati, at relapsus non potest dici reincorporatus, quia Ecclesia illi denegat audientiam, cap. super eo, hoc eodem tit.

- 11 In gloss. Ioan. ibi, item si mulier aliqua est hæretica, &c. Notatur ad hoc quod pœnæ contra filios hæreticorum à iure statutz locum habent propter hæresim matris, vt per Zanch. in tractat. de hæresi, cap. 28. num. 8. & 10. Decian. d. lib. 5. cap. 45. num. 3. & 5. Ricciol. dicto cap. 30. num. 29. Fatinae. de hæresi quest. 19. num. 65.

- 12 Notatur etiam ad hoc quod filius non debet portare arma familie matris, sed paternæ, vt per Tiraq. de nobilit. cap. 18. n. 21.

- 13 In ead. gloss. ibi, Cui mulier committit, &c. Notatur ad hoc quod in materia pœnali, & odiosa masculinum concipit femininum, vt per Tiraq. de retractu lig. 5. t. 1. gloss. 5. num. 213. Card. Manic. de consuet. ultim. volunt. lib. 6. tit. 7. non. 18. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 16. à princip.

- 14 In gloss. Voluntas ibi, an filij illegitimi includantur hæc prohibitionem, &c. Notatur ad hoc quod pœnæ omnes contra hæreticos, eorumque fautores, defensores, & receptatores statutz habent locum etiam in quibuslibet filiis illegitimis, & spuris, vt docent in presenti Ioan. Andr. sub num. 4. Anchar. num. 2. Franc. num. 4. Gemin. etiam num. 4. Couar. var. lib. 1. cap. 8. num. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 33. n. 11. Sord. conf. 386. n. 6. Soat. tom. 5. de censuris disputation. 43. sect. 3. num. 2. Iacob. de Grass. in aur. decisi. lib. 2. cap. 11. num. 19. Azor. d. quest. 8. in 8. hæreticorum pœna, & part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 3. Sanchez d. lib. 2. cap. 27. num. 1. Ricciol. d. lib. 5. c. 30. n. 1. cum seqq. vbi à num. 7. disputat quid dicendum de filiis adoptiuis, Sanctarel. de hæresi cap. 36. dub. 1. n. 5. vbi cum seq. de filiis etiam adoptiuis, Fatinae. in simili tract. q. 19. num. 54.

SYM MARI V M.

- 1 Inquisitor Papa super hæresi sine speciali mandato non inquirat contra Episcopum, sed si eum culpabilem scierit, nunciabit Papa, & n. 2.
2 Causa hæresi in Episcopo reservatur Sedi Apostolice.
3 Episcopi electi, & confirmati quamvis nondum consecrati, causa hæresi reservatur Sedi Apostolice.
4 Inquisitor contra Episcopum hæreticum illo tantum casu procedere poterit quando sic procedendi potestas ipsi à Papa fuerit expressè concessa.
5 Inquisitores debent habita notitia de hæresi dicuntur Episcopi illam Papa nunciare.
6 Episcopi, & alij Prælati inferiores debent nunciare Bæbol. Collect. Tom. IV.

Papa hæreses, & hæreticos, qui sunt in territoriis suis.

- 8 Dicitio, expressè, requirit expressam mentionem, non autem que deprehenditur ex verbis quantuncunque generalibus.
9 Expressum aliquando dicitur quod continetur sub generalitate verborum.
10 Commissio specialis procedendi contra Episcopum Inquisitori facta, debet provenire ab ipsa Sede Apostolice.
11 Inquisitor potest de hæresi Episcopi cognoscere, vt mutat negotium instructum ad Papam.

CAP. Inquisitores. XVI.

Inquisitor deputatus à Sede Apostolice. vel ab alio, 1 Non potest inquirere de hæresi, vel procedere contra Episcopos, nisi in litteris commissionis Sedis Apostolice expressè ponatur. Si tamen Inquisitor sciverit, vel inuenerit Episcopum, vel eo superiorem, commississe crimen hæresis, aut esse diffamatus, vel suspectus de hoc, tenetur denunciare Sedi Apostolice. Colligit ex Ordinari. Archid. Geminian. Ioann. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viuian. in rationali lib. 5. pag. 99. Alagona in compendio pag. 655. remissive Ximen. in concordant. part. 1. & 2.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Lo- 2 cat. in opere indic. verbo Episcopum, Villadieg. de hæretic. quest. 7. num. 15. Simanch. de Cathol. institut. tit. 25. num. 7. Rojas singul. 5. mon. 2. Penia in direct. Inquisit. part. 3. commento 76. Henriquez in summ. lib. 13. cap. 55. §. 2. lit. P. Fr. Emman. d. art. 1. vers. aduertendum tamen. Et procedere etiam si Episcopum sit titularis, post Molin. d. disput. 28. num. 19. obferuat Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha de Confessoribus sollicitantibus mulieres in confessione q. 12. num. 6.

Vade causam hæresis in Episcopo referuari Sedi 3 Apostolice. statuit illam Concil. Tridentin. sess. 24. de reformatione. cap. 5. & per illum tenent Penia d. part. 3. commento 77. & Fr. Emman. d. art. 1. vers. aduertendum tamen. Et procedere etiam si Episcopum sit titularis, post Molin. d. disput. 28. num. 19. obferuat Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha d. q. 12. n. 7. in princip. vbi num. 11. subdit 4 pariter procedere in Episcopis electis, & confirmatis, licet nondum consecratis, per ea que tradunt Molin. dicta disput. 28. num. 19. & Sanchez de matrimon. lib. 8. disp. 2. num. 11.

Nisi in litteris, &c.] Notatur ad hoc, quod Inquisitor contra Episcopum hæreticum illo tantum casu 5 procedere poterit quando sic procedendi potestas ipsi à Papa fuerit expressè concessa, in tantum quod sub commissione, seu delegatione facta procedendi contra quancunque personas cuiuscunque dignitatis, & quibuscunque generalibus verbis concepta, Episcopi non comprehendantur, nisi expressè, & specialiter de Episcopis facta fuerit mentio, vt per Gondifal. in tract. de heret. quest. 7. n. 15. Carcer. in simili tract. n. 74. vers. nisi specialiter, Simanch. in enchirid. tit. 8. n. 1. Decian. d. lib. 5. cap. 21. num. 5. Fatinae. dicta quest. 186. §. 5. num. 117.

Tenentur Sedi Apostolice nunciare.] Notatur ad hoc, 6
Z 2 quod

- quòd licet Inquisitores non possint contra Episcopum pro hæresi procedere, debent tamen habita notitia de hæresi alicuius Episcopi illam Papæ nunciare, vt per Simanch. d. tit. 2. §. num. 7. & 10. Zanchin de hæretic. cap. 8. n. 9. vers. *sed possunt*. Catter. in simili tract. num. 74. Petr. Greg. syntagm. lib. 37. cap. 7. n. 3. vers. *in persona*. Decian. d. lib. 5. cap. 21. num. 3. vers. *item quando*.
- 7 Fatim. d. quest. 186. §. 5. num. 12. Episcopi etiam, & alij Prælati inferiores debent nunciare Papæ hæreses, & hæreticos, qui sunt in territoriis suis, vt per Nauar. conf. 1. de for. comp. in antiq.
- 8 In gloss. *Expresie*. Notatur ad hoc quòd dict. *expresie*, requirit expressam mentionem, non autem quæ comprehenditur ex verbis quantuncunque generalibus, vt docet Cabed. *Lysit. decif. 12. num. 7 part. 2.* licet aliàs dicatur expressum, quod continetur sub generalitate verborum, vt per Flamin. Parif. *de resignat. benefic. lib. 6. q. 2. num. 54. & lib. 8. q. 10. n. 23.* Brunor. à Sole in locis communib. verbo *expressum* d. Flores de Mena var. lib. 2. q. 21. num. 26.
- 10 In gloss. *Apostolica*. ibi, *ab alio quàm à Papa, &c.* Notatur ad hoc quòd specialis commissio procedendi contra Episcopum Inquisitori facta debet provenire ab ipsa Sede Apost. non autem ab alio superiore, Fatim. d. q. 186. §. 5. n. 117. in fine.

- 11 In ead. gloss. ibi, *Etiā vt instrūctum remittant causam*, &c. Contra hanc gloss. tenet communis quòd Inquisitor potest de hæresi Episcopi cognoscere vt mittat negotium instrūctum ad Papam, ai Simanch. de Cathol. instit. tit. 2. §. n. 8. & in enchirid. tit. 8. n. 2. Penia ad direct. Inquis. part. 3. q. 27. comment. 76. vers. *monendi tamen sumus*. Decian. d. lib. 5. cap. 23. n. 2. Fatim. d. q. 186. §. 5. num. 116.

S V M M A R I V M.

- Ordinariis non derogatur super processu hæreticorum, licet Papa generaliter alteri deleget, & super eodem facto Episcopus, & Inquisitor possunt procedere communiter, vel diuifim, vel proferre sententiam, in qua si discordant debent Papa referre.
- Episcopi qualitercunque procedant in causa hæresis debent seruare modum Inquisitoribus impositum.
- Potestas ampla, quam Episcopi de iure communi habent ad cognoscendum de crimine hæresis, restricta est hodie quoad forū exterius ad Tribunal S. Officij.
- Inquisitores contra hæreticam prauitatem sunt iudices delegati, & non Ordinarij, si attendamus primariam eorum institutionem, vt n. 10.
- Ordinarij iudex dicitur ille, qui iure sui officij, dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iurisdictione præest.
- Inquisitores non habent iurisdictionem principaliter ratione Officij, cui illa adhaeret, sed magis eam obtinent ex speciali commissione, seu delegatione.
- Ordinaria censetur iurisdictioni, qua à lege, vel à Principe ad vniuersitatem causarum, vel ad certum genus earum alicui vniuersaliter committitur.
- Verba, auctoritate Apost. procedat, indicant iurisdictionem commissam esse delegatam, & n. 9.
- Inquisitores contra hæreticam prauitatem hodie possunt dici Ordinarij.
- Inquisitores in Regnis Hispaniarum immediatè à Summo Pont. iurisdictionem accipiunt, mediante sola nominatione facta personarum per Inquisitorē generalem ex commissione Pontificis sibi indulta.
- Iurisdictioni Inquisitoribus delegata non prauidetur iurisdictioni Episcopi cum censetur concessa cummulatiue, non priuatiue.

- 14 Inquisitor, & Episcopus in crimine hæresis, & in eadem causa, eodēque facto possunt in simul, diuifim, vel coniunctim procedere.
- 15 Inquisitor, & Episcopus discordantibus in prolatione sententiae, seu in alio actu, quem quisque solus expedit non potest, debent Sedem Apost. consulere.

CAP. Per hoc. XVII.

Papa quando delegat generaliter negotium hæreticorum alicui in aliquo diocesi, non derogat Dicetano quin possit procedere in eodem negotio auctoritate ordinaria, vel delegata si eam habet, & de eodem facto Ordinarij, & Inquisitor communiter, vel diuifim inquirere possunt, & si diuifim procedant, tenentur inuicem communicare processum, vt veritas melius inueniatur, & nisi in tali casu alter alteri iudicauerit deferendum, sententia proferatur simul per vtroque, & si non conueniunt, mittatur ad Sedem Apost. negotium sufficienter instrūctum per vtroque. Item Episcopus siue Ordinaria, siue delegata potestatem procedat, sicut in procedendo illum modum, quem Inquisitores per iura communia, vel speciales concessionem, seu ordinationem Sedis Apostol. debent seruare. Colligunt ex Ordinariis Lopus Abbas, Archidiaconus. Geminian. Ioan. Andr. Anchar. Dominici. Monach. Franch. Viuian. in rationalis lib. 5. pag. 99. Alagonain compendio pag. 655. remissus Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Potestas autem illa ampla, quam Episcopi de iure communi habebant ad cognoscendum de crimine hæresis in vtroque foro, & in quacunque parte, & loco suarum diocesium, restricta est hodie quoad forum exterius ad tribunal & domum Sancti Officij Inquisitionis, vbi omnes Episcopi, qui sunt in districtu cuiusque domus Inquisitionis assunt per se, vel per suos delegatos ad decidendum causas Fidei suarum diocesium, vt docent Marc. Anton. Genuen. in præf. Archiep. Neapol. cap. 66. Ioan. Valer. de different. inter vtroque forum verbo hæresis differ. 3.

Ab Apostolica Sede generaliter, &c.] Ergo Inquisitores contra hæreticam prauitatem iudices sunt delegati, non Ordinarij, vt docent Dec. in cap. causam n. 10. de offic. deleg. Alciat. in rub. n. 19. de offic. Ordin. Simanch. de Cathol. tit. 34. n. 13. directior. Inquis. part. 3. q. 4. & ibidem Penia commento § 3. Param. de origine Officij S. Inquisitionis lib. 5. q. 2. n. 37. Molin. de iustit. tom. 6. disp. 28. num. 1. D. Barbol. in Lcum prator § 1. num. 44. & num. 51. cum seqq. ff. de iudic.

Non obstat quòd Inquisitoribus non sine officio, magistratū, sed magis iure, & ratione officij Inquisitionis iurisdictioni mandata esset, vt probat text. in cap. ne aliquis, ibi, officium, & vt officium 11. c. vt commissus, 12. ibi, officij, sup. hoc eod. tit. & lib. ac proinde iudex Ordinarij dicendus videtur, cum talis dicatur ille, qui iure sui officij, dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iurisdictione præest, secundum Morl. in empirio iuris tit. 2. in prelud. n. 88. Molin. d. tom. 6. disp. 8. n. 2. & 3. D. Barbol. in d. Lcum prator § 1. n. 15. quia responderet Inquisitores non habere iurisdictionem principaliter ratione officij, cui illa adhaeret, nec fuit illius ratione eisdem datam esse, vt contingit in Ordinariis, sed magis eam obtinere ex speciali commissione, seu delegatione, ratione cuius delegationis officium inquirendi, & iudicandi exercere dicuntur, sicut alijs quilibet delegandi ratione iurisdictionis sibi delegatae officium habere dicitur, iuxta verba rub. de offic. & potest. iudic. deleg. & in hoc sensu intelligenda sunt omnia iura supra citata, quæ de Inquisitionibus loquentia officij mentionem faciunt.

Nec etiam obstat quòd eisdem Inquisitoribus intra prouin

provinciam, vel districtum, ad quem sunt destinati, acquiritur cognitio vniuersalis negotiorum ad Fidem pertinentium, vt ita secundum communem dicantur constituti ad vniuersitatem causarum; vel (vt alij nec improprie loquuntur) si non ad vniuersitatem causarum, quia ad certum, & speciale negotium hæreticorum deputatur, saltem contra vniuersitatem personarum, nempe hæreticorum, sunt constituti, ita ut eorum iurisdictioni respectu personarum vniuersalis sit, vt probat text. in *presenti* ibi generaliter, post aliorum Albert. in c. 1. q. 7. m. 6. hoc tit. Penia d. comm. 53. versic. illud tamen, & vbi ad vniuersitatem causarum, vel ad certum genus earum vniuersaliter tantam iurisdictioni à lege, seu à Principe committitur, Ordinaria censetur, vt per text. in l. 1. v. cum vrbem ff. de offic. Presb. resoluunt Menoch. de ar. lib. 1. q. 12. num. 9. D. Barbof. in l. cum prator. §. 1. a. n. 37. 40. & 54. cum segg. ff. de iud. Quia respondetur ideo Inquisitores delegatos censeri, etiam si illis hæreticorum negotium, & ita certum genus causarum generaliter à papa committatur, vt insinuat text. in *presenti* ibi generaliter, ex eo quia in tali commissione adiectum requiritur, vt auctoritate Apost. procedant, & iudicent, d. cap. vt officium, in print. ibi, aut. Apost. & cap. hoc eod. tit. ac subinde succedit regula text. in c. cum aliquib. vers. nisi quod, de rescript. hoc l. vt eleganter aduertit Menoch. de presumpt. lib. 2. p. 6. l. 6. n. 31.

Cui considerationi non obstat illud, quod aduersus eum adducit D. Barbof. d. §. 1. num. 60. dicens d. c. vt officium, non asserere quod Inquisitores cognoscant auctoritate Apost. sed potius quod habeant officium inquirendi auctoritate Apost. quod est longe diuersum, siquidem omnes Ordinarij officia sua auctoritate Principis obtinent; replicatur enim si attente legatur, aperte dicere Inquisitores cognoscere auctoritate Apost. verba enim illa: auctoritate Apost. non constituentur cum præcedibus, ibi, officium est commissum, quod facit quod habeat officium auctoritate Apostol. (nam inter vna, & altera verba virgula adiecta reperitur) sed magis cum sequentibus, ibi, auctoritate Apost. possit efficacius adimplere, id est, exequi, & procedere, vt infra idē text. ait, ibi, procedat, sic docens Pontifex officium Inquisitionis auctoritate Apost. ab Inquisitoribus exequi, seu adimpleri, quo admissio necessarii delegati censendi sunt, iuxta reg. d. cap. cum aliquibus.

Licet autem omnia supradicta procedant attenta illa primæ Inquisitionum institutione secundum quam à principio quidam destinabantur ad certas personas, alij ad certas causas, & nonnunquam ad certas provincias prout necessitas exigebat, ac Summo Pontifici necessarium videbatur, nec officium eorum perpetuo erat stabilium, vt constat ex iis, que circa illorum originem ex alijs tradunt Param. lib. 2. tit. 1. c. 1. 2. & 5. & Molin. d. disp. 18. n. 4. Nihilominus tamē, quia postea in Regnis Castellæ, Lusitanie, Siciliæ, & alijs locis ita fuscante necessitate, & vtilitate ad Catholicæ Fidei puritatem, & incruentam conseruandam officium Inquisitorum perpetuo est constitutum sub vno Inquisitore generali, & cum generali illius senatu ac alijs particularibus Tribunalibus, cum diuisione diocesana, & denique cum vniuersali iurisdictione, circa omnes Fidei causas eidem officio veluti coherentes, quæ quidem omnia propria sunt iudicium ordinariarum, ac iurisdictionis ordinariæ. Nec in hoc videtur admittenda differentia inter Inquisitorem generalem, & ceteros Inquisitores, quam in specie tradit D. Barbof. d. §. 1. n. 6. ex eo ductus quod ceteri Inquisitores sunt remouibiles ad nutū Inquisitoris generalis, confunditur enim ex eo quod ficut isti ad nutum Inquisitoris generalis, ita & ille ad nutum Summi Barbof. Collect. Tom. IV.

Pont. amouibilis est, nec verum est dicere ceteros Inquisitores esse delegatos eiusdem Inquisitoris generalis, & ab eo iurisdictionem accipere, omnes enim immediate à Summo Pont. iurisdictionem accipiunt mediante sola nominatione peritorum facta per Inquisitorem generalem ex commissione Pontificis sibi indulta, vt post Direct. p. 3. q. 3. & ibidē c. enia commens. 1052. comprobatur l. aram. lib. 3. q. 2. n. 37. cum segg. Molin. d. p. 28. num. 7. qui difficultatibus in contrarium satisfaciunt, quæ sententia, nempe Inquisitores esse iudices ordinarios, sine dubio amplectenda foret, si, prout hodie sunt, fuissent à principio à Summo Pont. instituti, quia tamen ab initio officium hoc delegatum incepit, vt supra, modo verò omnes ferè Ordinarij muneris, ac iurisdictionis qualitates, & effectus habent, vt proxime, constanter dici potest illorum iurisdictionem in se quidem delegatam esse, habereque omnes excellentias delegatæ iurisdictionis, ad ordinariam tamen valde accedere, & cum illa ferè in omnibus conuenire, ita ut careat imperfectionibus delegatæ, vt eleganter in proposito tradit, & profectur Molin. d. p. 28. n. 1. & 4.

Diocesani Episcopi, &c. [Notatur ad hoc, quod iurisdictioni Inquisitorum delegata non præiudicat iurisdictioni Episcoporum, cum censetur concessa cumulatue, non priuatiue, vt per Syluest. in summ. verbo hæreticus §. 2. n. 10. vers. quando negotium hæresis, Roias sing. 28. n. 2. Gondifali in tract. de heres. q. 7. n. 9. Carlet. in tract. n. 67. vers. & operabitur, Simanch. de Carbol. in sit. tit. 2. n. 4. Decian. in t. crimin. l. 1. c. 2. n. 10. Silgim. Seace. de iud. c. 67. n. 9. Farin. de heres. q. 186. §. 3. n. 8. vbi n. 59. intelligit vt non censetur derogatum iurisdictioni Episcoporum Ordinariæ per commissionem, seu delegationem factam Inquisitori generaliter de procedendo in omni crimine hæresis, secus si commissio esset restricta ad certas crimina, & certas personas specialiter, quia tunc etiam ordinariæ Episcoporum auctoritatem censetur derogatum. Sed hodie obliuatur quod supra dixi num. 3.

Concedimus quod per Episcopos, &c. [Notatur ad hoc, quod Inquisitor, & Episcopus in crimine hæresis, & in eadem causa, eodemque facto possunt in simul, diuim, & coniunctim procedere, vt per Zanchin. in tract. de heres. c. 8. n. 4. in princ. Gondifali in simili tract. q. 8. n. 3. Carlet. eod. tr. n. 70. Clar. §. hæresis n. 5. vers. sed quis, Roias sing. 44. n. 12. & de hæresis part. v. n. 439. Simanch. d. tit. 2. §. n. 5. Decian. d. lib. 5. c. 2. n. 8. Farin. d. q. 186. §. 3. num. 56.

In qua ferenda, &c. [Notatur ad hoc, quod discordantibus Inquisitore, & Episcopo in prolatione sententiæ seu in alio actus, quam in quilibet solus expedire non potest, debent Sedem Apostol. consulere, vt per Roias d. p. 1. n. 437. Simanch. d. tit. 2. n. 4. vers. si verò concordet, Eymet in direct. Inquisit. par. 3. quæst. 50. vbi Penia comm. 99. Decian. d. l. 3. c. 2. n. 3. v. in quando & cum. 22. & cap. 21. num. 18. Farin. d. quæst. 186. §. 3. num. 6. 4. vbi num. 65. ait quid faciendum si Episcopus, & Inquisitor discordant in tormentando inquisitum de hæresi.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi, & Inquisitoribus hæresis non resistant, sed omnes pareant domini temporales, & de eo crimine non cognoscant alias puniuntur.
- 2 Principes seculares, eorūque iudices tenentur litteras & mandata Inquisitorum contra hæreticum præuicacem celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire, sub pena excommunicationis.

Z 3 3 INCURTATUS

- 3 *Incarceratus pro quibuscunque delictis, etiā atrocibus apud iudicem secularem statim remittendus est ad Tribunal Sancti Officii quandocunque petatur ob negotium Fidei.*
- 4 *Iudex secularis in causa hæresis est merns executor, itant nec de mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere possit.*
- 5 *Iudex secularis tenetur punire, & morti tradere hæreticum sibi ab Inquisitoribus traditum, & ad id per censuras ecclesiasticas compelli potest.*
- 6 *Appellatio non datur à sententia lata contra hæreticos eorumque credentes, fautores, &c. sed limitatur aliquibus mo dis.*
- 7 *Hæresis cognitio nullo pacto spectat ad iudices seculares.*
- 8 *Hæresis crimen est merè ecclesiasticum.*
- 9 *Diffusio, quoquo modo, quid denotet, ostenditur.*
- 10 *Inquisitoris S. Officii impedientes puniuntur non solum si directè impediunt, sed etiam si indirectè.*
- 11 *Officium S. Inquisitionis impediens excommunicationis vinculo est imodatus.*

CAP. Vt Inquisitionibus. XVIII.

- 1 **P** Rincipes & Rectores seculares obedire debent Episcopis, & Inquisitoribus, & intendere in capitione, investigatione, & diligenti custodia hæreticorum, & fautorum cum fuerint requisiti, ut tradantur in carceres Episcoporum, & Inquisitorum, vel alibi in districtu, ubi Episcopus, vel Inquisitor mandauerit, ac custodiantur arcte per viros Catholicos deputatos per Episcopum, vel Inquisitorem, donec eorum negotium terminetur per iudicem Ecclesiasticum, & quando condemnati de hæresi ipsis relinquuntur, statim eos accipere debent, & sine dilatione punire, non obstante appellatione, vel pro clamazione eorum, quia hæc sunt illis interdicta à legibus. Item prohibetur dominis, & officialibus prædictis, ut non cognoscant, vel iudicent de crimine hæresis, quia est Ecclesiasticum, nec liberent à carcere captos pro hæresi sine licentia, vel mandato Episcopi, aut Inquisitoris, nec executionem sibi iniungunt prompte facere, vel adimplere detractent, nec præsumant directè, vel indirectè impedire sententiam, vel processum iudicum, Inquisitorum, vel Episcopi. Si quis prædictorum præsumpserit contrafacere, vel se opponere, seu impedire, & qui scienter in prædictis dederit auxilium, consilium, vel fauorem, est excommunicatus, & si per annum pertinax in excommunicatione permanferit, extunc condemnabitur, ut hæreticus. Colligunt ex Ordin. Arch. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viuian. in rationali lib. 1. cap. 100. Alagona in compendio p. 69. remissive Ximen in concord. p. 1. & 2.
- 2 **P** Auent, & intendant, &c.] Notatur ad hoc, quod Principes seculares, eorumque iudices tenentur litteras, & mandata Inquisitorum contra hæreticam prauitatem celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire sub pena excommunicationis, ut per Carcer. in praxi tit. de hæres. §. circa secundum num. 56. Lucern. Inquil. verbo impedientes num. 1. Simanch. de Cathol. inquit. tit. 2. §. 9. Azeved. 1. §. num. 7. tit. 1. l. 4. noua recopil. & ad hoc possunt Inquisitores prædicti eos compellere censuris, & penis, vt docent Decian. in tract. crim. l. 5. c. 2. num. 27. Bobadil. in suapoli. l. 2. cap. 1. n. 16. Pareus meus in comment. ad Ordin. Reg. Lusit. lib. 2. tit. 6. in princip. n. 1.
- 3 **I** y potestatem, quia carcerem, &c.] Incarceratum pro quibuscunque delictis etiam atrocibus apud iudicem secularem statim remittendum esse ad Tribunal S.

Officii quandocunque petatur ob negotium Fidei, statuit sanct. me. Pius V. in sua const. incipit. Sanctissimus Dominus, cuius meminere Simanch. in fin. tract. de Cathol. inquit. & Penia in addit. ad tra. de Strigis, quem infert in fine direct. Inquil. Ioseph Sesse de inbib. c. 30. n. 52. cum seqq.

Statim recipiant indilate, &c.] Iudex ego secularis in causa hæresis est merns executor, nec de processu, nec de sententia, aut de mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiam si mortis pena imponenda sit hæretico, quia totum hoc Inquisitoris prudentiæ relinquitur, itaut locus non derur re iussio, vt docent Campag. in addit. ad Zanch. in tra. de hæretic. cap. 3. lit. A. Villadieg. in simili tract. §. 19. versic. an iudex secularis. Simanch. de Cathol. inquit. c. 36. à num. 4. Fulch. de visitat. lib. 2. c. 21. n. 8. Roias de prinul. Inquisit. n. 40. Lucern. Inquisit. verbo executio contra danatos, Bellug. in speculo Principum rub. 1. §. vijo. n. 2. vbi Bortel. in addit. lit. B. Palat. in repetit. c. per. versic. de donat. inter virum notab. 2. §. 1. n. 12. Azeved. d. l. 1. n. 125. Penia in direct. Inquisit. part. 3. §. schol. 99. versic. ex hac assertione, Cened. ad Decretal. collect. §. 5. n. 2. Soar. de Pace in præf. tom. 2. pralud. 2. n. 30. Fr. Ludouic. Miranda de ordine indic. §. 1. artic. 5. conclus. 5. Curi. Philip. part. 3. §. 5. num. 19. Farinac. in præf. crim. part. 3. quæst. 97. num. 103. Sanctarel. de hæresi cap. 40. dub. 4. num. 24. Mendez à Castro d. lib. 2. cap. 1. num. 16. Aloyl. Riccias in praxi verum fori ecclesiastici decisi. 330. in 1. edit.

Itaut teneatur ipse iudex secularis punire, & morti tradere hæreticum sibi ab Inquisitoribus traditum, ad idque per censuras ecclesiasticas compelli possit, quamuis dicat liquidò sibi constare sententiam esse iniustam, secundum Farin. d. 497. n. 105. cum seqq. & in tract. de hæresi §. 186. n. 162.

Non obstantibus appellationibus, &c.] Notatur ad hoc quod à sententia contra hæreticos, eorumque credentes, fautores, defensores, & receptatores lata non datur appellatio, vt per Syluest. in summo verbo hæreticus num. 4. vers. octauus, Zanchin. in tract. de hæresi c. 20. n. 1. Carter. in simili tract. n. 29. Simanch. de Cathol. inquit. tit. 6. num. 2. & in Enchirid. tit. 65. num. 1. Ioan. Roias sing. 19. num. 1. cum seqq. §. sing. 179. num. 2. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 20. num. 26. & cap. 58. num. 1. Ludouic. à Paramo de origine S. Inquisitionis lib. 3. quæst. 4. n. 58. Farinac. de hæresi §. 185. §. 1. n. 217. cum equent. vbi num. 230. addit quod sicut hæreticus à sententia contra se lata appellare non potest, ita nec etiam appellare possunt illius hæredes, & num. 232. limitat in appellatione à sententia interlocutoria grauamine illati ante diffinitiuam, & num. 233. limitat pariter in appellatione à decreto torture, & num. 240. declarat quod in casu limitationum supradictarum si Episcopus sit ille, qui grauat, & grauatus est de exemptis, à tali grauamine appellatur ad Papam; si vero grauatus non est de exemptis, tunc appellatur ad Metropolitanum, vel etiam ad Papam omisso medio, at verò si Inquisitor esset Religiosus, non appellatur ad Prouincialem, seu Generalem ipsius Inquisitoris superiorem, sed ad Papam.

Prohibemus quoque, &c.] Notatur ad hoc, quod cognitio criminis hæresis nullo pacto spectat ad iudices seculares etiam contra laicos, nec in eo iudex secularis se intromittit nisi à iudice ecclesiastico fuerit requisitus, & si se intromiserit, ipso iure est excommunicatus, vt per Alphons. de Castro de iustabaret. puni. lib. 1. cap. 23. Simanch. de Cathol. inquit. tit. 36. n. 1. & in enchirid. tit. 6. num. 1. & tit. 66. num. 1. Albertin. de agnoscend. assert. quæst. 2. n. 43. Zanchin. de hæresi c. 30. num. 1. & 2. Gondisalu. in tract. de hæresi quæst. 7. num. 30. &

¶ *Quest. 10. num. 3.* Carter. in eodem tract. n. 61. & 64. ante fin. Clar. §. hæresis n. 4. verbi hoc crimen hæresis, Petr. Gregor. *synagm. lib. 3. cap. 7. n. 1.* Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 25. n. 1. & 2. Sigilmund. Seace. de iudic. cap. 1. §. num. 2. Ludouic. à Paramo. de origine S. Inquisit. lib. 3. quest. 7. num. 30. in fine, Sanctarel. de hæresi c. 40. dub. 4. num. 12. Farinac. in simili tractat. quest. 186. §. 9. n. 1. §. 5. cum sequentib. vbi n. 154. ampliatur, ut secularis iudex non cognoscat de crimine hæresis non solum principaliter, sed nec etiam incidenter, & num. 158. subdit quod licet iudex secularis non possit se intrinsecare in cognitione hæreticæ præiudicis, non tamen prohibetur hæreticos carere ad effectum illos remittendi iudici ecclesiastico.

8 Cum merè sit ecclesiasticum. Notatur ad hoc, quod crimen hæresis merè est Ecclesiasticum, ut per Carter. in pract. tit. de hæretic. num. 71. Brun. de hæretic. lib. 4. cap. 1. Clar. in §. hæresis à num. 4. & §. fin. quest. 96. n. 7. Palat. in repet. dist. cap. per vestras §. 23. n. 16. Gregor. l. 7. verbo Catholicos tit. 7. part. 6. Villalob. commun. spin. verbo hæresis num. 41. Petr. Gregor. *synagm. lib. 3. cap. 7. num. 2.* Param. de origine S. Inquisitionis lib. 3. quest. 7. num. 10. in fine, Castro de iust. hæretic. puni. lib. 1. c. 23. Perez l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordin. pagin. 86. cum seq. Duenn. reg. 145. limit. 2. Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 53. Azeved. l. 1. num. 116. tit. 3. lib. 3. nona recopilacion. Marta de iuris dist. part. 1. cap. 51. num. 3. cum sequentib. optimè Ignat. de Villar. in sylva respons. lib. 1. resp. 12. n. 18. Pe-regrin. de iure fisci lib. 4. tit. 5. n. 29. verbi huiusmodi verò crimen, Farinac. in tract. de hæresi quest. 186. §. 9. n. 152. cum sequentib.

9 Quoquo modo. Denotat hæc dictio, ut seculares non se intromittant in causis hæresis, neque in iure, neque in facto constitutibus, ut obseruat D. Barbo. in l. Titia num. 37. ff. solut. matr.

10 Directè, vel indirectè, &c. Notatur ad hoc, quod impediens Sanctum Inquisitionis Officium puniuntur non solum si directè impediunt, sed etiam si indirectè, ut per Vmbert. Locat. in iudic. Inquisit. verbo fautores num. 2. & verbo suspicio n. 1. Eymeric. in direct. Inquisit. part. 2. §. 4. n. 1. Farinac. de hæresi quest. 18. §. 5. num. 74.

11 Si quis verò de prædictis, &c. Notatur ad hoc, quod impediens S. Inquisitionis Officium, excommunicationis vinculo est innodatus quam si per animum animo sustinuerit pertinaciter ac tunc violenta suspicione conuictus, est ut hæreticus condemnandus, ut docet Eymeric. in direct. Inquisit. part. 2. quest. 56. num. 1. pag. mibi 380.

12 In gloss. Percussus. ibi, nota canonem lata sententia. Ita Titia in l. si quoniam, verbo reuertatur, num. 72. C. de reuocand. donation.

SVM MARI VM.

1 Bona hæreticorum ipso iure sunt confiscata, sed apprehensio bonorum fieri non debet per dominum secularem nisi prius pronunciatus fuerit super crimine per iudicem ecclesiasticum.

2 Bona contrahentium inceptas nuptias fisco ipso iure à die commissi criminis adiudicantur.

3 Hæreticorum bona confiscantur ipso iure.

4 Hæretici, & alij quorum bona ipso iure publicantur, retinent rerum suarum dominium, donec per sententiam declarentur.

5 Hæreticus non censetur priuatus bonis suis ante sententiam iudicis declaratoriam.

6 Sententia declaratoria hæresis incursa requiritur ut priuatio suum plenariam habeat effectum, nec an-

te poterit hæreticus remoueri à possessione.

7 Hæreticus habet verum suarum possessionem antequam feratur sententia declaratoria contra illum, statim si de facto occupantur, contra occupantem potest agi ad restitutionem.

8 Sententia declaratoria necessaria est in casibus in quibus lex ipso iure penam inducit, ut amoveri possit reus à possessione.

9 Hæretici, & alij, quorum bona ipso iure confiscantur, minime teneantur ante iudicis sententiam ea fisco restituere.

10 Sodomia vitium quod, & quæ persona incurrant illud exercentes, remissum.

11 Pena imposita per legem raptoribus, quæ cum raptis, parentibus suis non consentientibus, matrimonium contrahunt, habent locum, & seruantur de iure Canonico.

CAP. CUM SECUNDUM. XIX.

Hæreticorum bona sunt ipso iure confiscata, exco-municatio verò confiscationis, vel occupatio bonorum non debet fieri ante sententiam promulgatam ab Episcopo, vel à persona ecclesiastica habente potestatem, nec mirum, quia qui cõtrahit inceptas nuptias vel raptos contrahentibus parentibus, vel qui prohibita transuehant, priuantur ipso iure, multo magis hic Colligunt ex Ordinari. Lap. Abbas. Archid. Geminian. Ioan. Ande. Ancharan. Dominie. Monach. Viuiam in rationali lib. 6. pag. 101. Alagona in compend. pag. 656. remissum Casal. in annotat. & Ximenian concordant. part. 1. & 2.

Inceptas nuptias contrahentes eo ipso, &c. Notatur ad hoc, quod bona contrahentium inceptas nuptias fisco ipso iure à die commissi criminis adiudicantur, ut per Duenn. reg. 150. Couar. de sponsalib. part. 1. c. 6. §. 8. num. 6.

Bona hæreticorum, &c. Notatur ad hoc, quod bona hæreticorum confiscantur ipso iure, ut per Clar. in §. hæresis n. 1. Menoch. remed. 1. recap. n. 308. & conf. 99. n. 16. cum seqq. & conf. 195. n. 2. & conf. 185. n. 8. & conf. 189. n. 10. Mench. de success. progress. l. 5. n. 166. Gail. de pace publica l. 1. c. 19. n. 18. Burlat. conf. 7. n. 30 & conf. 14. n. 3. Hentig. in summul. 1. cap. 56. §. 2. l. 2. Sord. de test. 147. n. 1. & de aliment. tit. 8. primæ leg. 35. & tit. 9. §. 32. Peregrin. de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 166. Azor. in sist. moral. part. 1. l. 8. cap. 1. 2. q. 1. Roland. conf. 8. lib. 1. Carpan. ad statuta Mediolan. tit. de bonorum confiscat. num. 610. Franc. Torrelane. in epit. direct. lib. 3. c. 11. n. 7. Paul. Comit. l. respons. moral. l. 4. cap. 1. Sayr. in clau. Regia lib. 9. cap. 11. n. 3. Lessi. de iust. l. 1. cap. 29. dub. 8. Farin. in practi crimin. par. 1. q. 12. §. n. 13. & in tract. de hæresi q. 190. §. 1. n. 1. cum sequentib. Sanchez in precepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 1. Reuertend. D. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ ex l. 1. §. 5. c. 31. n. 3. Sanctarel. de hæresi cap. 21. dub. 1. a princip.

Eo ipso iure suarum dominium, &c. Notatur ad hoc quod hæretici, & alij, quorum bona ipso iure publicantur, amittunt bonorum suorum dominium à die commissi criminis, illudque in fisco transferretur, ut docet Sord. de aliment. tit. 8. primæ leg. 35. n. 7. & 8. tit. 9. quest. 32. num. 5. Menoch. conf. 185. n. 8. Peteg. d. d. n. 1. num. 166. Lessi. d. cap. 29. dub. 8. n. 4. Sayr. in clau. Regia lib. 3. c. 9. n. 30. Azor. d. part. 1. lib. 5. cap. 7. q. 2. l. 8. cap. 1. 2. q. 1. Ricciul. d. c. 31. num. 6. Contrarium tamen sententiam, quæ forsitan sicut receptor, ita probabiliter videtur, videlicet quod si omnes retinent rerum suarum dominium, donec per sententiam declarantur, probant Simanch. de Carol. institut. tit. 9. n. 173. l. 87. & n. 129. Valq. l. 1. quest. 96. art. 5. l. 170. nota. c. 3.

Franc. Bec. conf. 57. sub num. 1. Molin. de iustit. tom. 1. disp. 95. col. 1. vers. dubium vero est, Henrici in sum. l. 1. §. 5. §. 1. paulo ante finem, Aulica de censur. part. 1. dub. 7. col. 3. Sanchez d. lib. 2. c. 22. n. 2. & 3. plures, quos refert, & sequitur Sanctar. d. q. 21. dub. 1. n. 2.

5 Vel bonorum ipsorum occupatio, &c. Notatur ad hoc, quod hæreticus non censetur privatus bonis suis ante sententiam iudicis declaratoriam, vt per Menoch. conf. 99. num. 168. cum segg. conf. 185. n. 7. & conf. 301. num. 20. & de arbitrar. casu 416. n. 3. Mench. vsusfreq. cap. 7. n. 3. & 14. Mexi. in tract. 1. assa panis conclus. 6. num. 68. cum segg. Henrici. d. lib. 13. cap. 56. §. 2. lit. F. Sured. decif. 247. num. 2. Zesolan. praxi. Episcop. part. 1. verbo priuatio vers. ad quintum, Pr. Emman. q. Regal. tom. 2. q. 83. art. 1.

6 Priuatio enim vt suum plenarium sequatur effectum requirit sententia declaratoria hæresis incurfix, nec ante poterit hæreticus remoueri a possessione, vt docent Sarnen. in reg. de annali. §. 52. num. 5. vers. secunda ratio est. Bursat. conf. 14. n. 18. & 19. lib. 1. Sured. decif. 247. num. 2. Sanchez d. lib. 1. cap. 16. num. 12. Ricciul. d. lib. 5. cap. 19. num. 12.

7 Antequam enim feratur sententia declaratoria contra hæreticum, habet ille veram rerum suarum possessionem. Simanch. de Carol. in iustit. §. 9. n. 17. & segg. Sured. de aliment. tit. 9. quest. 32. num. 24. Ricciul. d. lib. 5. c. 5. n. 10. ita vt si de facto occupetur ab aliquo, contra occupantem possit agi ad restitutionem, prout resoluitur Bursat. conf. 14. n. 22. vers. cederem, lib. 1. Molin. d. disp. 95. in solut. ad 3. Valq. l. 2. q. 96. art. 5. d. 170. c. 4. n. 5. Sanchez d. lib. 2. cap. 22. n. 18. Ricciul. d. cap. 31. num. 11.

8 Nam sententia declaratoria necessaria est in casibus in quibus lex ipso iure penā inducit, vt amoueri possit reus a possessione, vt tradunt Tiraque. in l. si tuncquis, verbo reuertatur n. 400. cum segg. C. de rano. candis donat. Menoch. remed. 5. recipit. num. 69. Capyc. decif. 112. num. 2. Sured. de aliment. tit. 9. q. 25. num. 75. & segg. Peregr. de iure fisci lib. 4. tit. 5. n. 80. cum segg. Aloys. Ricc. in collect. decif. part. 2. collect. 303. Bernard. Graux ad pract. Camera Imper. l. 1. concl. 51. n. 3. Cald. Pereira de resolut. emphys. cap. 17. n. 25. & 29. & q. forens. lib. 1. q. 25. n. 49. & conf. 1. n. 24.

9 Vnde hæreticos, & alios, quorum bona ipso iure publicantur, minimè teneri ante iudicis sententiam restituere fisco ea bona, sustinent Anton. Gomez var. tom. 3. c. ult. in n. 3. Simanch. d. tit. 9. a. num. 161. Penia in direct. Inquisit. part. 3. commento 158. Azcued. in rub. tit. 1. num. 24. lib. 2. & l. 1. n. 189. tit. 3. lib. 8. noua recopil. Molin. de iustit. tom. 1. disp. 95. vers. contrariam sententiam, Henrici. d. c. 56. §. 2. paulo ante fin. Sayr. d. l. 3. c. 9. num. 30. Lelli. d. cap. 29. dub. 8. n. 64. Emman. Sà verbo fisci num. 4. & plures alij citati à Cened. ad Decretum collect. 2. n. 1. & à Sanchez d. lib. 2. c. 22. n. 6 & à Sanctar. d. cap. 21. dub. 1. num. 4.

10 In gloss. Natura contrariar. De sodomie vicio, & de penis contra illud exercentes egi late de officio, & potest. Episcopi part. 2. alleg. 44.

11 In gloss. Ceteri quoque casus, ibi de nunguid de iure Canonico habebit locum hac pena, &c. Notatur ad hoc, quod pena imposita per legem raptoribus, quæ cum raptis, parentibus suis non consentientibus, matrimonium contrahunt, valet, habent locum, & seruatur de iure Canonico, vt per Gutier. practice. lib. 2. quest. 4. num. 13. Sanchez de matrimon. lib. 7. disputat. 12. num. 27.

12 In gloss. Ipso iure, ibi, & puto confirmationem hanc locum habere, etiam si ille Catholicos filios habeat, &c. Vide Ricc. d. lib. 5. cap. 18. n. 7.

S Y M M A R I U M

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Hæreticorum in causis proceditur simpliciter & de plano, & sine strepitum, & figura iudicij.
- 3 Clausula, simpliciter, & de plano, &c. in crimine hæresis non tollit solemnitates iurisdictionis, vel dimini, nec per illa sublata sunt substantialia, & necessaria causa.
- 4 Ad vocatus, seu procurator non admittitur quando contra hæreticum proceditur.
- 5 Citatio partis vt videat iurare testes non requiritur, nec illorum, & accusatorum nomina publicantur in causis hæreticis libere, quod an procedat solum si imminet grave testium periculum, ostenditur n. 6. 7.
- 8 Specie litas huius text. in quo consistat, ostenditur.
- 9 Citatio partis est facienda, & testium nomina sunt publicanda non dato gravi testium periculo, sed timore tantum alienius levis damni.
- 10 Periculū an sit grane, vel non iudicij conscientia, & arbitrio relinquatur.
- 11 Citatio, & publicatio testium hodie indiffinitè denegatur in crimine hæresis.
- 12 Hæreticis libere in causis post publicationem, vel aperturam testium possunt idem, vel alij testes recipi.
- 13 Claus. simpliciter, & de plano, &c. quā vim, & effectum habeat, remissive.
- 14 Claus. simpliciter, & de plano, &c. operatur vt erdo iudicarius sit sublatus.
- 15 Clausula, simpliciter, & de plano, &c. non possunt vti inferiores à Papa.
- 16 Legatus de Latere non potest committere causam sine strepitum, & figura iudicij designandam.
- 17 Inferior non potest tollere legem inferioris.

C A P. Statuta. XX. & vlt.

IN inquisitionis hæreticæ præiudicis negotio procedi potest simpliciter, & de plano, & abique Aduocatorum, ac iudiciorum strepitum, & figura. Item si propter potentiam reorum timetur imminere grave periculum accusatoribus, testibus, vel deponentibus, si publicentur nomina, tunc eorum nomina non publicentur, sed secrete coram Episcopo, vel eo absente coram Vicario quando Inquisitores procedunt, si verò procedat Episcopus, coram Inquisitoribus si haberi commodè possit copia eorundem, & semper etiam coram aliis personis, prouidis, honestis, & iurisperitis, quibus secretū manifestetur, & explicetur totus processus, & de eorum consilio procedatur ad sententiam, & condemnationem, & ad cognitionem iudicis instruendam adhibeat plena fides depositionibus talium testium, non obstantibus quod deponentium, vel testium nomina non fuerint eis ostensa. Item consultiorebus prædictis possunt indicere secretum de præmissis, & si opus fuerit sub pena excommunicationis ipso facto incurrendæ, si violent secretum, sed Inquisitores Episcopus, vel Episcopus Inquisitores hac de causa non excommunicant, sed in virtute sanctæ obediencie tenentur ad secretum. Item præcipitur Episcopis, & Inquisitoribus, vt ubi est securitas, nō dicant esse periculū, & sic nomina supprimant, nec ubi est periculū, dicant esse securitatem, & sic nomina vulgenter. Item decreta, & responsa Pontificum circa inquisitionem, quæ hic non contradicunt, maneant in suo robore, Colligunt ex Ordinariis, Lapus Abbas, Archidiaconus, Geminian. Ioann. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in rationali. §. pag. 102. Alagona in compend. pag. 657. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Procedat possit simpliciter, & de plano, &c. J Notatur
2 ad hoc, quod in causis hæreticorum proceditur simpliciter,
& de plano, sine strepitu, & figura iudicii, vi
Pet Syluest. in *summa verbo hereticus* §. 2. num. 10. in
1. *prime*. Simanch. de *Cathol. inquit* 2. §. num. 1. & tit. 44.
num. 50. Zanchin. de *heretic. cap. 9. in princip.* Gondial.
in *simili tract. quæst. 11. num. 1.* Carret. *ad tract. num. 93.*
in *fine*, vers. *item procedere possunt*, & num. 103. & 108.
Rojas *ling. 145. num. 3.* Eymez. in *divers. Inquisit. part. 3.*
quæst. 54. vbi Penia *commento 109.* Decian. in *tract. crim.*
quæst. 5. *cap. 34. num. 1.* Sigifm. Scacc. de *inde causarum*
civil. *crim. hereticis c. 5. num. 1.* Ludov. à Parisio de *origi-*
3 *ne S. Inquisitionis lib. 3. quæst. 9. n. 45.* Farin. de *heresi*
q. 184. §. 2. num. 3. cum *seqq. vbi num. 16.* declarat clau-
sulam prædictam simpliciter, & de plano, &c. in crimine
hæresis non tollere solemnitates iuris gentium, vel
Diuini, nec per illam sublatæ esse necessaria, & sub-
stantialia causæ, illa scilicet, sine quibus nec inist, &
recet, nec commodè negotium tractari possit, & n. 18.
subdit quod in causis hæreticis non requiritur etiam
legitimatio perfonarum, illis processus redderetur
nullus.

4 *Est absque Advocatorum, &c.* Notatur ad hoc, quòd in crimine hæreticus quando contra hæreticum proceditur, Advocatus, seu Procurator non admittitur, ut per Sylvest. in *summ. verbor. hæretici* §. 1. n. 14. in fine *verf. decima quarta*. Cæteris in tract. de heret. n. 114. Simach. de Cathol. inquit, tit. §. n. 1. Clarus §. hæresis n. 17. *verf. ultimus*, Decisin in tract. *crimin. lib. 5. c. 51. n. 13. in princip.* Ite Farin. de *hæresi* quæst. 197. §. 5. c. 4. cum seq. vbi num. 64. dicit quòd non solum advocare, sed etiam procurare pro hereticis prohibum est, & n. 65. ampliat, quomvis sint accusati de alio crimine, vel de alia causa.

5. *Interum tamen, &c.*] Notatur ad hoc, quod in causis hæreticis non requiritur citatio partis vnde videatur iurare testes, nec illorum, & accusatorum nomina publicantur vbi graue non imminet periculum, vt per Socin. reg. 13. *Simili.* a. Affili. lib. 1. conf. 297. et. n. 1. Roman. singul. 369. Zanchin. de heret. c. 9. num. 6. vers. *fi tamen inquis.* Decian. in trall. crim. lib. 4. cap. 1. num. 16. & cap. 3. num. 1. Nauar. in c. inter verba 37. n. 1. Simanch. de Catholicis infirmit. tit. 44. n. 25. cap. segg. & 44. num. 18. & 28. & in praxi heretic. cap. 35. a. n. 13. Rojas sing. 440. vers. *fed quando.* & sing. 107. & sing. 196. num. 6. Menoch. de arbit. casu 37. n. 1. & conf. 38. 3. Pat. conf. 2. num. 1. & 4. cum segg. vol. 2. Rebuff. de reprob. testium num. 4. vers. *septimo.* Greg. 4. n. 1. verbo concludit. tit. 17. part. 3. Clar. 5. sing. quest. 49. num. 3. Reperit. Inquisit. 5. num. 9. vers. *nonne videndum est.* vbi Mando. in ad. dis. 18. Villadieg. de heret. quest. 14. ad princip. Azeved. l. 1. 3. num. 3. vers. *primo in causâ hæresis* tit. 7. l. 3. nouere. copulat Penia in d. Inquisit. p. 3. cõmento 29. n. 1. & cõmento 12. d. pag. 679. cum segg. Rendin. de iure. Princip. 5. fed etiam per legitimis tramitibus n. 50. Segura Dualos in d. res. iudic. Eccles. par. 2. c. 14. n. 1. & 16. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 131. lib. 2. vers. cum equidem, in nouiss. impress. Cened. ad Sextum collect. 6. n. 1. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 2. quest. 15. art. 1. Mascard. de probat. concl. 682. num. 36. Farin. de heresi quest. 188. §. 1. num. 7. cum segg.

6 Plures ex citatis Doctores exstant textum in
preparati a iuris repositi de iure in d. cap. 2. de re iuribus,
 c. qualiter 24. verbi debet igitur de accusatiōib. quod nō
 inconuenit propter potentiam delinquentium in ple-
 risque facere iuxta text. in cap. conuicti, de delo, & ita
 specialiter procedere quando graue testium imminet
 periculum, patet ibi, videant Episcopi, vel Inquisitores
 graue periculum imminere. Ratio autem specialitatis
 fundatur in bono communi, & utilitate Reipubl.

quod quidem bonum commune, & utilitas tolleretur
si prædicta citatio, & publicatio fieret, siquidem testes
timentes præsentium delinquentis data notitia pro
per testimonium ad vitandum damnum à testimonio
facillimè desisterent; vnde nec copia testium substra-
beretur, existimant ferè omnes (superiorem legem occu-
rrento huic malo communi, & incommodo Reipub.
quod quicquid delinquentis præiudicio voluisse citatio-
nem partis, & testium publicationem denegare, aufere-
re medium ad defensionem ordinatum, quod non
est inconueniens, vt ex iusta causa fiat propter aliquod
maius bonum publicum consequendum, præsertim si
aliis modis prædicta defensio manet conseruata, pro-
ut manet hic interuenientibus aliis requisitis nec-
essariis.

Verum licet prædicta ratio specialitatis in se vera 7
sit, & concludat, scilicet imminenti graui refectionem
periculo citationem pariti, & refectionem publicationem
non esse faciendam secundum Farin. & ab eo citatos,
in tract. de heresi q. 188 §. 1. n. 9. nihilominus tamen ad
text. *in præfatis* non videtur rectè accommodata, siquid-
dem talis ratio licet sit specialis respectu regulæ ge-
neralis, de qua in d. cap. 2. & in d. §. debet, non tamen
specialis est respectu criminis, de quo in hoc text. eo
quod dato tali imminenti periculo in omnibus aliis
criminibus, præsertim vbi agitur de periculo animæ,
vel reipub. detrimentò, eadem citatio, & publicatio
delinquentibus denegatur, vt melius rueret Anton.
per text. ibi in cap. præterea il. 2. de spon. aliis intendit Fe-
lin. d. 13. futuræ expressè Nauar. vbi supra n. 7. 11. di-
cit receptam sententiam in praxi Clar. in §. fin. q. 49.
n. 3. cum in omnibus supradictis criminibus ratio bo-
ni publici præfata considerata concludat. Licet tamen
(quod forsitan verius mihi in puncto istius refo-
lutionis Franc. hinc. 1. Villadieg. de heret. prauis.
q. 14. vss. occurrit dubitatio. Rupert. in seq. verbo no-
mina col. ult. Roj. d. fing. 136 n. 7. & fing. 140. in princ.
Martin. de Olano in antiquum. lit. T. n. 26. Segura d. e. 14.
a. n. 20. Gom. d. e. 13. n. 1. Salzed. d. e. 31. lit. D. v. vers. sed
sententia. liti. Cened. d. colle. ff. n. 2. cum seq.

Vnde aduertimus specialitatem huius text. in eo 8
consistere, quia licet in aliis criminibus imminenti
gravi periculo citatio partis, & testium publicatio saltem
eo modo, quem refert Clar. d. n. 3. cessare debeat
ex ratione de qua *suprà*, & in hoc casu cesset reg. text.
in d. 5. *debet*, tamen in crimine hæreticæ prauitatis con-
trarium dicendum videbatur, ita ut, ab aliis in illa spe-
cie exceptum adhuc maneret in reg. de qua in *text. in*
d. c. 2. & in d. 5. debet, eo quod cum sit aliorum omnium
crimen nefandissimum, & Reipub. maximè nociuum,
in illo igitur de maiori damno delinquentis, quàm in
aliis criminibus, nempe de bonis illius, de fama pro-
pria, & honoris suorum, quæ quidem omnia in testi-
bus non proponebantur sicut in delinquentibus, in
quibus prædictorum omnium defensio periclitabatur.
Quibus tamen non obstantibus lex ista difficissi-
mè specialiter constituit, vt propter graue testium
periculum prædicta citatio, & publicatio non fiet,
non obstante grauissimo damno delinquentis,
quod quidem minus reputabit illud, quod ex
citatione, vel publicatione resultare videbat, eo quod
datis illis cessabat accusatio hæreticæ, & obsequio, seu ma-
nifestatio illius, quibus cessantibus tota Reipub. cor-
rumpebatur, & penitus destruebatur, quòd quidem ef-
fectu multo maius damno delinquentis, immo omnium
maiorum maximum, nempe est qui ignoret, iuxta do-
ctrina Abb. in d. cap. *præterea* m. a.

Ex his igitur colliges non dato gravi testium periculo, sed timore tantum alicuius levis damni esse faciendam citationem partis, & testium nomina esse publicanda.

- publicanda. Constat namque in hac specie cessare rationem specialitatis, de qua *supra*, & vigere rationem text. in d. cap. 2. & in d. 5. debet, prout in specie probat text. in *presenti* verba cessante, communis ex *Paril. consil. num. 164. l. q. Villadieg. de heretica pravit. quest. 14. Simanch. in praxi hereticos cap. 35. a num. 13* Et an periculum sit graue, vel non, iudicium conscientie, & arbitrio relinquitur, *Eymer. in direct. Inquisit. part. 3. q. 76. & ibi Penia commento 125. Fatin. d. quest. 188. §. 1. num. 11.* Sic alijs cessante predicto periculo in crimine læsæ maiestatis talis citatio, & publicatio non denegatur, vt obseruat *Bart. in extrauag. ad reprimenda, verbo publicationem, & verbo figura n. 26.* Hodie tamen inspecta Extrauag. Innocent. VI. in praxi indistincte denegatur predicta citatio, & publicatio in hoc crimine, nec procedit text. in *presenti* in d. verba cessante, refert *Simanch. d. cap. 35. num. 15.* idque merito effectum est ad euitanda pericula, & scandala, quæ licet imminerent, sequi tamen possunt, & aliquando sequuntur. Quamuis Inquisitores etiam hodie aliquando soleant reo publicare non solum dicta, verum etiam quandoque nomina testium, quinimo ipsosmet testes confrontare, idque facere solent quando ex circumstantiis illud esse necessarium vel vile ad conuincendum delinquentem, & probabiliter non appareat periculum, vel scandalum de quo *supra*, ex *Simanch. d. cap. 35. num. 16.*
- 12 Hinc etiam ex hoc text. colligit *Angel. in l. per hanc C. de temporib. appellat.* quod in causa hæretica prauitatis post publicationem, vel spectum testium possunt iidem, vel alij testes recipi, sequuntur *Dominic. in c. vt officium §. verum n. 7. sup. hoc eod. tit. Felin. in c. fraternitatis n. 10. de testib. Albertin. in cap. 1. sup. hoc eod. tit. & lib. plures, quos refert, & sequitur Simanch. de Cathol. inquit. c. 64. num. 50. Roias sing. 203.* Etenim cum in hoc crimine ante fiat secretæ publicatio, & stante illa reus in carcere detentus subornare nequeat, quinimo hodie indistincta illi denegatur propter quod subornationis timor, & periculum non appareat, & cessante tali timore, & periculo prohibitio cessare debeat, ex reg. text. in *c. cum cessante in princ. de appellat.* rectè fit vt in hoc crimine post testium publicationem, vel denegationem illius iidem, vel alij testes recipiantur. Accedit quia Reip. maximè interest, vt veritas in iudicio S. Inquisitionis quocumque tempore manifestetur, vel ne hæresis impunita maneat, vel ne per iniuriam puniatur innocens, sic alijs sententia in tali causa hæresis prolata in rem iudicatam non transit, vt fatetur *Roias sing. 203. post med.* Facit tandem, quod iudex in hoc crimine non tantum ad instantiam partis, sed ex officio pro bono publico recipit testes tam contra reum, quam pro illo, & constat recipiendos esse testes post publicationem factam quando iudex ex officio in causa procedit, eo quod in illo fit procedente non datur timor, & periculum subornationis sicut nec illud, sed tantum litigantis prohibitio comprehendit, prout in specie probat text. in *c. cum clamor, vbi Doctores de testib. tradit Bellam. in d. c. fraternitatis n. 9. & antea Bart. in l. ex lege §. si publico num. 17. ff. de adulter. communis ex Claro §. fin. q. 61. n. 1. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 34. in fine, Roias de sing. 203.*
- 13 In gloss. *Figura. ibi simpliciter, & de plano, & sine iudiciorum strepitu.* De hac clausula egil latè in tract. de clausulis vsu claus. 176. secundum Lugdun. impress.
- 14 In ead. gloss. *ibi nullum ordinem iudiciorum seruare, tenetur.* Notatur ad hoc quod claus. *Simpliciter, & de plano, &c.* operatur vt ordo iudiciorum sit sublatas, secundum *Brun. à Sole in locis communib. verbo claus. 43. Mart. de clausul. p. 1. claus. 180. n. 5. in vlt. impress. Ludou. Rodolphin. de absoluta Principis potest. lib. 2. q. 29. n. 1.*
- 15 In ead. gloss. *ibi sed dubitari potest an inferior à Papa, &c.* Notatur ad hoc quod inferiores non possunt vt claus. *simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij,* vt per *Perez tit. 1. lib. 3. Ordinarum pag. 52. Mench. tit. de testatoris potentia lib. 1. §. 6. n. 12. Azuued. l. 2. n. 98. tit. 14. lib. 4. nona recopil. metipsum d. claus. 176. n. 2.*
- Notatur etiam ad hoc quod Legatus de latere non potest committere causam sine strepitu, & figura iudicij definiendam, vt docent *Mench. illustr. c. 31. n. 23. Stephan. Gratian. dist. c. per forens. c. 300. n. 50. ego ipse d. claus. 176. n. 2. in fine.*
- In ead. gloss. *ibi absurdum enim esset dicere, &c.* Notatur ad hoc quod inferior non potest tollere legem Superioris, vt per *Surd. consil. §. 8. num. 6. Menoch. illustr. cap. 35. num. 10. cum seqq. Brun. à Sole in locis commun. verbo inferior 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 45. §. 1. num. 69.*
- In gloss. *Iudiciis.* Vide *Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 33. n. 3. Clar. §. fin. q. 49. n. 3.*

De Schismaticis.

TIT. III.

SVMMARIVM.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Posterorum, & posteritatis appellatione regulariter femina, & nati ex eis continentur.
- 4 Cardinales non comprehenduntur in nominationibus nisi exprimentur.
- 5 Verba, omnino priuamus, denotant latam sententiã.
- 6 Collegium Cardinalium Sede Apostol. vacante an Pontificis iurisdictione gaudeat sicut Capitulum Episcopali Sede vacante remissum.

CAP. Ad succidendos. Vnic.

Bonif. VIII.

PONTIFEX Bonifacius VIII. deponit in hoc text. à Cardinalatu Iacobum, & Petrum Columnenses, & imponit alias penas, & filios etiam ad posterum Ioannis, qui fuit frater Petri de Columna, inhabilitat ad Cardinalatum, & dignitates perpetuò in Ecclesia Romana, alibi verò vique ad quartam generationem; & qui prædictos Petrum, & Iacobum pro Cardinalibus habuerit, &c. excommunicationis Sedi Apostol. reservat sententia duxit innodandum. Colligunt ex Ordinariis Archid. *Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. in rationali l. 5. pag. 111. Alagon in compend. pag. 663. remissus Ximen. in concord. p. 1.*

Et posteror, &c. Notatur ad hoc, quod posterorum, & posteritatis appellatione regulariter femina, & nati ex eis continentur, vt per *Tiraquell. de retracul. lig. §. 1. gloss. 9. num. 242. & num. 249.* subdit quod posterorum appellatione descendentes tam ex masculis, quam ex feminis continentur, de quo etiam *Peregr. de fidei commiss. art. 22. num. 37. Surd. consil. 140. num. 8. & 57.*

Bonif. & iuribus publicatis, &c. Vide *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo bona num. 10. C. de reuocand. donat. latè Pinel. in rub. de bonis maternis part. 1. num. 26. cum seqq.*

Cuiuscunque fuerit præeminencia, conditionis, &c. Ergo in nominationibus non comprehenduntur Cardinales nisi exprimentur, vt per *Rubuff. in tract. nominat.*

nominat, quæst. 8. num. 6. quicquid dicat Monet. de decimis cap. 9. q. 3. n. 122. Vide plura quæ cumulat Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 24.

5 Omnis primarius. Hæc verba denotant latam sententiam iuxta ea, quæ tradunt Tiraquel. in l. si inquam verbo reuertatur num. 25. & a num. 75. C. de reuocand. donat. Ioan. de Salas de legib. q. 96. trañ. 14. disp. 15. sect. 7. sub n. 79. & disp. 16. sect. 8. num. 29. in fine, Facin. fragm. crimin. p. 2. lit. L. num. 121.

6 In gloss. Sede vacante. Collegium Cardinalium Sede Apost. vacante an Pontificis iurisdictione gaudeat, sicut Capitulum Episcopali Sede vacante? Vide Henriquez in suum lib. 14. de irregular. cap. 18. §. 2. in fine. Sanchez in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 10. n. 44. Monet. de commut. ultim. volunt. cap. 5. num. 186. & dixi latè ad Clement. ne Romani 2. num. 4. cum seqq. de elect.

DECRETUM DE HOMICIDIO

De Homicidio.

TIT. IV.

S F M M A R I V M.

- 1 Assassinatorum manu faciens vel mandans aliquem Christianum interficere tamquam ab omnibus diffidatus absque alicuius probatione sententia incurrat excommunicationis, & depositionis ab officio, & beneficio.
- 2 Assassinus crimen ne dum atrocissimum, & gravissimum in iure reputatur sed etiam crudele, inhumanum, execrabile, & horrendum nuncupatur.
- 3 Assassinium committi dicitur a quacunque persona cuiuscunque gradus seu dignitatis.
- 4 Poena contra assassinos ne dum contra personas seculares, sed etiam contra quascunque alias ecclesiasticas exequi debent.
- 5 Assassinus ut proprie quis dicatur quoad poenam huius text. requiritur ut interfecit sit Christianus.
- 6 Assassinus dicitur mandans, & assassinus poenam punitur, idem in mandatorio. 72 n. 7.
- 8 Assassinus poena loci habet etiam si mori non sequatur.
- 9 Assassinus poena punitur sine publici, sine secreti quis assassinus recipiat.
- 10 Assassinus defensens assassinus poena punitur.
- 11 Excommunicationem incurrunt illi, qui per assassinos interficiunt aliquem Christianum, aut mandant interficere, quamvis non sequatur mors, aut illos receperint, defenderint, &c.
- 12 Depositionis poenam statim incurrunt delinquens in crimine assassinii.
- 13 Assassinus clericus non degradatur a linaliter.
- 14 Degradatio a linaliter non impenditur clerico pro crimine lese Maiestatis.
- 15 Assassinus priuatur omni honore, dignitate, officio, ac beneficio.
- 16 Verba, incurrat sententias ipso facto, inducunt canonem late sententia.
- 17 Beneficia assassini vacant ipso iure.
- 18 Assassinus bona occupantibus conceduntur.
- 19 Assassinus a quolibet priuato impune offendi, & occidi potest.
- 20 Argumenta probabilis sufficiunt ad probationem criminis assassini, non modo ad poenam extraordinariam, sed etiam ad poenam ordinariam, & capitalem.
- 21 Argumenta probabilis quæ dicantur, ostenduntur.
- 22 Poena ubi ipso iure est impossibilis in casu contrarietationis, debet super dicta contrarietatione procedere sententia iudicis declaratoria facti parte citata.

- 23 Conatus punitur in crimine assassinii, etiam si effectus sequutus non fuerit.
- 24 Assassinus proprie quis dicatur, ostenditur.
- 25 Poena contra assassinos statim exequi possunt etiam contra Prelatum, Episcopum, vel Archiepiscopum.
- 26 Assassinus in crimine sola cogitatio si non fuerit ad aliquem actum producta, nulla poena punitur.
- 27 Assassinus incurrunt excommunicationem a qua poterit Ordinarius reum absolueret.
- 28 Dicitur, libere, interpretatur, id est, nemine non vocato.

CAP. Pro humani. I.

Innoc. IV.

PER assassinos faciens interficere aliquem Christianum, vel mandans, licet motus non sequatur, vel eos receperit, defenderit, vel occultauerit, incurrit ipso facto excommunicationem, & depositionem a dignitate, honore, Ordine, officio, & beneficio, ita ut aliis confecti possint ab eo, ad quem spectat collatio, & est etiam cum suis mundanis bonis perpetuo diffidatus a Christiano populo. Et postquam probabilibus conlitteris argumentis aliquem scelus tam execrabile commississe, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis aduersus eum sententia requiritur. Colligunt ex Ordinariis Lopus Abbas, Archidiaconus, Geminianus, Ioan. Andr. Anchar. Dominicus, Monachus, Franch. Viuium, in rationali lib. 5. pag. 128. Alsogna in compendis pag. 675. remissuè Catal. in annot. & Ximen. in concordanti. part. 1. & 2.

Seclutus tam execrabile, &c.] Assassinus igitur crimen ne dum atrocissimum, & gravissimum in iure reputatur, sed etiam crudele, inhumanum, execrabile, & horrendum nuncupatur, ut tradunt Couar. var. lib. 2. c. 20. n. 10. Monticel. reg. crimin. 6. n. 2. & 3. Roland. conf. 14. n. 14. lib. 4. Decian. conf. 81. post num. 4. lib. 2. & conf. 215. n. 14. lib. 3. & in tract. crimin. lib. 9. cap. 30. n. 4. & num. 45. Farin. in praxi crim. p. 5. q. 12. n. 6. & 7.

Ut quicunque Princeps, & Prelatus, &c.] Notatur ad hoc quod assassinium committi dicitur a quacunque persona cuiuscunque gradus, seu dignitatis existit, etià quod sit Princeps, ut tenent in præsent. Host. n. 19. ubi ampliat siue Princeps sit maior, siue maximus, cum cum hic text. sit fauorabilis, & medicinalis Reipublice idcirco extendendus, & late interpretandus, Archid. post n. 2. in verbo Princeps, Gemin. n. 5. & Franch. num. 3. Cyprec. decis. 155. n. 21. & sequen. Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 39. n. 6. ubi ampliat etiam in Imperatore Farinac. q. 123. n. 23. Et extendi ad personas maximè gradus etiam Cardinales tradit Matt. de iurisd. p. 4. casu 85. n. 11. & casu 119. n. 3.

Sed quævis alia Ecclesiastica, &c.] Ergo poena contra assassinos statuta ne dum contra personas seculares, sed etiam contra quascunque alias ecclesiasticas exequi debent, ut per Farinac. q. 123. num. 24. ubi ex Host. sub num. 19. Ioan. Andr. n. 4. col. 3. post med. in verbo secularis, Gemin. in §. Sacri n. 6. ac omnes in præsent. extendit etiam ad Laicos Religiosos.

Quæstiam Christianorum.] Ergo ut quis dicatur proprie assassinus, & consequenter in eo locum habeat dispositio huius text. requiritur quod interfecit sit Christianus, ut docent Clar. q. assassinum mon. 2. Guotier. practice. l. 3. q. 7. num. 8. Couar. var. lib. 2. cap. 10. rim. 10. vers. hinc apparet, Plac. in epitome delict. lib. 1. cap. 19. num. 29. Peguer. crimin. decis. 5. num. 29. ad med. Zetoli. in praxi Episcop. part. 1. verbo assassinus, vers. hinc

orientur. Farin. d. q. 123. num. 133. cum seqq. Aloy. Ricc. in praxi aurea resol. 38.

- 6 Interfici fecerit, vel etiam mandauerit.] Ergo mandans assassini dicitur, & assassini poena punitur, vt per Gram. vbi 9. Marth. de Ass. & in consil. Neapol. lib. 1. rub. 12. num. 16. Vincenz. de Franch. Neapol. decis. 176. Menoch. de arbit. casu 360. a. num. 39. Salzed. ad Bernard. cap. 96. alias 100. vers. primus est casus, in nouiss. impress. Malfard. de probat. concl. 158. n. 1. Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 79. Guicet. praxie. lib. 3. q. 7. num. 23. Cardol. in praxi iudicum verbo assassinus num. 1. Farin. d. q. 123. num. 26. & 27.

7 Amplia procedere etiam in mandatorio, vt docent Gutier. d. q. 7. num. 18. Farin. d. q. 123. num. 19. & part. 4. conf. 101. num. 1. Salzed. d. cap. 100. vers. secundus casus, vbi in vers. tertius casus, subdit quod quando mandans tentauit mandatarium vt pecuniam acciperet, & occideret, & mandatarium recusauit, hoc casu solum mandans punitur extraordinaria poena, cum talis conatus remotus sit ab ipso effectu.

8 Quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur.] Notatur ad hoc, quod assassini poena locum habet etiam si mors non sequatur, ita ut mandans aliquem per assassinum interfici, etiam morte non secuta, pati debeat eandem poenas impositas in hoc text. vt per Bernard. Diaz d. cap. 100. n. 6. & Salzed. ibi lit. D. Antonius Gomez de delict. cap. 3. rub. de homicid. num. 10. in princip. Monticel. reg. crimin. 7. n. 77. & reg. crimin. 8. n. 11. & seq. Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 36. n. 2. & Gregor. l. 3. verbo mandadole matar tit. 27. p. 7. Gutier. d. quest. 7. n. 26. Brenner. in Sole in locis communib. verbo assassinum n. 1. & 2. Farin. d. q. 123. a. num. 79. vbi multipliciter declarat.

9 Aut ex receptauerit, &c.] Notatur ad hoc, quod siue publice, siue secrete quis assassinum recipiat, assassini poena punitur, vt per Farinac. d. quest. 123. num. 29. Bernard Diaz in praxi. cap. 100. n. 1. in nouiss. impress. Ant. Gabr. comm. lib. 7. concl. 1. n. 33. Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 10. num. 42.

10 Et defenderit.] Notatur ad hoc, quod qui assassinum defendit assassini poena punitur, vt per Holt. num. 26. Ioan. Monach. in princ. & n. 6. vers. quartus, Gemin. in 6. Sacri num. 2. hic. Bernard Diaz d. cap. 100. num. 1. Farin. d. q. 123. num. 30. cum seqq.

11 Excommunicationis, &c.] Notatur ad hoc, quod illi, qui per assassinos interficiunt aliquem Christianum, aut mandant interfici, quamvis non sequatur mors, aut assassinos recipiunt, defenderint, vel celauerint, excommunicationem incurrunt, vt per Soar. tom. 5. disp. 23. sect. 4. n. 46. Rainet. de censuris extra Bullam c. 59. excomm. 5. l. L. Lauer. de Indulgent. part. 2. cap. 15. n. 15. Farin. d. quest. 123. n. 11. Filliuc. tract. 14. n. 52. vers. duodecima. & num. 65. quos refert ego ipse de officio, & potest. Episcop. part. 3. alleg. 50. n. 216. secundum Lugdun. impress. Bonac. de censur. extra Bullam. disp. 29. q. 2. puncto 33.

12 Et deponimus, &c.] Collige ex text. delinquentem in crimine assassini statim incurrere poenam depositionis, vt per Barbat. in cap. ass. clerici in princ. n. 129. de iudic. Boer. decis. 69. n. 18. Cou. lib. 2. var. cap. 10. n. 10. Clar. 5. fin. q. 36. a. n. 29. Bernard. in praxi. cap. 100. num. 3. in nouiss. impress. Farin. d. q. 123. n. 12.

13 Intellige text. non procedere in depositione prout ordinatur ad actuale degradationem, vt talis clericus Curie seculari tradatur, patet si expendas talem depositionem non fieri nisi in casibus à iure expressis, vt dixi de officio, & potest. Episcop. p. 3. alleg. 100. de quorum numero non est crimini assassini, neque text. in presentis hoc dicit, siquidem tantum affert depositionem ipso iure à lege esse impositam, quæ depositio huius-

modi verbis, vel similibus à lege constituta, non est depositio, sed potius irregularitas censetur, vt alibi diximus; si autem dicatur text. in presentis etiam imponere poenam de simulatione, respondendum occurrit poenam illam esse constitutam respectu secularium, quibus etiam prohibito de qua hic facta fuit, vt colligitur ex illis verbis, ibi, cum suis bonis mandatis, iuncta reg. odia lib. 6. Accedit quod crimen lætæ maiestatis grauius est quàm crimen assassini, iuxta text. in l. quisquis C. ad legem Iuliam maiest. & tamen pro illo regulariter non imponitur depositio in ordine ad actuale degradationem vt clericus Curie seculari tradatur, vnde de rigore iuris idem dicendum videtur in crimine assassini prout in effectu videtur sentie Guillem. post repet. Car. Raimundus in quest. de homicidio num. 3. quicquid contrarium teneant plures relati à Bernard. d. cap. 100. num. 4. vbi dicit comunem, Gutier. d. q. 7. num. 23. Zerol. d. verbo assassini vers. huc orientur, Cardol. verbo assassinus num. 9. & citati à Cened. ad Decretal. collect. 37. mon. 11. quorum sententia in praxi feruari testatur Clar. quest. 36. num. 30. quæ si in praxi obferuatur, vt illi auiunt, temperanda est dummodo circa crimen prius proeclata sententia declaratoria per ecclesiasticum antequam à seculari iudice clericus delinquens capi, & puniti possit, arg. text. in cap. cum secundum, de heret. hoc lib. obferuat Salzed. ad Bernard. d. cap. 100. lib. B. vers. notab. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 1. num. 70. Farin. in praxi crimin. part. 1. q. 8. num. 85. & 86. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericor. personali 5. 7. mon. 6. vers. tamen.

A dignitate, honore, Ordine, &c.] Notatur ad hoc, quod assassinus priuatur omni honore, dignitate, officio, & beneficio, vt per Farin. d. q. 123. n. 13.

Incurrit sententiam ipso facto.] Notatur ad hoc, quod poenæ contra assassinos constituitur ipso iure incurritur absque alia iudicis sententia, vt per Decian. d. c. 30. in fine, Malf. concl. 158. n. 16. Farin. d. q. 123. n. 15. vbi n. 17. subdit quod requiritur sententia declaratoria, nam supradicta verba huius text. inducunt canonem late sententiae, vt tradunt Tiraq. in l. si vnquam verbo reuocatur n. 146. C. de reuoc. donat. Farin. d. q. 123. n. 15. Moynet. de distribut. quot. p. 3. q. 7. n. 35. Franc. Leo in thes. fori eccles. p. 1. c. 15. n. 31. & p. 4. c. 12. n. 18.

Ad quos eorum collatio pertinet, &c.] Notatur ad hoc, quod assassini beneficia vacant ipso iure, vt per Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloss. 15. n. 76. Azot. in inst. moral. part. 2. lib. 7. cap. 17. q. 1. vers. octauum est, Malfob. in praxi habendis concursum requis. 1. dub. 2. a. 34. secundum Rom. impress. quos refert ego ipse de officio, & potest. Episcop. part. 3. alleg. 57. num. 238.

Sic etiam cum suis bonis, &c.] Notatur ad hoc, quod 18 assassini bona occupantibus conceduntur, ac praeteritum illis ad quos temporalis successio spectat, vt per Capyc. decis. 155. n. 1. Decian. d. c. 30. n. 42. Farin. d. q. 123. n. 9. & 10. post Maril. conf. 105. n. 16. Anton. Gomez de delictis cap. 3. rub. de homicid. num. 10. ad fin. vers. pen. & seq. & alios subdit quod si bona assassini possint à quolibet occupari, multò magis poterunt apprehendi à fisco, & sic confiscari.

A toto Christiano populo perpetuo diffidatur.] Notatur 19 ad hoc, quod assassini à quolibet priuato impune offendendi, & occidendi potest, vt per Couar. var. lib. 2. cap. 20. n. 10. vers. tertio. Antou. Gabr. comm. lib. 7. concl. 1. n. 31. Hippol. Riminald. conf. 688. num. 1. & seq. lib. 6. Guicet. d. q. 7. num. 11. Cardol. d. verbo assassinus num. 3. Sayr. in clari Regia lib. 7. cap. 11. num. 12. Farin. part. 4. conf. 101. & d. q. 123. num. 8.

Et postquam probabilibus confiteretur argumentis.] 20 Notatur ad hoc, quod in crimine assassini ad illius probationem sufficiunt probabilia argumenta, vt

- vt per Gregor. d. 3. verbo *como las otras sit.* 27. p. 7. Boer. decif. 164. num. 5. Roland. conf. 27. num. 4. lib. 1. Clar. f. 4. q. 20. vers. *ficia tamen*. Bernard. d. cap. 100. num. 2. Malcard. de prob. c. 137. Gutier. d. 7. n. 21. Cardof. d. verbo *affassinum* num. 8. Farin. part. 3. q. 86. num. 41. eum segg. & d. quest. 121. num. 46. cum sequentibus. Aloyf. Ricc. in praxi aurea refel. 36. num. 1. Intellege non modo ad penam extraordinariam, sed etiam ad penam ordinariam, & capitalem, sicuti docent Placa in epitome delicti. lib. 1. cap. 19. n. 16. vbi dicit id esse cōsultissimum, refert, & sequitur Clar. in §. *affassinum* vers. *quāvis*, Monticel. in reg. crim. 8. n. 25. & reg. 11. n. 24. in §. *limit*. Ioseph. Luc. concl. 45. in 1. ampl. 21. Decian. in trati. crim. lib. 9. c. 38. n. 22. Quæ autem dicantur in proposito probabilia argumenta non bene constat inter DD. quos in quatuor sententias diuifos inuenio. Prima tenet probabilia argumenta aliud non esse quā iuris præfumptiones, secundum Simanch. in trati. de heret. tit. de præfumpt. c. 50. n. 6. Secunda ait quod probabilia argumenta videntur esse femiplenæ probationes, ex Malcard. de prob. c. 137. n. 1. Tertia firmat probabilia argumenta esse veras, & plenas probationes, vt per Hieron. Gabr. conf. 170. n. 26. lib. 1. qui in crimine affassinij loquitur. Quarta (cui tanquam magis probabiliori, & rectoriori ad hæc) tenet probabilia argumenta esse illa ex quibus oritur probatum iudicium, sicuti tradunt Grammat. voto 11. num. 22. Carret. in trati. in 3. trati. de homicid. & affassinij circa igitur verum: verbo de homicidio commissio n. 20. & seg. Placa d. cap. 19. n. 14. Farin. in praxi crimin. q. 86. n. 43. & 48.
- 22 Ex his verbis colligunt Doctores communiter quod vbi pena ipso iure est imposita in casu contradiotionis, debet super dicta contradiotione præcedere sententia iudicis declaratoria facti causa cognita, & sic parte citata, vt per Ioan. Andr. Archid. & alios in præfati, Felin. in cap. *cum non ab homine* n. 9. & 10. de iudic. & in cap. *Rodolphus* n. 35. de rescript. Grammat. decif. 105. n. 60. Magon. Florent. decif. 16. num. 33. Hieron. Gabr. conf. 88. n. 23. lib. 1. & conf. 67. num. 17. lib. 2. Afflic. dec. 97. num. 2. & 3. & fuit dictū in Romana de Arreniis 15. Iammar. 1614. corā Vbaldo impressa per Farin. dec. 155. n. 8. p. 1. recet.
- 23 In gloss. in figurat. calus, in fine, ibi, & sic puniuntur affassinij, &c. Notatur ad hoc, quod in crimine affassinij puniuntur affassinij, etiam si effectus sequutus non fuerit, vt docent plures citati à Cened. ad Sextū collecti. 26. per totum, quibus adde Menoch. de arbit. casu 360. num. Malcard. de probat. concl. 138. n. 5. cum segg. Brunor. à Sole in locis communib. verbo *affassinum* n. 1. Gutier. d. q. 7. n. 27. cū segg. Cardof. d. verbo *affassinum* n. 7. Aloyf. Ricc. in collecti. dec. p. 5. collecti. 1867. Farin. d. q. 123. n. 77. cum segg.
- 24 In Gloss. *Formidantes*, in addit. ibi, *sunt illi sui serui*, &c. Affassinij propriè dicebantur quidam infideles sub Principe pariter infideles, à quo ita edocti, & instructi erant, vt quos ille occidi iusserit, facillimè occidant, arbitantes ex hoc mortem non esse timendam, nec vllam penam ob istud crimen post obitum passuros, immo se obsequium præstare Deo opinabantur, vt obseruant Couar. d. 2. var. c. 20. n. 10. Zerol. d. verbo *affassinum* in princ. Gutier. d. q. 7. n. 2. & Cardof. d. verbo *affassinum* n. 1. Farin. d. p. 123. num. 21. vbi num. 22. subdit communī Doctōrum interpretatione, & in praxi receptum esse, vt affassinij iam dicantur quicunque pecunia, alioue pretio conducti homines occidunt, percutiuntve nihil tale ab iis præcaue ntes.
- 25 In gloss. *Prælati*, ibi, etiam *Episcopi*. Notatur ad hoc, quod penæ contra affassinios statuta exequi Barbof. Collecti. Tom. IV.

possunt etiam contra Prælatum, Episcopum, vel Archiepiscopum, vt per Clar. §. *affassinum* num. 2. vers. *quæro nunquid etiam Episcopus*, Decian. in trati. crimin. lib. 30. cap. 30. num. 15. Farinac. d. q. 123. n. 25.

In gloss. *Mandauerit* ibi, *ergo cogitatio*, &c. Notatur ad hoc, quod in crimine affassinij sola cogitatio si non fuerit ad aliquem actum producta, nulla pena puniunt, vt per Petr. Plac. in epitom. delicti lib. 1. cap. 19. n. 10. in fine, vers. *quod si mandatum*, Farin. d. q. 123. num. 21. cum duobus segg. Brunor. à Sole in suis gloss. legal. q. 34. num. 35.

In gloss. *Excommunicationis*, ibi, *ex quo Papa non reseruauit absolutionem*, puto quod Ordinarius possit absolvere. Ita tenent in præfati Host. n. 1. & 13. & n. 26. in fin. Archid. col. 2. in verbo *excommunicationis*, Monach. num. 4. Ioan. Andr. etiam num. 4. ante fin. Farin. d. q. 123. num. 11. & faciunt quæ ego ipse feci de officio, & potestas Episcopi part. 3. allegat. 50. num. 281. secundum Lugdunen. impressi.

In gloss. *Libere*, ibi, *etiam illo non vocato*. Ita Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 53. num. 2.

SVM M A R I V M.

- 1 Clerici sine irregularitate incurfu de suis malefactoribus coram iudice seculari conqueri possunt etiam de criminibus ex quibus debetur pena sanguinis, expressè protestando quod ad panam sanguinis non intendunt, & num. 2.
- 2 Accusans alterum de iniuria illata personis extraneis, aut etiam consanguineis fit irregularis sequuta mutilatione, vel morte, etiam si præmiserit protestationem.
- 3 Clericus absque irregularitate incurfu potest accusare, detinere, & iudici tradere inuictum damnificatorem bonorum sui Ecclesie.
- 4 Clericum indicans suum, qui fuit comprehensus, & furea suspensus, an & quando incurrat irregularitatem, ostenditur.
- 5 Irregularitas incurritur à laico accusantibus delinquentes etiam ad consulendum sibi & rebus suis si inde sequatur mutilatio, vel mors, non præmissa protestatione.
- 6 Protestatio per clericum accusantem malefactorem in rebus suis facienda, non sufficit tacita.
- 7 Protestationis huiusmodi forma ponitur.
- 8 Irregularitatem an incurrat ille, qui iussit decemiat præmitendo protestationem ficto animo, & interiori desiderat vindictam, & sanguinem ostenditur.
- 9 Accusatio quando ponitur per clericum coram iudice Ecclesiastico non est necessaria protestatio, etiam si delictum enormissimum sit.
- 10 Offensus ab altero tenetur tantum sub morte criminis reatu in anime iudicio rancorem, & odium illi remittere, non tamen ius accusandi apud iudicem.
- 11 Clericum accusandum aliqui pro delicto, quo pena sanguinis non imponitur præmissa protestatione citra vindictam sanguinis, si iudex panā sanguinis imposuerit citra iniusticiā ab irregularitate excusat.
- 12 Prælatus etiam Episcopus temporalem iurisdictionem habens non incidit in irregularitatem, quauis alteri committat causam in qua postea ingeratur pena sanguinis.

CAP. Prælati. II. Bonif. VIII

Prælati, & Clerici de suis malefactoribus possunt deponere querelam coram iudice seculari, & petere emendam sibi fieri, & prouideri ne contra eos de

A a

c a t t o

caetero talia fieri presumant, etiam si in tali casu poena sanguinis à iudice interrogari debeat, licet deinde ille mortem inferat secundum iura, tunc enim non sunt irregulares, dummodo expresse protestentur quod non intendunt ad vindictam, vel poenam sanguinis, alioquin si timore irregularitatis non audent con-
 2 queri, daretur occasio aliis ipsos trucidandi, & ipso-
 rum bona depraedandi. Colligunt ex Ordinarij. Archid. Geminio. Andr. Anch. Domin. Monach. Frách. Viuiam. in ration. lib. 5. p. 128. Alagana in compendio
 pag. 675. tenuisse Ximen. in concordant. part. 1. & 2.
 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt, Ti-

raquel. de iure mariti gl. 7. n. vlt. Felician. de censur. tit. de irregul. c. de secunda specie irregular. qua contrahitur extra bellum, vers. Prelati, vel Clerici. Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 5. Sot. de insti. lib. 5. quest. 1. art. 9. vers. & pari iure etiam Clerici, & quasi. §. a. 1. in fine, vers. de clericis. Anton. Gom. tom. 3. c. 1. num. 33. Sylvest. in summa. verbo homicidium il. 2. n. 7. versicul. octauo. Bann. 2. 2. q. 33. art. 8. vers. dubitatur septimo. Clar. lib. 5. §. fin. q. 14. num. 3. Petri à Nauar. tom. 1. de resti. lib. 2. cap. 4. num. 229. Maior. de irregul. lib. 2. cap. 7. n. 2. Viald. in candelabro aureo tit. de irregul. ex homicidio. volunt. n. 242. Lel. Zechi. de casibus referatis casu 1. num. 34. vers. fallit in eo, qui, Soar. de Pace in pract. tom. 1. part. 5. cap. 3. in princ. n. 2. cum seq. Salzed. ad Bernard. etiam in pract. cap. 101. n. 8. cum seq. in nouis impress. Cened. ad Sextum Collect. 12. n. 1. Henriq. lib. 14. cap. 1. n. 4. Zerolin. in praxi Episc. p. 1. verbo accusatio, vers. sexto. Bobadil. in sua politica l. 2. c. 17. n. 85. Fatim. fragm. crimin. lit. C. m. 423. cum seqq. Aloy. Ricc. in praxi reru fori eccles. dec. 531 in 1. edit. Vgolin. de irreg. c. 6. §. 4. Molin. de inst. tom. 2. tract. 3. disp. 8. num. 3. & tom. 4. cod. tract. 3. disp. 74. Soar. de censur. disp. 47. sect. 2. n. 10. & sect. 4. n. 9. Bonac. in similitrati disp. 7. q. puncto 2. à princ.

3 Suis malefactoribus. Ergo accusans alterum de iniuria illata personis extraneis, aut etiam consanguineis, sit irregularis sequuta mutilatione, vel morte, etiam si premissit protestationem, vt per Nauar. in man. cap. 27. num. 213. Salzed. d. cap. 101. n. 7. Vgolin. d. cap. 6. §. 9. Molin. d. disp. 8. num. 8. Bonac. d. puncto 2. num. 4. vbi n. 5. subdit clericum posse accusare iniustum damnificatorem bonorum suar. Ecclesiar. additque excusari non solum quando accusat, sed etiam quando detinet, & iudici tradit, modo premissit protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem, sed ante prolationem sententiar. & n. 7. v. quartus, limitat supradictam resolutionem quando non accusat de iniuria illata extraneis, sed inferenda, nec ipse potest aliter illa damna impedire, quam accusando, & denunciando.

4 Petunt emendari. Clericus etiam protestando coram iudice laico de fure se nolle esse poena sanguinis puniri, sed tantum vt cogatur ad damnum illatum restituendum, & iniuriarum emendam faciendam, si postea indicat locum vbi fur comprehendi possit, & fur ibi comprehensus, & postea suspensus sit, irregularis erit, si fur non erat fugitiua persona, secus autem si fugitiuus erat, ita quod probabiliter crederetur quod sententia contra eum lata parum profuisset, nisi persona detineretur, cum in hoc posteriori casu capta necessaria sit ad effectum sententiar. etiam ciuilitate late, non autem in priori, & ideo in priori euenit irregularis erit, non autem in posteriori, ita Nauar. conf. 9. in 1. edit. alias conf. 1. 2. dub. 1. in 2. edit. sup. hoc tit. Sayram floribus decisio. sub eod. tit. dec. 10. Fr. Erpman. quest. Regul. tom. 2. q. 105. art. 4.

5 Vel clericus quibuscunque. A Clerico accusantibus delinquentes etiam ad consulendum sibi, & rebus suis

irregularitas incurritur, si inde sequatur mutilatio, vel mors non premissa protestatione, vt per Vgolin. d. cap. 6. §. 4. Molin. d. tom. 4. disp. 74. n. 9. Bonac. d. q. 4. puncto 2. num. 12.

Protestatio expresse. Ergo non sufficit quod tacite fuerit protestatus, vt per Salzed. d. cap. 101. num. 9. obseruans proximam recipere quod protestatio in limine querelae, vel accusationis fiat, & formam protestationis ponit Bonac. d. puncto 2. n. 9. in hunc modum. Domine, peto cures mihi satisfactionem, vel restitutionem exhiberi à Tizio, qui mihi damnum intulit, protestorque me nulla ratione intendere poenam sanguinis, mutilationem, vel mortem; additque ex Vgolin. d. c. 6. §. 7. non esse necessarium protestationem fieri in scriptis, quia nullo iure probatur scripturam requiri.

Verum autem qui iuste denunciare permittendo protestationem facto animo, & interius desiderat vindictam, & sanguinem, incurrit irregularitatem; in qua quæst. sunt qui teneant hoc casu talem incurere irregularitatem, quia huiusmodi protestatio mendax & fallax est, nec talis, qualem ius Canonicum requirit ad irregularitatis labem excusandam, ita Nauar. d. cap. 27. num. 226. Salzed. d. cap. 101. num. 3. vers. sed opinio, Sim. Maior. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 6. n. 4. Viald. d. tit. de irreg. & homicidio. vol. 2. n. 141. Cened. d. collect. 12. n. 2. Verum contraria sententia affirmatiua siue verior, ita receptor est, multique rationibus fulcitur, videlicet quia protestatio facta tantum valet apud iudicem ignarum fictionis, quantum valeret si ex animo, & non fide fieret, tum quia Ecclesia non imponit irregularitatem ob intentionem, & actum internum, sed propter omissionem protestationis, tum denique quia veritatem in materia personalis qua benignior pars est accipienda, arg. in parui de regulis iuris l. 4. Quare merito hanc partem sustinet Cou. d. §. 4. n. 1. Vgolin. d. cap. 6. §. 8. Henriq. d. l. 14. c. 3. Molin. d. disp. 8. num. 4. Bonac. d. puncto 2. num. 11. vbi mon. 8. subdit quod omittens protestationem ex obliuione in causa criminis incurrit irregularitatem, additque ad irregularitatem excusari illum, qui accusauit reum de leui crimine, sen postquam reus in carcerem coniectus fuisse accesserunt alij accusationem præbentes aliorum criminu, propter quæ reus iuste adiudicatur morti. Sic pariter non poterit clericus ad irregularitatem excusari, qui protestationem omisit, eo quod in animo non habuit quod iudex ad mortem, vel membrorum mutilationem procederet, sed potius contrariam voluntatem, quæ voluit cum in animo reuera fuerit, nihil operari potest, cum actus exterior directè cōtrarius sit, vt ex Cou. resoluit Salzed. d. c. 101. n. 16. vbi n. 6. ait quod si protestatione omissa non sequeretur effectus accusationis criminalis, nec imponeretur poena mortis, vel mutilationis membrorum, non esset clericus irregularis, etiam si alia sanguinis vindicta imponeretur.

In gloss. Laicus ibi, coram iudice laico conqueritur. Quando autem accusatio coram iudice ecclesiastico proponitur, non est necessaria protestatio, etiam si delictum enormissimum sit, vt tenet Salzed. d. c. 101. num. 14.

In gloss. Emendam ibi, licet iniuriam passus rancore dimittere teneatur. Notatur ad hoc quod offensus ab altero tenetur omnino sub mortalis criminis reatum in animæ iudicio, rancorem, & odium illi remittere, non tamē ius accusandi apud iudicem, & auctoritate publica vendicandi propriam iniuriam, vt per Cou. lib. 2. var. cap. 10. n. 7. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. n. 29. in fine, Molin. de primog. lib. 2. c. 5. n. 12. Paul. Comitoli. resp. moral. lib. 4. q. 32. n. 10. & plures citatores à Cened. ad Sextum collect. 12. num. 5.

Sot.

Soar. de iustit. lib. 5. q. 1. 2. art. 1. vers. contra. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 17. n. 3. P. Molin. de iustit. trall. 2. disp. 100. num. 6. & 7. Lessi. eod. trall. lib. 2. c. 47. n. 21. Valq. 1. 2. disp. 115. cap. 3. num. 10. in fine. Azor. iustit. moral. p. 3. lib. 3. cap. 1. vers. & ibidem. Valent. tom. 3. disp. 3. q. 3. punct. 2. vers. nec tam teneor aliquis. Valer. Reginald. in praxi fori parit. lib. 17. num. 116. 119. & 120. Ioseph. de ortu Parochi in speculo Parochoru cap. 16. n. 12. Soar. de Fide trall. de bello disp. 13. sect. 1. num. 3. in fine & trall. de charitate disp. 5. n. 10. quoru plures refert & sequitur Ioan. Sancius in scilicet, & practico disputat. disp. 2. vbi num. 1. in fine ait fas esse Deum deprecari inligere alicui damnum temporale non solum vt a peccato puniendus cesset, verum animo sumendi iustam vindictam, sicut enim fas est hanc inferendam a iudice terreno exoptare, etiam licebit a celesti, immo securius.

2. In gloss. Iustitia, ibi, idem sit contra iustitiam, &c. Notatur ad hoc, quod clericus accusando aliquem pro delicto, quo pena sanguinis non imponitur, premissa protestatione citra vindictam sanguinis, si iudex penam sanguinis impulerit contra iustitiam ab irregularitate excusatur, vt per Farin. fragm. crimin. p. 1. litt. C. n. 412. cum seqq.
3. In ead. gloss. ibi, quod simili modo prouidit Prælati temporalem iurisdictionem habentibus, &c. Notatur ad hoc, quod Prælati etiam Episcopus temporalem iurisdictionem habens non incidit in irregularitatem quamuis aliter committat causam in qua postea ingeratur pena sanguinis, vt per Farin. d. litt. C. n. 385. Bonac. de censur. disp. 2. quest. 4. punct. 1. n. 2. 5. vbi plures refert.

S V M M A R I V M.

1. Mandans aliquem verberari, licet expresse prohibeat ne occidatur, vel mutiletur, si mandatarius fines mandati excedendo mutilet, vel occidat, sit irregularis, & n. 1.
2. Mandans aut, & quando puniatur eadem pena, qua mandatarius, remissus.
3. Irregularis non fit mandans verberari discipulum, aut seruum causa correctionis, & disciplina, si mandatarius excedendo mandatum occidat.
4. Irregularitas contrahit a dicitur si aliquis mandatum tacitum dederit ad occidendum, vel mutilandum.
5. Mandatarius si occidat, vel mutiletur, mandans incurrit irregularitatem.
6. Mandatum seu consilium homicidii non facit quem irregularem, nisi sequatur mutilatio, vel homicidium.
7. Irregularitas non incurritur a mandante vbi mandatarius sine alicuius mandato occisurus erat.
8. Irregularitatem non incurrit mandans fieri homicidium quando ille reuocauit mandatum, & post renouationem huiusmodi mandato intimatum & notificatum committitur homicidium.
9. Irregularitas non incurritur ex homicidio sequenti ratificatione.
10. Membri appellatione que veniant, remissus.

CAP. Is, qui III. & vlt.

1. Mandans aliquem verberari licet expresse prohibeat ne occidatur, vel mutiletur, si mandatarius fines mandati excedendo mutilet, vel occidat, sit irregularis, quia mandando fuit in culpa, & debuit cogitare hoc posse euenire. Colligunt ex Ordinar. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancharan. Do. Barbo. Collect. Tom. IV.

minic. Monach. Franch. Viuian. in rational. lib. 5. pag. 128. Alagona in compendio pag. 676. remissus Calalin annotationibus, & Ximen. in concordant. part. 1. & 2.

Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt, 2. S. Anton. part. 3. tit. 29. de irregul. cap. 2. §. 1. Syluest. in sum. verbo homicidium 1. q. 3. vers. tertium. Nauar. in manual. cap. 27. mon. 233. & mon. 240. Maior. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. num. 4. & 5. in ampl. Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 1. n. 2. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 2. num. 7. Auil. in simili trall. part. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 1. Anton. Gom. tom. 3. var. 2. p. 3. mon. 18. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 135. n. 168. & fragment. crimin. part. 1. litt. I. num. 568. cum seqq. Soar. tom. 5. disp. 45. sect. 2. num. 3.

An autem, & quando mandans puniatur eadem pena, qua mandatarius, vide Doctores per me citatos in collect. ad cap. si quis dignum n. 15. de homicid. in Decretal. quibus addo Bonacoli. tom. 1. commun. epist. lib. 4. tit. 24. n. 44. pag. 612. & commun. crimin. part. 2. verbo Mandans, Clar. §. fin. q. 89. num. 1. & 5. Farin. d. q. 135. mon. 1. & 172.

Amplia primò vt conclusio huius text. procedat si percussio, & verberatio sit illicita, secus si licita, veluti quando magister, pater, vel dominus, corrector, onis, & disciplinæ causa mandat verberare discipulum, filium, aut seruum, tunc enim si mandatarius excedendo mandatum occidat, mandans irregularis non est, vt per Maior. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. num. 5. Nauar. in manuali cap. 27. mon. 233. vers. vltimo, Soar. d. som. 5. de censur. disp. 45. sect. 2. num. 4. vers. ex quibus, Sayr. in simili trall. lib. 7. c. 2. n. 8.

Amplia secundò vt procedat pariter non solum quando mandatum est expresse ad occidendum, vel mutilandum, sed etiam tacitum, puta quando pater, seu dominus, qui aliquam recipit iniuriam a Petro, dicat filio, seu seruo, Non reuertaris domum donec aliquid noui sentiam de Petro, nam tunc occiso Petro ex parte partis, seu domini dicitur contracta irregularitas, etiam quod fuerit inhibendum ne Petrus occidatur, Couar. in d. Clem. si furiosus part. 2. §. 1. num. 3. Nauar. d. cap. 27. num. 233. vers. 20. Maior. d. §. 2. n. 8. Soar. d. sect. 3. n. 14. & seq. Sayr. d. cap. 2. num. 9. Auil. d. sect. 2. dub. 2. in 1. conclus. vers. que conclusio habet verum.

Amplia tertio vt procedat etiam casu, quo mandatus occidatur, vel mutiletur, cum enim mandans homicidium sic mandando det operam rei illicitæ, ideo nihil refert si præter eius intentionem accidat mors mandatarij, quia cogitare debebat tale quid accidere posse, Maior. d. §. 2. num. 4. Soar. d. sect. 3. à num. 17. Auil. d. sect. 2. dub. 5. vers. ex dictis sequitur, Sayr. d. cap. 2. num. 11. Valer. Reginald. in praxi fori parit. lib. 30. trall. 2. cap. 11. num. 126. quicquid dicat Diana resolut. mor. part. 2. trall. 1. miscellan. resolut. 17.

Limita primò mutilatione, seu homicidio non sequuto, quamuis mandatarius illud attentauerit, quia nullum mandatum, seu consilium homicidij facit quem irregularem antequam homicidium ipsum sequatur, vt per Couar. in d. Clem. si furiosus p. 2. §. 2. n. 2. Soar. d. disp. 44. sect. 3. n. 6. vers. quæri, Auil. d. sect. 2. du. 3. in fine principij.

Limita secundò vbi mandatarius sine alicuius mandato occisurus erat, quia tunc irregularitas non incurritur a mandante, vt per Auil. d. sect. 2. dub. 3. conel. 5. vers. sed inquiris, vbi tamen restatur oppositum esse probabilius. Verum post Couar. d. §. 2. n. 1. sic distinguit Sayr. d. c. 2. n. 1. Quando mandatarius non erat alius facturus, tunc certum est mandantem irregularem

A a 2 esse

esse sequuto effectu, si verò mandatarius erat aliis facturus, & tunc si ex mandato dato citius occidit, pariter & mandans erit irregularis, cum sit causa propinqua accelerationis; si verò ex mandato non citius occidit, & sic mandatum non auxit voluntatem mandatarij, tunc non erit irregularis.

- 9 Limita tertio, quando mandans fieri homicidium reuocauit mandatum, & post reuocationem huiusmodi mandatario intimatam, & notificatam, commisit ille homicidium, Diana *resol. mol. p. 2. tractat. 2. miscel. resol. 17. Sayr. d. cap. 2. num. 13. ubi n. 14. subdi- cenci reuocatum mandatum per mortem mandantis re integra, & infecta, Auil. d. sect. 2. dub. 4. concl. 1. & 2.*
- 10 Limita quarto, vt homicidio sequuto ex ratificatione non incuratur irregularitas, quamuis homicidium commissum fuerit nomine ratificantis, Coutar. d. §. 1. num. 4. Soar. d. sect. 3. num. 24. Sayr. d. lib. 7. cap. 4. n. 17. cum segg. Auil. d. sect. 2. dub. 6.
- 11 *Vel membro aliquo mutiletur.* Appellatione membri quæ veniant dixi de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 42. n. 11. & latè in tract. de appell. verb. versusque iuris signif. appell. 245. per tot.

De usuris.

TIT. V.

SVMMARIVM.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Hebrei an comprehendantur sub dispositione huius text. ostenditur, & n. 3. & 4.
- 3 Domos locare usurariis an licitum sit ostenditur.
- 4 Nobiles, & alij in dignitate constituti an miris puniantur quam ignobiles, & plebei, remissum.
- 5 Excommunicationem incurrant clerici, qui permittunt versari in terris suis feneratoribus publicis alienigenas, vel qui non expellunt eos intra tres menses, & qui locant illis, vel alio pretexto concedunt domos ad foras exercendum.
- 6 Verba, ex tunc ecclesiastico subiaceant interdictioni, important ipso iure.
- 7 Usurarius manifestus est qui crimen ipsum confessus est in iudicio.

CAP. Vsurarum. I.

Gregor. X.

- 1 **N**VIOLABILITER observari præcipit Pontifex cap. quia in omnibus, sup. hoc tit. & sancit vè nulla vniuersitas, vel singularis persona permittat alienigenas, & alios non oriundos de terris ipsorum publicè fenebrene pecuniam exercentes, aut exercere volentes ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare: & huiusmodi usurarios manifestos intra tres menses expellat de terris suis, nec alios admittat, & nemo illis domos locet, vel sub alio titulo concedat ad foras exercendum. Qui contra fecerint, si sunt ecclesiastici, etiam Patriarchæ, & Archiepiscopi, suspensionis, si minores personæ singulares, excommunicationis, si collegij, vel vniuersitatis, interdicti sententiâ ipso facto incurrant, & si per mensem sunt obstinati, ipsorum terræ sunt interdictæ, dum ibi habitant usurarij, si fuerint laici, compelluntur per censam ecclesiasticam ab Ordinario ad huiusmodi excessu cessante

omni privilegio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. 10. Audr. Anch. Domin. Monach. Frisch. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 15. Alagona in compendio pag. 688. remissive Ximen. in concordant. part. 1. & 2.

Verum autem dispositio huius text. comprehendat etiam Hebræos? Affirmatiuam opinionem ante omnes probauit antiquus Doctor Laurent. de Rodolphis in cap. consilium. q. 176. sup. hoc tit. qui subdit ita fuisse consilium in Ciuitate Florentiæ; Felin. in cap. quia col. fin. vers. & quia illa ratio de Iudeis; Gemin. in presenti, num. 6. vers. ubi dubitari, Decian. c. 1. sub n. 90. vers. sed prædictis non obstantibus, de probatione, & in l. 1. sub n. 13. ad fin. & n. 14. C. de edendo; Alexi. conf. 75. sub n. 8. lib. 5. Roland. conf. 35. n. 44. lib. 2.

Contrariam tamen opinionem probatur; Alex. 3. sibi contrarius conf. 6. n. 10. lib. 6. Barbat. conf. 16. n. 17. lib. 4. Socin. conf. 7. circa med. lib. 1.

Verum D. Riccioli de iure personarum extra præmium? Ecclesiæ existent. lib. 2. c. 19. ponderatis hinc inde prædictorum Doctorum rationibus, tandem concludit eas fore conciliandas, videlicet vt si verseremur in partibus in quibus Iudæi ex specifica Principis permissione recepti sint, in illis quidem non vendicit sibi locum dispositio huius text. quia si eos Princeps in ciuitate admittit, vtique per necessarium antecessens permillum videtur subditis eis domos locare, etiam ad foras exercendum ad exemplum Synagogarum, & aliorum rituum, quæ eis tolerantur, cap. 1. & cap. Iudæi, de Iudeis. Si verò loquamur de Iudeis alienigenis, qui quamuis in ciuitate aliqua de causa versentur, tamè adhuc ibi à Principe non sunt admissi specialiter, & in tali casu credit sine dubio dispositionem huius cap. habere locum etiam in locantibus domos Hebræis, id probant ex verbis huius text. ibi. alienigenas, & alios non oriundos, &c. quæ liquido demonstrant Summum Pontificem, non loqui nisi de aduenientibus, & exteris, non autem de oriundis, vel de receptis.

Et alios non oriundos. Ergo videtur permittere locationem usurariis indigenis, secundum Nauar. in man. cap. 17. num. 195. vers. quinto in fine, qui intelligit in foro exteriori, non in interiori. Verum probabilius mihi videtur id etiam licitum esse in foro interiori, quia hic agitur de locatione facta usurariis indigenis, non quidem eo fine feneratorandi, quod attinet ad intentionem locantis, quamuis talis finis deat ex parte usurariarum, ad quos referuntur verba text. ibi. ad hoc domos, &c. sed solum ex fine, & causa iusta percipiendi utilitatem moralem ex ipsa locatione, vt tenet Rebell. de obligat. infir. p. 2. lib. 1. §. 4. q. 17. num. 8. & ex Valent. ac Azor. decet Sanch. in practica Decal. tom. 1. lib. 1. c. 7. n. 20.

Quia verò, &c. Ergo nobiles, sicut & alij in dignitate constituti miris puniuntur quam ignobiles, & plebei, quod tamen an & quando verum sit resoluit Tiracord. de nobilit. cap. 20. num. 108. & de penam temper. causa 41. an. 9. Callan. in catalogo glorie mundi p. 8. confid. 33. Cou. lib. 2. var. c. 9. à n. 3. vers. tertio, Lucern. Inquisit. verbo nobilit. num. 1. Mandol. in gloss. facultati in proem. in verbo personarum acceptione vers. quod hic dicitur. Clar. lib. 5. §. fin. quest. 60. num. 24. Simanch. de Catholicis. infir. cap. 47. num. 67. cum segg. Aluarus Pelag. de plantis Ecclesiæ lib. 2. cap. 10. Penia in direct. Inquisitor. p. 2. schol. 13. vers. volente tamen Rojas sing. 1. §. 8. Grammat. decis. 23. num. 9. & 10. & decis. 3. à num. 2. Mexi. in tract. taxa pami conclus. lib. num. 21. cum sequentibus. Spin. in speculo testament. §. 16. princip. num. 72. cum segg. Auil. ad cap. 1. Prætorum in gloss. de reclamante n. 26. Anton. Scap. de iure ven scripto lib. 5. cap. 1. §. 1. Petet. l. 1. vers. corroboratur etiam

tit. 3. lib. 3. lib. 1. Ordin. pag. 66. & 1.6. in gl. el. h. g. d. l. g. o. morr. tit. 9. lib. 4. Menoch. de arbit. casu 392. n. 16. Jacob. Benni. de priuileg. iur. consulti. p. 1. priuileg. 41.

Excommunicationis. Fecit in presenti excommunicatione clericos qui permittunt versari in terris suis feneratoribus publicis alienigenas, vel si non expellunt eos intra tres menses, qui locant illis, vel alio preterito concedunt domos ad fœnus excedendum, referunt Nauar. in manual. cap. 27. n. 156. vers. 13. Soar. tom. 5. disp. 1. 2. sect. 4. n. 42. Cardin. Tolet. in instrum. Sacerd. lib. 1. cap. 38. n. 22. Iuli. Lauer. de indulgent. p. 2. cap. 23. n. 13. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 32. n. 12. Filliuc. tom. 1. trall. 14. n. 108. quos refecto ego ipse de officio & potest. Episc. p. 5. alleg. 50. n. 217. secundum Lugdun. impressi. addo Bonac. de censur. extra Bullam Cœna disp. 2. q. 4. puncto 9.

Ex tunc Ecclesiasticis subiacent interdictioni. Id est, ipso iure, ex latē adductis per Tiraq. in l. si unquam, verbo reuertatur n. 149. C. de reuoc. donat. Salas de legib. q. 96. art. 1. 4. disp. 1. 5. sect. 6. sub num. 78. Soar. in simili trall. lib. 5. c. 6. sub n. 25. Farin. fragm. crimin. p. 2. litt. L. num. 146.

Collige ex text. Collegium vel vniuersitatem permittentem vsurariis conducere domum in terris suis ad fœnus exercendum interdictioni censura ligati, vt per Bonac. de interdictioni in particulari disp. 4. q. 1. puncto 8. Cui interdictioni subiungitur solum Collegium, & vniuersitas, seu Communitas ecclesiastica, laici vero puniendi sunt ab Ordinariis per censuram, nam Papa in hoc text. primo loco fert penas contra ecclesiasticos diuersas pro diuersitate graduum, ita vt si sint Episcopi, aut maiores Episcopi, incurrat suspensionem, si sint singulares persone inferiores Episcopis, excommunicatione afficiantur, verò sint Collegium, vel vniuersitas, ligentur interdictioni, quam censuram si per mensem animo indurato sustinerint, ipsorum terre interdictioni ecclesiastico subiungitur, quādiu vsurarij in eis cōmorantur: secundo verò loco loquens de laicis decernit ipsos per censuram compescendos, & retrahendos esse, quod valet siue laici sint persone singulares, siue sint Communitas, & vniuersitates: nam Papa vniuersaliter, & indefinitè loquitur in presenti de laicis, ibi, ceterum si laici ita Gemin. hic num. 4. Franch. num. 2. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 12. de interdictioni cap. 1. colum. 5. Bonacin. d. puncto 8. num. 2.

In gloss. Manifestos ibi, Manifesti dicuntur illi, &c. Notatur ad hoc, quod manifestus vsurarius est, qui crimen ipsum confessus est in iudicio, vt per Conar. lib. 3. var. cap. 3. n. 4. Clar. q. vsura n. 15. Menoch. de arbit. casu 255. Malcارد. de prob. conu. 1478. n. 4. Spin. in speculo testamenti gloss. 2. princip. 18. ubi etiam agit de aliis modis, quibus dicitur vsurarius manifestus.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. referitur.
- 2 Vsurarius manifestus quomodo in testamento mandat restitutionem certe, vel incerte quantitatis, non est in loco sacro sepelendus quousque fiat restitutio.
- 3 Parochus potest stipulari cum agitur de restitutione vsurarii.
- 4 Stipulatio alteri per alterum facta non valet de iure Canonico.
- 5 Notarij solum possunt alii stipulari.
- 6 Vsurarius manifestus non potest testari nisi præstita cautione de restituendo vsuras.
- 7 Paniticia in vsuario manifestæ, vel signa cōuersionis Barbol. Collect. Tom. IV.

- non sufficiunt, sed actum etiam exteriorē requirunt.
- 8 Codicillos facere non potest vsurarius manifestus nisi præstita cautione de restituendo vsuras.
- 9 Donationem causa mortis facere non potest vsurarius manifestus.
- 10 Iudeos non comprehendit dispositio huius text.
- 11 Testamentum vsurarij conualefcit si ille postea caueat de vsuris restituendis.
- 12 Verbum, valeat, negatiuè positum denotat sententiam latam.
- 13 Vsurarius manifestus quis dicatur ostenditur.
- 14 Notarij tum demum alteri stipulari possunt, si id fiat auctoritate iudicis, non alias.
- 15 Cautio idonea dicitur cum pignora, vel fideiussores dantur.

C A P. Quamquam. II. & vl.

Vsurariis manifestis in vltima voluntate mandantibus, vt restituantur vsure acceptæ non datur sepultura ecclesiastica, siue explicant quantitatem, siue non, donec fuerit satisfactum, propter paciorum facultates eorum, vel nisi dent cautionem de restitutione facienda ipsismet dominis, vel alijs, qui dominis possunt eam acquirere, vel his abentibus Ordinario, vel eius Vices gerenti, vel Parocho iuxta Parochiæ coram aliquibus hie dignis, & sic per hos acquiritur actio dominis, vel Notario publico de mandato Ordinarij, & si quantitas est certa, exprimenda est, si minùs arbitraria cum obligatione restituendi residuum. Qui autem contra prædictum modum tales in Ecclesia sepelire presumunt, penas cap. quia in omnibus sup. hoc tit. id est, excommunicationis, & suspensionis incurrunt. Testari minime possunt publici vsurarij, & factum testamentum non valet, & nullas eorū testamentis interesse potest, nisi satisfecerint, vel dent cautionem, vt supra, nullūque admittere debet eos ad Confessionem, vel abolitionem, nisi satisfecerint, vel prædictam cautionem præstent. Collig. ex Ord. Lap. Abb. Archid. Gemina. Ioan. Andr. Domin. Monach. Frisch. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 153. Alagona in compend. pag. 689. remissuè Calai. in annos & Xim. in concord. p. 1. & 2.

Ecclesiastica sepultura denegatur donec, &c. Notatur ad hoc, quod vsurarius manifestus, etiam in testamento mandat restitutionem certe, vel incerte quantitatis, non est in loco sacro sepelendus, quousque fiat restitutio ipsis damnicifera, vel eorum hæredibus, aut loci Ordinarij, aut cautio idonea recipiatur, & sic tandem defraudatis actio acquiritur, vt per Sayr. in claus. Regia lib. 1. c. 5. tract. 5. n. 17.

Cautioem huiusmodi eorum nomen, &c. Ergo Parochus potest stipulari cum agitur de restitutione vsurarii, vt per Molin. de iustit. trall. 2. disp. 264. vers. Parochus, Sanch. de matr. lib. 1. disp. 7. n. 10. subdens fauore piæ causæ posse alterum alteri stipulari, respondens text. in presenti, procedere quia hic non tam agitur de causa pia, quàm de Conscientiæ exoneratione, quod ad officium Parochi pertinet.

Seruo publico, &c. Ergo etiam de iure Canonico non valet stipulatio alteri per alterum facta, vt per Gutier. in cap. quammis paulum in princ. num. 55. sup. de pactis hoc lib. in 2. edit. ubi mutauit sententiam, quam prius tenebat in 1. impressi. Anton. Gom. tom. 2. var. c. 9. n. 1. Molin. d. tract. 2. disp. 263. vers. opera pretium. Sanch. d. disp. 7. n. 21. Soli enim Notarij possunt alijs stipulari, vt docent Greg. lib. 7. verbo semetipsum tit. 1. p. 5. Tiraq. de iure consi. p. 1. limit. 30. n. 16.

Testamenta quoque, &c. Notatur ad hoc, quod vsurarius manifestus non potest testari nisi præstita cautione.

tione de restituendo vsuras, vt per Clar. §. testamentum q. 26. n. 1. Perez l. 3. tit. n. lib. 8. Ordinar. pag. 27. Anton. Ricciol. de iure personarum lib. 4. cap. 5. n. 2. Rot. decis. 169. n. 1. apud Fatim. in l. collect. nouissimar. vbi n. 2. subdit quod penitentia in viuario manifestata, vel signa contritionis non sufficiunt, sed actus etiam exteriores iuxta formam huius text. requiruntur.

8 Amplia primò supra proximam resolutionem huius text. decisionem procedere in codicillis, vt docet Cou. lib. 3. var. cap. 3. n. 9. vers. quintò.

9 Amplia secundò habere locum in donatione causa mortis, illam enim facere nõ posse viuarium manifestum, tradunt Clar. §. donatio q. 7. Menoch. conf. 11. n. 21. & 22. Bonacol. cõmun. crimen. p. 1. verbo vsurarij pag. 186. vers. Steph. Grat. discept. forens. c. 79. n. 17. Quicquid dicant Chald. Pereira in l. si curatorem, verbo hunc contrarium n. 22. Aloyl. Ricc. in collect. decis. p. 2. collect. 356.

10 Limita inter Iudæos, quos quidem huius text. decisionem non comprehendere tradunt Marfil. sing. 609. Marquard. de Iudæ. p. 2. cap. 1. num. 2. Clar. de §. testamentum q. 26. num. 5. Couar. d. cap. 3. num. 9. vers. septimo, Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 14. n. 8. Anton. Gabr. commun. lib. 4. tit. de testam. concl. 3. n. 8. Mich. de Grassi. de success. verbo testamentum q. 36. n. 6. Card. Tufch. verbo Iudæus concl. 361. num. 16. Tiraq. de iure primogen. q. 66. n. 3. Perez l. 3. tit. 2. lib. 8. Ordinar. pag. 499. Menoch. de arbit. casu 449. n. 20. Azor. insf. moral. p. 1. lib. 8. cap. 2. q. 15. contra Ludou. Peguera decis. crimin. 31. n. 11.

11 Vñum autem vsurarij testamentum conualecat, si postea caueat de vsuris restituendis? Affirmant Surd. de alim. tit. 7. q. 4. num. 20. Aloyl. Ricc. d. collect. 365. Steph. Gratian. discept. forens. c. 79. n. 13.

12 Non valeant, Verbum, valeat, negatiue positum denotat sententiam latam, & intelligi ipso iure docent Tiraq. in l. si venquam, verbo reuertatur n. 237. C. de renouand. donat. Sayt. in clau. Regia lib. 3. c. 8. n. 26.

13 In gloss. Manifesti. ibi. Tamen quoad casum nostrum sciri possit etiam dici manifestum vsurarium si coram Sacerdote, & testibus publice fateatur se vsurarium, & vsuras restituere mandat. Ita Couar. lib. 3. var. c. 3. n. 4. vers. tertio. Malcard. de probatio conclus. 1418. num. 11. cum seqq.

14 In gloss. Mandato. ibi. nisi tam faciat de Ordinarij mandato, &c. Ergo notarij tum demum alteri stipulari possunt si id fiat auctoritate iudicis, non aliàs, vt per Tiraq. de iure constituti p. 3. limit. 30. n. 20.

15 In gloss. Idonea. ibi. nomine idonea pignora, vel fideiussores intellige. Notatur ad hoc, quod cautio idonea dicitur cum pignora, vel fideiussores dantur, vt per Bernard. reg. 75. Ducen. reg. 89. Garc. reg. 192. Couar. lib. 3. var. cap. 3. num. 6. Pinel. in l. 1. C. de bonis mater. p. 2. num. 76. Menoch. de arbit. casu 142. n. 3. Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 18. n. 35. Gutier. in repet. l. nemo potest num. 247. ff. de legat. 1. Ceuall. commun. contra communem q. 66. Stephan. Gratian. in discept. forens. cap. 147. n. 22. Aloyl. Ricc. in praxi rerum fori ecclæs. dec. 254. n. 3. in 1. edit.

De Excessibus Prelatorum.

TIT. VI.

SVM MARIVM

1 Mendicantes nõ possunt acquirere noua loca ad habitandũ, vel antiqua alienare, vel mutare absq. spe-

ciali licentia Papa. quæ de hac prohibitione faciat mentionem, in acquirentibus tamen loca pro Eremitica vita cessat prohibitio, & n. 2.

3 Episcopi loci auctoritas ultra Pape licentiam requiritur in erigendis Regularium Monasteriis.

4 Monasterium sine Papa, & Diocesani licentia de vno in alium locum mutari non potest.

C A P. Cũ ex co. Vnic.

Bonif. VIII.

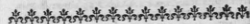
MENDICANTES Religiosi non possunt recipere de nouo domos, vel loca quæcunque, seu recepta mutare, vel alienare in alios sine Pape licentia de hac prohibitione specialiter mentionem faciente, si secus, irritum sit. Per hæc tamen non interdicitur, vt qui de licentia suorum Superionum voluerit agere vitam eremiticam, seu solitariam, non possit eligere, seu acquirere, ac mutare domos in eremo, seu locis solitariis, vbi non habitant seculares, Colligunt ex Ordin. Lab. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuiam. in variation. lib. 5. pag. 150. Alagona. in compendio pag. 709. remissimè Caladan annotat. & Ximen in concordant. par. 1.

Hanc eandem conclus. quoad primam partem huius text. firmant Nauar. in man. cap. 27. n. 144. Aloyl. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. par. 4. dec. 198. Ludou. Miranda in man. Pralat. 1. q. 33. art. 2. concl. 1. ego ipse de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 26. sub. n. 4. secundum Lugdan. impress. nouissimè Bonac. de censur. extra Bullam Cane disp. 2. q. 8. punct. 2.

Leo X. Prouincialibus Minorum concessit priuilegium transferendi ex causa necessaria Ecclesiæ, & monasteria, tam Fratrum, quàm Monialium ab vno loco ad alium, & conuertendi priora loca ad vsus humanos, prout expedire visum fuerit Soar. de cens. disp. 23. sess. 5. n. 35. Tolet. lib. 1. cap. 40. n. 13. Filliuc. tract. 14. c. 8. q. 8. n. 145.

Neque Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. c. 3. in fine, abrogauit dispositionem huius text. petentis summi Pontificis auctoritatem in erigendis Regularium monasteriis, quia præterea illud induxit altera quoque adhiberetur Episcopi loci, sicuti declarauit Sacra Congregatio, & referunt Zerol. in praxi Episc. p. 1. verbo Monachi, §. 2. Campan. in diuersorio iuris Canonici rub. 12. c. 13. num. 80. in fine, ego ipse d. allegat. 26. num. 4.

Sen hallenus recepta mutare. [E]rgo Ecclesiæ, seu monasterium sine Papa, & Diocesani licentia de vno in alium locum mutari non potest, de quo vide Aloyl. Ricc. in decis. Curia Archiepisc. Neapol. par. 4. decis. 168. Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prelator. tom. 1. q. 33. art. 2. conclus. 2. quos refero ego ipse d. alleg. 26. num. 8.

De Priuilegiis.

TIT. VII.

SVM MARIVM

1 Compendium huius text. refertur.

2 Exemptus si extra locum exemptum delinquat, contrahat, aut alibi res sita sit, potest coram locorum Ordinarij conueniri ratione delicti, contrarium, aut rei sita declarando, vt num. 3.

4 Decis

4. *Declaratur auct. qua in provincia, C. ubi de crimine.*
 3. *Monasterio priuilegiato, ut eum Monachi à quocunque interdicti suspendi, vel excommunicari non possint, cessat in illis Ordinariarum iurisdictione quoad illa, nisi illi Monachi mitterentur ad Prioratus subiecti Ordinarii, & n. 6.*
 7. *Beneficium manuale illud dicitur, quod non conferatur in perpetuum, nisi ad nutum conferentis.*

CAP. Volentes. I. Innoc. IV.

EXEMPTI à iurisdictione Episcopi, & ex priuilegio immediatè subiecti Papæ si delinquant in diocesi Episcopi in loco non exempto, poterit Ordinarius loci de causa cognoscere, & punire, sic de causa ratione contractus, vel rei in loco non exempto idem dicendum est. Sed si delictum, vel contractus, vel res sunt in loco exempto, licet qui conuenitur habeat domicilium in diocesi Episcopi, tamen non potest conueniri coram Episcopo ratione priuilegij. Similiter si deliquit, vel contraxit, vel habet rem litigiosam in aliena diocesi, sed domicilium in hac, non poterit cognoscere Ordinarius domicilij, nec ad se causam auocare. Et id ipsum procedit quando quis obtinuit priuilegium, ut nō possit conueniri, nec teneatur respondere nisi sub vno certo iudice, nam si conuenitur domicilium, & delictum, vel contractus, vel res, in loco non exempto, poterit conueniri coram iudice domicilij, saluis aliis casibus, in quibus de iure subiacentur Episcopis. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viuian. in ration. d. 5. pag. 208. Alagona in compend. pag. 720. remissus Catal. in ann. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2. *Nihilominus tamen ratione, &c.* Notatur ad hoc quod si exemptus extra locum exemptionis delinquat, contrahat, aut alibi res sita sit, poterit coram locorum Ordinariis conueniri ratione delicti contractus, aut rei sitæ, innouatur Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 1. 4. & docet Couar. practic. cap. 11. n. 5. Afflicti. lib. 1. confit. rubr. 41. num. 12. Paul. Fuc. de visitat. l. 2. cap. 17. à princ. & c. 20. à num. 7. Nauar. conf. 2. de Regularib. num. 63. Henric. in summ. lib. 7. de Indulgent. cap. 25. num. 7. Azened. l. 1. ex num. 118. tit. 16. lib. 8. noua recap. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 17. à n. 13. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 74. num. 4. casu 1. & quest. Regul. tom. 2. q. 74. a. 10. col. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 33. num. 23. Cabed. Lufit. decis. 86. num. 7. part. 2. Cardin. Tulch. tom. 3. lit. E. concl. 244. & conclus. 565. Cardof. in praxi iudicium. verb. exemptus, n. 2. Franc. Molin. de brachio seculari Ecclesie, cap. 31. n. 3. D. Barbof. in l. heres absent. §. 1. num. 41. & 42. ff. de iudic.

3. *Intellige secundum Couar. d. num. 5.* quando priuilegium exemptionis certo loco circumscriptum est, quo casu si exemptus extra illum locum delinquat, vel contrahat, poterit in loco delicti, vel contractus conueniri, non ita sitale priuilegium ratione personæ concessum sit absque illius loci præfinitione, quia tunc vbiunque deliquerit, vel contraxerit, eodem priuilegio potitur, ut neque in loco delicti, vel contractus valeat conueniri. Vel secundum alios procedit vbi exemptio ita ampla, & absoluta est, vt in omnibus, & per omnia concessa dicatur, non obstante quocumque Ordinariarum præiudicio, ita vt nulla detur coniectura, quæ restrictionem aliquam concludat.

4. *Non obstat auct. quia in provincia, C. ubi de crimine.*

ne ibi, omni priuilegio cessante, quasi omnia in vniuersū excluderet, respondetur enim primò textum illum in eo tantum casu omne exemptionis priuilegium excludisse, quo ambo actor & reus sint in eadem provincia, patet expressè ex tenore text. Deinde respondetur, vt innotat gloss. ibi, verbo illic, omnia priuilegia excludi respectu loci, quasi illis non obstantibus eo loci, quo delictum commissum est, iudicari debeat, & puniri, interim tamen sub suo delinquentis iudice alias legitimo iuxta formam exemptionis, ita d. gloss. verbo illic, vers. solutio secundum quosdam. Vel potius responderi poterit text. illum ad terminos iuris reducendum, vt scilicet non procedat in priuilegio exemptionis pleno, & absoluto, sed de restricto, vel ad certum locum, vel ad aliam similem causam, quæ in nihilo deuiat à regula d. auct. qua in provincia, & cap. vltim. de foro comp. in Decretal.

§. In cos.

Priuilegium habentes quod non possint interdicti, suspendi, vel excommunicari ab Ordinario, vt sunt multi Religiosi, in quorum priuilegiis ponitur ne suorum monasteriorum Monachi excommunicentur, si prædicti Monachi habitent in Prioratibus subiectis Ordinatio locorum, vt ibi regant, vel resideant, possunt excommunicari, suspendi, vel interdicti ab Ordinario dum ibi morantur. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Hanc eandem conclus. firmat Sanch. de matrim. 6 lib. 7. disp. 33. num. 23.

Esse libere possunt ad eadem Monasteria renouari, & c. Ergo manuale beneficium illud dicitur, quod non conferitur in perpetuum, nisi ad nutum conferentis, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 6. num. 2.

SVM MARI VM.

1. Curia Romana habet studium generale, & eum priuilegia.
2. Studenti iuri Canonico, vel Ciuili in studio generali in absentia integros suorum beneficiorum proventus percipere possunt.
3. Studium generale quod dicatur, remissus.
4. Distributiones quotidianas non percipit absens causa studij.
5. Papa licentia ad non residendum non excusat ab amissione distributionum quotidianarum nisi eas sufficienter exprimeret.
6. Canonici non solum ubi cauentur, sed & in studio litterarum versantur, beneficij fructus non percipiunt, vim, & robur non habet si Theologia studeant.

CAP. Cum de diuersis. II.

PROUIDIT vt in Curia Romana vigeat studij iuris Ciuili, & Canonici, in eoque studentes gaudeat priuilegiis locorum, in quibus est studium generale, & recipiant integros proventus suos Ecclesiasticos, vt illi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viuian. in ration. d. 5. pag. 210. Alagona in compend. pag. 721. remissus Catal. in annos. & Ximen. in concordant. part. 1. & 2.

Ac recipiant integros proventus, & c. Notatur ad hoc quod studentes iuri Canonico, vel Ciuili in studio generali in absentia integros suos proventus percipere possunt, vt per Rebuff. in praxi iur. de dispensat. de non residen. num. 25. & in tract. de priuilegiis scholar. priuilegi.

nileg. 29. & 31. Horat. Lut. cod. trait. de priuileg. scholar.
 priuileg. 89. & 100. Duen. reg. 389. Nauar. in man. c. 15.
 num. 1. 10. Hojed. de incomparib. benef. cap. 17. n. 18.
 Fulf. de visitat. lib. 2. cap. 29. n. 10. Fr. Emman. in sum.
 tom. 1. cap. cap. 33. num. 2. & tom. 1. cap. 36. n. 2. Veg. in
 sum. part. 1. cap. 36. casu 41. Petz. l. 1. tit. 1. o. lib. 1.
 Ordinar. Zerolin. praxi. Episc. part. 1. verbo studium.
 §. 4. Flores de Mena var. lib. 2. g. 24. n. 29. Azor. instit.
 moral. p. 2. lib. 7. c. 5. §. 8. late Monet. de distrib. quotid.
 p. 2. g. 10. ex num. 5. cum segg.

3. Pbs generale regitur studium] Ergo non sufficit, vt
 illud studium, ad quod aliquis accedit causa studij,
 qualescunque sit, sed debet esse generale, vt obseruat
 Monet. d. g. 10. n. 17. Quale autem dicatur studium
 generale, vide Cosm. in pragmat. in proem. §. qui-
 bus attendit, verbo studiorum, Petz. & Monet. citatis
 locis.

4. In gloss. Integre ibi, quotidiani distributionibus ex-
 ceptis. Notatur ad hoc quod absens causa studij
 propter quotidianas distributiones, vt per Couar.
 l. 3. var. cap. 1. §. 2. Horat. Lut. d. priuileg. 100. limit. 1.
 Petz. Gregor. de re benef. cap. 7. num. 11. Monet. d.

5. cap. 10. num. 23. vbi subdit id procedere etiam post
 Conc. Trident. & quod licentia Papae non excusat ab
 amissione harum distributionum, nisi eas sufficienter
 exprimeret.

6. In ead. gloss. ibi, salua quod de sacra pagina dicimus,
 &c. Notatur ad hoc quod Canonico-rum statutum
 vbi cauetur, vt ij, qui in studio litterarum versantur,
 beneficij fructus non percipiant, vim & robur non
 habet si Theologiae student; vt per Azor. instit.
 moral. p. 2. lib. 7. cap. 5. §. 8. vers. quartus.

S V M M A R I V M.

1. Compendium huius text. refertur.
2. Abbates exempti habent Ecclesias pleno iure sibi
 subiectas.
3. Abbates iurisdictionem quasi Episcopalem habentes
 quando possunt benedictionem populo impartiri,
 ostenditur.
4. Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi,
 & Mitram, possunt minores Ordines subditis con-
 ferre, & num. 5.
6. Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi, &
 Mitram, non possunt Tonsuram, & minores Or-
 dines conferre aliis Regularibus, vel secularibus,
 qui suorum Superiorum dimissorias habuerint.
7. Abbates exempti vbi promouunt subditos suos Regu-
 lares ad Ordines minores, in interstitiis cum illis
 dispensare possunt.
8. Ecclesiae dicuntur ad aliquem pleno iure pertinere
 quando in spiritualibus, & temporalibus eidem
 subiectae sunt.
9. Nouitios sui monasterij ad minores Ordines promo-
 uere non possunt Abbates habentes ius Baculum de-
 ferendi, & Mitram.
10. Abbates exempti possunt conferre suis subditis Re-
 gularibus minoribus Ordinibus, &que ad Lecturatum
 inclusiue.
11. Abbates exempti benedicti Calice, patenas, vestes
 sacerdotales, Crucis, & similia.
12. Abbas an possit benedicere ea, in quibus interuenit
 sacra Votio, remissum.

CAP. Abbates. III. Alex.

1. Abbates, qui habent priuilegium dandi benedi-
 ctionem super populum, possunt tantum bene-

dicere solemniter populum in Ecclesiis sibi pleno iure
 subiectis, quando in eis celebrant diuina Officia,
 post solemnitas Missarum, & Maritimum; Laudes, ac
 Vesperas, & non possunt alibi publice, vt per vas,
 Ciuitates, &c. nisi hoc expresse fit in priuilegio con-
 cessum. Nec eis licitum est conferre primam Ton-
 suram, sed conuersis in monasterio, & in quibus ha-
 bent quasi Episcopalem iurisdictionem, nisi aliud
 constet ex pleno indulto Apost. Colligunt ex Ordin.
 Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dom. Monach.
 Franc. Viuian. in ration. lib. 5. p. 2. 10. Alagena in com-
 pend. pag. 7. 21. remissum Calal. in annor. & Ximen. in
 concord. part. 1. & 2.

Qua ad eos pertinet pleno iure, &c. Notatur ad hoc
 quod Abbates exempti habent Ecclesias pleno iure
 sibi subiectas, & per hoc habent ius Episcopale, & iurisdictionem quasi Episcopalem, vt per Flamin. Paris.
 de resignat. benef. l. 7. q. 1. n. 4. Quando autem dicantur
 Ecclesiae pleno iure ad aliquem pertinere, dixi in-
 fra num. 8.

Possunt post Missarum solemniam, &c. Notatur ad hoc
 quod Abbates habentes iurisdictionem quasi Episco-
 palem potest solemnem benedictionem populo im-
 pertinere in Ecclesiis ad ipsum pleno iure pertinentibus
 post Missarum sacrificia, post Vesperas preces, aut
 Maritimas decantatas, non autem alibi publice, aut
 per vias, aut per ciuitates, castella, aut villas, nisi ex
 priuilegio speciali hanc potestatem sit consequutus,
 vt per Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. g. 1. §. 1. Azor.
 instit. moral. p. 1. l. 1. c. 2. o. 87. Renat. Chopin. Manass.
 lib. 1. tit. 2. num. 18. Tamburin. de iure Abb. tom. 2. d. 2.
 quest. 7.

Nec eis licitum sit, &c. Notatur ad hoc quod Ab-
 bates exempti habentes ius Baculum deferendi, &
 Mitram, minores Ordines possunt conferre suis sub-
 ditis non solum Monachis, verum etiam & laicis, in
 quos ordinariis Ecclesiasticam habent iurisdictionem,
 vt per Syluest. in sum. verb. Ordo l. 3. m. 2. Couar.
 lib. 1. var. cap. 1. o. num. Rodulph. Cupers in repet. cap.
 oportebat. 79. dist. in §. Tonsura, num. 6. Rebuff. resp. 2.
 Fulf. de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 93. & alios citatos ad
 Cened. ad Decretal. collect. 105. num. 1. quibus adde
 Aloys. Ricc. in collect. exempti. 4. collect. 955. Flores de
 Mena var. lib. 2. g. 24. n. 14. Fr. Lud. Miranda in man.
 Pralatorum, tom. 1. g. 38. art. 9. concl. 1.

Hodie ex noua dispositione Conc. Trident. sess. 13.
 de form. c. 10. non licet Abbatibus, & aliis quibul-
 cunque quantumvis exemptis in posterum intra fines
 alicuius diocesis existentibus etiam si nullius diocesis,
 vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui Regularis
 subditus sibi non sit, Tonsuram, vel minores Ordines
 conferre, refert Fr. Ludou. Miranda d. art. 9. conclus. 2.
 quem citauit de officio, & potestate. Episcopi, part. 2. ad-
 legat. 3. num. 11. & tangit Portel. in dubijs Regularib.
 verbo Abbas 2.

Abbates huiusmodi Regulares habentes ius Bacu-
 lum deferendi, & Mitram, etiam postquam sacerdo-
 talem Ordinem, & munus benedictionis suscepint,
 non possunt Tonsuram, & minores Ordines conferre
 aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorum
 superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci ha-
 buerint, neque etiam aliis secularibus suorum superio-
 rum dimissorias afferentibus, vt censuit Roc. apud
 Seraphin. decis. 985. cuius memini ego ipse d. alleg. 5.
 num. 11. & sustinet Fr. Ludou. Miranda d. conclus. 2.
 quicquid dicant Quarant. in summa Bullar. verb. Or-
 do, prope fin. vers. Abbatibus, Bonac. de Sacram. disp. 8.
 q. unica puncto 4. num. 3. Vgol. de offic. & potest. Episc.
 cap. 26. §. 19.

In calu vero, quo huiusmodi Abbates primam ele-
 nical.

ricalem Tonsuram, minoreſque Ordines ſuis ſubditis Regularibus conferre poſſunt, illis licitum eſt in interdictis diſpenſare, tradit Sorb. ad compend. *Mendicant. verb. Ordine ſacri, verſ. quando verò Abbates*, neque tunc examinandos eſſe ab Episcopis, ſed ab Abbatibus, non obſtante Concilio Tridentino. diſpoſitione conſultit Nau. *conf. 1. §. n. 1. an antiqui alii conf. 1. 4. in nouis ſub hoc tit.*

8 In gloſſ. *Pleno iure*, ibi, ſcilicet in ſpiritualibus, & temporalibus. Dicuntur igitur Eccleſiæ ad aliquem pleno iure pertinere quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, vt per Rebuff. in concord. tit. forma mandati, verbo plenitudo. Azor. d. p. 1. §. 1. 2. c. 10. q. 7. Cardin. Tulch. tom. 6. lit. p. conel. 364. num. 3. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 6. num. 12.

9 In gloſſ. *Conſultauerunt*, ibi, vt ibi conuertantur, & ſiant Monachi. Ex hac gloſſa iuncto text. colligit Soar. tom. 4. de Relig. traſſ. §. 1. 2. c. 29. n. 1. 2. poſſe Abbates, qui facultate gaudent conferendi ſuis ſubditis Ordines minores, illos conferre nouitiis, & reſert tenere expreſſe hanc opinionem Rebuff. in praxi part. 1. tit. de clericis, num. 18. Verum probabilis cenſeo tali facultate non gaudere, præcipue attenta diſpoſitione Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reſorm. cap. 10. vbi decernitur non licere in poſterum ſuis Abbatibus conferre Tonsuram, vel Minores cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit; cum ergo nouitiis non poſſit ſtrictè appellari Regularis, & cum pendente probationis anno non habeatur quoad Ordines ſuſcipiendos pro ſubdito Prælati Religionis, conſtat tutum non eſſe Abbatibus hos Ordines conferre nouitiis; quare ita tenent Henrici in ſumm. lib. 1. cap. 23. §. 3. in commento lit. G. Fr. Ludov. Miranda in man. Prælator. tom. 1. q. 38. d. 9. conel. 2. in fin. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 13. num. 5. Fr. Emman. queſt. Regul. tom. 3. q. 23. a. 2. Fr. Barthol. de Vecchis in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 11. q. 8. n. 4. Ego ipſe de officio, & poteſtate Episcoporum, part. 2. alleg. 3. num. 8.

10 In gloſſ. *Tonsuram*, ibi, poſſunt tales Abbates conferre etiam ſuperiores Ordines, & que ad Leſtoratum incliſant. Ita Fr. Emman. queſt. Regul. tom. 3. queſt. 23. art. 1. 11 In ead. gloſſ. in addit. ibi, Qui benedicunt Calicem, Patenas, veſtes ſacerdotales, Crucem, & ſimilia. Ita Fr. Emman. q. regular. tom. 1. q. 36. art. 6. & citati per me de officio, & poteſt. Episcoporum, p. 2. alleg. 27. n. 36. latè de Alcan. Tamburin. de iure Abbatum tom. 1. diſp. 22. & 23.

12 In ead. gloſſ. ibi, A conſecratione Calicis, &c. Vide Azor. inſtit. moral. p. 1. l. 10. c. 28. q. 2. D. Alcan. Tamburin. d. 10. diſp. 23. queſt. 1. vbi, an Abbas poſſit benedicere ea, in quibus interuenit ſacra Vnctio.

SVMMARIVM.

1. Compendium huius text. reſertur.
2. Interdictum generale tenetur obſeruare exempti etiamſi ab Ordinario latum ſit.
3. Exempti non licet edificare Eccleſias in diœceſi Episcoporum ſine eius licentia, alioquin cederent dominio, & iuriſdictioni Episcoporum.
4. Episcoporum conſenſus an, & quando requirendus ſit in Eccleſiarum, & Monaſteriorum ædificatione, remiſſus.

CAP. Auctoritate. IV.

1 Exempti in locis exemptis non præſumant conſtruere Oratoria, vel Capellas ſine licentia Ordina-

narij loci, nec in ſic conſtitutis celebrent, vel celebrare Diuina faciant, nec in tempore interdicti, niſi in caſibus à iure expreſſis, quod ſi talia præſumptent, compellantur ab Ordinario, reuocatos ſententiis, quas ipſorum exemptorum Conſecratorum toleranti, inhiſitoque ne exempti in locis etiam exemptis audeant facere præmiſſa ſine licentia; & priuilegio Papæ. Item exempti non accipiunt ſuo nomine tantquam actores, vel deſenſores cauſas, vel lites ſuorum hominum liberorum, etiamſi ſint ſine cauſales, id eſt, qui in poſſeſſionibus habeant dominium vniuerſale, & ſoluant cenſus exemptis, vt dominis directis, dammodo cauſæ ad ipſos homines liberos tantum pertineant. Colligitur ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. in rationali l. 5. p. 211. Alagona in compend. pag. 721.

Nec tempore interdicti, &c. Notatur ad hoc quod exempti tenentur obſeruare interdictum generale, etiamſi ab Ordinario latum ſit, vt per Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 3. num. 29.

Exempti conſtruere non præſumant, &c. Notatur ad hoc quod exemptis non licet edificare Eccleſias in diœceſi Episcoporum ſine eius licentia, alioquin caderet dominio, & iuriſdictione Episcoporum, vt per Specul. tit. de priuilegiis p. 4. n. 3. Angel. in ſumm. verbo exemptus, n. 11. & ſeq. Anton. de Præſ. de iuriſd. Episcoporum c. 1. n. 3. 4. & 7. Etalim. à Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptis, p. 1. q. 36. num. 1.

Episcoporum conſenſus an, & quando requirendus ſit in Eccleſiarum, & Monaſteriorum ædificatione, latè dixi de officio, & poteſt. Episcoporum p. 2. alleg. 26. per tot.

SVMMARIVM.

1. Priuilegium Papa quod quis excommunicari ſuſpendi, vel interdicti non poſſit, non extenditur ad ſententias Ordinariorum, niſi tale priuilegium ſit conſeſſum Regibus, Regibus, vel ipſorum filiis, aut Religioſo loco, vel Ordini, & num. 2. ampliatur, num. 3.
4. Priuilegium conſeſſum Regi non conſetur conſeſſum Reginae, nec filiis, niſi id exprimat.

CAP. Ne aliquid. V.

Clem. IV.

Priuilegium, ſed indulgentia conſeſſa cuiſcumque Eccleſiaſtico, vel ſeculari in quacunque dignitate quod non poſſit excommunicari, vel interdicti à quocunque, & quod ipſius terræ, vel Eccleſiæ non poſſint interdictio ſupponi, non intelligitur de ſententiis latitis ab Ordinario, & ſic Ordinarius poteſt illos excommunicare, interdicere, &c. Exciipiuntur Reges, Reginae, & eorum filij, & Religioſi, non ratione perſonarum tantum, ſed etiam Ordinum, vel locorum priuilegiatorum. Colligitur ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. in rationali lib. 4. p. 211. Alagona in compendio p. 722. remiſſus Caſal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Hanc eandem conſuetudinem tenent Henrici in ſumm. lib. 3. cap. 25. §. 5. Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 10. num. 8. Etalim. à Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptis, part. 4. q. 14. num. 8.

Amplia etiamſi eſſent perſone Religioſæ, quibus ratione, ſeu intuitu perſonæ, huiusmodi perſonale priuilegium conſeſſum eſt, vt per gloſſ. hic verbo ratione, Etalim. à Cochier. d. q. 14. num. 8. verſ. quod ampliatur.

pliat; locus verò si privilegium concessum esset ratione loci religiosi, v.g. Monasterij, aut Ordinis, secundum Henric. l. 7. c. 24. §. 1. & lib. 15. cap. 24. §. 1. quale privilegium concessum esse Societati 12 sv. Predicatoribus, Minoribus, & Benedictinis testatur Sayr. d. num. 8.

4. Per que Regibus, &c. Ergo privilegium concessum Regi, non censetur concessum Regine, nec filijs, nisi id exprimitur, vt per Ioan. Andr. in presenti, Tiraquel. de iure primogen. q. 32. in princ. & q. 9. n. 5. §. 9. & 11. & de iure maris gloss. 1. n. 63. D. Barbol. in l. quia talen. 8. & 22. v. vltima. ff. soluto matrimonio. Sanch. de matrim. l. 7. disp. 47. n. 1. & 3. Soar. de legibus l. 8. c. 1. n. 1.

S V M M A R I V M.

1. Prelati inferiores, quibus per privilegium conceditur usus Mitre, si sunt exempti in Provincialibus, & Episcopaliibus Concilijs, et possunt Mitris auriffratis non habentibus laminas, aut gemmas, & si non sunt exempti, albis & planis videntur in alijs locis videntur vt indulta permittunt, & num. 2.
2. Abbates habentes populum, & territorium, interesse possunt Concilio Provinciali.
3. Exempti omnes, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad Synodum diocesanam accedere tenentur.

CAP. Vt Apostolica. VI.

1. **A**bbates, & alij Prelati inferiores, quibus à Sede Apost. conceditur usus Mitre, si sunt exempti quando interfunt Provincialibus Concilijs, & Episcopaliibus Synodis, possunt vti Mitris auriffratis, sed non habentibus gemmas, vel laminas aureas, vel argenteas: si verò non sunt exempti, vt debent simplicibus albis, & planis, id est, non auriffratis. Sed in alijs locis exemptis vti possunt Mitris, prout indulta concessa à Sede Apostolica eis permittunt. Colligitur ex Ordinarij. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viuian. in ration. lib. 5. p. 212. Alagona in compend. pag. 722. remittit Ximenes, in concord. part. 1. & 2.

2. Hanc eandem conclus. firmant Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 48. §. 3. num. 61. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verbo Abbas, v. secundo, Tamburin. de iure Abbatum, ceterorumque Prelatorum tam Regularium, quam secularium Episcopis inferiorum tom. 1. disp. 10. q. 2. n. 12. Ego ipse de officio & potestate Episcop. p. 3. alleg. 93. n. 9. secundum impress. Lugdun.

3. In Provincialibus Concilijs, Ergo Abbates habentes populum, & territorium interfunt Concilio Provinciali, vt tradunt Aloyf. Ric. Neapol. decis. 15. n. 4. part. 4. Stephan. Quarant. in summ. Bullary verbo Concilium Provinciale, num. 3. v. tertio quero, vbi Prosper. de Angulino post q. 3. subdit huiusmodi Abbates tanquam locorum Ordinarios in Concilio Provinciali habere vocem decisivam, additque illos teneri ad Concilium Provinciale accedere etiam si ab eorum sententijs immediate ad Sedem Apostolicam, & non ad Archiepiscopum appellentur.

4. Et Episcopaliibus Synodis, Hodie ex nova dispositione Conc. Trident. sess. 24. de reformat. 12. exempti omnes, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad Synodum diocesanam accedere tenentur, vt docet Vgolin. de officio Episcop. c. 48. §. 2. n. 1. Erasm. à Cochiet de curia. Ord. in exempti. p. 4. q. 19. quos refero ego ipse d. alleg. §. 3. num. 8.

S V M M A R I V M.

1. Compendium huius text. referunt.
2. Privilegium non presumitur, sed ab eo qui allegat, probandum est.
3. Privilegium probatio per scripturam est facienda.
4. Privilegium allegans, tenetur illud integraliter, & originaliter iudici exhibere, nec sufficit quod legatur.
5. Privilegium quando non est notorium in titulo, & possessione, tenetur exemptus illud exhibere.
6. In commate quando refertur prescribenti, sufficit prescriptio 40. annorum cum titulo.
7. Ordinarij iudices cognoscere possunt an sua sit iurisdic. & vtrum concurrat qualitas necessaria ad fundamentum illius, & promovere super exceptionibus declinatorijs suis fori, seu incompetencia.
8. Index in propria causa ius dicere potest quando interesse non principaliter venit, sed in consequentia.
9. Ordinarij ad eandem mentionem non sufficit exhibitio privilegij, nisi ulterius addit quasi possessio exemptionis.
10. Text. in presenti emanavit ad favorem iurisdictionis ordinarij.
11. Causa finalis colligitur ex narrativa proximj.
12. Ordinarij cum ipso quid exerceat iurisdictionem in vna parte sua diocesis, videtur constitui in quasi possessione exercendis quoad omnes, in quibus alter non habet particularem exemptionem.
13. Privilegium exemptionis sola exhibitio non impedit mentionem.
14. Exemptionis in quasi possessione constitutus non dicitur subditus ex eo quod non appareat superiorem in illam exercuisse iurisdictionem, nisi probetur quod venerit casus exercendi.
15. Exemptus si allegat privilegium, & possessionem, procul dubio erit manutenendus contra Episcopum titentem sola iuris communis dispositione.
16. Possessio nihil relevat contra eum, qui fundatam habet suam intentionem iure communi quousque veniat titulus demonstraretur ex quo ipsa possessio sustineatur.
17. Possessionem rei quando quis habet, in ea defendi debet durante lite super proprietate.
18. Prescriptio se fundans eam probare tenetur.

CAP. Cum personar. VII.

Bonif. VIII.

Huius, qui se assertum exemptos per privilegium, vel indulgentiam Sedis Apost. requisiti ab Ordinario loci, illi in loco congruo, & securo, vel alijs personis viris sine suspitione ab eo deputatis ostendere debent integraliter iusto impedimento cessante legenda privilegia prefata, vel indulgentias intra terminum competentem pro qualitate facti ab ipso Ordinario, vel eius delegato moderandum, nec non de articulis de quibus controuersia fuerit, transcriptum tradere tenentur. Si autem super huiusmodi libertate solummodo prescriptionem canonicam duxerint opponendam, ipsi Ordinarij, vel eius delegato prudenti non suspecto de tali prescriptione fidem facere debent, & interim Episcopus in eos sua valet vt iurisdictione, donec plenè probetur prescriptio canonica, quia habet fundatam intentionem. At vero si tales privilegia, & prescriptione simul afferant se munios, & exhibent privilegium, vt in principio dictum est, si exhibitum non protulit plenè libertatem, sed

sed causam præscribendi, coram personis prudentibus præscriptionem annorum 40. tenentur probare, & quod non fuerit violenta, clandestina, vel precario concessa, inter quæ Episcopus iurisdictionem in eos exercere non valet. Colligitur ex Ordinariis. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali* l. 5. pag. 113. Alagona in *compendio*, pag. 723. remissus Ximen. in *concordant. part.* 1. & 2.

² *Huiusmodi priuilegia, vel indulgentias, &c.* Priuilegium enim non præsumitur, sed ab eo, qui allegat, probandum est, vt per Monach. n. 1. *vers. et si priuilegium, & Prob. ad eum in princ.* Gem. num. 2. & Anch. notab. 1. in *presenti*, Paris. conf. 95. num. 8. & 9. volum. 4. Rot. decif. 145. n. 6. part. 2. diuers. Falc. de *visu lib.* 1. cap. 18. & num. 3. & cap. 20. num. 6. Malfard. de *probat. conclud.* 1200. num. 36. Card. Tufch. rom. 6. litt. P. *conclus.* 762. Menoch. de *presumpt.* lib. 6. quæst. 14. num. 15. Cabed. *Lusit. decif.* 93. num. 3. p. 2. Verall. decif. 306. num. 7. part. 1. & decif. 201. p. 1. Seraphin. decif. 1067. num. 3.

³ *Ac ad legendum integraliter, &c.* Ergo probatio priuilegij per scripturam est facienda, iuxta doctrinam gloss. *verb. colo in scriptis in c. 1. de censib. hoc l.* & quæ tradunt Malfard. *concl.* 528. n. 19. Azucud. ad l. 22. & 23. tit. 14. l. 6. *mona. recip.* Et qui allegat tenetur illud integraliter, & originaliter iudici exhibere, nec sufficit quod legatur secundum Henric. in *sum.* l. 7. c. 24. n. 2. litt. K. Couar. *pract.* cap. 20. num. 7. vbi intelligit quando agitur de priuilegio exhibendo iudici, quia tunc oportet quod totum præsentem parte coram iudice legatur, & iudici petenti exhibeatur, subdens quod si agatur de eo parti exhibendo, illud tantum capitulum, quod ad eum spectat, & subiectam tangit materiam exhiberi oportet, iuxta text. in *c. contingit, de fide instrum.* & longam distinctionem gloss. *verbo die & consule in l. 1. §. editionis ff. de edendo.*

⁵ *Priuilegium quidem ipsum exhibeatur, &c.* Notatur ad hoc quod quando priuilegium non est notorium in titulo, & possessione, tenetur exemptus illud exhibere, vt per Henric. in *sum.* lib. 7. cap. 25. §. 6. litt. X.

⁶ *Annorum quadraginta præscriptionem, &c.* Notatur ad hoc quod ad probandum exemptionem ab Ordinario in qua ius commune relictis præscribenti, ac proinde requiritur tempus immemorabile, sufficit præscriptio 40. annorum cum titulo, vt per Molin. de *primogen.* l. 2. c. 6. num. 52. Gutier. *pract.* l. 3. quæst. 62. n. 12. Etasim. à Cochief. de *iuris. Ordin. in exemptis*, p. 1. q. num. 8.

⁷ *Necnon de articulis, &c.* Notatur ac hoc quod indices ordinarij cognoscere possunt an sua sit iurisdictionis, & vtrum concurrat qualitas necessaria ad fundamentum illius, & pronunciare super exceptionibus declinatorijs sui fori, seu incompetentiæ, *l. al. num. 6. per text. ibi in l. 2. ff. si quis in ius, Simanch. de cathol. instit. tit. 30. num. 21. Gam. Lusit. decif. 340. num. 3. testatur ita iudicatum Cabed. Lusit. decif. 41. n. 1. p. 1. refert plures Surd. conf. 186. num. 3. quinimo in consuetudinem huius cognitionis, & pronuntiationis posse condemnare litigantes in expensis factis circa huiusmodi articulum, resoluit Abb. in *cap. dilectus* 3. num. 1. de *probend.* & in *c. 1. num. 20. de iudic.* vbi Felin. n. 4. Dec. conf. 241. in *princ.* Callad. *super regulis Cane. decif.* 2. n. 3. Marant. de *ordine iud.* p. 4. dist. 8. a. num. 2. Perez. ad *rubr. tit. 12. lib. 3. Ordin. quæst.* 17.*

⁸ Non obstat quod index videatur in propria causa ius dicere, ex quo interesse prætendit, vt pro ratione dubitandi argumentatur gloss. in *princip.* in d. l. 1. & gloss. *verb. Ordinariis in presenti, iuxta regulam l. vnic. C.*

ne quis in propria causa, & l. qui iurisdictioni 10. ff. de *iurisdic. omnium iud.* Respondetur enim cum Bart. n. 3. & communi in d. l. 1. quæ sequitur Cabed. *ad deci.* 4. t. mun. 3. interesse in proposito non principaliter venite, tunc enim ius dicere non posset, vt voluit gloss. 2. necessarium sic intelligenda in *l. de iure* 37. an *proff. ad municip.* sed in consequentiam quod negligi solet, vt in legatario, qui in testamento testis esse potest, *l. qui testamentum* 20. ff. de *testam. §. legatarius, Inp. cod. tit.* in tutore, *l. 3. ibi prima enim ratio, ff. de auctor. tuor. gloss. ult. in cap. quamuis pactum, de pactis l. 6. recepta communiter, vt per Hojed. de incomparib. benefec. p. 1. q. 23. num. 22.*

Quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, vel exemptionis possessione. Ergo ad euitandam Ordinarij inuentionem non sufficit exhibitio priuilegij nisi vltimus addit quasi possessio exemptionis, si enim Papa mandat in hoc text. eos non turbari in possessione, per necessarium antecedens præsupponit quod possideant, quia priuatio præsupponit habitum, iuxta notata in *l. decem, ff. de verb. oblig.*

¹⁰ Et iste intellectus fuit adur ex eo, quia text. in *ordinariis* emanauit ad fauorem iurisdictionis ordinarij, vt patet in princ. ibi, *Ordinarius, correctio, & ordinationes subterfugientes, eorum forum, ac sine iudicio declinantes, nos volentes super hoc de salubri remedio preiudicare, statum, ut hi, qui se afferunt per priuilegia seu indulgentias Apost. Sedes exceptis a locorum Ordinariis requisiti, &c. ex qua narratiua prociem colligitur causa finalis l. fin. ff. de *hered. instit.* Oldr. conf. 103. num. 2. Roman. conf. 38. num. 1. Alexand. conf. 206. n. 10. l. 6. Si igitur allegantes priuilegium exemptionis per solam exhibitionem priuilegij antequam de illius viribus cognoscatur, liberarentur ab exercitio iurisdictionis Episcopi, dispositio huius text. emanasset ad illorum fauorem, siquidem per regulas iuris sola exhibitio priuilegij non tolleret exercitium iurisdictionis Ordinarij.*

¹¹ Nam eo ipso quod ordinarius exercet iurisdictionem in vna parte sue diocesis, videtur constitui in quasi possessione exercendi quoad omnes in quibus alter non habet particularem quasi possessionem, Abb. conf. 71. col. fin. v. *tertio ad idem*, ibi, *nec alius erat in possessione, l. 2. Felin. in c. audiri, p. 19. in 3. declar. de prescript. Rebuff. in trakt. de decimis q. 9. n. 4. Menoch. remed. §. *retin.* 135. Cephal. conf. 369. n. 15. §. *seq.* Rot. in *Causa Oriolen. decimarum*, 19. Iun. 1591. coram Gyptio, & in *Valentini decimarum* 27. Octobris 1598. coram Seraphin. & in terminis iurisdictionis, tradit Innocent. in *c. dilectus*, num. 3. *vers. ordinarius ex eo*, Host. n. 1. *vers. ex prædictis etiam*, Ioan. Andr. num. 8. Butr. num. 15. Boich. n. 11. de *capellis monach.* Verall. decif. 306. part. 1.*

¹³ Et proinde per istam exhibitionem priuilegij, quæ concernit petitorium, remaneret Episcopus priuarius sua quasi possessione, contra notata per Abb. in *c. 1. n. 4. & Butr. num. 2. ut lite pend. Cancell. de attent. p. 2. c. 17. num. 16. & seq.* Et in specie quod sola exhibitio priuilegij exemptionis non impediatur inuentionem fuit decisum in *causa Carthaginen. decimarum* 27. Iunij 1590. coram Gyptio.

¹⁴ Nec potest subditus dici constitutus in quasi possessione exemptionis ex eo quod non appareat superiorem in illum exercuisse iurisdictionem, nisi probetur quod venerit casus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus; & repulsioni acquieuerit, vel aliis habuerit se prospoliato, vt per Inno. Host. Ioann. Andr. Butr. Boich. & Verall. *locus supra allegatus.*

¹⁵ Et licet gloss. *verb. subiectur, in hoc text.* innuat quod sola exhibitio priuilegij sufficiat, attamen colligitur contra

contra regulas iuris, & patet ex prædictis, & ducit argumentum suum à contrario sensu, ut aduertit Lap. Anchar. & alij infra allegadi, quod argumentum non valet ad inducendum correctionem iuris, ut latè per Euerard. in loco à contrario sensu, num. 8. prout inducitur in proposito casu, & iste videtur communis intellectus huius text. ut per Lap. hic mon. 4. vers. & hoc videtur. Franc. num. 3. vers. & hoc procedit, dum dicunt exhibentem, privilegium ita demum cuitare manifestationem Episcopi, si ipse est in quasi possessione exemptionis; quibus rationibus, ita censuit Rota in Sipontina iurisdictiois 23. May 1613. coram Cardin. Sacro decisi. 49. 1. num. 4. cum eaq. part. 1. recent. Vnde si exemptus alleget privilegium, & possessionem, procul dubio crit manurendus contra Episcopum nitement sola iuris communis dispositione, vt tenet Rot. decisi. 447. n. 3. p. 1. recent. & decisi. 377. num. 3. p. 2. etiam recent.

16 *Gem de iure communi Ordinariorum intentio, &c.* Notatur ad hoc quod possessio nihil releuat contra eum, qui fundatam habet suam intentionem iure communi, quousque verus titulus demonstratur, ex quo ipsa possessio iustificatur, vt per Cou. præf. c. 17. n. 9. Gut. præf. l. 3. g. 19. n. 11. cum segg. Fr. Emman. g. reg. tom. 2. g. 6. §. art. 7.

17 Notatur etiam ad hoc quod quando quis est in possessione rei, iurisdictionis, census, vel alterius iuris, debet in ea defendi, & nullo modo inquietari durante lite super proprietate, vt per Anton. Gom. l. 45. Tauri, n. 198. col. pen. Rot. in Valen. iurisdictionis 4. Decemb. 1615. coram bonæ mem. Buratto, vbi quod ex sola iuris assentientia, qua Episcopus habet fundatam intentionem exercendo iurisdictionem in locis in sua diocesi existentibus, in ea iurisdictione Episcopali manutendendus est.

18 In gloss. *Munitur*. Notatur ad hoc quod in præscriptione se fundans eam probare tenetur, vt per Burg. de Pace cons. 4. num. 11.

SYM MARIVM.

1 *Interdictum est ingressus Ecclesie Regularibus, vel secularibus, quousque exempti qui scienter celebrant, vel celebrari faciunt Divina in civitatibus, vel locis interdictis, nisi secundum permissionem iuris, vel excommunicatos, aut interdictos publice ad divina Officia, Sacramenta, vel sepulturam admittunt, & num. 2.*

3 *Irregularis an fiat celebrans coram excommunicatis, vel interdictis, aut illis, quibus interdictum ingressus Ecclesie, si postea celebret ostenditur.*

CAP. Episcopum. VIII.

1 *Privilegiatis, siue secularibus, siue Regularibus qui scienter celebrant, vel celebrari faciunt Divina in Civitate, vel loco interdicto ab Ordinario, vel delegato, vel à iure, nisi in casibus à iure concessis, & qui publice excommunicatos, vel interdictos ad divina Officia, ecclesiastica Sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam admittere præsumunt, præter alias penas iuris, interdicunt ingressus Ecclesie, donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contemplerunt, faciant competentem. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Vivian. in rationali lib. 5. pag. 214. Alagona in compendio p. 724. remissive Ximen. in concordant. part. 1. & 2.*

2 Hanc eandem conclus. firmant Couar. in cap. lano

mater, part. 1. §. 6. in fin. Hentig. in sim. lib. 13. cap. 8. §. 2. lit. O. Sayr. de censuris lib. 5. c. 14. num. 11. & 24. Soar. eod. tract. tom. 5. disp. 31. sect. 2. num. 2. cum segg. Mar. Alter. in simili tract. tom. 2. disp. 1. c. 1. Filic. in quest. moral. tract. 17. c. 6. quæst. 2. Bonacin. de suspensionibus omnibus in particulari disp. 3. g. 3. puncto 1.

Ingressum Ecclesie, &c. Vtrum autem celebrans coram excommunicatis, vel interdictis, aut illis, quibus interdictum Ecclesie ingressus, fiat irregularis si postea celebret, questio est dubia, & fieri irregularem tradunt gloss. hic verb. ingressum, gloss. verbo notatus in cap. 11. c. de sentent. excom. hoc libro, citati per Couar. d. p. 2. §. 6. num. 9. vers. qui vero, tueretur Sayr. de censur. l. 2. c. 15. num. 6. & lib. 7. c. 9. num. 16. Ab hac tamen opinione recedit Couar. citato loco, ea ratione motus, quia text. in præfati solum procedit in exemptis, qui excommunicatos, vel interdictos ad divina admittunt Officia, vt colligitur ex primis lib. quantumcumque exemptionis, seu libertatis Sedis Apost. privilegii cōmuni, vnde ad alios pena illa interdicit ingressus Ecclesie trahenda non est, & multo minus fecit irregularitas, vt vltra Couar. contendunt Nau. in man. cap. 25. n. 94. & communem dicit cap. 27. num. 157. vers. undecima, Vgolin. tab. 1. de censur. cap. 1. 45. 2. num. 2. Soar. multis adductis Hentig. lib. 1. cap. 7. §. 3. litt. R. Rot. de censur. disp. 34. sect. 4. num. 30. Sed prior opinio in rigore iuris longè venior est, litteræ enim huius text. magis adaptatur, vt bene aduertit Sayr. d. lib. 5. c. 14. num. 11. quia verba illa, quantumcumque exempti, non sunt restrictiva, sed magis ampliativa; posterior tamen quia benignior, & gravissimorum auctoritate iussula in praxi poterit defendi.

Quantumcumque exemptionis, &c. Ergo comprehendit non solum privilegiatos, fed etiam alios quoscunque, vt per Soar. & Filliuc. citatis locis, Bonacin. d. puncto 1. num. 1. vbi etiam limitat, nisi fiat ignoranter, quia in hoc text. habetur verbum, præsumpsit quod indicat scientiam, seu dolum, & num. 4. post Soar. d. tom. 5. disp. 34. sect. 4. num. 14. resoluit celebrantem, vel celebrari facientem in loco interdicto affici hac pena, etiam si locus non sit declaratus, seu nominatim denunciatus interdictus, quia post Extravag. ad evitanda, non tenemur quemquam ex vi prohibitionis ecclesiasticæ cuitare nisi præcesserit denunciatio nominatim, excepto notorio clerici percussore.

Nisi quatenus eis à iure conceditur. Notatur ad hoc quod interdictum huiusmodi incurritur celebrando, aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato, quoties Divina fiunt extra casus à iure concessos, & non servata forma à iure præscripta, vt per Soar. d. disp. 31. sect. 2. n. 2. Filliuc. d. quæst. 2. n. 98. Bonac. d. puncto 1. num. 5.

SYM MARIVM.

- 1 *Compendium huius text. refertur.*
- 2 *Ecclesia exempta, exempti quoque censentur Vicarum perpetuum, Prelatum, Canonici, & Clerici Ecclesie.*
- 3 *Exemptis Clericis alicuius Ecclesie tam Canonici, quam alterius cuiusvis Ordinis clerici exempti quoque censentur.*
- 4 *Canonici exempti, neque Ecclesia, neque conventus, vel alij clerici censentur exempti.*

CAP. Per exemptionem. IX.

Eccllesia quando eximitur, intelliguntur, etiam exempti & Clerici eius Monachi, vel Canonici conventus,

conuersi, & perpetuo oblati, sed non eius Ecclesie Patrochus quoad pertinentiam ad Parochiam, nec Parochiani. Quando verò eximuntur Canonici Ecclesie, non est exempta Ecclesia, seu alij clerici illius. Si autem eximantur clerici, intelliguntur exempti tam Canonici, quam Clerici, sed non Ecclesia, nisi aliud in priuilegio exemptionis exprimitur. Colligunt ex Ordinat. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Vitian. in ration. lib. 5. pag. 215. Alagona in compendio pag. 724. remissive Ximen. in concord. part. 1. & 2.

2 Ipsa Ecclesia, & ipsius Monachi, &c. [Notatur ad hoc quod exempta Ecclesia exempti quoque censentur Vicarius perpetuus, Prælati, Canonici, & clerici Ecclesie, vt per Rebuff. in praxi. benef. p. 1. tit. de Vicariis perpetuis, n. 16. Erasim. à Cochiet de iurisdic. Ordin. in exemptis, p. 4. q. 37. num. 1. vbi num. 2. id limitat si Prælati, seu Vicarius non esset de corpore Ecclesie.

3 Si autem clerici, &c. [Notatur ad hoc quod exemptis clericis alicuius Ecclesie tam Canonici quam alterius cuiusvis Ordinis clerici exempti esse censentur, vt per Erasim. à Cochiet d. tract. part. 1. q. 13. num. 7.

4 Nec ipsi Parochiani etiam. [Notatur ad hoc quod exempta Ecclesia non censetur exemptus populus, ideo Episcopus ordinariam potestatem exercere poterit in Parochianis, vt per Franc. hic n. 3. vers. quod, Angel. verbo exemptus, num. 1. vers. & exempta, Erasim. à Cochiet. d. q. 1. 3. vbi 4. n. 5. subdit quod exempto populo non censetur Ecclesia exempta.

5 Verum si Canonici, &c. [Notatur ad hoc quod exemptis Canonici, neque Ecclesia, neque conuersi, vel alij clerici censentur exempti, vt per Erasim. à Cochiet d. p. 4. q. 37. in fine.

S V M M A R I V M.

1 Compendium huius text. referre.

2 Exemptio, aut libertas non probatur quando priuilegium, sententia, aut scriptura non sunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud.

3 Exemptio à potestate Ordinariorum probatur si in priuilegio continetur, vt Ecclesia existat iuris B. Petri, vel sit libera, seu quod potius libertate Ecclesie Romanæ, aut quod eius specialis prerogatiua gaudeat, & n. 4.

4 Exemptio à potestate Ordinariorum an, & quādo probetur ex solutione facta Sedi Apost. & n. 7.

6 Exemptio à potestate Ordinariorum probatur si Papa Ecclesiam priuilegio eximat ab Ordinarij potestate, vel si Papa dicat in priuilegio ne Episcopus audeat Cathedram suam collocare, &c. vt num. 7. vel si aliquis recipiat in propriis, & specialibus subditis, et n. 8.

9 Verba narrativa habent vim dispositionis, & veritatis quando in illis fundatur intentio.

C A P. Si Papa. X.

Exemptio in priuilegiis, quibus formis, modis, & clausulis, vel verbis probatur, declarat text. in præsenti, v. g. si Papa in priuilegio, vel scriptura facta non principaliter super sententia exemptionis natriet aliquam Ecclesiam ad ius, & proprietatem Romanæ Ecclesie, vel similia verba, non ideo probatur exemptio, nisi de libertate aliter doceatur: probatur verò si super Ecclesie exemptione sententiando, vel agendo negotium de exemptione, asserat ipsam Ecclesiam

Barbof. Collect. Tom. I. V.

esse exemptam, vel esse iuris Diui Petri, vel ad Romanam Ecclesiam specialiter, vel sine medio, vel simpliciter pertinere, quia cum omnes Ecclesie mundi pertineant ad Ecclesiam Romanam, ista verba priuilegij aliquid operari debent. Idem procedit si dicatur in priuilegio, Ecclesia sit libera vel potius libertate Ecclesie Romanæ, vel soluat Ecclesie Romanæ annuum censum ad indicium perceptæ libertatis, vel quod annuum censum illam eximit ab ordinarij potestate, vel quod in ea non exerceat Episcopus iurisdictionem, seu si recipiatur in proprium, & specialem subiectum, secus si in specialem filium Romanæ Ecclesie. Item si priuilegium alicui concedatur circa aliqua, vt quod non possit excommunicari, suspendi, vel quod in specialem filium Romanæ Ecclesie sit assumptus, etiam si postea sequatur quod annuum censum soluat Ecclesie Romanæ, non dicitur exemptus licet per prædicta non deroget aliis modis, & effectibus exemptionis, qui repetiuntur in litteris Ecclesiasticis. Colligitur ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dom. Monach. Franc. Vitian. in ration. lib. 5. pag. 215. Alagona in compend. pag. 624. remissive Caietan. in concord. part. 1. & 2.

Aliquam Ecclesiam ad ius, & proprietatem, &c. [Notatur ad hoc quod exemptio, aut libertas non probatur quando priuilegium, sententia, aut scriptura non sunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud narrat aliquam Ecclesiam, vel personam esse iuris B. Petri, vel ad Ecclesiam Romanam pertinere: constant enim ex generalibus principiis, quæ docent veram narratiua, quæ non profertur principaliter propter le, plenam probationem non efficere, vt probat text. vbi notant omnes, in l. ex hac ff. de donation. & in l. ex his verbis, C. de testam. milit. cum similibus, de quibus Garc. reg. 75. & 483. Mascard. de probat. concl. 621. Card. Mazine. de testam. vlt. volunt. lib. 3. tit. 12. Menoch. de pres. lib. 3. pres. 133. in princ. & verbis narratiuis Summi Pont. probat generaliter text. in Clem. 1. de probat.

Aut eam iuris B. Petri existere. [Notatur ad hoc quod exemptio à potestate Ordinariorum probatur si in priuilegio continetur, vt Ecclesia existat iuris B. Petri, aut ad Ecclesiam Romanam pertineat, quando scilicet Princeps priuilegium exemptionis concedendo, aut iudex de exemptione ipsa sententiam profertens apponunt prædicta verba, vt illa aliquid operentur, & ne maneant sine effectu, quemadmodum remanent, nisi concedendo quod iuris B. Petri specialiter existat, concessa censetur exemptio ab Ordinariorum potestate, & quod soli Papa B. Petri successori subiciantur, quo casu accipienda est resolutio Abb. num. 2. Socin. num. 7. & 32. in cap. receptimus 8. de priuileg. Mascard. de probat. concl. 713. Cardin. Tufch. tom. 3. lit. E. concl. 552. n. 11. Erasim. à Cochiet de iurisdic. Ordin. in exemptis, p. 1. q. 9. n. 1. vers. in primis. Ego ipse de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 123. n. 15. secundum Lugdun. impref.

Quod Ecclesia sit libera, &c. [Notatur ad hoc quod exemptio probatur, si in priuilegio dicatur locum siue Ecclesiam esse liberam, seu quod potius libertate Ecclesie Romanæ, aut quod eius specialis prerogatiua gaudeat, vt per Erasim. à Cochiet d. q. 9. n. 1. vers. si dixerit, quem refero ego ipse d. alleg. 123. n. 13.

Quod Ecclesia Romana annuum censum soluat & percepta indicium libertatis. [Ergo ex solutione census facta Sedi Apostolica exemptio non probatur à potestate Ordinariorum nisi appareat, quod sit in finem subiectionis, & perceptæ libertatis, vt per Socin. num. 3. & Dec. n. 2. cum seqq. in d. cap. receptimus, Valaf. de iure empt. q. 32. num. 6. Felician. in tract.

B B de

de censibus in proem. n. 6. Erafm. à Cochier. d. q. 9. n. 1. versicem si indefinit. Ego ipse d. alleg. 23. à n. 21. & ratione confirmatur, quia nomen *census*, est æquiuocum variis habens significationes, ex traditis per Valase. & Felic. citatis locis, & per Gasp. Rodet. de annuis redditib. lib. 2. quest. 22. num. 66. cum sequentib. Brillon. de verb. iuris significat. verbo *census*, ac proinde propter suam generalitatem ex solutione census necessarium non probatur specialis subiectio, & exemptio ab Ordinariis potestatem, iuxta vulgarem regulam, quod probatio debet concludere per necessitatem, non per potestatem esse, vt colligunt Doct. in l. neque nates, C. de probation. & in cap. in presentia, eod. tit. cum similibus, de quibus Malcard. de probat. concl. 67. n. 11. Card. Tufch. tom. 6. litt. P. concl. 765.

Intellige autem regulam prædictam deficere ubi aliz coniecturæ concurrunt cum solutione census, succedit enim vulgaris regula, quæ non profunt singula, multa collecta iuuant, de qua gloss. verbo *legitimus* in l. 1. ff. de excusat. tutor. excepta ex multis, quos latè adducit Gabr. lib. 1. commun. tit. de probationibus concl. 1. à prime. Exemplum ad nostrum propositum adducunt Doctores, veluti si Ecclesia soluens censum existat in diocesi Episcopii, cui soluitur, nã cum Episcopus in tota sua diocesi habeat iure communi fundatam intentionem, e. cum Episcopus, de offic. Ord. hoc lib. merito solutio census facta ab Ecclesia intra eandem diocesim existente concludit quod fiat in signum subiectionis, vt consuluit Feder. de Senis, quem referunt, & sequuntur Abb. per text. ibi in cap. 1. num. 4. de relig. domib. Dec. n. 6. in d. cap. recipimus.

6 Sine quod ipsam Ecclesiam eximit ab Ordinarij potestate.] Notatur ad hoc quod exemptio probatur si Pontifex Ecclesiam privilegio eximit ab Ordinarij potestate, vt per Bellencin. de charitativo subsid. q. 32. num. 8. Erafm. à Cochier. d. q. 9. n. 1. vers. deinde, metipsum d. alleg. 25. num. 11.

7 Vel quod non audeat illic Episcopus cathedrâ collocare.] Notatur ad hoc quod plena exemptio iudicatur si dicat Papa in privilegio, ne Episcopus audeat illic Cathedrali suam collocare, vel quamlibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam quamvis leuissimam facere, vt per Bellencin. d. q. 32. n. 3. Erafm. à Cochier. d. q. 9. n. 1. vers. si dicat ne audeat.

8 Similiter si alius recipiat in propriis, & specialibus subiectis.] Vide Erafm. à Cochier. d. quest. 9. n. 1. vers. si recipiat, & quest. latè scripti d. allegat. 123. num. 20.

9 Idem dicimus, &c.] Collige ex text. non probari exemptionem si circa aliquod specialiter libertas concedatur, veluti ne quis ab Ordinariis excommunicari, aut interdicti possit, & deinde adiciatur clausula, quod in signum perceptæ libertatis census annuus perfoluatur, cum enim census præstetur in signum illius libertatis, quæ percepta est, hæc autem non simpliciter data sit, sed specialiter quoad certum articulum, merito quoad illum restringitur exemptio, & quoad alia Ordinariis manet subiectus, nec duplex clausula cum restricta sit, & limitata ultra expressa operatur iuxta generalitatem regulâ l. in agris, ff. de acquir. rerum domin. & ad nostrum propositum consuluit Bart. conf. 59. quem sequuntur plures alij, de quibus Dec. in d. cap. recipimus, num. 9. & magis ad nostros terminos, & intellectum text. in e. cum capella, hoc tit. in Decretalib. censuit Rot. decis. 744. p. 1. diuers. quod licet iuxta privilegium sui formam excommunicari non possint, vel suspendi ab Ordinatio capellani, de quibus ibi. aliis tamen pœnis ab eo puniri valent.

10 Vel consimilia verba narret.] Notatur ad hoc quod verba narratiua habent vim dispositionis, & veritatis

quando in illis fundatur intentio, vt per Gutier. prælat. lib. 3. q. 17. n. 65.

Cum verba aliquid operari debeant.] De quo principio, vide Surd. decis. 64. n. 19. & conf. 127. n. 9. & conf. 218. n. 15. & conf. 270. n. 10. Burg. de Pace conf. 25. n. 21. Titrat. de iure constituti p. 3. limit. 30. n. 36. & de retrahit. tit. 1. §. 1. gl. 2. n. 24. & 45. Gutier. prælat. lib. 3. q. 15. n. 30. Chald. Pereira de reuocat. emphyt. q. 11. n. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proem. num. 127. Stephan. Gratian. Marthia decis. 47. n. 17. & decis. 106. n. 19. Benedicth. Aegid. in repet. J. ex hoc iure, ff. de iustis & iure, cap. 8. n. 2.

In gloss. Probata ibi, in qua continetur de finibus Episcopatum, licet ista sint facta ab aliis. Notatur ad hoc quod verba enunciatiua emissæ propter aliud probant in confinibus, vt per Malcard. de probat. concl. 393. n. 4. Vide quæ dixi in collect. 4. ad cap. ciem causam de probat. in Decretal.

S V M M A R I V M.

- 1 Privilegiati vt tẽpore interdicti celebrare possint Diuina clausis Ecclesijs, alios etiam extraneos admittere nõ possunt; & si fuerit singularis persona super hoc privilegiata, familiares suos admittit, secus in familia Conuentus taliter privilegiati, & n. 2.
- 2 Privilegium alicui concessum, cum familiaribus prodest, si alius inuitè remaneret.
- 3 Familiarium nomine propriè illi veniunt, qui dominice, vel patrie potestati subiciuntur, & expensis domini continue aluntur.
- 4 Privilegium audiendi Diuina tempore interdicti ad illos tantum familiares extenditur, qui privilegium solent comitari.
- 5 Religiosus in Conuentu si vnus tantum reperiat, poterit tempore interdicti assumere familiarem, vt ei celebranti ministrare.
- 6 Religiosus iam hodie ferè omnibus ex privilegijs Romanorum Pontificum licet tempore interdicti celebrare coram suis familiaribus.
- 7 Privilegia concessa aliquibus, vt tempore interdicti Diuinis intersint, illis tantum profunt, qui interdicti causam non dederunt, sen alias in eo culpabiles non sunt.

CAP. LICET. XI.

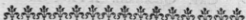
Privilegiati, qui tempore interdicti iannis clausis exclusi excommunicatis, & interdictis submissa voce celebrare Diuina possunt, ad ea aliquem nisi privilegium recipere non valent. Si vero privilegium particulari personæ concessum fuerit, familiares suos domesticos admittere potest, dummodo non sint familiares alicuius Conuentus, vel Collegij, quia non admittuntur si non sunt privilegiati. Prædicta tamen concessione non gaudet is, cuius causa, culpa, dolo, vel fraude fuit prolata sententia interdicti, sicut nec is, qui ad perpetrandum delictum, ob quod fuit positum interdictum, dedit consilium, auxilium, vel fauorem. Colligunt ex Ordinarij. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monac. Franch. Viuian. in rationali lib. 5. pag. 216. Alagona in compendio pag. 725. remissuè Ximen. in concordant. part. 1. & 2.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Henric. in summ. lib. 13. cap. 48. §. 5. in fine, Aui. de censur. part. 5. diffinit. 4. sect. 2. dub. 7. Paul. Laymann in Theolog. morali, lib. 1. tract. 5. p. 4. cap. 2. num. 2. vers. tertius est ex privilegio.

Eius

Azor. *disto. cap. 26. q. 3. Fagundez d. precepto 1. lib. 3. cap. 13. à num. 8.*

Verum per illud Concil. Trident. decretum prædictæ potestati concedendi has licentias iure communi Episcopis competenti derogatum non esse tuncur Emman. Sâ, verbo *Missa*, n. 20. in fin. Henric. d. c. 27. §. 1. Beja d. c. 3. *vers. servio dico*, Nauar. *consil. 5. m. 1. sub hoc tit. in nouis*, plures relati à Cened. d. q. 44. n. 4. cum quibus cōsentire videtur Soar. tom. 3. disp. 81. sect. 2. *vers. addit verò*, Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. q. 43. art. 6. & non dissentit Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. resol. 460. n. 2. Ragul. de Missa in Ecclesiâ q. 57. Ioan. Valer. de differ. inter utrumque forū verbo *Missa differ. 2. vers. uno tamen in casu*, Bonac. de Sacram. disp. 4. *quest. ult. punct. 9. num. 10. Pialec. in praxi Episc. p. 1. c. 5. n. 8. pag. 77. & part. 2. c. 3. n. 2. 1. in fine*. Quas contrarias opinionēs diffinitionē ad concordiam reduco ego ipse de *allegat. 23. n. ult. ut scilicet prior, quæ hanc potestatem negat Ordinariis, procedat deficiente necessitate, vel iusta causa, postea vero, quæ eandem illi impartitur, habeat locum illa stante, quod & admittit Fagundez d. cap. 13. n. 14.**

De iniuriis, & damno dato.

TIT. VIII.

S Y M M A R I U M.

- 1 Represalias contra personas Ecclesiasticas concedi, vel concessas extendi non debent, contra facientes, nisi reuocent intra mensem singulares sunt excommunicati, & iurisdictiones interdictæ, & num. 2.
- 3 Represaliarum materiam qui trahent, referuntur.
- 4 Excommunicati sunt illi, qui concedunt represalias contra personas Ecclesiasticas, vel eorum bona, nisi intra mensem à concessione, vel extensione abstinuerint, & reuocauerint.
- 5 Sententia lata contra principalem debitorem potest mandari executioni contra fideiussorem siue nouo processu, & iudicio.
- 6 Lex ubi punit actum, & eius executionem, trahitur ad actum habentem originem ante constitutionem si habet executionem de futuro.

CAP. Et si pignorationes. Vnic.

Gregor. X.

REPRESALIE, quibus vnus pro alio grauatur, sunt legibus, & iuri naturali contrarie, ac prohibite, si tamen concedantur in legibus, non extenduntur ad personas Ecclesiasticas, vel bona ipsorum, non obstante consuetudine contraria, quæ potius est corruptela, & qui hæc concedunt, vel extendunt contra prædictas personas, si intra mensem non reuocant, si sunt personæ singulares, sunt excommunicati, si vniuersitates, sunt interdicti. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. in *rationali lib. 5. pag. 237. Alagon. in compend. pag. 735. remissiuè Ximen. in concord. part. 1. & 2.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Barr. in *tratt. de represal. in 7. q. num. 6. & 7. Matth. Brun. in tratt. de cess. honor. in 3. q. princ. num. 3. Bettachin. in suo reperi. verbo clericis pro represaliis, Carol. de Grassi. de effectibus cleric. effectus 23. n. 1. vbi num. 2. ampliat.*

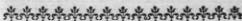
vt procedat in quibuscunque Religiosis, ac tam in maioribus, quam in minoribus Ordinibus constitutis.

Represalias nominat. De materia represaliarum, vide Bart. & Ioan. Jacob. à Canibus, qui de illis faciunt peculiaria tractatus, Gregor. d. 15. verbo in otio tit. 10. part. 7. Victor. in relect. de iure belli, n. 41. Coar. in reg. peccatum. part. 2. §. 9. num. 5. *vers. hinc denique*, Syluan. cōf. 34. ad fin. Peguera decif. 1. Bonacoll. *commun. criminal. part. 2. verbo represalia*, pag. mibi 67. Henric. in summ. lib. 13. cap. 43. §. 5. lit. G. Perez L. 6. tit. 16. lib. 8. Ordin. pag. 330. Azueud. 6. m. 1. tit. 12. lib. 8. noua recept. Valdel. ad Xuar. part. 2. pag. 93. Sebast. Nau. in auth. ut non fiant pignorationes collat. 5. n. 4. Mart. de iurisdict. part. 4. casu 41. n. 13. Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 17. ex n. 9. Tiraquel. in l. si uincimus, verbo suscepit liberos, n. 147. C. de reuocand. donat. & quo tempore duret ius agendi ad represalias, vide eundem Tiraq. de retratt. lig. §. 36. gloss. 2. n. 41.

Sententiam excommunicationis incurrit, &c. Notatur ad hoc quod sententiam excommunicationis incurrit illi, qui concedunt represalias contra personas Ecclesiasticas, vel eorum bona, nisi intra mensem à concessione, vel extensione abstinuerint, & reuocauerint, si autem est vniuersitas supponitur interdicto, vt per Syluest. verbo excommunicatio 9. n. 62. casu 32. Nauar. in man. c. 27. n. 136. Rayner. in catal. censurarum extra Bullam. c. 7. excomm. 9. Laur. de Indulgent. p. 2. c. 13. num. 19. Filliuc. *tratt. 14. m. 5. vers. de cima tercia*, & n. 66. Camb. de casibus reuocatis, cap. 10. & 17. quos refero ego ipse de officio, & potestate Episcop. part. 3. *allegat. 50. num. 218. secundum Lugdunens. impress. nouissimè Bonac. de censur. extra Bullam, disp. 2. q. 2. punct. 12.*

In gloss. Pragmatur. ibi, an condemnato debitore intelligatur condemnatus fideiussor, &c. Notatur ad hoc quod sententia lata contra principalem debitorem potest mandari executioni contra fideiussorem siue nouo processu, vel iudicio, vt per Anton. Gom. tom. 2. var. c. 13. num. 1. Mascard. de probat. concl. 707. Chald. Petreia de empt. & vendit. c. 33. n. 7.

In ead. gloss. ibi, quid si intra mensem istum processus fuit ad actum, &c. Notatur ad hoc quod vbi lex punit actum, & eius executionem, trahitur ad actum habentem originem ante constitutionem si habet executionem de futuro, vt per Tiraq. de iure primog. *quæst. 43. num. 13.*

De Penis.

TIT. IX.

S Y M M A R I U M.

- 1 Archiepiscopus, vel Metropolitani dñi visitat prouinciam, vel Concilium conuocat, aut iurisdictionem exercet, potest punire notorios iniuriantes sibi nuncios, & familia sue, etiam si per has iniurias minime impediatur sua iurisdiclio.
- 2 Manifesta dicuntur illa quæ notoria sunt, & patetia, nullaque probabili tergiversatione celari possunt, & in quibus nulla probatione, seu examinatione opus est.
- 3 Manifestum, notorium, euident, publicum, sunt synonyma, & ferè pro eodem in iure accipiuntur, nisi materia subiecta, aut mens dispositio repugnent.
- 4 Prælatus in causa sua Ecclesia, in qua tertiorum ipsius conuenit.

commadum in quandam consequentiam potest esse index.

- 5 Prælati non potest remittere iniuriam factam Ecclesie.

CAP. Romana. I. Innoc. I V.

RECHIEPISCOPI, vel Metropolitanus potest punire percutientes se, vel suos nuncios, vel familiam suam, vel suos ad visitandum provinciam, vel suos ad visitandum dirigit, vel dum Concilium conuocat, vel iurisdictionem exercet, dummodo iniuria illata sit notoria, & manifesta, etiam per has iniurias non impediatur sua iurisdicção. Colligunt ex Ordinariis Lab. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Frac. Viuan. in ration. l. 5. pag. 243. Alagona in cõpend. pag. 739. remissive Calal. in annos. Ximen. in concord. par. 1. & 2.

Hanc eandem conclud. ex hoc text. desumunt Quatant. in summ. Bullary verbo Archiepiscopi auctoritas, versio. 2. Marc. Anton. Genuen. in præf. Archiepisc. cap. 70. n. 12. Ego ipse in tract. de iure eccles. lib. 1. c. 7. num. 73.

Manifesta. Manifesta intelliguntur illa, quæ notoria sunt, & patentia, nullaque probabili tergiversatione celari possunt, argum. text. in c. ult. de cohabit. cleric. c. cum olim 24. de verbor. signific. c. similibus, & in quibus nulla probatione, seu examinatione opus est, iuxta text. in cap. manifesta 2. q. 1. cap. evidenti quæ ibi notatis, de accusat. cap. 1. §. sine, vers. notoria, de censib. hoc lib. sequuntur Menoch. num. 3. Ioan. Andr. col. 3. Hostiens. & Domin. num. 5. in fine, in cap. 1. de offic. deleg. hoc lib. Azor. in structur. moral. par. 2. l. 5. c. 3. quæst. 7. secundum quos licet alius manifestum in iure aliquando pro eo tantum accipiatur, quod nec publicum, nec occultum est, sed manifestatur, & probari potest, & ita pro eo, cui licet probatio non desit, eam tamé exigat, lib. cines 11. iuncta gloss. 2. C. de appellat. l. inbemus 29. in princ. ibi, ut sit manifestum, C. de testam. c. 1. ibi, manifeste apparet, de in integr. restitut. gloss. in d. cap. manifesta, & verbo notorium infra citandi, nihilominus tamen hic, sicut & magis frequenter, manifestum idem significat, atque notorium, evidens, seu publicum, ut per citatos, nam hæc nomina velut synonyma sunt, & fere pro eodem in iure accipiuntur, nisi materia subiecta, aut mens disponentis repugnent, ut probant text. in d. cap. manifesta, cum supra adductis, & ad nostram, il. 3. ibi, manifesta, iuncto ibi, manifeste, & notorius, de iurici. melior text. in cap. ab eo 31. in princ. & ibi gloss. verbo manifesta, de elect. hoc lib. tradant dictæ glossæ in d. c. manifesta, & in d. cap. vestra, Anton. de Butt. in tract. de notorio art. 1. num. 13. & art. 2. n. 8. vol. 4. tractatum diuers. Butt. in l. heredes palam, ff. de testam. Castal. lib. 2. de lege pœnali, c. 15. cum multis citatis à Mairac. de probation. conclus. 1017. à n. 1. & 13. cum segg. & concl. 106. n. 1. Fatin. in praxi crimin. par. 1. q. 11. mon. §. 6.

4 In gloss. Punire. ibi & sic est index in causa sua, &c. Notatur ad hoc quod Prælati in causa lue Ecclesie sit qua vertitur ipsius commodum in quandam consequentiam, potest esse index, ut per Tiraq. in tract. rei inter alios alia, vers. & idem, pag. 5. Zetol. in praxi Episc. par. 1. verbo Episcopus, pag. 155. vers. 34. Surd. con. 50. per tot.

5 In ead. gloss. ibi, imò nec talem iniuriam remittere possit, &c. Notatur ad hoc quod Prælati non potest remittere iniuriam factam Ecclesie, ut per Clar. §. ult. Barbof. Collect. Tom. IV.

q. 58. num. 23. Azueud. l. 2. n. 153. tit. 10. lib. 8. mona recop. Fatin. in praxi crimin. p. 3. q. 105. num. 292.

SUMMARIUM.

- 1 Degradatio qualiter facienda.
- 2 Clericus præfens quando degradatur qua ceremonia & solemnitate hodie utendum sit, remissive.
- 3 Concil. Trident. quid statuat circa degradationem, refertur.
- 4 Degradatio verbalis, & depositio sunt idem.
- 5 Crimina qua merentur verbalem degradationem, seu depositionem quot remissive.
- 6 Crimina qua merentur actualem degradationem quot stat. refertur.
- 7 Clerici degradandi exui debent vestibus sacris, & auferri ab eis omnia per Episcopum, qua in eorum ordinatione collata sunt.
- 8 Clericus actualiter degradatus utrumque privilegium Canonis, & fori, & omne aliud ecclesiasticum amittit.
- 9 Clericus verbaliter degradatus fruatur privilegio can. si quis suadente 17. q. 2.
- 10 Sacerdos utrumque solemniter degradatus conficit Eucharistia Sacramentum si utatur debita materia, & forma cum intentione.

CAP. Degradatio. II.

Bonif. VIII.

Degradandi modus in hoc text. describitur, v. g. quibus assistentibus fieri debeat degradatio, de quibus vestibus, ornamentis, libris, & instrumentis in degradatione fiat explicatio, & quibus verbis utatur ite degradans, quod late prosequuntur ex Ordin. Archid. Geminian. Ioan. Andr. Ancharan. Dominic. Franc. Viu. in ration. lib. 5. pag. 244. Alagona in cõpend. pag. 739. remissive Ximen. in concord. par. 1. & 2.

Item qua ceremonia, & solemnitate hodie videndum sit cum clericus præfens degradatur, vide Repet. Inquisit. verbo degradatio, vers. forma autem, & ibi Mandof. litt. B. Viret. Inquisit. par. 5. num. 215. & ibi Penia cõment. 49. litt. D. Maraf. de ordine iudici. par. 4. dist. 11. num. 71. & 72. Menoch. de arbit. casu 41 §. num. 8. cum segg. nouissime And. Piscara Castaldo in praxi ceremonialium, lib. 2. sect. 15. cap. 9. Bellet. disquisit. clerical. par. 1. tit. de sanore clericor. pœsonali §. 10. à num. 7. & circa hoc Conc. Trid. sess. 13. de reformat. cap. 4. disponit in hæc verba. Cum verò tam grania nonnunquam sint delicta ab ecclesiasticis commissæ personis, ut ob eorum atrocitatem à sacris Ordinibus deponendæ, & Curia sine tradendæ seculari, in quo secundum factos Canones certus Episcoporum numerus requiritur, quos si omnes adhibere difficile esset, debita iuris executio differretur, si quando autem interuenire possent, eorum sententia intermitteretur, propterea statuit, & decreuit Episcopo per se, seu illius Vicarium in spiritualibus generalem contra clericum in Sacris etiam Presbyteratus Ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbaalem depositionem, & per scriptum etiam ad actualem, atque solemnem degradationem ab ipsis Ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis in casibus in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero à Canonibus definitò requiritur, etiam absque illis procedere liceat: adhibitis tamen, & in hoc libi assistentibus totide Arbitribus, vñ Mitras, & Bacali ex privilegio Apost. habentibus, si in Civitate,

B b 3 aut

aut diocesi repetiti, & commodè interesse possint alioquin aliis personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ etate graues, ac iustis scientia commendabiles existant. Hactenus Concil. De cuius decreti, & huius text, materia agitur Locat. in opere indic. verbo degradatio, Contrad. Brun. ad heret. lib. 4. c. 13. Simach. de Cathol. instit. tit. 46. n. 68. Rojas. sing. 48. Bernard. & Salzed. in pract. cap. 143. in nouiss. edit. Clar. §. fin. q. 74. Menoch. de arbit. casu 4. §. 1. Direct. Inquisit. p. 3. q. 46. vbi Penia comment. 46. & 49. Henric. in summ. lib. 13. c. 5. §. 2. Zerol. in praxi Episcopi verbo degradatio, Piassec. in simili praxi. part. 2. cap. 4. num. 93. & 94. Sbroz. de Vicario Episcopi. lib. 2. q. 157. Mar. Alter. de censuris. tom. 1. diff. 2. cap. 1. vers. de degradatio, Carol. de Grassis de effectibus clericali. effectum 1. a. n. 814. Paul. Layman in Theolog. moralis. lib. 1. tract. 5. part. 3. c. 6. num. 4. Monet. de distribut. quod. q. 17. a. princ. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericorum personalis. §. 10. num. 3. cum segg. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici. part. 1. cap. 4. a. num. 47. Fernandez in examine Theologie moralis. part. 2. c. 14. §. 1. Illustr. D. Roder. à Cunha in tractat. de Confessoribus sollicitantibus mulieres in Confessione quasi. 24. Ego ipse de offic. & potestate Episcopi. part. 3. allegat. 1. 10. & plures ex antiquioribus, quos plena manu refert Cened. ad Decretal. collect. 65. num. 3.

4. Quod verbalis degradatio, seu depositio, &c.] Hinc igitur collige quod degradatio verbalis, & depositio iur. idem, vt per Flamin. Carthar. in tractat. de execut. sent. capt. bann. cap. 1. num. 289. Menoch. de arbit. casu 4. §. 1. num. 5. & 7. Scacc. in tractat. de iudic. part. 1. cap. 1. num. 71. Fatinac. in praxi crimin. quest. 8. n. 72. Carol. de Grassis de effectibus clericali. effectum 1. num. 816.

5. Crimina autem quæ merentur verbalem degradationem, seu depositionem, referunt Bertachin. de Episc. part. 8. lib. 4. tit. de causa material. degradatio. num. Henric. d. cap. 5. §. 5. Monet. d. q. 17. n. 6. Ego ipse d. alleg. 110. num. 10.

6. Actualis vero, &c.] Tria principaliora esse crimina, quæ merentur actualem degradationem, & Curie seculari traditionem, videlicet hæresis, falsi in litteris Apost. commissi, & conspirationis contra proprium Episcopum, tradidi d. alleg. 110. n. 11. in quibus addenda quædam plura alia, videlicet crimen nefandum. ibid. n. 19. crimen abortus animati, num. 20. item addo sollicitantes mulieres in Confessione si delicti grauitas petat, num. 21. non ordinatos celebrantes, vel sacerdotalem Confessionem audientes, num. 18. incorrigibiles qui transierint in profundum omnium malorum, ac commiserint aliquod immane, & horrendum delictum, num. 15. & ibi citatis addo Laymann d. c. 6. n. 6.

7. Poterit autem Episcopus, &c.] Notatur ad hoc quod clerici degradandi exui debent vestibus sacris, & auctori ab eis omnia per Episcopum, quæ in eorum ordinatione collata sunt, vt per Fr. Emman. questionum Regular. tom. 2. quest. 123. art. 3.

8. Omni Ordine beneficio, &c.] Notatur ad hoc quod clericus actualiter degradatus vtrumque priuilegium Canonis & fori, & omne aliud Ecclesiasticum amittit, vt per Farin. in praxi crimin. q. 8. num. 73. Roland. cons. 4. num. 24. col. 1. Clar. in §. fin. q. 36. a. num. 10. Bobadil. in sua politica. lib. 2. cap. 28. num. 38. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectum 1. num. 824. Sanctarel. de heresi cap. 26. dub. 1. num. 5. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum personalis, §. 6. n. 4. ita vt possit coram iudice seculari conueniri absque alia traditione, vt resoluit Clar. d. quest. 36. num. 37. Marant. part. 4. diff. 11. num. 71. Menoch. d. casu 4. §. 1. n. 6. Scacc. d. part. 1. cap. 11. num. 58. Fatinac. d. quest. 8. num. 73. Grassis de effectibus 1. num. 823. Bobadil. d. cap. 18.

num. 38. & 74. Bellet. vbi supra, §. 10. num. 11.

In gloss. Priuilegio. ibi, quæ opinio ad hoc furit est vera in verbaliter deposito, &c. Notatur ad hoc quod clericus verbaliter degradatus fruitur priuilegio canon. si quis suadente 17. quest. 4. ita vt qui illum percussit incidit in excommunicationem, vt per Abb. in cap. ad abolendam, num. 11. de heret. Henric. in summ. lib. 13. cap. 5. §. 3. Sanctarel. de heresi cap. 26. dub. 1. num. 4. Clericus vero actualiter degradatus priuilegium dicti canon. amittit, vt in collect. ad illum late dixi.

In ead. gloss. ibi, qui dixerunt degradatum conficere verum sacramentum Eucharistiæ. Notatur ad hoc quod Sacerdos vtcunque solemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum, si vtiatur debita materia, & forma cum intentione, vt per Cou. var. lib. 1. cap. 10. n. 8. Nau. comment. 2. de Regularibus, num. 36. Sayr. de Sacrament. in genere lib. 2. cap. 6. art. 5. vers. ad quantum, Cened. ad Decretal. collect. 65. n. 4. & Practic. ac canon. quest. lib. 1. q. 30. num. 83. Perez. l. 1. gloss. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinam. pag. 6. col. 2. & l. 1. gloss. 5. tit. 1. lib. 5. pag. 40. col. 2.

SVMMARIVM.

1. Carceris inuentio licet fuerit ad custodiam, tamen potest quis puniri pena carceris perpetui, & ad tempus, & num. 2.
3. Carcer est sepultura viuorum, consummatio bonorum, consolatio inimicorum, & experientia amicorum.
4. Pena carceris perpetui non est in usu apud laicos.
5. Carcer viuorum, & mulierum debet esse distinctus.

CAP. Quamuis. III.

Carcer licet sit inuenus specialiter ad custodiam, tamen conuictis, vel confessis de criminibus potest dari in pœnam in perpetuum, vel ad tempus ad arbitrium, penatis excessibus, personis, & circumstantiis. Colligunt ex Ordinari. Archidiacon. Gemin. Ioan. Andr. Ancharan. Dominicus Monach. Frisch. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 245. Alagona in compendio pag. 739. remissive Calal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Hanc eand. concl. ex hoc text. desumunt Menoch. 2. de arbit. lib. 1. quest. 79. num. 10. Azucud. l. 15. num. 9. tit. 6. lib. 3. noua recop. Sayr. in clauis Regiæ, lib. 12. c. 18. num. 6. Aldret. de relig. discipl. tuenda, lib. 2. cap. 22. num. 14. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 2. quest. 27. artic. 4.

Carcer enim, vt vulgo dicitur, est sepultura viuorum, consummatio bonorum, consolatio inimicorum, & experientia amicorum, vt referunt Bobadil. in sua politica, lib. 3. cap. 15. num. 133. Farin. in praxi crimin. q. 27. num. 2.

In perpetuum.] Hæc autem pœna carceris perpetui non est in usu apud laicos, vt ait Clar. §. ult. quest. 70. num. 4. vbi subdit quod apud clericos multum frequentatur; & quod de iure Regio Hispaniæ detur carcer perpetuus est l. 2. tit. 4. lib. 4. Ordinam. vbi Perez gloss. 3.

In gloss. Expedit. ibi, sicut in carcere quoad custodiam non debet fieri mixtio sexuum. Notatur ad hoc quod carcer vitorum, & mulierum debet esse distinctus, vt per Bonacol. commun. crimin. part. 1. verbo mulieres. fol. mil. 118. Gregor. l. 5. tit. 29. part. 7. Menoch. de arbit. l. 6. quest. 88. num. 21. & 25. Azucud. per text. ibi. in l. 2. tit. 4. lib. 4. noua recop. Farinac. dicta quest. 27. num. 52. & 59. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 1. tit. 3. §. 4.

SVMMA

SYMMARIVM.

- 1 *Pœna alicui imposita, & eius posteris, non extenditur ad posteris ex linea feminina, nisi aliud in iure, vel sententia sit expressum & n. 2.*
- 3 *Posterorum appellatione tam descendentes ex masculis, quam ex feminis continentur.*
- 4 *Filiorum appellatione in numero plurali masculum, & feminam comprehenditur.*
- 5 *Communis vsu loquendi proprietati prevalet, & ab illo dubia dispositio interpretationem accipit.*
- 6 *Declaratur text. in presenti.*

CAP. Vbiunque. IV.

1 **P**OENA ab homine, vel à iure imposita alicui, & eius filiis, vel posteris vsque ad certam generationem, non extenditur ad descendentes ex linea feminina, sed tantum ex masculina, nisi aliud in iure, vel sententia sit expressum. Collig. ex Ordinarij Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. in *rationali* l. 5. pag. 245. Alagona in *compend.* pag. 740.

2 Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt, *Couar. in c. Raynaldus in princ. num. 16. de testament. Gom. tom. 3. var. cap. 2. num. 4. Auez. d. l. 3. mon. 20. in gloss. verbo pro linea feminina tit. 3. l. 8. noua recopil. Decian. tract. criminali. 5. cap. 45. n. 4. vers. ex hoc intellige, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia num. 26.*

Intellige de pœna temporalis secundum rationem medicinz accepta, vt quis minori bono priuetur, vt in maiori augeatur, vel data iusta causa ad maiorem Reipubl. utilitatem ex auctoritate legis contra verborum rigorem, qui dictabant posterorum appellatione descendentes tam ex masculis, quam ex feminis contineri, ex *l. cum acquirimus, C. de fidei comm. l. filium fam. l. 1. 4. §. diuisi. ff. de legat. 1. cum aliis adductis per Dec. in *l. femina n. 62. ff. de reg. iur. Peregr. de fideicom. a. 2. 2. num. 37. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloss. 9. n. 259. alius 249. Sured. conf. l. 40. num. 8. & 57. D. Barbol. in l. quia tale num. 37. ff. soluto matrim. Ex filiorum nomine in numero plurali masculum, & feminam comprehendendi, probatur, *signis ita 16. ff. de testam. tutel. l. si scriptum 45. ff. do legat. 2. l. al. in l. qui filiiab. n. 14. ff. de legat. 1. licet hoc non ex verbi proprietate procedere non immerito contendat Cost. in cap. si pater, verbo vtrumque num. 1. de testament. hoc lib. nec ex interpretatione extensiva deduci parum inepte opinentur. Peregrin. d. a. 25. n. 4. & Card. Mant. de consuet. vltim. volum. l. 6. cit. 7. num. 18. & lib. 1. tit. 14. num. 12. Tiraq. d. gl. 9. num. 180. & 181. ac proinde videatur saltem ex communi vsu loquendi, vt experientia docet, deriuari, qui proprietati preualet, cap. ex litteris 7. de sponsalib. & à quo dubia dispositio interpretationem accipit ex Valac. consulti. 146. num. 2. Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. n. 58.***

6 Quare procedente huius text. decisione ex auctoritate legis ita in pœnis benigniorem faciens interpretationem contra verborum rigorem, quæ aliud dictabant, vt supra innuimus, iam colligitur verum non esse illorum sententiam, qui asserunt ex eorum in terminis huius text. descendentes ex feminis non comprehendendi nomine posterorum, quasi in pœnis strictior faciendi est interpretatio, quasi sententia nullum fore legis adminiculum necessarium, sed totum id tribuendum exie materiz pœnali, aduertere namque debuissent materiam pœnalem per se solum ad hoc non sufficere, cum alia reperiantur iura in quibus

bus de illa agitur, & tamen pœna imposita alicui, & posteris eius, descendentes etiam ex feminis afficit, vt in *c. vnic. vers. contra natos de schismat. hoc lib. & in cap. in quibusdam 1. 2. prope fin. secundum vnum intellectum, hoc tit. in Decretalib. propterea etiam ponderari debuissent finalia verba huius text. ibi, nisi aliud in iure, vel sententia sit expressum, per quæ verba limitatur regula in principio huiusmodi text. posita, sic planè ostendens hoc, quod est descendentes ex masculis, vel ex feminis comprehendendi per pœnam alicui, & eius posteris impositam, non dependere ex materia pœnali, sed ex legis auctoritate, quæ contra verborum rigorem in specie huius text. statuit, vt nomine posterorum descendentes ex masculis tantum comprehendantur, ex ea scilicet ratione, quia in pœnis strictior faciendi est interpretatio; iuxta quam resolutionem vti veriorum & litteræ textus magis conformem, intelligi potest text. in *d. cap. vnic. vers. contra natos*, dum enim in ea pœna Ioanni de Columna, & eius posteris imposita comprehendit descendentes per lineam masculinam, & femininam, vt patet ex his verbis eiusdem, ibi, ipsique posteris dicti Ioannis per masculinam, & femininam lineam descendentibus, &c. intelligendus est procedere secundum limitationem huius text. quia scilicet in eo ita expressum reperitur, sicuti etiam reperitur in *c. statum 15. de heret. hoc lib. cum similibus, in quibus pro crimine hæresis parentum puniuntur filij, filiarque, & ex trique nepotes, vt aduertunt gloss. hic verbo iudice, & verbo volumus in *d. cap. statum*.**

SYMMARIVM.

- 1 *Compendium huius text. refertur, & de eius materia Doctores citantur, n. 2.*
- 3 *Sacrilegium committit offendens Cardinalem.*
- 4 *Cardinalem hostiliter insequens, licet non caperit,*
- 5 *Percutiens licet non vulnerauerit,*
- 6 *Capiens reali captura sequuta, & num. 7.*
- 8 *Socius offendens,*
- 9 *Mandans offendit sequuto effectu,*
- 10 *Ratificans offensionem si eius nomine sit facta,*
- 11 *Consulens fraudulenter,*
- 12 *Auxilium, & fauorem dolosum præstans vt Cardinalis offendatur puniatur eadem pœna, qua ipse offendens.*
- 13 *Receptans enim, qui offendit Cardinalem, pari pœna puniatur vt ipse offendens, intelligit, vt n. 14.*
- 15 *Infamis perperuo est Cardinalis offendens.*
- 16 *Pœna imposita offendenti Cardinalem ipso iure incurruntur.*
- 17 *Cardinalem offendens habetur pro bannito, & dissidato.*
- 18 *Testamenti falsiorem altissimam, & passimam amittit offendens Cardinalis.*
- 19 *Domus offendens Cardinalem dicitur, & deusatur, quid si sit communis cum aliis, remissum n. 20. & quid si sit alicuius maioratus n. 21.*
- 22 *Domus heretici dogmatis, aut quare diris inbeatur, & sale conspergi remissum, & an illam sic destruat liceat reedificari, n. 23.*
- 24 *Debitor eius, qui Cardinalem offenderit, non tenetur illi solvere.*
- 25 *Bona offendens Cardinalem confiscantur.*
- 26 *Locationibus, & feudis priuatur offendens Cardinalem, & libere ad dominum reuertuntur.*

- 27 Beneficiis & officiis omnibus temporalibus, & spiritualibus priuantur offendentes Cardinalem.
- 28 Emphyteusis ecclesiastica, qua nequit ad heredes extraneos transire, non transferitur in fisco ob emphyteutic delictum, sed cum fructibus redit ad Ecclesiam habentem directum illius dominium.
- 29 Filij, & nepotes offenduntur Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus ecclesiasticis, & ad illas in posterum obtinendas efficiuntur inhabiles.
- 30 Excommunicati ipso facto sunt offendentes Cardinalem.
- 31 Excommunicatus potest facere, & celebrare contrarium, & ab eo facti, & celebrati valent.
- 32 Bona futura non comprehenduntur in confiscatione bonorum, sed a quo tempore computentur, ostenditur. n. 33. & 34.
- 33 Familiares Papa, aut Cardinalis offendentes sunt acriter puniendi.
- 36 Cardinalem offendens punitur non solum a iudice ecclesiastico Canonici poenis, sed etiam legalibus a seculari.
- 37 Accusatus & iudicatus de aliquo ex criminibus mixtis fori in iudicio ecclesiastico, an possit iterum accusari, & puniri in seculari, & est conuerso, ostenditur, n. 38. & 39.
- 40 Declaratur text. in l. placet vers. si quis C. de sacrosanct. eccles.
- 41 Declaratur text. in c. 2. de maledic.
- 42 Declaratur text. in l. 2. de forstul.
- 43 Excommunicatio sententiam ipso iure incurrit omnes Principes, & alij domini, ac indices percutientes, vel hostiliter insequentes aliquem Cardinalem.
- 44 Ciuitates, qua offendentibus Cardinalem consilium, auxilium, vel fauorem dederunt, puniuntur.
- 45 Ciuitas quomodo libet Cardinalem offendens remanet ipso iure interdicta.
- 46 Episcopum offendens non tenetur poena huius text.
- 47 Cardinalem offendens se defendendo non incurrit aliquam poenam, si defenso fuit necessaria.
- 48 Bannitum, seu aliquem delinquentem consanguineum receptantem puniunt non ordinaria poena, sed mitiori.
- 49 Beneficiis Ecclesiasticis ipso iure priuantur offendentes Cardinalem, & a possessione eorum illis minime vocatis amoueri possunt.
- 50 Clericum insequens, & vibrans, non tamen percutiens, non est excommunicatus.
- 51 Vicina loca qua dicantur relinquuntur arbitrio iudicis.

CAP. Felicis. V.

Cardinalem S. R. E. qui fuerit hostiliter insequutus, vel percussit, aut cepit, vel locus fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut consilium, auxilium, vel fauorem dederit, vel postea receptauerit, aut scienter defensus, sit reus læsæ maiestatis, perpetuo infamis, diffidatus, & bannitus, non potest testari, nec succedere etiam ab intestato, eius adificia dari debent in ruinam nullo tempore reparanda, nullus ei obligatur reddere debitum, vel respondere in iudicio, eiusque bona applicantur Filco: hic ipso facto priuatur omni feudo, gubernatione, beneficio ecclesiastico, de quibus rector Ecclesie disponere poterit. Eius filij, nepotes, vel pronepotes per rectam lineam priuantur beneficiis sine spe ascensionis ad dignitates, regimen, honores etiam mundanos, non sunt apud Ordines, nec ad testificandum, nec ad actus legitimos, & predictus,

atque alij tanti mali participes sunt excommunicati, & singulis diebus festiuis vt tales publicari debent dum sunt contumaces, nec absolui possunt nisi a Papa premissis fultigationibus in nudo ad cautelem, & ultra mare ad triremes relegari debent. Illum autem, qui fuit simpliciter consiliarius, vel fautor, iudex pro qualitate culpe castigare poterit. Predictæ item poenæ per Papam extendi poterunt ad collaterales, fratres videlicet, nepotes, & pronepotes talium. Contra verò offendentes familiares Papæ, vel Cardinalis poena imponi poterit pro qualitate culpe. Tamen contra occidentes Cardinalem, vel dantem causam mortis acris etiam a laicis, & secularibus insurgere debet, qui si non fecerint hæc obseruari, intra mensem sunt excommunicati, & eorum ciuitas priuatur Pontificalibus, & est interdicta. Colligunt ex Ord. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. in rational. lib. 6. pag. 246. Alagona in compendio pag. 740. remissus Calal. in annotationibus, & Ximen. in concordat. part. 1. & 2.

De materia huius text. late agunt Molin. de iustit. 2. tom. 2. tract. 3. disp. 6. §. a princ. Facin. in praxi crimin. p. 5. q. 112. n. 7. §. cum multis seqq. Azcued. l. 1. n. 7. cum seqq. tit. 18. lib. 8. noua rescop.

In hoc sacrilegi genus irrepserit. Ergo offendens Cardinalem committit sacrilegium, vt per Monach. num. 1. Archid. etiam num. 1. Gemin. in princ. num. 1. in 2. notab. in presenti, Gig. de crimine læsæ maiest. lib. 1. rub. qualiter, & a quibus crimen læsæ maiestatis committit. q. 5. n. 1. & 11. Farin. d. q. 112. n. 107. Decian. in tract. criminal. lib. 7. cap. 5. num. 8. vers. quinimmo & hos offendens.

Fuerit hostiliter insequutus, &c.] Notatur ad hoc quod Cardinalem hostiliter insequens tenetur crimine læsæ maiestatis, etiam quod non cepit, aut percussit, vt per Clar. §. fin. q. 77. n. 2. 1. vers. offendentes. Farin. d. q. 112. num. 81. vbi dicit quod concordat Bulla lecta in Cœna Domini, ibi, vel hostiliter insequentes. Hostiliter autem insequi in hoc casu nihil aliud significare videtur quam aliquem iniuste insequi animo nocendi ipso aduertente, sibi que cauente, seu fugiente vt manus insequentis euadat, Natur. conf. 31. num. 4. de sent. excomm. Filliuc. tract. 16. c. 9. quas. 8. n. 246. Anton. de Soula de censuris in Bulla Cœna c. 11. disp. 59. n. 1. Bonacin. eod. tract. disp. 1. q. 12. puncto 1. num. 6.

Percussit, &c.] Ergo percutiens Cardinalem fit reus læsæ maiestatis, etiam quod non occiderit, seu vulnerauerit, vt per Gig. d. q. 5. mon. 13. Clar. in §. fin. q. 77. num. 11. Farin. d. c. 112. num. 76. percutere autem est cum dolore cedere, seu verberare, aut corporaliter pullare manu, pugno, baculo, saxo, vel alio instrumento, ita Duard. in Bullam Cœna lib. 2. can. 11. q. 3. Alter. de censur. l. 5. disp. 12. cap. 4. colum. 1. vers. percutientes, Bonac. d. punct. 1. n. 2. Autem poena huius text. procedat in percussione verbali, hoc est, an habeat locum contra illum, qui contra Cardinalem verba iniuriosa protulit, solet ab aliquibus in dubium reuocari: in quo contra Ananiam, & Felin. negatiue respondent Bernard. Diaz in pract. cap. 69. num. 3. in nouiss. impress. Couar. l. 1. c. 1. num. 5. Petr. Plac. delict. lib. 1. cap. 2. num. 28. quia licet verbum percutere comprehendat verbalement inuictum, non potest ex hoc inferri, quod poena grauis imposita percutienti comprehendat verbum iniuriarum inferentem; tum quia non est crimen læsæ maiestatis in Principem verba iniuriosa dicere, cum hæc vti diuersa diuersis titulis iustiniano explicentur, Cuius leg. Iulian. maiest. & Cuius quis imp. maledixerit.

Copert

- 6 *Caperis, &c.*] Notatur ad hoc quod Cardinalem capiens, & carcerans, committit crimen læsæ maiestatis, vt per Farin. d. g. 112. n. 80. Gig. d. g. 5. n. 13. Clar. d. g. 77. n. 21. *vers. offendentes.*
- 7 *Intellige cum effectu, id est, reali captura sequuta, secundum Sayr. de censuris lib. 3. cap. 15. num. 6.* locus in claudendis in aliquo domo animo illis vereturiam faciendi, Viu. apin. 88. n. 6. & 7. Farin. d. g. 112. num. 130.
- 8 *Vel socius fuerit fauoris.*] Ergo socius offendens Cardinalem eadem pena punitur ac ipse offendens, vt per Farin. d. g. 112. n. 99. vbi citat Monach. Gemin. & Afflictum.
- 9 *Aut fieri mandauerit.*] Notatur ad hoc, quod mandans offendi Cardinalem teneatur crimine læsæ maiestatis, sicut mandataris, vt per Gig. d. g. 5. n. 13. Farin. d. g. 112. n. 91. *Intellige sequuto effectu secundum Sayr. d. c. 15. n. 9. Fr. Anton. à Soula in relect. de censuris Bullæ Cœne cap. 12. disp. 63.*
- 10 *Vel factum ratum habuerit.*] Notatur ad hoc quod retificans offensionem Cardinalis factam teneatur ac si ipse offenderit, vt per Gig. d. g. 5. n. 13. & 16. Decian. d. lib. 7. c. 34. num. 8. Farin. d. g. 112. n. 96. *Intellige si eius contemplatione, & nomine sit factum, aliis ratum habere non posset secundum gloss. verbo ratum habuerit, in presenti, Gig. d. g. 5. num. 16. Decian. d. lib. 7. cap. 34. num. 8. Sayr. d. cap. 15. num. 11. & Fr. Anton. à Soula d. cap. 12. disp. 64. Farin. d. g. 112. num. 97.*
- 11 *Aut consilium dederit.*] Notatur ad hoc quod consulens vt Cardinalis offenderat, teneatur pena læsæ maiestatis, vt per Farin. d. g. 112. num. 85. *Intellige de consilio fraudulento, non nudo, iuxta ea, quæ tradunt Sayr. d. cap. 15. num. 12. Fr. Anton. à Soula d. cap. 12. disp. 62. n. 5. cum seqq. Menoch. de arbitr. casu 551. à princ. Farin. vbi sup. n. 86.*
- 12 *Vel fauorem.*] Notatur ad hoc, quod auxilium, & fauorem præstans vt Cardinalis offenderat, punitur eadem pena, qui ipse offenderit, vt per Gig. d. g. 5. n. 13. Afflict. in tit. qua sunt regalia, verbo, & bona committentium num. 105. Farin. d. g. 112. n. 88. *Intellige de fauore dolo, qui aliquid operatur ad huiusmodi infecutionem, persecutionem, &c. non verò de fauore nudo, & simplici, qui nihil adiciit ad peccandum, secundum Sayr. d. c. 15. num. 13. Farin. d. g. 112. num. 90. vbi per gloss. in presenti, declarat simplicem fauorem intelligi illius, qui ad maleficium faciendum nihil adiciit.*
- 13 *Aut postea receptauerit.*] Notatur ad hoc, quod receptans eum, qui offendit Cardinalem, pati pena punitur vt ipse offendens, vt per Gig. d. g. 5. num. 17. Afflict. in tit. qua sunt Regalia, verbo, & bona committentium num. 105. Bonac. de censur. in Bulla Cœne contentis disp. 1. q. 12. p. 10. Farin. d. g. 121. n. 92. vbi num. 93. limitat nisi receptans fuerit consanguineus, vel affinis, qui tamen tunc non excusatur à totali pena.
- 14 *Intellige quando ex eius receptione, & fauore, vel crimen committitur, vel in fieri conseruatur, ex traditis per Fr. Anton. à Soula d. lib. 2. disp. 65. num. 3.* *Intellige etiam vbi quis receptauerit scienter hunc, qui Cardinalem offendit, Menoch. de arbitr. casu 551. n. 5. Farin. d. g. 112. n. 94.*
- 15 *Perpetuus sit infamius.*] Notatur ad hoc, quod Cardinalem offendens est perpetuo infamis, vt per Farin. d. g. 112. num. 109. & hæc pena incurritur ipso iure, propter verbum, sit, quod est canon late sententiz, secundum Azeved. l. 11. n. 9. lib. 5. nona recog. Gutier. prælib. 2. g. 118. num. 11. Ioseph Sells. Arrog. decis. 230. num. 18. & alios per me citatos in tract. de

delictibus vsusq. diff. 374. & quod pœnæ impositæ offendentibus Cardinalem ipso iure incurrant. tradit Farin. d. g. 112. num. 120. vbi post Clar. s. fin. g. 77. num. 21. *vers. offendentes*, subdit requiri declarationem.

Diffidatus nihilominus, & bannitus.] Notatur ad hoc, quod Cardinalem offendens habetur pro bannito, & diffidato, vt per Archid. in presenti, sub num. 132. verbo diffidatus, Clar. vbi proximè Farinac. d. g. 112. num. 111.

Sit inestabilis.] Notatur ad hoc, quod Cardinalem offendens amittit testamenti factionem actiuam, & passiuam, vt per Farin. d. g. 112. n. 111. Duen. reg. 272. n. 2. Anton. Riccioli de iure personarum extra regulum Ecclesiæ exist. lib. 4. cap. 58. n. 21.

Dentur cuncta ipsi adificia in ruinam.] Notatur ad hoc, quod domus offendens Cardinalem diruitur, & deuiastur, vt per Farinac. d. part. 5. quest. 112. num. 116. cum duobus seqq. & q. 116. n. 28. cum seqq.

Quid si domus sit communis cum aliis, vel alius habeat in ea ius hypothecæ? Vide Stephan. Gratian. decept. forens. c. 117. n. 7. cum seqq. Ignar. del Villar. in synla resp. l. 1. resp. 4. n. 8. vbi relouit quod si domus communis propter delictum socij destruitur, pretium partis domus destructæ solui debet socio innocent.

Quid autem sit domus si alicuius maioratus, qui debet deuenire ad alium, an illa possit dirui? vide Sanch. in præcept. Decal. tom. 2. c. 18. n. 56.

Quare domus hæretici dogmatizantis dirui iubetur, & sale confergi? Vide direct. Inquisit. p. 3. g. 43. ad fin. pag. mibi 575. Petz. l. 2. tit. 16. lib. 8. Ord. p. 325. & seq. Bernard. Graux, ad præf. Camera Imper. l. 2. concl. 61. Cened. præf. & canonice quest. lib. 1. q. 16. num. 18. latè, & eleganter Stephan. Gratian. vbi supra cap. 179. num. 1. cum seqq. vbi subdit quod domus delinquentis iubetur dirui in criminibus atrocissimis, & à num. 54. multa adducit circa falsi asperionem. An autem liceat prædictam domum sic destructam reedificare? vide Petz. l. 2. gl. 1. pag. 326. col. 1. *vers. dubium*, tit. 16. lib. 8. Ordinar.

Nullus ei debita reddere.] Notatur ad hoc, quod debitor eius, qui Cardinalem offenderit, non teneatur ei solvere, vt per Farin. d. g. 112. n. 119.

Quicquid etiam in bonis inuenitur ipsius fisci.] Notatur ad hoc, quod confiscantur bona offendens Cardinalem, vt per Farin. d. g. 112. n. 113.

Si qua verò sitenda, locatione.] Notatur ad hoc, quod offendens Cardinalem priuatur etiam locationibus, & feudis, si quæ habet, & liberè ad dominos reuertuntur, eorumque dispositioni, & voluntati reuertuntur, vt per Farin. d. g. 112. n. 114. Pereg. de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 708.

Officium, vel beneficium spirituale, vel temporale.] Notatur ad hoc, quod Cardinalem offendentes priuantur omnibus officiis, & beneficiis spiritualibus & temporalibus, vt per Farin. d. g. 112. num. 113. Et quod vacent ipso iure beneficia percutiens Cardinalem tradunt Rebuff. in præxi tit. de modis amittendi beneficia n. 39. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 15. n. 74. Nicol. Garc. de beneficiis p. 1. cap. 10. num. 55. Azor. in præxi lib. 2. lib. 7. cap. 17. q. 1. *vers. æternum*, Massoli. in præxi habendi concursum req. 1. dub. 2. n. 32. ego ipse de officio, & præstate Episc. p. 3. alleg. 53. n. 235.

Qua sic liberè ad Ecclesiam reuertuntur.] Notatur ad hoc, quod ob emphyteutæ delictis, emphyteutis ab Ecclesiâ accepta, quæ ex sua institutione neque transire ad hæretes extraneos, non transire in fiscum, nec eius fructus publicantur, sed integrit cum emphyteuti

emphyteusi redeunt ad Ecclesiam habentem directum illius dominium, vt per Sanch. in *precepta Decalogi* tom. 1. lib. 2. cap. 19. n. 22. vbi num. 28. cum seq. secus dicit in emphyteusi Ecclesiastica, quæ potest transire ad hæredes extraneos.

39 Quid si quis prædictorum filium, &c.] Notatur ad hoc, quod filij & nepotes offendunt Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas in posterum obtinendas efficiuntur inhabiles, vt per Decian. in *trac. crimin. lib. 7. cap. 41. n. 32. Farin. d. q. 112. n. 121. & 122. Sanch. d. lib. 2. cap. 18. num. 20. late Menoch. de arbit. casu 551. n. 7. cum seqq.*

30 Ipso facto excommunicationis sententiam, &c.] Notatur ad hoc, quod Cardinales offendentes, tantique mali participes ipso facto sunt excommunicati, vt per Clar. g. fin. q. 77. n. 2. Viu. opin. 88. n. 2. Farin. d. q. 112. num. 108.

31 Verum cum talis gratiam, &c.] Ergo excommunicatus potest facere, & celebrare contractus, & ab eo facti, & celebrati valent, de quo vide *taud. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 1. n. 2. num. 26. pag. 199. Spin. in speculo testam. gl. 11. rub. num. 67. Maffob. de prob. concl. 705. n. 13. Peregr. de iure fisci lib. 3. tit. 11. n. 28. Sayr. de censuris lib. 7. cap. 9. n. 1. cum seqq.*

32 De postmodum acquisitis reperitis non negetur.] Ergo in confiscatione bonorum non cõprehenduntur bona futura, vt per Simanch. de *Cathol. instit. tit. 9. n. 13. Anton. Gom. tom. 3. de delictis cap. 14. num. 1. Menoch. conf. 101. n. 13. & 14. vol. 1. Pincl. in rub. C. de bonis matern. in princ. n. 3. Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 132. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 9. §. 5. n. 32. Farin. in praxi crimin. part. 1. q. 25. a num. 138. Sanch. d. lib. 2. c. 14. n. 7.*

33 Vtrum autem hæc bona futura computentur à tempore sententiæ criminis declaratorię, an potius à tempore delicti? quod à tempore sententiæ computentur, tenent Boff. in *practic. crimin. tit. de public. honorum num. 80. Azor. institutionum moralium part. 1. lib. 5. c. 7. q. 8. Azeved. l. 10. num. 15. tit. 9. lib. 5. noua recop. Tell. l. 4. Tauri. num. 48. refert plures & sequitur Valquez 1. 2. q. 96. art. 5. disp. 169. c. 1. n. 8.*

34 Verum iuxta c. de tempore delicti computentur bona futura, melius iustinent in hæretico Bulat. *conf. 14. num. 28. & conf. 43. mon. 4. vol. 1. & conf. 289. num. 10. volum. 3. Matienf. l. 3. gl. 7. n. 9. sur. 4. lib. 5. noua recop. Auendan. iun. l. 4. Tauri. gl. 7. num. 17. in crimine sodomie. Gutier. *pract. lib. 2. q. 39. n. 6. quos refert, & sequitur Sanch. d. cap. 14. num. 8.**

35 Quamquam de Clericis, vel Religiosis nostra familia, &c.] Notatur ad hoc, quod offendentes familiares Papæ, aut Cardinales sunt acriter puniendi, vt per Farin. d. q. 112. n. 10. §. cum seqq. Fr. Anton. à Soula in *relect. de censuris Bullæ Cœna cap. 12. disp. 66. num. 3. vbi obseruat offendentes clericos, aut Religiosos de familia Cardinalium etiam in eorum præsentia, & eorum intuitu, non esse excommunicatos per Bullam in Cœna Domini.*

36 Per hoc neque secularibus potestatis, &c.] Notatur ad hoc, quod Cardinale offendens punitur non solum à iudice Ecclesiastico Canonico pœnis, sed etiam legalibus à seculari, vt per Farin. d. p. 5. q. 112. n. 125. vbi citat Bernard. & Clar. d. q. 77. n. 27.

37 Vnde inferunt Doctores communiter accusatum, & iudicatum de aliquo ex criminibus mixti fori (quale constat esse sacrilegium de quo hic iuxta c. cum sit generale, de foro compet. in iudicio Ecclesiastico posse iterum in seculari accusari, & puniri, & è cõueto, idem probat text. in l. placet, vers. si quis C. de sacrilegiis. Eccles. Abb. num. 4. c. fin. l. 13. in c. de his, de

accusar. idem Abb. num. 1. Felin. 21. Barbat. à num. 39. in d. cap. cum sit generale, Alciat. in cap. 1. num. 134. de officio Ordinari. Couar. lib. 2. var. c. 10. n. 6. Clar. §. fin. q. 57. n. 11. Anton. Gom. var. tom. 3. c. 1. n. 40. Gutier. canon. lib. 1. c. 11. n. 12. & 13.

Contrarium tamen sententiam, immo semel in iudicio Ecclesiastico accusatum de crimine mixti fori, & pœna ordinaria iudicatum non posse amplius in seculari iudicio conueniri, & è conueto, probant gloss. verbo audiimus, in *presenti*, dum resolutum in hoc text. ius speciale constituit, sic planè significans contrarium fore secundum regulas iuris, quam sequuntur Domin. & Franch. hic num. 3. Host. & Ioan. Andr. in d. cap. 1. & fin. de offic. Ordin. Innoc. Anan. num. 6. & Berol. n. 23. cum seqq. per text. ibi in c. de his, de accus. Soar. de Pace in *pract. tom. 2. p. 2. ad l. 2. n. 49. cum multis seqq. Bobadil. in sua politic. lib. 2. cap. 17. num. 98. & cap. 18. num. 234. Curi. Philip. part. 3. §. 2. num. 38. Ludou. Mirand. de ordine iudic. q. 1. art. 7. concl. 2. Mendez à Castro in *praxi Lusitan. lib. 2. cap. 4. a. 17. & plures citati à Cened. ad Decretal. collectan. 126. num. 4.**

Qua vltima sententia retenta non obstat text. in 39 *presenti*, respondetur enim per locum à speciali potius probare contrarium, nam si secundum iuris regulas accusatus in foro Ecclesiastico, poterat iterum puniri in seculari, necessarium non erat vt Summus Pontif. protestaretur non esse iux intentionis per pœnas fori Ecclesiastici adimere pœnas fori secularis; cum igitur necessarium esse dixerit id exprimere, apte sentit secundum iuris regulas contrarium fore dicendum, & ita intelligit d. gloss. verbo audiimus, in *presenti*, probat Alciat. in d. cap. 1. n. 85. de offic. Ordin. alium intellectu præstat Arctin. in d. cap. de his, quem refert, & explicat, licet non sequatur, Anton. Gom. omnino videndus d. num. 40. colum. 4.

Ad text. verò in d. l. placet, si verbum, acrimonia, cum 40 gloss. ibi, & communi summatur pro excommunicatione, respondetur excommunicationem non esse pœnam ordinariam criminis ad publicam vindictam, sed magis cœturam medicalem ad emendationem, iuxta c. 1. de sent. excomm. hoc lib. ac subinde per eam non tollitur, nec impeditur accusatio criminis ad publicam vindictam, vt post Bald. Paul. & alios, intelligit Gom. d. num. 40.

Ad cap. 1. de maledic. vers. per temporalem, respon- 41 detur text. illum varios habere sensus, vt per Cardin. ibi opposit. 1. Anchar. num. 6. & Abb. num. 4. inter quos ille videtur magis literæ consentaneus, quod aquo casu, quo blasphemus Ecclesiasticus non vult obedire, & propterea inuocabitur iux auxilium brachij secularis, non vt secularis iudex iudicet, & cognoscat sed vt condemnationem ab Ecclesiastico factam exequatur contra eum, qui renuit obedire. Tandem ad l. 2. de 42 *sporul. ultra Alciat. d. num. 81. dicendum est maiores pœnas ibi à maioribus iudicibus non imponi pro iis delictis de quibus rei apud alios iudices minores damnati, & puniti sunt ad minorem pœnam, sed pro his de quibus adhuc condemnati non fuerant, quia iudices minores illos iux pœnas maiores imponere non poterant, & tunc crimen maioribus iudicibus puniendum traditur, prout adducunt Bald. ibi num. 6. & Salicet. num. 2.*

Quapropter si Principes, &c. Notatur ad hoc, quod 43 omnes Principes, & alij domini, ac iudices non obseruantes contenta in hoc text. contra percutientes, vel hostiliter insequentes aliquem Cardinalem eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt, vt per Nauar. in man. cap. 27. num. 136. Rayner in catalogo de

de censuris extra Bullam. cap. 7. excomm. 4. Gambat. de casibus referu. c. 10. in fine. Farin. d. q. 112. n. 123. cum seq. Filluc. trati. 14. n. 53. in fine. & num. 133. & 134. Labor. de indulgent. p. 2. cap. 13. num. 14. quos refero ego ipse de officio. & potest. Episc. p. 3. alleg. 50. n. 219. secundum Lugdun. impressi.

44 *Civitas vero quævis, &c.* Notatur ad hoc, quod civitates, quæ offensentibus Cardinales consilium, auxilium, aut favorem dederunt, puniuntur, vt per Farin. d. q. 111. n. 101. Et sic res inanimata puniuntur, vt ponderat Perez l. 3. gloss. 1. pag. 97. col. 1. tit. 9. lib. 8. Ordinam.

Collige ex text. subiectum interdicti, de quo in eo, esse quamlibet civitatem, excepta Vrbe Roma, ac proinde diœcesim non ligari hoc interdicto, quia nomine civitatis non intelligitur diœcesis, ita Bonac. interdicti in particulari disp. 4. q. 3. puncti. 3. n. 4. vbi num. 5. post Soar. tom. 5. de censur. disp. 37. sect. 1. n. 17. Filluc. trati. 18. cap. 6. quest. 3. num. 139. resoluunt hoc interdictum non cadere in totam Prouinciã, seu Rempubl. cuius Senatus præfatas actiones facit, sed solum cadere in illam civitatem in qua Senatus residet, nisi forte alie civitates illius Prouinciæ contra hunc text. deliquerint; additque villam, seu castrum, aut populum non ligari hac censura.

Vel infra mensem. Qui incipit currere à die scientiæ etiam per famam habitæ de momento ad momentum, vt per Gemin. hic num. 4. & Franch. num. 2. Mar. Alex. de censur. tom. 2. disp. 12. de interdicto c. 3. col. 3. Bonac. de interdicti in particulari d. 4. quest. 3. puncto 3. num. 3.

45 *Et nihilominus remaneat interdicta.* Notatur ad hoc quod civitas quomodolibet Cardinale offendens, remanet ipso iure interdicta, vt per Henric. in sum. lib. 13. c. 43. §. 5. lit. H. Bonac. de interdicti in particulari disp. 4. q. 3. puncto 3.

46 In gloss. Cardinale. Notatur ad hoc, quod offendens Episcopum non tenetur pena huius text. vt per Zetol. in praxi Episc. p. 2. verbo Episcopi, vers. Dico secundo, Farin. d. q. 112. n. 131.

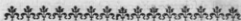
47 In gloss. Percussit. ibi, *quia non se defendendo, &c.* Notatur ad hoc, quod offendens Cardinalem se defendendo non incurrit aliquam penam, si defensio fuit necessaria, vt per Ducen. reg. 192. vers. primo amplia. & tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 6. num. 11. pag. mibi 462. Clat. d. q. 77. num. 23. vers. percutientes, Gigg. d. q. 5. n. 14. Viuiam. opin. 78. n. 4. Sayt. de censur. lib. 3. c. 15. n. 5. Farin. d. q. 112. n. 129.

48 In gloss. Receptaverit. ibi, *nisi essent consanguinei, vel affines.* Notatur ad hoc, quod receptans bannitum, seu alium delinquentem consanguineum, punitur non ordinaria pena, quia de iure receptatores huiusmodi puniuntur, sed mitiori, vt per Ducen. reg. 393. vers. amplius primo, Tirac. de poenis tem. causa 20. à princ. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 30. n. 99.

49 In gloss. Disponatur. ibi, *illis non vocatis etiam si de facto possiderent.* Notatur ad hoc, quod offendens S. R. E. Cardinales priuantur beneficiis ecclesiasticis ipso iure, & deiciuntur eis minimè vocatis, Flamin. Panfil. de resig. lib. 3. q. 1. num. 55. & lib. 11. q. 10. n. 1. & 24. vbi intelligit specialiter procedere in hoc casu propter atrocitatem criminis.

50 In gloss. Insequuntur. in addit. ibi, *quod insequens, & vibrans, non tamen percutiens clericum, excommunicatus non fit.* Ita Ducen. reg. 99. vers. limita primo.

51 In gloss. Vicinam. ibi, *quæ sint loca vicina dico iudici arbitrio, quando hoc relinquentiam.* Ita Menoch. de arbit. casu 222. num. 26. Perez l. 11. gl. fin. in med. tit. 1. lib. 3. Ordinam. vbi tradit plura, quæ arbitrio iudicis relinquuntur.

De Pœnitentiis, & Remissionibus.

TIT. X.

SVMMARIVM.

- 1 *Questores non citant aliquos licet eos monere possint.*
- 2 *Archiepiscopus in concedendis Indulgentiis statutum Concilij generalis excedere non debet.*
- 3 *Predicatores questuarius omnino sustulit Concil. Trident.*
- 4 *Archiepiscopus in Prouincia sua potest Indulgentias concedere.*

CAP. Cùm Romana. I.

Innoc. I. V.

VÆSTORIBVS, v. g. pro fabrica Ecclesiæ, dari non debet ab Ordinario facultas citandi alios, sed satis est vt soleant charitatiuè monere. In concedendis quoque indulgentiis Archiepiscopus non excedat statutum Concilij generalis in c. cum ex eo sup. hoc tit. Colligunt ex ordinari. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monachi. Franc. Viuiam. in ration. lib. 5. p. 259. Alagona in compendio p. 748. remissus Ximen. in concordant. p. 1. & 2.

Collige ex text. posse Archiepiscopum mittere quæstores elemosynarum per totam Prouinciã pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanae, vt per Quaran. in summa Bullar. verbo Archiepiscopi auctoritas vers. 26. & per metipsum in tr. de iure ecclesiast. lib. 1. c. 7. n. 78. Predicatores quatuor omnino sustulit Concil. Trident. sess. 5. de reform. c. 2. in fine, & sess. 21. de reform. c. 9. sicut asserunt plura de illis referentes, Zetol. in praxi Episc. p. 1. verbo quæstores, Vgolin. de officio Episcopi cap. 8. §. 4. num. 6. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 290. Quatant. in sum. Bullar. verbo Archiepiscopi auctoritas vers. 26. in fine, & multi per me citati de officio. & potest. Episcopi p. 3. alleg. 109.

In concedendis quoque indulgentiis, &c. Dixi in collect. 4. ad c. cum ex eo n. 5. cum seqq. hoc tit. in Decretalibus. Et quod Archiepiscopus in prouincia sua possit indulgentias concedere resoluunt Doctores per me citati in collect. ad c. nostro 15. illo tit. & de officio. & potest. Episc. p. 1. tit. 4. n. secundum Lugdun. impressi.

SVMMARIVM.

- 1 *Confessoris concessio generalis non tangit Episcopum specialiter referuata, nec obtentu consuetudinis potest quis sibi eligere Confessorem, & n. 2.*
- 3 *Archiepiscopus est Parochus totius Diœcesis, & potest quæcunque Sacramenta in tota illa ministrare.*
- 4 *Casus quot Episcopis referuntur, remissime.*
- 5 *Episcopo tantum, & non simplicis Sacerdoti competit absolueret excommunicatos maiori excommunicatione.*
- 6 *Episcopus potest prohibere Confessario ne absque consilio suo absoluat eum, qui bona incerta nondum restituit, atque eorum absolutionem sibi reserve.*

CAP. Si Episcopus. I. I. Bonif. VIII.

Episcopus quando concedit suo subdito vt sibi possit eligere idoneum Confessorem, electus non potest

potest absolueret a casibus specialiter referuatis Episcopo, quia in generali concessione non veniunt illa quae verisimiliter in specie non essent quibus concessurus. Nulla quoque potest consuetudine introduci quod aliquis praeter sui superioris licentiam Confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit solvere, vel ligare. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 259. Alagona in compend. pag. 748. remissive Ximen. in concordant. part. 1.

2 Hanc eandem conclusionem quoad primam partem firmat Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. q. 10. art. 27. Paul. Comitoli. resp. moral. lib. 1. q. 28. n. 2.

3 In gloss. suo subdit. ibi, vel Archiepiscopus Cathedralis Ecclesia, qui quoad hoc est Vicarius Episcopi, &c. Notatur ad hoc quod Archiepiscopus est parochus totius diocesis, & potest quaecunque Sacramenta in tota illa ministrare, ut per Sanch. de matrimon. lib. 3. diff. 27. n. 1.

4 In gloss. Referuntur. De casibus Episcopo referuatis, & referuari solitis, latet egi in tract. de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 5. 1. per totam.

5 In ead. gloss. ibi, absolvere excommunicatos maiori excommunicatione competis simplicis Sacerdoti, sed Episcopo. Ita Con. in cap. alma mater. 1. §. 1. n. 5.

6 In ead. gloss. ibi, Dispositio male ablatorum incertum, vel certum, &c. Notatur ad hoc, quod Episcopus potest prohibere Confessario ne abique consilio suo absoluat eum, qui bona incerta nondum restituit, atque eorum abolitionem sibi reservare, ut per Sayr. in clavi Regia lib. 10. tract. 5. cap. 2. n. 29. Azot. insit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 32. q. 6.

C A P. Indulgentiar. III. & ult.

1 Indulgentia, quae ab uno, vel pluribus Episcopis in dedicationibus Ecclesiarum, vel aliis casibus conceduntur, non habent vires si excedunt statum Concilii generalis, de quo in cap. cum ex eo, hoc tit. in Decretal. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 260. Alagona in compend. pag. 749. remissive Ximen. in concord. p. 2.

2 Hanc eandem conclusionem hoc text. desumunt Nauar. de Iubileo not. 3. num. 16. Azot. insit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 55. q. 6. Bonac. de Sacram. diff. 6. q. 1. puncto 3. n. 4. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 7. num. 10. Iul. Lauror. de indulgent. p. 2. cap. 11. num. 41. Sanctarel. de Iubileo cap. 3. dub. 2. lit. G. obferuantes Indulgentiam concessam ultra numerum taxatum, esse ipso iure nullam quoad excessum, ac proinde valere vsque ad facultatem concessam inclusivè, quia numerus dierum est separabilis, quo casu vtile per inutile non debet vitari, cum quia haec est quedam liberalitas, & donatio, quae valida est vsque ad legitimum modum.

De Sententia Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti.

T I T. XI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Index, qui excommunicat, suspendit, vel interdicat, in scriptis hoc faciat, & causam conscribat, & requisitum exemplum sententiae tradat infra mensem.
- 2 Excommunicatio medicinalis est, non mortalis.

- 3 Excommunicationis sententia ferri debet in scriptis.
- 4 Excommunicationis causa exprimenda est in sententia.
- 5 Prelati sola voce absque scriptis excommunicant & suspendunt.
- 6 Excommunicationis copia si petita fuerit pro parte excommunicati, dari debet petenti.
- 7 Lex vel statutum ubi aliquid mandatum fieri, id intelligitur si petatur.
- 8 Verbo futuro temporis quando iungitur principium praeteriti temporis, tunc est lata sententia.
- 9 Clericus excommunicatus, interdictus, aut suspensus celebrans, est irregularis.
- 10 Contemptum in quacunque praecipi materia mortalem culpam inducit.
- 11 Excommunicatio ligat etiam si falsa sit causa.
- 12 Religiosus suspensus a temporaliibus si contraveniat an fiat irregularis, remissive.

C A P. Cum medicinalis. I.

Innocentius IV.

EXCOMMUNICATIO cum sit medicinalis, & disciplinans, ideo qui excommunicat debet profertur excommunicationem in scriptis, in quibus expresse ponat causam excommunicationis, & requisitus tradere debet infra mensem exemplum scripturae excommunicationis excommunicato, super qua requisitione est faciendum instrumentum publicum, vel littere testimoniales signatae sigillo authentico, & qui temere contra facit est suspensus ab ingressu Ecclesiae, & a Divinis officiis per unum mensem. Superior vero ad quem recurrit sententia ipsam sine difficultate relaxans debet latorem excommunicato ad expensas, & omne interesse condemnare, & condigna animaduersione punire; & haec eadem in sententia suspensionis, & interdicti servari debent. Excommunicans autem quia non servavit praedicta, est suspensus per mensem, & si infra mensem exequitur Divina officia vel prius, fit irregularis, in qua non potest dispensari nisi a Papa. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Io. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Stephan. a Costa, Viuian. in ration. lib. 5. pag. 302. Alagona in compend. pag. 773. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Medicinalis sit excommunicatio, &c. Notatur ad hoc quod excommunicatio medicinalis est, non mortalis, ut per Cou. in cap. alma mater p. 1. in princ. n. 9. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 3. num. 9.

Quisquis igitur excommunicat, &c. Intelligit de maiori, non vero de minori excommunicatione, quia nomine excommunicationis absolute posite intelligitur maior, iuxta ea quae citantur in tract. de appellat. & verborum variisque iuris significat. appell. 9. 1. n. 1. & in terminis Bonac. de suspensionibus omnibus in particulari d. 3. q. 5. puncto 1. §. 2. n. 3. Intelligit etiam de excommunicatione lata per sententiam hominis, non vero de excommunicatione lata a iure, seu per modum statuti, quia in hoc text. fermo est de illis censuris quarum exemplum cum expresse causae tradendum est delinquenti, ut seipsum coram alio superiore teneatur, hoc autem contingere solet in censuris latis ab homine, ita Gemin. & Costa n. 73. in praesenti, Sayr. de censur. lib. 1. c. 13. n. 1. & 17. Mar. Alter. in simili tract. tom. 2. diff. 4. a. 2. in princ. Bonac. d. §. 2. n. 4. vers. secundo.

Excommunicatio in scriptis profertur, &c. Notatur ad hoc, quod excommunicationis sententia ferri debet in scriptis, ut per Sayr. d. lib. 1. cap. 13. num. 1. cum seqq. Farin. fragm. crimin. p. 1. lit. E. num. 15. limitando cum

De Sententia Excommunic. &c. Tit. XI. 301

cum Aloyf. Ricc. in collect. decif. p. 4. collect. 757. Et cēfuræ huius text. (subiicitur qui prolata cēfura sine scriptura, eam poſtea in ſcriptum redigit, vt per Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 3. ſect. 13. n. 1. Bonacin. d. 8. 1. n. 2. non debet tamen ſcriptura ex qua proferetur cēfura, eſſe authentica, & publica, & manu Notarii conſcripta, Coſta hic num. 5. Sayr. d. cap. 13. num. 5. Soar. d. diſp. 3. ſect. 13. num. 5.)

Et cauſam excommunicationis expreſſe conſcribat.] Notatur ad hoc, quod excommunicationis cauſa exprimenda eſt in ſententia, vt docent Sayr. d. c. 13. num. 6. & 7. Farin. d. lit. E. num. 13. Bonacin. d. 8. 2. n. 7. vbi num. 8. ampliatur non ſolum quando cēfura fertur in ſpecie contra certam perſonam, verum etiam quādo fertur in genere, non expreſſa certa perſona, & num. 10. tenet requiri expreſſionem cauſæ, & n. 11. tenet validam eſſe cēſuram latam ſine ſcriptura, vel ſine expreſſione cauſæ.

Si quis autem, &c.] Notatur ad hoc quod Prelati ſola voce abſque ſcriptis excommunicantes ſuſpenduntur, vt per Fr. Emman. quaſt. Regular. tom. 1. quaſt. 20. art. 14. Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 1. n. 5. Marc. Anton. Genuen. in practica. eccleſiaſt. q. 739. vbi ait procedere ſi non proferat ore, ſed facit legi per Notarium ipſo præſente, de quo etiam Nauar. conſ. 1. de ſent. excomm. Stephan. à Coſta in præſenti n. 26. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 13. num. 3. Vgolin. eod. tract. tab. 1. cap. 21. §. 1. n. 2. Sed alij probabilius tenent neceſſarium non eſſe vt index per ſcriptum excommunicationem proferat, vt per Soar. de cenſur. tom. 5. diſp. 3. ſect. 13. n. 4. Bonacin. d. 8. 2. n. 5.

Exemplum verò huiusmodi ſcriptura, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicationis copia ſi fuerit petita pro parte excommunicati, dari debet petenti, vt per Gig. de penſionib. q. 77. n. 6. Sayr. d. cap. 13. num. 9. cum ſequenti. Farin. d. lit. E. num. 16. & 17. Intelligit procedere modò requiſitus ſit congruo loco, & tempore, vt per Sayr. d. cap. 13. n. 11. Bonacin. d. 8. 2. n. 12. verſ. hoc tamen.

Tradere intra menſem, &c.] Computandum à die ſententiæ, non autem à die requiſitionis, vt per Steph. à Coſta in præſenti n. 41. Sayr. d. cap. 13. n. 12. ac Bonacin. d. 8. 2. n. 12. verſ. fed mibi, dicit ſibi improbabile non videri ſpatium menſis inchoandum eſſe à die requiſitionis, ita vt iudici competat ſpatium menſis poſt requiſitionem ad tradendum exemplari, ſubditque iudicem, qui ſemel denegauit exemplar, ſi poſtea illud tradat, antequam elapſus ſit terminus menſis à die requiſitionis inchoati, non aſſici pœnis huius text.

Si fuerit requiſitus.] Ergo vbi lex, vel ſtatutum aliquid mandat fieri, id intelligitur ſi petatur, vt per Surd. decif. 57. num. 2.

Si quis autem, &c.] Comprehendit igitur omnes iudices non ſolum eccleſiaſticos ſeculares, ſed etiam Regulares, vt per Nauar. in man. cap. 27. n. 7. Coſta in præſenti num. 79. Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 14. §. 6. n. 2. Auila eod. tract. 3. part. diſp. 3. dub. 1. poſt. 4. concludit. Alter. in ſimili tract. tom. 1. lib. 3. diſp. 4. c. 3. dub. 1. Bonacin. d. 8. 2. n. 14. vbi excipit Episcopos, & ipſi ſuperiores.

Temerarius exiſtente violatur.] Ergo ignorantia, vel bona fides excuſat, iſ enim dicitur temerarius, qui ſcienter & per dolum aliquid facit contra conſtitutionem, vt per Gemin. hic num. 2. & Franc. n. 3. Soar. d. tom. 5. diſp. 37. ſect. 1. num. 2. quicquid dicat gloſſ. in præſenti verbo temerarius, & Sayr. d. lib. 1. cap. 13. num. 15.

Queris ſe ſuſpenſum, &c.] Notatur ad hoc, quod quando verbo futuri temporis ingiuntur participium præteriti temporis, tunc eſt latæ ſententiæ, vt per

Barboſ. Collect. Tom. I. V.

Tiraquel. in l. ſi vniquam, verbo reueritur, n. 74. C. de reuocand. donat.

Irregularitatem non effugiunt, &c.] Notatur ad hoc, 9 quod clericus excommunicatus, interdicitus, aut ſuſpenſus celebrans eſt irregularis, vt per citatos à Cened. ad Decretal. collect. 25. n. 1. quibus adde Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 15. n. 2. cum ſeqq. & lib. 5. c. 14. n. 18. Nicol. Gar. de benef. p. 7. c. 14. n. 13.

In gloſſ. Non contemnat ibi, & tunc amplius ex contemptu ligatur. Notatur ad hoc quod contemptus in quacumque præcepti materia mortalem culpam inducit, vt per Gutier. canon. lib. 1. cap. 30. num. 16. Contemnere autem quòs dicitur, vide Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 7. n. 6. Ricciul. d. lib. 4. cap. 1. num. 7.

In gloſſ. Propter quam, ibi & licet falſa ſit cauſa, ligatur tamen excommunicatio. Ita Couar. in c. alma mater part. 1. §. 11. n. 14. Cord. in quaſt. lib. 1. quaſt. 43. Clar. §. ſin. quaſt. 77. num. 33. Ricciul. d. lib. 4. cap. 1. num. 8. vbi declarat procedere dummodo index intelligat cauſæ falſitatem & hoc non obſtante proferat excommunicationem ſecus ſi credebat veram cauſam eam, quæ erat falſa, & ſi ſciuiſſet, non fuiſſet excommunicatus, quia excommunicatio ſuſpenſio etiam vires ab intentione excommunicantis.

In gloſſ. Obſeruari. Vtrum Religioſus ſuſpenſus à temporalibus ſi contraueniat, fiat irregularis? Vide Fr. Emman. tom. 3. quaſt. Regular. q. 65. art. 6.

S V M M A R I V M

1. Compendium huius text. reſertor.
2. Excommunicationem fuiſſe nullam allegans, & petens abſolutionem, abſolendus eſt non ſimpliciter, ſed ad cautelam.
3. Abſolutio ad cautelam poteſt dari in quocumque caſu contingat excommunicationem impugnari ex capite ignorantia.
4. Index inuitus cogi poteſt ad dandam abſolutionem ad cautelam cum allegatur excommunicationem fuiſſe nullam.
5. Sententia quando continet errorem patenter expreſſum conceditur abſolutio ad cautelam.
6. Abſolutionem ad cautelam præſenti obijci poteſt de manifeſta offenſa.
7. Excommunicationem pro manifeſta offenſa excipiens ad impediendam abſolutionem ad cautelam, debet talem exceptionem infra terminum octo dierum probare, quo elapſo, & offenſa manifeſta non probata, abſolutio huiusmodi datur, & obijciens condemnatur in expenſis.
8. Delegatus Pape an abſoluat ad cautelam ex generali cauſa commiſſione, oſtenditur.
9. Auditores Rote ſunt indices Ordinarij.
10. Offenſa manifeſta qua dicitur, oſtenditur.
11. Clericus excommunicatus ſi poſt appellationem credat bona fide ſuam appellationem tenere, & ea fiducia ductus celebret, non efficitur irregularis, licet poſtea apparuerit, & iudicatum fuerit appellationem non fuiſſe legitimam.

C A P. Solet. II.

Excommunicatus quando petit abſolui à ſuperiore ad cautelam, dicens excommunicationem fuiſſe nullam, tunc eſt abſolendus, licet excommunicator, vel aduerſarius ſe opponat, niſi obijciat quòd ſit excommunicatus pro manifeſta offenſa, & ſi hoc dictum infra octo dies probet, non abſolvetur

C c

nifi

nisi prius sufficientem præstet emendam, seu competentem cautionem parendi iuri, si offensa est dubia, proponat. Excommunicatus verò, qui in iudicio vult probare se post appellationem legitimam fuisse excommunicatum, vel continere intolerabilem errorem, pendente probatione in cæteris, quæ vt actor attentat, in iudicio est vitandus, sed extra iudicium in officiis, postulationibus, electionibus, & aliis actibus legitimis non est vitandus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Acharan. Dominic. Monach. Franch. Steph. Costa, Viu. in *ratio. lib. 5. pag. 313*. Alagona. in *compend. pag. 774*. remissive Catal. in *annat. & Ximen. in concord. part. 1. c. 2.*

2 *Afferit esse nullam.* &c.] Notatur ad hoc, quòd qui allegat excommunicationem fuisse nullam, & petit absolutionem, absolvens quidem est non simpliciter, sed ad cautelam, vt per Couar. in *c. alma mater, part. 12. num. 7*. Stephan. Quatant. in *summa Bullarj verbo Archiepiscopi auditoris n. 14*. Intellegit procedere in quacunque specie nullitatis, licet enim text. in *presenti*, loquatur tantum de duabus speciebus nullitatis, videlicet de nullitate insurgente ex eo quòd excommunicatio fuerit lata post interpositam appellationem legitimam, & propter errorem patienter expressum, nihilominus quòd illi sint expressi gratia exempli, & absolutio possit dari in quocunque casu contingat excommunicationem impugnari ex capite nullitatis, concludunt communis consensu in *presenti* Ioann. Andr. num. 1. *versic. in die*, Ancharan. num. 1. Geminian. num. 6. Franc. num. 9. *versic. immo quòd in quocunque*, Couar. in *cap. alma mater part. 1. §. sub. num. 7. versic. primum non tantum*, Henric. Bort. in *tratt. de synodo Episcoporum part. 3. conclus. 13. n. 112*. D. Anton. Ricciul. in *tratt. de iure person. lib. 4. cap. 66. num. 7. vbi num. 8*. hinc inferit quòd petens absolutionem ad cautelam ex capite nullitatis non tenetur in libello specificare speciem nullitatis, cum quælibet nullitas sufficiat, quæuis ad effectum vt absolutionem obtineat, nullitatem ad speciem deducere teneatur, & num. 9. extendit vt procedat etiam si nullitas prætendatur ex defectu iurisdictionis, quia nihilominus datur absolutio ad cautelam.

4 *Vt petenti absolutio non negetur.*] Ergo potest iudex in his terminis inuitus cogi ad dandam absolutionem ac cautelam, quia illa citra iniuriam negari non potest, ita Vgolin. de *cenfur. tab. 1. cap. 22. §. 1. n. 15*. Ricc. d. c. 66. n. 18. vbi n. 19. respondet ad text. in *cap. venerabilibus, infra hoc eodem titulo*.

5 *Vel intolerabilem errorem.* &c.] Notatur ad hoc, quòd quando sententia continet errorem patienter expressum, conceditur absolutio ad cautelam, vt per Abb. in *cap. per tuas sub. num. 11. versic. aut causam non est impossibilis, sup. hoc tit. Ricciul. d. cap. 66. num. 32*.

6 *Nisi cum excommunicatus pro manifesta dicat offensam.*] Ergo petenti absolutionem ad cautelam potest obici de manifesta offensa, vt per Ricciul. d. c. 66. num. 50. vbi num. 51. post Gemin. hic num. 14. & Steph. Costa sub. num. 15. subdit offensam propriè illam dici, quæ constat in faciendo, veluti quando monitus non dat, vel non facit illud, quòd est obligatus dare, vel facere, quòd si inoneatur vt veniat, & non venit, non diceretur offensa, sed contumacia.

7 *In quo casu terminus octo dierum.* &c.] Requiritur etiam vt probatio fiat intra terminum octo dierum, quo elapso, & manifesta offensa non probata, absolutio ad cautelam datur, & obiciens condemnatur in expensis in articulo huius probationis factis, vt per Ricciul. d. cap. 66. n. 18. vbi n. 59. post Gemin. n. 14. *versic. aut ista termino*, & Franch. n. 7. in *presenti*, subdit

hunc terminum incipere currere à die exceptionis propositæ, etiam nulla facta assignatione per iudicem, & currere de momento ad momentum, computata die in qua fuit proposita exceptio, & num. 60. tradit huiusmodi terminum esse communem tum obicienti offensam, tum etiam ipsi excommunicato, qui si velit probare offensam fuisse factam ad propriam tutelam, debet probare in eodem termino octo dierum, aliàs eo elapso licet non excludatur à diebus probandi, tamen interim non absoluitur ad cautelam.

In gloss. *Per superiores, ibi, delegatus, etiam* Page 8 non absoluit ad cautelam, ex generali causa commissionis, &c. Ita in *presenti* Gemin. num. 15. Franc. num. 4. & Steph. Costa n. 55. dicit receptionem Couar. d. §. 1. 2. *col. pen. circa finem*. Contrà tamen tenent Archid. & Anch. hic, Nau. in *man. cap. 27. n. 278*. Ex consuetudine verò iuris interpretatiua prima glossæ opinio habet locum in Curia ex quo facilis aditus ad Principem datur, secunda vero habet locum extra Curiam, vbi passim iudices delegati absolunt ad cautelam etiam sine speciali commissionis, & ita has contrarias opiniones concordare distinctionis componere nititur Ricciul. d. cap. 66. n. 25. & 26.

In ead. gloss. ibi, *quasi Auditori habeant Ordinarium*, &c. Ergo Rotæ Auditores sunt iudices Ordinarii, vt per D. Barbosa. in *l. cum prator §. 1. n. 75. §. de iudic. & citatos in collect. ad Clem. Auditor, de rescript.*

In gloss. *Manifesta*, ibi, id est notoria. Notatur ad hoc quòd offensa manifesta illa dicitur, quæ est notoria, nempe quæ constat per confessionem, vel probationem legitime factam, vel per rei euidentiam, quæ nulla possit tergiversatione celari, vt per Ricciul. d. c. 66. n. 52. vbi post Rot. dec. 1. de *sent. excomm. in nouis*, subdit quòd licet tempore, quo obiciunt, non teneatur obiciens specificare in libello speciem offensæ, nihilominus tempore probationis tenetur specificare, aliàs non suffragatur, & n. 53. post eand. Rot. dec. 6. *illo tit. etiam in nouis*, assertit hinc deduci quòd obicienti de iniuria manifesta non sufficit probare veritatem iniuriæ, nisi simul probetur notorium iuris, vel facti, veluti quòd non paruierit rei iudicæ insurgentis ex sententia lata per iudicem, cuius iurisdictionis est notoria.

In gloss. *In officiis*, ibi, unde ex quo de appellatione cõ- 11 fidit securè celebrat. Notatur ad hoc quòd si clericus excommunicatus probat appellationem credat bona fide suam appellationem tenere, & ea fiducia ductus celebrat, non efficitur irregularis, licet postea apparet, & iudicatum fuerit appellationem non fuisse legitimam, vt per Spin. in *speculo testam. p. 11. rub. n. 44*. Rebuff. in *rub. de excomm. non vitant. versic. in tamen, qui est excommunicatus*, Lancelot. de *arbit. p. 2. c. 13. ampl. 8. n. 7*. Cou. in *c. alma mater p. 1. §. 7. n. 7. in fine*, & plures, quos refert, & sequitur Cen. ad *Decret. collect. 25. n. 6*.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in loquutione, & similibus, canonica monitione non præmissa, non tenet.
- 2 Censura non nisi præcedente citatione, seu canonica monitione, ferri possunt.
- 3 Excommunicationis maioris pena coerceri non potest ille, qui cum excommunicato participat in humanis, nisi fuerit ter admonitus.
- 4 Excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in loquutione, salutatione, & similibus, absque canonica monitione nulla est ipso iure.
- 5 Verbum, teneat, negatiue prolatum intelligitur ipso iure.

CAP.

De Sententia Excommunic. &c. Tit. XI. 303

C A P. Statuimus. III.

¹ Vdex non potest excommunicare maiori excommunicatione participantes cum excommunicatis ab eo, nisi premitat canonicam monitionem, saluis tamen Constitutionibus latis contra eos, qui presumunt participare in crimine damnato, aliter autem in participantes excommunicatio lata non tenet, & proferentes penam legitimam poterunt formidare. Colligunt ex Ordinari. Lap. Abb. Archidiacon. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Stephan. Costa. Viuian. in *rationali lib. 5. pag. 304.* Alagona in *compendio pag. 774.* remissus Ximen. in *concordant. part. 1. & 2.*

² Ante monitionem canonicam, &c.] Notatur ad hoc, quod censuræ non nisi præcedente citatione, seu canonica monitione fieri possunt, vt per Couat. in *cap. alma mater part. 1. §. 9. a. num. 4.* Nauat. in *man. c. 27 mon. 11.* Vgolin. de *cenfuris tab. 1. c. 18. à princip. Gate. Falcon. reg. 68.* Cardin. Tolet. in *instrucl. Sacerd. lib. 1. c. 3.* Gabr. commun. opin. tom. 3. tit. de citationibus cõcl. 1. num. 165. & 168. Gutier. canon. lib. 2. cap. 16. à princip. Sot. tom. 5. de *cenfur. disp. 3. sect. 8. à princip. Sayr. in simili trall. lib. 1. c. 12. m. 5.* Steph. de Auila. cõd. trall. disp. 1. cap. 5. dub. 7. cum seqq.

³ Quod si ex locutione, &c.] Notatur ad hoc, quod non potest maioris excommunicationis penam cõterceri ille, qui cum excommunicato participat in humanis, nisi fuerit ter admonitus, vt per Paul. Comitoll. res. moral. lib. 6. quest. 2. §. 9. n. 7.

⁴ Aliter autem in participantes, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in locutione, salutatione, & similibus absque canonica monitione nulla est ipso iure, vt per Couat. in *cap. alma mater part. 1. §. 3. num. 6.* Gutier. canon. lib. 1. c. 4. n. 31. Ricciol. de *iure personarum lib. 4. cap. 66. num. 33.* vbi refert ita respondisse Sacram Cõgreg. Episcoporum Episcopo Vellano sub die 30. May 1592. & iterum Episcopo Vmbaticen. de anno 1619.

⁵ In gloss. Non teneat. ibi. nota casum in quo nõ tenet ipso iure excommunicationis sententia. Notatur ad hoc quod verbum, teneat, negatiue prolatur, intelligitur ipso iure, vt tradunt Tiraquel. in *l. si inquam*, verbo reuertatur num. 231. C. de reuocand. donationibus. Virgil. Boccac. in *construit. Piceni gloss. 6. num. 134.* Farnacius fragment. crimin. part. 2. lit. L. verbo lex n. 144. per text. in *l. si tutor*, C. in quibus causis in integrum restit. non est necessaria, & in l. non dubium C. de tutor. & curat.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrun sententiam, nisi in sententia sint expressi, & num. 2.
- 3 Episcoporum appellatio etiam in materia stricta & pœnali veniunt regulariter Patriarchæ, & Archiepiscopi.
- 4 Ordo nullus superior est Episcopali.
- 5 Papa contra Episcopos nominatur.

C A P. Quia pericolosum. IV.

¹ Episcopi non incurrun sententiam interdicti, vel suspensionis nisi in ipsa sit expressa mentio de Episcopis. Colligunt ex Ordinari. Archid. Gemin. Io. Andr. Anchor. Dominic. Monach. Franch. Stephan. Costa. Viuian. in *rationali l. 5. pagin. 305.* Alagona in *Barbo. Collect. Tom. I. V.*

compendio pag. 775. remissus Ximen. in *concordant. part. 1. & 2.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. defumunt Hen. 1. in *summ. lib. 1. 3. cap. 34. §. 1. lit. P.* & cap. 43. §. 5. lit. I. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. quest. 65. art. 3. Azot. in *instrucl. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. quest. 8. vers. queru. Petre l. 31. gloss. 1. tit. 1. lib. 2.* Ordinam. Alter. de *cenfur. tom. 1. disp. 1. o. lib. 3. cap. 5. vers. sed queri potest.* Sayr. in *simili trall. lib. 1. cap. 8. num. 25.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplin. cler. §. 2. m. 47.* Aloylius Riccius in *praxi aucta resolut. 211. num. 1.* Iul. Lauor. de *Indulgent. part. 2. cap. 12. num. 94.* ego ipse de officio, & potestate Episcopi part. 3. allegat. 111. num. 1.

In gloss. De Episcopis. ibi. sed de contra, &c. Notatur ad hoc quod Episcoporum appellatio etiam in materia stricta, & pœnali veniunt regulariter Patriarchæ, & Archiepiscopi, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. n. 19.

In eadem gloss. ibi, quia non est superiorem Ordinem Episcopo repperire. Ita Cassan. in catalogo gloria mundi part. 4. consider. 25. Anastas. Germon. de *indultis Cardin. verbo Episcopum.*

In eadem gloss. ibi, & ob hanc causam Papa dicitur Episcopus. Ita Gambar. de *casibus reuersatis cap. 1. num. 7.* & 8. quem refero ego ipse de officio, & potest. Episcopi part. 1. tit. 1. cap. 2. n. 11.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Excommunicatio ferenda non est pro futuris culpis, nec etiam sub conditione potestatis, si tale quid feceris, sed obicitur n. 3.
- 4 Censura qualibet principaliter ad correctionem infirmita non aliter, quam præcedente contumacia, & ad eam comminanda praxia Canonica monitione fieri potest.
- 5 Monitio competens, seu canonica qua datur, ostenditur.
- 6 Excommunicatio tripliciter potest contingere, primo pro præteritis omnino culpis, secundo pro culpis præteritis habito respectu in tempus futurum, tertio pro culpa futura omnino.
- 7 Excommunicatio lata pro præteritis omnino culpis non solum iniusta, sed inualida omnino censeri debet, etiam si culpa notoria sit, vt n. 8.
- 9 Excommunicatio ferri potest pro culpis præteritis habito respectu in tempus futurum, dummodo ex parte subditii detur mora, seu negligentia in non satisfaciendo.
- 10 Monitio nulla requiritur vbi excommunicatio ferretur existente mora, & negligentia notoria in non satisfaciendo.
- 11 Negligentia, & mora in non satisfaciendo si notoria non sit tunc ad institutam excommunicationis trina monitio requiritur, ad validitatem verò unica tantum, qua inuoluitur sub præcepto de restituendo.
- 12 Excommunicatio pro culpis futuris omnino licet iniusta eo quod deficiat trina monitio, valida tamen est cum detur saltem ea monitio, qua sub præcepto inuoluitur.
- 13 Declaratur text. in presenti.
- 14 Excommunicationis latae pro culpis præteritis vbi reperitur à Pontificibus approbata, debent intelligi de culpis præteritis modo aliquo pendentibus in futurum.
- 15 Declaratur text. in cap. ex parte, de verbor. signif.
- 16 Declaratur text. in cap. quidam maligni §. 4. n. 17. Decla

- 17 *Declaratur text. in csi qui Episcopus 27. quest. 1. & in cap. eos. cum seqq. 36. q. 2.*
- 18 *Declaratur text. in cap. vlt. 2. q. 1.*
- 19 *Declaratur text. in cap. Gualfridus 23. q. 4. & in cap. duo sunt. vers. nam si 96. dist.*
- 20 *Civitas, Vniuersitas, Collegium, seu Capitulum excommunicari non potest, quamuis singuli de illis possent excommunicari.*
- 21 *Monitio trina ad solam iustitiam excommunicationis necessaria est, non ita ad validitatem.*
- 22 *Tractus futuri temporis non spectat ad indicem.*
- 23 *Excommunicationis sententia ab homine non potest ferri pro futuro culpis.*
- 24 *Clerici si negligentes fuerint in Divinis Officiis dicendis, poterit iudex dicere, Excommunico omnes, qui non intervernerint hora Canonica.*
- 25 *Excommunicationis sententia licet prohibeat proferri in Vniuersitatem, vel Collegium si tamen lata fuerit, tenet.*

CAP. Romana. V.

Officiales Archidiaconorum, seu quilibet alij iurisdictionem habentes Suffraganeorum, quando excommunicant suos subditos, vel suspēdunt, aut interdiciunt, non potest Archiepiscopus relaxare sententias illis subditis antequam recurratur ad immediatos superiores, nisi sit consuetudo in contrarium. Item sententia excommunicationis Archiepiscopi etiā generaliter lata solum ligat subditos, qui sunt in iurisdictione Archiepiscopi, & non suffraganeorum. Item sententia excommunicationis prolata siue in genere, siue in specie pro culpis, & offensis præteritis, vel præsentibus sine competenti monitione præmissa, est iniusta. Item sententia excommunicationis ferri non debet in Vniuersitatem, vel Collegium ne irriterent innoxii, sed solum in culpabiles de Collegio, vel Vniuersitate. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Vivian. in *rationali lib. 5. pag. 306.* Alagona in *compendio pag. 775.* remissive Calal. in *annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.*

2 *Caveant etiam ne tales, &c.* Probatur hic text. pro futuris culpis excommunicationem ferendam non esse, nec etiam sub conditione potestativa si tale quid feceris, vt per Couar. in *cap. alma mater part. 1. §. 10. num. 1.* Henric. in *summ. lib. 1. 3. cap. 18. §. 6. dist. R. Guetier. canonie lib. 1. c. 4. à princip. Spin. in *speculo testam. p. 1. rub. n. 17. cum sequent.* latē Aloyf. Ricc. in *praxi aurea resol. 45. Cened. ad Sextum collect. §. n. 1.**

3 Verum obstat maxime, quia sententia excommunicationis, & quavis alia censura non est proprie, & vere actus legitimus, quæ conditionem non recipiat, iuxta *reg. actus legitimus. de regulis iuris hoc lib.* quippe quæ nec sub certa verborum forma concipitur, nec datur legis prohibito conditionis impeditiua, immo approbatio, iuxta quam excommunicatio sub conditione potestativa, nepe, Excommunicatio te nisi intra viginti quinque dies satisfeceris, velet, vt habetur in *c. præterea 40. de appellat. in vlt. c. si quis suadente 17. quest. 4. cap. quidam maligni, ibi, nisi exieris. §. quest. 1. c. Salomitar. ibi, quod ei sub excommunicatione, &c. 63. distincti.*

4 Quare pro resolutione prænotandum est primò excommunicationem, sicut & quamlibet aliam censuram principaliter ad correctionem institutam non aliter, quam præcedente contumacia, & ad eam convincendam præuia competenti, & canonica monitione ferri posse, *c. certum, vbi gloss. pen. gloss. 1. recepta in c. Episcopi, c. nemo Episcoporum, ibi, qui aliter non po-*

tuerunt corrigi 11. quest. 3. c. omnes decima 26. quest. 7. latē Couar. in cap. alma mater part. 1. §. 9. num. 4. Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 3. iuncta auctoritate Christi Domini Matth. 19. si peccaueris, &c. refertur in cap. noui. de indic. ad eaus auctoritatis exemplum competens monitio, seu canonica regulariter dicitur quando ab homine fertur excommunicatio, & ad eundem excommunicationis iustitiam si trina concutatur, de quo in cap. sacro. & in c. contingit, hoc tit. in Decretal. vbi dixi, locus ad validitatem, ad quam vni. ca tantum sufficit, vt probat gloss. verbo inuolui, hic, vbi notati, quinimo & ea sufficit quæ sub præcepto iudicis inuoluitur quando sub ea forma fertur, si tale quid feceris, &c. in qua specie licet iniusta sit, erit tamen valida, in quem sensum venit intelligendus text. in presenti, in supradictis vers. cauere. quod limitandum est præterquam in excommunicatione in participantes lata, in qua trina monitio pro validitate requiritur ex speciali prouisione cap. statutus 3. hoc cod. tit. In excommunicatione verò lata à lege, seu statuto tam quoad iustitiam, quam etiam quoad validitatem, ea tantum sufficit monitio, quæ sub præcepto eiusdem legis, seu statuti inuoluitur, de quo in d. cap. si quis suadente, c. 1. vers. statuto, de constitut. in sexto, idque ex eo, quia lex, seu statutum, cum generalis, & in futurum concipitur, cap. 2. de constitut. perpetua est, & semper admonet.

Secundò prænotandum est excommunicationem tripliciter posse contingere, primò pro præteritis omnino culpis, quæ nec habet tractum successuum, nec reincidentiæ suspitionem, veluti si quis aliquem excommunicauerit pro adulterio, aut homicidio iam commissis sub hac forma, quia occidisti, aut adulterasti. Secundò modo pro culpis præteritis, habito tamen respectu in tempus futurum, vt quia crimen habet tractum successuum, vel reincidentiæ suspitionem, veluti si quis aliquem excommunicat latroem, vel aliter alienum detinentem, aut concubinarium ad affectum vt restituatur, vt soluat, vt à peccato diccedat, in quo persistit, quo casu licet Pontifex hic in vers. cauere, dicat talem excommunicationem latam esse pro præteritis culpis, verius tamen videtur latam pro futuris, quæ habent causam, seu fundamentum de præterito, non enim excommunicatio imponitur in ea specie pro furto præterito, aut alio peccato, sed potius vt ab eo diccedat. Tandem imponi potest excommunicatio pro culpa futura omnino nullam habente causam de præterito, sed quæ in totum ex futuro euentu pendet, veluti si iudex aliquem excommunicet si furum fecerit, vel quoduis aliud crimen patrauerit. Inter has autem species ea est notabilis, & differentia, excommunicatio lata priori modo non solum iniusta, sed inualida omnino censeri debet. Primò, quia nulla in eadem ferenda præcedit contumacia, aut monitio ad eandem convincendam contumaciam necessaria, quæ aliquo modo præcedens requiritur pro validitate excommunicationis iuxta suprà notata. Secundò, quia de intrinseca ratione excommunicationis est vt ad correctionem, & sub ratione medicinæ, non verò ad vindictam feratur, c. 1. hoc tit. & lib. cap. inter hac, in fine 33. quest. 2. quæ ratio correctionis & medicinæ considerari nequit, quando pro culpis iam præteritis excommunicatio imponitur. Vltimò, quia contingere potest quod erogetur ei, qui per contritionem iam sit emendatus, & in gratia repositus; vt rectè considerat Sor. in 4. distincti. 2. 2. quest. 1. art. 2. col. 6. atque ita tenet Innoc. receptus in cap. 1. de excessib. Præterea. constanter quidem quoad excommunicationem, licet quoad ceteras censuras existimet in vindictam multoties imponi posse.

posse, Doctores communiter, vt per Abb. 4. Dec. & alios in c. reprehensibilis de appellat. dist. Abb. 3. per text. ibi. in c. tam literis de testib. Quod amplius dicitur, est, etiam culpa, ratione cuius communicatio infertur, sit notoria, adhuc enim vigent supra posita rationes, o quas pro culpis præteritis hoc modo communicatio fieri non potest. Nec obstant cap. illud, ibi, notorium, & c. iuncto vers. ibi, monitione non præmissa, de clerice excommunic. c. duo sunt 96. dist. cap. cum apud 11. q. 3. c. quidam maligni 1. q. 1. quorum & aliorum iurium argumento nonnulli existimant excommunicationem pro præteritis culpis fieri posse prædicto modo si fuerint notoria. Doct. in cap. 1. per text. ibi, de iudic. Retenta enim in supradicta resolutione responderi potest præcitata iura de quibus infra latius agemus) procedere iuxta secundam speciem, de qua modo dicendum est, quando contumacia præcedens notoria est, ita vt monitio necessaria non sit.

9 In secundo vero casu teſtē & legitime excommu-
nicatio fertur, dummodo ex parte lūditi dicitur mora
ſeu negligentia in non ſatiſfaciendo, & ita conſtitu-
tia, (ad quam conſtituendam præcedens monitum tri-
na quidem pro iuſtitia excommunicationis, unica ve-
ro, quæ ſub præcepto in excommunicatione contento
involuitur pro validitate requiritur) quo pacto intel-
ligendus eſt text. hic in d. verſ. *ſciantur*, ubi, *et in pro-
priam commiſſis ſub hac forma ſi de illis infra tale tempus
minime ſatiſfecerant, præſertim præſentiam, niſi mora in*

10 exhibenda *visi faciliore*, &c. iuxta iudicium dispositionem
illius test. mora, & negligentia præcedens in non satis-
faciêdo requiritur sub ea distinctione, vbi in notoria
fit, nulla alia monitio tam ad iustitiam, quàm ad vali-
ditatem excommunicationis requiritur, præter illam,
quæ sub præcepto cõteno in eadem excommunicatione
non inuoluitur, text. sic intelligendus *in c. 1. de indic. &*
in c. Romana s. vlt. de appell. lib. 2. c. d. nullus de clerice.
excomm. minif. quæ omnia, & similia iura dum dispo-
nunt absque monitione excommunicationem lazam
fuisse, intelligenda sunt quando mora, & negligentia
in non satisfaciendo notoria est, text. opt. *in cap. ven-*
erabilibus s. per d. vers. fecim. ibi, quia forte, &c. hoc in v.
lib. 2. c. reprehensibilis vers. visus fore de appell. iunctis
traditis per Cou. d. loco. Quamvis Doctores commu-
niter vix existant circa præstandum intellectum
prædictorum iurum, vnde videtur est per gloss. & Abb.
11 *n. 3. Sec. dec. n. 1. & 2. in d. c. reprehensibilis.* Si verò ne-
gligentia & mora in non satisfaciendo notoria
non sit, tunc ad iustitiam quidem excommunicationis tri-
na monitio requiritur, ad validitatem verò vnica tan-
tùm, quæ inuoluitur sub præcepto de restituendo, seu
satisfaciendo contento in eadem excommunicatione,
secundum gloss. *verbo iniuncta, in presenti,* vbi Anch.
num. 5. & Domin. num. 3. obferuat Abb. num. 8. in cap.
de mobilis il. 1. de iur. in Decretalis.

12 In tertio tandem casu similiter licet iniuria sit excommunicationis, valida tamen censetur per generales, siue specialis iudice feratur, siquidem licet deficiat trina monitio, quinimo dari nequeat quando crimen, sine culpa est de futuro, nec habet causam de præterito, & ex consequenti iniuria fit excommunicatione, licet tamen valida, cum deur saltem ea monitio, quæ sub præcepto involuitur imposita ad aliquid faciendum, vel non faciendum in futurum, in cuius transgressione cum prævia consideratur contumacia, quæ ad excommunicationis validitatem requiritur, vper glof. Anch. Domin. & Abb. *dictis locis*, differentiam in eo constitutens inter excommunicationem, & illa quæ fertur à lege, vel statuto, pro futuris omnino culpis semper iusta est, & valida de qua in *dicto c. si quis suadente, de verb. l. statuto, sup. de confit. hoc lib. d. c. a vobis*.

Barb. Collect. Tom. I, V.

si i. Ratio differentia est, quia non hominis, sed legis proprium munus est futura prospicere, arg. i. i. ff. de usuris, l. legis virtus, ff. de legib. et insuper quia in præcepto legis, quod generale est, non vincit tantum, sed continua, et perpetua datur monitio, cuius ignorantia non præsumitur, sicut in præcepto iudicis contingere potest, quod temporale est.

Ex quibus nec propofitis inferitur intellectus ad no-
strum text. in d. c. *conuincit*, vt intelligatur quòd prohibi-
tione illius non est tendit, vt excludat conditionem
potestatiuam ab excommunicatione, sed ad effectum
nec excommunicatio feratur abique praxia contumacia,
quæ ex praxia monitione cõiungitur, iuxta fuprà
reloluta, quæ monitio & praxia contumacia nõ præcedit,
qualis ad iustitiam excommunicationis requiritur,
quando ab homine, & pro futura culpa excommuni-
catio imponitur, nec etiam pro præterita non data
mora, seu negligentia in non latè faciendo, quæ inter-
ueniente non negat Pont. immo expresse statuit
poffe fieri iux prædicta conditione potestatiuam, vt
colligitur ibi, *vt etiam pro iam commiffis iux hac for-
ma. Si de illis infra late tempus, &c.* iunctis verbis, le-
quitur ibi, *missi mora in exhibenda satisfatione*, &c.
quinimo appofita conditione prædicta quocunque
modo, & ita pro futura culpa, etiam si excommuni-
catio iniussa fit ex defectu monitionis præcedentis, est
tamen valida, iuxta proximè reloluta.

Infertur etiam intellectus ad plura iura, in quibus nostri Pontifices admittunt, seu approbant excommunicationes latas pro culpis præteritis; quia agunt de culpis præteritis modo aliquo pendentibus in futuro, ut in hoc textu an *vesp. porro*, ubi agitur de culpis præteritis, pro quibus monitio adhuc necessaria erat, quia peccator moneatur à presenti culpa recedere, vel à præterita, quæ aliquo modo duret per impenitentiam, vel propter debitam satisfactionem omisam.

Ad text. vero in c. ex parte, de verborum signif. idem respondetur, ut colligitur ex illis verbis, ibi, *vel etiam pro offensa*, quia scilicet in ius voluit maleficium emendare, quæ verba ostendunt agere textum de culpa, quæ durabat per impenitentiam.

Ad text. in d. *quidem maligni* §. q. 1. variis modis respondēt Doctores Caiet. 1. 2. q. 69. intelligit textū ex ratione procedere, quia Papa non excommunicat simpliciter malefactorem, sed sub conditione, si non exierit. Aduertunt alij Pontificem non primò, & principaliter malefactorem illum excommunicare pro culpa praterita, sed primò præcepisse vt si non exierit abstineat à participatione corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, quòd si non obediens corpi, & sanguinem Domini perceperit, anathemate, id est, excommunicatione feriatur. Sed quia hæc solutio plene non refoluit difficultates, & præcipue illam ex reg. text. in c. *quis aliquando* §. non tibi dico, de panis dist. 1. & in c. *efficij*, de panis. quare felicit potuerit Pontifex compellere illum infamatorem cum propria famæ detrimento se proderet. Melius difficultas refoluitur posita distinctione, quòd scilicet quāuis cum detrimento propria vitæ, vel famæ non teneatur quis restituere debitum pecuniarium, neque generaliter cum detrimento bonorum ordinis Superioris restituere bona ordinis inferioris, vt bene probat text. in dist. *cap. efficij*, si tamen bona sint eiusdem ordinis, & aliter refolutio fieri non possit, teneatur qui alterum iniuste læsi, facere restitutionem, veluti si iniuste aliū infamauit, & aliter famam læsam refarcire non potest, tenebitur publice confiteri se falsum dixisse etiam cum propria famæ detrimento, vt docent D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 2. ad 2. de iur. iud. §. q. 6. art. 2. vers. illud tamen. Nam in rub. de iud. lib. 6. c. 1. & in man.

С с 3 сар. 18.

cap. 18. n. 45. Couar. in reg. peccatum part. 1. in princip. n. 6. vers. tertio. Et Ludovic. Lopez in instrum. conficim. part. 1. cap. 116. conclus. 1. Iacob de Grassi. in aureis decis. lib. 2. cap. 138. n. 5. part. 1. cum ergo in d.c. quidam maligni, auctor libelli famosi debitor esset famæ Castorij iniuste læsæ, eamque aliter refarcire non posset quam le prodeundo, bene sequitur excommunicationem iuste ferri non pro culpa præterita, sed quia in futurum pendebat adhuc satisfactio, & peccatum verabatur in non restituendo debito famæ iniuste læsæ.

- 17 Ad text. in c. si quis Episcopum 27. quæst. 1. & in cap. eor. cum segg. 36. quæst. 2. respondetur non agere de excommunicatione pro culpa præterita, sed præcipere, ut excommunicentur illi, qui raperunt Virginem, vel cum monialibus mœchati fuerint, & per consequens, non fertur ibi censura pro culpa præterita, sed pro futura ferendam esse decernitur, quemadmodum etiam in multis aliis pro culpa futura fertur ipso iure excommunicatio. d. c. si quis suadente, cum similibus.

- 18 Ad text. in cap. tit. 1. quæst. 1. dupliciter respondetur, primò ibi necessariam fuisse satisfactionem pro scandalo publico sedando, quod etiam erat ex facto Regis turpissimo, cui Episcopi fauebant, patet ex text. ibi, *ut in vrbis undique*, & per consequens nō erat culpa omnino præterita. Secundo respondetur non agere text. ibi de excommunicatione propria, quæ censura est ecclesiastica, sed magis de suspensione perpetua a officio sacerdotali, quæ ex dictis censura ecclesiastica non est, ut patet ex text. ibi, *depositi*, & ab officio, sacerdotali excommunicati, accipiendo verbum, excommunicati, in generali significatione, hoc est, separati, & explicat ibi Turrecr. & sentit Soar. de censur. diff. 4. sect. 5. n. 25.

- 19 Ad text. in cap. Guislerius 23. quæst. & in cap. duo sunt vers. nam si 96. diff. respondetur culpam ibi non fuisse omnino præteritam, sed potius pendere in futurum, quia Senatores, qui Syluerium Papam in exilia miserunt, & Imperator, qui Chrysostomum à sua Sede expulit, adhuc in sua culpa impœniteres persequerantur, eoque ad dignitatem non restituebant.

- 20 In vniuersitatem, &c. Notatur ad hoc, quod Ciuitas, Vniuersitas, Collegium, seu Capitulum excommunicari non potest, quamuis singuli de Ciuitate, Collegio, seu Capitulo possint excommunicari, ut per Couar. lib. 2. var. c. 8. n. 8. in fine, Nauar. con. 24. n. 1. sub hoc tit. in antiq. Henricus in summ. lib. 13. c. 25. §. 4. lit. B. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 37. n. 7. Auiles ad c. 1. Prator. gloss. de ninguna persona n. 7. Felician. de censur. tit. de excommunic. c. 26. vers. animaduertat, Læz. Zechi. de casibus referuatis casu 1. n. 5. vers. præterea, Cened. ad Sextum colleg. §. 5. n. 1. Cardol. in praxi iudicum. verbo Ciuitas n. 5. & verbo excommunicatio n. 47. Sayr. de censuris lib. 1. cap. 8. num. 15. Fr. Anton. de Soula de censur. Bulla Cane cap. 3. num. 3. & cap. 16. diff. 81. n. 8.

- 21 In gloss. In iustis, ibi, ligat ergo excommunicatio lata nō præmissa monitione. Notatur ad hoc quod trina monitio ad solam iustitiam excommunicationis necessaria est, non ita ad validitatem, ut per Couar. in cap. alma mater. part. 1. §. 9. num. 7. Gutier. canon. lib. 1. c. 4. m. 4. & lib. 2. cap. 16. n. 18. vers. quia retenta, Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 1. num. 4. Sox. in simili tractat. diff. 3. sect. 12. a princip. Sayr. eodem tractat. lib. 1. c. 12. num. 26. Auila eodem tractat. diff. 1. c. 5. dub. 9. Farin. fragment. criminal. part. 1. lit. E. num. 27. Vnica tamen monitio, siue citatio ad eos substantiam, & validitatem requiritur, ut per Sot. in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. concl. 4. & 5. Ledelm. 2. 4. quæst. 23. art. 3. dub. 3. incip.

sed habebis, Nauar. in man. cap. 27. num. 11. vers. quod adeo verum est, Henric. d. lib. 13. cap. 16. §. 2. in illa lit. N. & cap. 17. §. 3. Gutier. d. c. 16. a. n. 1. Auil. d. c. 5. diff. 1. dub. 10. Bonac. de censuris diff. 1. q. 1. puncto 9. n. 4. quicquid dicat Cordub. in suo quæst. lib. 2. q. 27. vers. ad secundam probationem.

In gloss. Futuris, ibi, quia trallus futuri temporis non spectat ad indicem. De hoc principio agunt Sord. de c. 1. 20. n. 5. & conf. 340. n. 9. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 899. n. 3. Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 9. n. 5. vers. trina, & §. 10. n. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resoluit. 45. n. 1. in fine.

In ead. gloss. ibi, aliud esse statutum, &c. Notatur ad 23 hoc quod sententia excommunicationis ab homine non potest ferri pro futuris culpis, ut per Couar. in cap. alma mater. part. 1. §. 10. n. 1.

In gloss. Culpa, ibi, quia negligentis fuerant clerici 24 in diuini Officii dicendis, poterit index dicere, Excommunico omnes, qui non interueniunt horis Canonici, hic enim culpa præcessit casum. Ita Marc. Anton. Genuen. in præfatione ecclesiæ q. 777.

In gloss. Penitus, ibi, quod si sententia fuit lata, bene 25 tenet, & hoc est tutius. Notatur ad hoc quod quamuis in hoc text. penitus prohibetur proferri sententia excommunicationis in Vniuersitatem, vel Collegium, si tamen lata fuerit, tenet, ut per Cened. d. collect. 25. n. 3. Zerol. in praxi Episcop. part. 2. verbo excommunicatio, vers. septimo pag. mibi 49.

SVMMARIVM.

- 1 Prælatus contra potentiam temporalem etiam spirituali gladio, sicut ecclesiastica censura, se tueri potest.
- 2 Vim vi repellere licet.
- 3 Episcopus tanquam pars extrajudicialiter procedendo potest vii gladio spirituali non solum quando agit ad defensionem bonorum, & iurium Ecclesie, sed etiam si agat pro defensione iurium, & bonorum patrimonialium ipsius Prælati.
- 4 Defendere quis potest bona propria etiam usque ad defensionem iniusti aggressoris, quando aliter illa defensio expedit non poterit.
- 5 Prælatus non solum potest per censuras tueri bona, & iura Ecclesie sue, ac bona patrimonialia, sed etiam propriam personam ab iniuria, siue violentia.
- 6 Excommunicatio à Prælato ferri potest in aliquem absque canonica monitione quoties ea pronuntietur ad defensionem proprii iuri.
- 7 Laici perturbantes iurisdictionem ecclesiasticam sunt de foro illius.
- 8 Episcopus pro tuitione suorum iurium potest vii gladio spirituali extrajudicialiter procedendo.
- 9 Defendere proximum tenetur qui ab offensa, & iniuria.
- 10 Index ecclesiasticus, & secularis mutuo sibi præstant, & præstare tenentur auxilium in exequendis mandatis.

CAP. Dilecto. VI.

Prælatus contra nimiam potentiam illius, qui eum vult suis bonis mundanis iniuriōse spoliarē, vel illa violententer occupare, potest, si defensio temporalis sibi fortē sufficiens non aderat, spiritualibus armis vii, id est, excommunicatione, aut interdico, quia omnia iura permittunt singulis vim vi repellere, & se defendere, & vtroque gladio vii, immo etiam præbere tale auxilium cuiuslibet proximo ad repellendum ipsius iniuriam. Colligunt ex Ordinariis, p. Abb. Archid. Gemin.

De Sententia Excommunication. Tit. XI. 307

Geminian. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Steph. Costa. Viuian. in *ration. lib. 5. pag. 308.* Alagona in *compend. pag. 776.* remissive Calas. in *ann. & Ximen. in conu. d. part. 1. c. 2.*

2 *Vim repellere, &c.* De hoc principio vide Perett. ad *Extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alien. verbo infringere n. 38.* Aloysius Riccius in *decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 16. n. 10. p. 2.* Volin. de officio *Episcopi c. 29. §. 1. vers. secundo non pollicetur*, Bellett. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl. clericali. §. 5. n. 10. 1. pag. 67.* Cardin. Tufch. *nom. 8. lit. V. concl. 2. 13.* Ioseph. Aldrete *pro omni modo Regularium exempt. p. 2. cap. 1. n. 2.* Fr. Anton. à Sousa in *relect. de censuris Bulla Cane cap. 1. 2. disp. 6. 2. num. 2. cap. 1. §. disp. 78. n. 5.* Thom. de Thomasset *reg. 306. vbi* subdit procedere quando vis vi repellitur ob necessariam defensionem sui corporis, & cum moderatim inculpatæ tutele, cui sub-
scribit Bellet. *dit. a. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis §. 2. num. 2.*

3 *Bonus suis mundanis iniuriis tollare, &c.* [Notatur ad hoc, quod Episcopus tanquam pars extraiudicialiter procedendo potest vii gladio spirituali non solum quando agit ad defensionem bonorum, & iurium Ecclesie, sed etiam si agit pro defensione iurium, & bonorum patrimonialium ipsius Prelati, vt docent hic Gemin. sub num. 2. & Stephan. Costa n. 12. Ricciul. de iure personarum lib. 4. c. 6. 1. num. 29. defendere enim quis potest bona propria, etiam vique ad occisionem iniuncti aggressoris, quando aliter illa defensio expedire non potuit, vt per Duen. *reg. 191. Clar. §. homicidium n. 2. §. Conar. in Clement. si furiosus p. 3. §. vnic. num. 6. Sot. de iustit. lib. 5. q. 1. art. 8. & 18. n. 5. Nauat. in man. c. 1. §. 5. n. 1. Mench. illust. c. 2. num. 5. Sot. de censur. tom. 5. disp. 46. §. 2. Sayr. eod. tractat. lib. 6. c. 17. num. 14. & in claus. Regia lib. 7. c. 10. n. 30. Molin. de iustit. tractat. 3. disp. 16. num. 1. vers. contrariam, Less. in simili tract. lib. 2. c. 9. num. 66. cum seqq. Paul. Comitrol. *respons. moral. lib. 4. quest. 10. num. 17.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. quest. 19.* Beia *respons. casuum Conscientie p. 2. casu 23.* Cardol. in *praxi iudicium, verb. homicidium n. 4. & 8.* Rebelle. de obligation. iustitie p. 1. lib. 3. quest. 12. n. 2. Farinac. in *praxi crimin. p. 5. quest. 12. §. n. 168. cum seqq. & num. 228. cum seqq.**

5 *Potest se etiam spiritualiter gladio, &c.* [Notatur ad hoc, quod non solum Prelatus potest per censuras tueri bona, & iura Ecclesie sue, ac bona patrimonialia, sed etiam, & multo fortius potest tueri propriam personam ab iniuria siue violentia, vt per Ricciul. d. cap. 61. num. 30. nam excommunicatio potest ferri in aliquem abique canonica monitione, quoties ea pronuntiatur ad defensionem proprii iuris à Prelato potius, vt priuato, quam vt iudice, nempe contra occupantes Ecclesie, vt per Conar. in *cap. alma mater p. 1. §. 9. num. 6.* & turbantem iurisdictionem Prelatorum, secundum Mart. de iur. diff. *part. 3. cap. 1. n. 3.* laici enim perturbantes iurisdictionem ecclesiasticam fiunt de foro illius, vt per Bobadi. in *sua politica lib. 1. cap. 17. num. 87.* & ita posse Episcopum pro tuitione suorum iurium vii gladio spirituali extraiudicialiter procedendo, tradunt Marant. de ordine iudic. p. 4. *vers. seculare, vel ecclesiasticum num. 16.* Borgnin. *decis. 28. num. 40. p. 1.* Ricciul. de iure personarum lib. 4. c. 61. num. 2. vbi a. n. 4. declarat quod utilitas resultet ex hac facultate procedendi extraiudicialiter.

9 *Licet cuiuslibet suo vicino, &c.* [Notatur ad hoc, quod potest quilibet, & tenetur ab offensa, & iniuria proximum defendere, vt per Conar. in *Clement. si furiosus p. 3. §. vnic. n. 5. & in reg. peccatum part. 2. §. 3. n. 4. §. 6.* Nauat. in *man. cap. 24. num. 16. cum seqq.* Clar. §.

homicidium n. 27. & 28. Syluest. in *summ. verbo homicidium in 1. n. 5. in fine.* Gregor. 1. §. gloss. 1. tit. 8. par. 2. Anton. Gomez. *var. tom. 3. c. 4. num. 11.* Soar. d. *conu. §. disp. 22. §. 1. num. 39.* Fr. Emman. in *summ. tom. 1. cap. 137.* Cardin. Tufch. *nom. 2. lit. D. conclus. 1. 11. n. 1.* Molin. d. *tract. 3. disp. 18. num. 1. cum seqq.* Less. d. *lib. 2. cap. 9. n. 87. cum seqq.* Rebelle. d. *lib. 3. quest. 1. 2. num. 2.* Farin. d. *q. 125. num. 301. cum seqq.* vbi n. 296. ex hoc text. colligit licere occidere aggressorem etiam pro defensione sui vicini.

Sicque utrumque quodammodo gladio, &c. [Notatur 10 ad hoc, quod iudex ecclesiasticus, & secularis mutuo sibi prestant, & prestare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & sententiis, vt per Conar. *tract. cap. 10. num. 1.*

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus à subditis Suffraganeorum Archiepiscopi non possunt absolvere, sed excommunicatos à suffraganeis, vel officialibus bene, si ad eos appellatum fuerit.
- 2 Episcopus pro defensione etiam verum incorporalium potest vii gladio spirituali tanquam pars extraiudicialiter procedendo.
- 3 Querela noua preterit sententie erronee, aut similis proponenda est coram eo, qui adiuvare potest per simplicem querelam.
- 4 Archiepiscopus in casibus in quibus iurisdictionem habet ante cognitionem causæ absolvit excommunicatum ad pericionem partis, vel officio, nisi dicatur excommunicatus pro manifesta offensa, vel contumacia.
- 5 Metropolitani ante litem ingressum probato propriis quod appellatio processerit, dat absolutionem ad cautelam in quantum opus sit prestita cautione de parendo mandatis Ecclesie.
- 6 Absolutionem ad cautelam petenti potest obici de manifesta offensa.
- 7 Absolutionis ad cautelam in concessione citari debet pars, cuius interest.
- 8 Appellatio interposita ad Metropolitanum vbi non esset legitima, ac proinde admittenda non veniret, absolutionem ad cautelam minime operaretur.
- 9 Contumacia manifesta dicitur cum citatus fatetur in iudicio se contumacem, vel cum constat eum respondisse nolle ad iudicium, nec ad iudicium accedere.
- 10 Offensa manifesta qua dicitur remissive.
- 11 Excommunicatio lata post sententiam intra tempus datum ad appellandum, valet mero iure, & ligat.
- 12 Excommunicatio lata post appellationem interpositam ex causa probabili non statim pronuntiatur nulla, sed fieri potest relaxatio ad cautelam etiam antequam incipiat de veritate causæ cognoscere, & n. 13.
- 14 Absolutio ab excommunicatione obrepta ab eo, qui potestatem habet absolvendi, valida est, etiamsi iniusta sit, & inique prestita.
- 15 Citationis defectus non annullat absolutionem.
- 16 Archiepiscopus in casibus in quibus excommunicare potest, si consuetudo habet, emenda pecuniarias exigere valet.
- 17 Excommunicatum se dicens post appellationem vel eam sequi a fuerit si dubitetur, presumendum est in dubio ipsam excommunicationem processisse.
- 19 Alnus ad subitaniam quod requiritur premissur processisse.

¹ Archiepiscopus non potest absolvere excommunicatos ab aliquibus, qui sunt subditi suffraganeorum, sed excommunicatos ab ipsis Suffraganeis, si ad eos appellatum fuerit. Colligunt ex Ordinar. Archid. Germin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Costa, Viuian. in *rationalis. lib. 5. §. 308. Alagona in compend. 776. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concordant. part. 1. §. 2.*

² *Extra iudicium pro suorum defensione iurium.* Ergo Episcopus pro defensione etiam rerum incorporalium, & sic iurium potest vti gladio spirituali tanquam pars extrajudicialiter procedendo, vt per Ricc. de iure personarum lib. 4. cap. 61. n. 28.

³ *Neutra vero partium, &c.* Notatur ad hoc, quod noua querela prætextu sententiarum erronearum, aut similis proponenda est coram eo iudice, qui illam tulit, vel coram eo, qui adiri potest per simplicem querelam, non autem coram Archiepiscopo Metropolitano, qui iudex est solum ex causa appellationis inter subditos Episcopi, vt per Couar. de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. 2. vers. tertio, & in vers. quarto, subdit procedere etiam si agatur contra sententiam ex eo quod nulla fuerit, quia Archiepiscopus Metropoles per viam hanc, qua sententia nulla dicitur, non est iudex inter Episcopi subditos.

§. Porro.

⁴ Archiepiscopus debet absolvere excommunicatos à Suffraganeis antequam incipiat causam audire in casibus in quibus ei competit iurisdictio, vt quod quis post definitum fuit excommunicatus, & appellat, exceptis casibus in quibus iura prohibent appellare. Sic si Suffraganeus extra iudicium, sed pro sua offensa, vel defensione sui iuris, aliquem excommunicat, & super hoc illi querelam ponit, prius est absolueudus secundum formam Ecclesie, nisi Suffraganeus se offerat probaturum quod cum pro manifesta offensa excommunicauit. Sic si fuit excommunicatus ob contumaciam, quia non comparuit in termino, siue causa sit contra partem, & appellat, & pars contradicere absoluit, siue causa sit cum Episcopo, & excommunicatus dicit, quod verè contumax reputari non debet, quia fuit inire captus, vel legitime impeditus, est prius absolueudus iuxta formam Ecclesie, secus si fateretur se contumacem, vel confiteretur contumacia manifesta, vel offensa, tunc non est absolueudus nisi prius satisfaciatur de expensis, & det cautionem de stando iudicio Ecclesie, mox absolui poterit, quare contumacia debet esse manifesta, & non præsumpta. Idem in similibus casibus vt si iudex vocat aliquem ad certum locum, & ille dicit locum ei non esse tutum, quod non probat, & non comparet, si dein appellat, est absolueudus, vt supra. Colligit Doct. in *princ. tex. citati.*

⁵ *Semper antequam audire causam incipiat, &c.* Notatur ad hoc, quod Metropolitano ante litis ingressum probato solum quod appellatio præcesserit, dat absolutionem ad cautelam in quantum opus sit præstita cautione de parendo mandatis Ecclesie, qua præstita litigator super veritate rei, & si fuerit receptus culpabilis, compellitur satisfacere, aliàs absoluitur in totum, vt per Rot. decis. 8. sub n. 2. de sent. excomm. Ricc. de iure personarum lib. 4. c. 66. n. 65. Zerol. in *praxi Episc. p. 1. verbo appellatio, vers. ad secundum.*

⁶ *Nisi Suffraganeus probaturum se offerat quod pro manifesta offensa, &c.* Ergo petenti absolutionem ad cautelam potest obici de manifesta offensa, vt per Ricc. d. c. 66. n. 50.

Et ab aduersario proponatur quod absolueudus non sit, &c. Ergo in absolutione ad cautelam concedendam citari debet pars, cuius interest, videlicet is, ad cuius instantiam fuit lata excommunicatio, vel ipse communicator si fuit lata ex officio, nam cum talis absolutio possit impediri in casu offensa manifestæ, necesse est partem citari, vt per Ricciul. d. c. 66. n. 43. & latius cum ampliationibus, & limitationibus, eod. lib. 4. cap. 70.

Exceptis casibus, &c. Ergo in casu, quo appellatio non admittitur, vtique appellatio interposita non esset legitima, & consequenter non operaretur absolutionem ad cautelam, vt per Ricciul. d. lib. 4. cap. 66. n. 29. vers. dixi.

Cum manifesta sit contumacia, &c. Notatur ad hoc, quod dicitur manifesta contumacia cum citatus fuerit in iudicio se contumacem, vel cum constet cum respondisse nolle ad iudicium, nec ad iudicem accedere, vt per Couar. in c. alma mater part. 1. §. 11. num. 11. colum. 3.

Et manifesta reputatur offensa. Quæ dicatur habes in collect. ad c. solus supra hoc eodem tit.

In gloss. Appellatum ibi, immo est necessaria absolutio. Notatur ad hoc quod excommunicatio lata post sententiam intra tempus datum ad appellandum, valet mero iure, ac ligat, vt per Couar. *præf. c. 23. num. 2. vers. illud tamen.*

§. Sed si, cum seq.

Quando quis ex causa legitima, vel probabiliv. g. quia locus non est tutus, appellat, & actu excommunicatur, superior ad quem fuit appellatum, non statim decretari debet excommunicationem nullam, sed ad cautelam relaxare ad tempus secundum formam Ecclesie. Item quando constat excommunicationem fuisse iustam, iudex superior remittat excommunicatum ad excommunicatorem, nec absoluat, nisi periculum sit in mora, vel nisi excommunicator requiritur malitiose denegat illi absolutionem. Si vero constat esse iniustam, non remittat, sed absoluat, si res est dubia, superior potest eum absolvere, nisi velit desistere excommunicatori, quod honestius, & conueniens est. Quando Archiepiscopus de excommunicatione cognoscere potest, si absoluit, absoluit tenet, licet sit iniusta, quia etsi contra ius litigatoris, non tamen constitutionis absoluit. Colligunt Doctores in *princ. citati.*

Ex causa legitima, seu probabiliv, &c. Ergo excommunicatio post appellationem interpositam ex causa rationabili, & probabiliv est nulla, vt per Federic. de Senis *conf. 198. in princ. Ricciul. d. lib. 4. c. 66. n. 29. vbi n. 19. subdit* ex hoc text. non illico pronuntiare debet huiusmodi excommunicationis sententiam fore nullam, sed posse eam ad cautelam relaxare.

Vbi autem Superiori, &c. Notatur ad hoc, quod absolutio ab excommunicatione obtenta ab eo, qui potestatem habet absolvendi, valida esset etiam iniusta sit, & inique præstita, vt per Couar. in c. alma mater p. 1. §. 11. n. 7. Vnde defectum citationis non annullat absolutionem post Roman. *conf. 354. sub n. 3. vers. veritas est, & Ordinarios in c. qua fronte, de appellat. in Decretalib. resoluit Ricciul. d. lib. 4. c. 70. n. 12.*

§. Denique, cum seq.

Archiepiscopus in casibus in quibus potest excommunicare subditos Suffraganeos, potest ab eis exigere emendas pecuniarias secundum consuetudinem regionis. Item quando excommunicatus dicit sententiam continere errorem intolerabilem, Episcopus negat, tunc

tunc Archiepiscopus potest eum absolueri ad cautelam. Item similiter si dicat se excommunicatum ante diffinitionem sententiam in iudicio, vel extra post legitimam appellationem potest Archiepiscopus eum absolueri ad cautelam, iuxta formam Ecclesie etiam antequam incipiat cognoscere de veritate cause appellationis. Colligunt Doctores in *princ. text. citati*.

17 In gloss. *Postquam*. Notatur ad hoc quod si quis dicat se excommunicatum post appellationem, debet hoc probare, vt per Rebuff. in *tratt. de nominat. q. 14. num. 16.*

18 Notatur etiam ad hoc quod in dubio quoties agitur an excommunicatio præcesserit appellationem, vel eam sequuta fuerit, præsumendum est ipsam excommunicationem præcessisse, vt per Couar. in *cap. alma mater part. 1. §. 2. num. 4. colum. 5.* In dubio enim illud præcessisse præsumitur, quod requiritur ad substantiam actus, vt per Mascard. de *probat. concl. 1. 378. num. ult.*

SYMARIUM.

- 1 Index ecclesiasticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatos ab actibus iudicialibus sub prohibitione, & n. 2.
- 2 Exceptio excommunicationis maioris non tantum in foro ecclesiastico, sed etiam in seculari actorem a iudicio excludit.
- 3 Aduocatus esse non potest in iudicio, qui fuerit excommunicatus.
- 4 Index secularis an cognoscere valeat de questione facti circa excommunicationem, remissus.
- 5 Excommunicatus maior excommunicatione testificari non potest.
- 6 Excommunicatus potest facere testamentum.
- 7 Instrumentum factum a Notario publico excommunicato est nullum, valet tamen quandiu eius excommunicatio est occulta, vt n. 9.
- 8 Gestis per excommunicationem occultum existente communi errore valida sunt.

CAP. Decernimus. VIII.

Alexand. IV.

1 Indices Ecclesiastici compellere debent per censuram Ecclesiasticam iudices seculares præmissa canonica admonitione, vt repellant excommunicatos ab agendo, patrocinando, testificando in suis Curis, & iudiciis. Colligunt ex Ordin. Lopus, Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Costa. Viuiam. in *ration. lib. 5. pag. 312.* Alagona in *compend. p. 778.* remissus Casal. in *ann. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.*

2 Vt iudice secularis, &c. [Notatur ad hoc, quod iudex Ecclesiasticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatum ab actibus iudicialibus eidem prohibitis, vt per Aloysium Ricc. in *collect. decis. p. 1. collect. 214.*

3 Repellere excommunicatos ab agendo [Notatur ad hoc, quod exceptio excommunicationis maioris non tantum in foro ecclesiastico, sed etiam in seculari actorem a iudicio excludit, vt per Tiraq. de *retratt. lig. §. 1. gloss. 9. n. 281.* Couar. *var. lib. 1. c. 18. n. 5.* vide quæ late dixi in *collect. ad c. intelleximus. de iudic. in Decretalib.*

4 Patrocinando. [Ergo Aduocatus esse non potest in iudicio qui fuerit excommunicatus, vt per Abb. in *d. c. intelleximus. num. 2.* vbi Barbat. *mon. 1. Dec. num. 6.* & 7. Soar. *tom. 5. de censur. dispus. 16. sect. 7. num. 1.*

Sayr. in *simili. tratt. lib. 2. cap. 8. num. 5.* Anton. Ricciul. de *iure personarum lib. 4. cap. 21. num. 1. vbi n. 6.* post Arch. in *princ. Ioan. Andr. ante num. 1. vers. repellere. ibi præfenti.* extendit vt nisi excommunicatus ab adnotationis exercitio se abstinat, possit, & debeat repelli a iudice coram quo ligatur, siue sit iudex ecclesiasticus, siue secularis, addique stante notoria excommunicatione debere iudicem repellere excommunicatum ex officio, nullo opponente, & etiam partibus inuitis, & contradicentibus, & n. 8. similiter extendit per hunc text. vt si iudex secularis negligat repellere excommunicatum ab exercitio adnotationis, quod poterit ipse cogi a iudice ecclesiastico per censuras ad repellendum.

Verum autem iudex secularis cognoscere possit de questione facti circa excommunicationem, an scilicet comparens in iudicio fuerit declaratus pro excommunicato per iudicem ecclesiasticum, vel non fuerit, vel non pronuntiata contra alium excommunicationis sententia. Vide Morl. in *emporio iuris p. 1. tit. 2. in pralud. n. 153.* D. Barbof. in *l. Titian. n. 26. ff. soluto matrimo.*

In gloss. *Et testificando.* ibi, excommunicatus ergo, *6* maiori intelligitur testificari non potest. Ita Gabr. *com. tit. de testif. concl. 19. num. 1.* Viuiam. *rom. 1. comm. opinien. lib. 4. tit. 10. n. 153.* Mascard. de *probat. concl. 705. n. 1.* & *concl. 1356. n. 26.* Rebuff. in *tratt. de repro. testif. n. 202.* Sayr. de *censur. lib. 2. c. 8. num. 1.* Amat. Roderic. in *pract. de modo, & forma examinandi processum c. 9. n. 40.* late Farin. in *praxi crimin. p. 229. §. 6. num. 240.* cum *seqq. vbi n. 263.* subdit procedere in excommunicato maiori excommunicatione, & num. 237. limitat in crimine hæresis.

In ead. gloss. ibi, *Sed nunquid excommunicatus poterit testari, &c.* Tenet hæc gloss. fecit contrariis sententiam quod immo testamentum valet, sufficiens Duen. *reg. 272. vers. licet.* Roias *ing. 61.* Clar. in *restitutionum q. 4.* Couar. in *rub. de testam. p. 2. n. 18.* Ant. Gom. l. 3. *Tauri n. 15.* Spin. in *speculo testament. p. 11. rub. n. 57.* Soar. *tom. 5. disp. 15. sect. 9. n. 1.* Sayr. *d. lib. 2. cap. 6. num. 2.* late Ricciul. *d. lib. 4. c. 5. §. 2.* n. 17. vbi numeris sequentibus, multipliciter ampliat, & limitat.

In ead. gloss. ibi, *Quid dices de rebellianis, &c.* 8 Notatur ad hoc, quod instrumentum confectum a notario publico excommunicato est nullum, vt per Gemin. *num. 8.* vers. *scilicet Innocent. & Franc. sub num. 8.* Soar. *d. tom. 5. disp. 16. sect. 5. num. 1.* Gam. *Lusit. decis. 133.* Sayr. *d. lib. 2. cap. 8. num. 4.* Farinac. *d. quæst. 56. num. 258.* Mar. Alter. de *censur. lib. 1. dispus. 3. cap. 4. vers. hæc secunda responsio.* late Ricciul. *d. lib. 4. c. 30. n. 9.*

In ead. gloss. ibi, *Quandiu eius excommunicatio est occulta, valet instrumentum ab eo confectum, vel si sit manifestum, nec potest probari.* Ita Ricciul. *d. lib. 4. c. 30. n. 11. & dixi autem.* Omnia enim gesta per excommunicationem occultum existente communi errore valida sunt, vt tradunt Tiraquel. de *iure mariti gloss. 8. n. 150.* Saich. de *matrimo. lib. 3. disp. 22. n. 37.*

SYMARIUM.

- 1 Excommunicatio lata in participantes non valet nisi fuerint morti nominati.
- 2 Monitio canonica dicitur, quæ habet diuinum interuallum nisi necessitas facti aliud suadeat.
- 3 Monitio canonica requiritur quod nominatum exprimantur qui moriuntur.

4. Monitio

4. *Monitio unica, quæ tria complectatur sufficit ut feratur excommunicatio comminatoria.*
 5. *Monitiones siue tres siue una pro omnibus quæ faciendæ sunt in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum intervallum.*
 6. *Intervallum inter monitionem & monitionem est iudici arbitrium.*
 7. *Excommunicationem minorem incurrit qui mittitur ad nuntium, vel litterarum excommunicato.*
 8. *Nominativum id fieri dicitur cum vel nomen proprium exprimitur, vel aliis circumstantiis, quibus vice nominis sumitur.*
 9. *Monitio dicitur nominativum facta ad hoc, ut possit excommunicari, qui participat cum Excommunicato sicut dicitur monitio filium Petri, si ipse Petrus unicum filium habeat.*

C A P. Constitutionem. I X.

Gregor. X.

1. **P**articipantes cum excommunicato quando excommunicantur præmissa canonica monitione, & sermatis servandis, debent etiam exprimi nominativum, qui monentur. Iudices vero quando faciunt canonicas monitiones siue citent tribus, siue una pro tribus, intervalla competentia aliquorum dierum observare debent, nisi necessitas facti fuerit aliter illa esse moderanda. Colligitur ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Stephan. Costa. Viuian. in ration. lib. 5. p. 312. Alagona in compend. pag. 778. remissive Casal. in ann. & Ximen. in concord. p. 122.
 2. *Eis, qui monentur, exprimat nominativum. Ergo requiritur in canonica monitione quod nominativum exprimatur qui monentur, ut per Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum canonis §. 4. n. 42.*
 3. *Siue una pro omnibus, &c. Sufficit igitur unica monitio, quæ tres complectatur, ut per Couar. in c. alma mater p. 1. §. 9. n. 5. Bellet. d. §. 4. n. 21.*
 4. *Obseruent aliquorum dierum competentia intervalla. Notatur ad hoc, quod illæ tres monitiones, siue una pro omnibus, quæ faciendæ sunt in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum intervallum, ut per Couar. d. §. 9. n. 5. Gratat. ad Vestr. in pract. civilis lib. 7. c. fin. num. 29. Sayr. de censur. lib. 1. c. 12. n. 32. & 33. Bellet. d. §. 9. n. 5.*
 5. *Huiusmodi autem tempus, siue intervallum inter monitionem, & monitionem est arbitrium iudici, ut tradunt Hostien. in cap. reprehensibilis num. 2. de appellat. Bellet. disquisit. §. 4. n. 39. vers. huiusmodi, Tiraq. in l. si unusquisque verbo susceperis liberos num. 256. C. de renouanda donat. vbi ait quod licet text. hic loquatur in plurali de dierum intervallis, tamen non est necesse duos dies pro quolibet termino assignari, sed vel unum, vel duos, vel plures ut iudici videbitur.*
 6. *In gloss. Participazione. ibi, incurrit quis minorem excommunicationem mittendo nuntium, vel litterarum excommunicato. Ita Couar. in c. alma mater p. 1. §. 2. n. 1. Soas. tom. 5. de censur. disp. 15. sect. 1. n. 2. Sayr. in simili tract. lib. 2. c. 3. n. 2. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesie existens lib. 4. c. 46. n. 5.*
 7. *In gloss. Nominativum. ibi, circumspectis propriis nominibus expressis, vel aliis indubitatibus circumstantiis. Notatur ad hoc quod nominativum id fieri dicitur cum vel nomen proprium exprimitur, vel aliis circumstantiis, quibus vice nominis sumitur, res designatur, per Menoch. conf. §. 3. n. 17 & 29.*

In ead. gloss. ibi, Item si dicat, moneo filium Petri, &c. Notatur ad hoc quod monitio dicitur nominativum facta ad hoc, ut possit excommunicari, qui participat cum excommunicato, si dicatur, moneo filium Petri, cum ipse Petrus unicum filium habeat, ut per Tiraq. de iure mariti gloss. 7. n. 129.

S V M M A R I V M.

1. Relaxatio ad cautelam in generali interdictione non habet locum, & n. 2.
2. Excommunicatio non potest suspendi nisi in totum relaxetur.
3. Episcopi an interdictionem suspendere possint ad tempus vel ad certum effectum, remissive.
4. Excommunicationis sententia in quibus casibus dicitur ipso iure nulla remissive.
5. Excommunicatio nulla est quando lata fuit post interpositam appellationem legitimam.
6. Excommunicatio est nulla quando in sententia expressus est error intolerabilis.
7. Excommunicationis sententia est nulla quando eam ferentis est excommunicatus de iuribus.
8. Excommunicatio nulla est, quæ fertur a suo iudice, sed intrinse.
9. Excommunicatio nulla est quando iudex communicat exemplum, aut habentem privilegium in contrarium.
10. Interdictum speciale potest bene ad cautelam relaxari.
11. Verbum, habere, negativè prolationem est lata sententia.

C A P. Prasenti. X.

Interdictum positum generaliter in civitates, castra, vel alia loca, seu terras, non relaxatur ad cautelam. Colligitur ex Ordinari. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancharan. Domin. Monach. Franch. Stephan. Costa. Viuian. in rationali lib. 5. pag. 312. Alagona in compend. pag. 778.

Hanc eandem concl. firmant Henric. in sum. lib. 12. cap. 5. §. 4. lit. R. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 15. n. 7. Bonacin. in simili tract. disp. 5. punct. vlt. n. 9. Anton. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesie existens lib. 4. c. 66. n. 13. vbi subdit tamen abolutionem ad cautelam ab interdicto personali, & speciali.

In gloss. Declaramus. ibi, excommunicatio non potest suspendi nisi in totum relaxetur. Ita Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 1. n. 6.

In ead. gloss. ibi, interdictionem potest suspendi, &c. Vtrum autem Episcopi, & alij inferiores Romano Pont. Interdictum suspendere possint ad tempus, vel ad certum effectum, late disputatur in tract. de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 38. quam me tacito transcripsit Aloy. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi Neapol. p. 4. decis. 123.

In gloss. Ad cautelam. Hæc gloss. enumerat plures casus, in quibus excommunicationis sententia dicitur ipso iure nulla, quos percurrunt Couar. in cap. alma mater part. 1. §. 7. num. 7. conc. 4. Henric. in sum. lib. 13. cap. 16. §. 1. lit. A. Farin. fragment. crimin. part. 1. tit. E. n. 35. Syluect. in sum. verbo excommunicatio §. 2. n. 7. Viual. in candel. aurea tit. de excommunicat. n. 58. Spin. in speculo testament. p. 1. rub. num. 29. vers. & plures casus. Cened. ad Decretal. collect. 25. man. 5. Sayr. de censur. lib. 1. c. 16. n. 12. cum seqq. Anton. Ricc. d. lib. 4. c. 66. n. 29. cum seqq.

In ead. gloss. ibi, ut si post appellationem legitimam & Notatur ad hoc quod excommunicatio nulla est quando

De Sententia Excommunic. &c. Tit. XI. 311

quando lata fuit post interpositam appellationem legitimam, nempe post appellationem interpositam ex causa rationabili, & possibilibus, vt per Sayr. d. cap. 16. n. 18. cum segg. Ricc. d. cap. 66. n. 29. vbi n. 30. extendit vt procedat siue quis ante excommunicationem appellauerit, siue adhaesisset appellationi interpositae per alium, dummodo probet adhaesisse intra decem dies concessos ad appellandum, & appellationem iudici debito tempore intimasse.

7 In ead. gloss. ibi. *Secundo si continet intolerabilem errorem.* Notatur ad hoc quod excommunicatio est nulla quando in sententia expressus est error intolerabilis, vt per Abb. in c. per tuas sub num. 1. v. vers. aut causa non est impossibilis, hoc tit. Sayr. d. cap. 16. num. 31. cum segg. Ricc. d. c. 66. n. 32.

8 In ead. gloss. ibi. *Quinto si a iudice suo lata est sed excommunicatio.* Notatur ad hoc quod excommunicationis sententia nulla est, quando qui eam fert est excommunicatus denunciatus, vt per Sayr. d. c. 16. n. 12.

9 In ead. gloss. ibi. *Septimo si ab intruso, &c.* Notatur ad hoc quod excommunicatio nulla est, quae fertur quidem a suo iudice, sed intruso, vt per Sayr. d. c. 16. num. 13.

10 In ead. gloss. ibi. *Nono vbi dicitur Praeatum subditum excommunicat contra priuilegium sui tenorem.* Notatur ad hoc quod excommunicatio nulla est quando iudex excommunicat exemptum, aut habentem priuilegium in contrarium, vt per Sayr. d. c. 16. n. 17.

11 In gloss. Generaliter ibi. *quid si feratur non generaliter in loca, sed specialiter in personam, &c.* Notatur ad hoc quod interdictum speciale bene potest ad cautelam relaxari, vt per Couar. in c. alma mater p. 2. §. 2. num. 6. Ricc. d. c. 66. n. 13.

12 In gloss. *Non habere.* Notatur ad hoc, quod verbum, *habere*, negatiue prolatum est latae sententiae, vt per Tiraq. in l. si conuata verbo reuertatur n. 223. C. de de reuocandis donat.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur, & n. 2. refertur Doctores de eius materia agentes.
- 3 Consanguineum clerici offendens aequè punitur ac si ipsum clericum offenderet.
- 4 Ordinarius Regis est is Episcopus in cuius Diocesi domicilium habet.

C A P. Quicumque. XI.

1 **E**xcommunicati sunt omnes, qui dant licentiam molestandi, vel grauandi in personis, vel in bonis illorum, qui excommunicauerunt, interdixerunt, vel quorum occasione haec sententiae sunt prolatae, vel obseruantes illas sententias, vel eos, qui nolunt communicare cum praedictis, nisi te integra licentiam reuocauerint, vel re non integra si occasione licentiae sit processum ad bonorum captionem, nisi infra octo dies testuantur, vel satisfaciunt. Item sunt excommunicati, qui ausi sunt vti dicta licentia, vel qui sine licentia suo motu aliquid praedictorum prohibitorum committunt. Ille vero, qui in hac excommunicatione manserit per duos menses, non poterit deinde absolui nisi per Sedem Apost. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Costa, Viuian. in rationabilis lib. 5. pag. 313. Alagona in compend. pag. 779.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Henric. in sum. lib. 1. c. 3. cap. 4. §. 3. dicit. F. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 4. num. 8. Filliac. ar. lat. 14. num. 54. versic.

secundo, & num. 60. Iul. Lauot de indulgent. p. 2. c. 2. n. 16. late Bonacin. de censur. extra Bullam disp. 2. quest. 3. punct. 1. 5. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap. 9. excom. 7. vbi cum Soar. tom. 5. disp. 2. 2. §. 3. num. 2. cum segg. obseruat huiusmodi grauamen debere esse per actionem censuram, & contra iustitiam vt incurratur censura, siue illud fiat contra iudicem, qui sententiam tulit, siue contra eum, qui dedit occasionem ferendam censuram, siue contra illum, qui talem sententiam obseruat, vel non vult communicare cum tali excommunicato, refero ego ipse de officio & potestate Episcoporum p. 3. alleg. 50. num. 94. secundum Lugdunen. impress.

In bonis suis, vel suorum. Paria ergo sunt aliquem vexare, opprimere, grauare, aut consanguineum ipsius, & aequè punitur offendens consanguineum clericum, ac si ipsum clericum offenderet, vt per Tiraq. de penis temperand. causa §. 1. num. 67. & 74. Hippol. sing. 204. num. 1. & alios citatos per Cened. ad Decretum collect. 24. num. 15.

In gloss. Rega. ibi, est autem Ordinarius Regis is Episcopus in cuius Diocesi domicilium habet. Ita Boët. decis. 69. n. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Clericus an quis si prima tonsura, vel minorum Ordinum, deseratque habitum, & ceteras qualitates obtineat necessarias, spectat ad Iudicem ecclesiasticum, & non ad secularem, & n. 3. reprobatur contrarium tenentes, nisi accedat Pape priuilegium.
- 4 Clericum quando notorie constat per iudicem secularem deprehensum esse beneficiatum, seu in Sacris Ordinibus constitutum, statim remitti debet ad iudicem ecclesiasticum absque alia cognitione.
- 5 Index ecclesiasticum potest petere ut sibi remittatur clericus detentus a iudice seculari etiam ipso clerico inuito, & contradicente.
- 6 Clericus coniugatus vt priuilegio fori fruatur, necessarii est vestes omnes induere clericales, & honestas.
- 7 Clericatus non probatur ex eo quod quis incedat in habitu & tonsura, nisi doceat de titulo.
- 8 Index ecclesiasticum dum cognoscit de clericatu debet secularis supersedere.
- 9 Clericatus probatur per famam, vel communem estimationem.
- 10 Clericatus qualitas non presumitur, & proprie quò dicit se clericum probare debet.
- 11 Clericatus probatur per litteras Episcopi attestantis se contulisse Ordines illi, qui se clericum asserit.
- 12 Clericatus potest per testes probari deficiente, seu deperdito Ordinationis instrumento.
- 13 Testis unus probat clericatum si non agatur de aliquo preiudicio.

C A P. Si iudex laicus. XII.

Bonif. VIII.

Si iudex laicus detineat caput malefactorum, dicite esse clericum, ideo petat remitti ad ecclesiasticum, vel iudex ecclesiasticus illum repetat, & laicus neget esse clericum, cognitio huius causae spectat ad iudicem ecclesiasticum, id est, an ille sit clericus, vocato tamen indice seculari. Verum si notorium sit, vt est fama publica quòd ille sit clericus, vel si pro clerico communiter habetur, tunc statim in continentiam etiam

etiam ante cognitionem an ille sit clericus, debet reddi Curie ecclesiasticæ: similiter debet statim remitti si ante captum reus non gerat se ut laicum publice, & fuit captus ut clericus, id est, in tonsura, & vestibus, quia status alicuius videtur esse in quo ipse deprehenditur donec contrarium constet, sicut qui est in possessione ingenuitatis. Si vero antequam caperetur, publicè se pro laico gerat, & pro talis communiter habebatur, quamvis in tempore captivæ fuerit inuentus in habitu clericali, tunc non est statim restituendus, quousque ipse probet de titulo, est enim presumptio contra ipsum, tamen contra eum iterum non procedatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Costa, Viu. in *rationali lib. 5. pag. 313*. Alagona in *compendio pag. 779*. remissive Casal. in *anno*. & Ximen. in *concord. p. 1. & 2.*

2. Probat hic textus, quod quando reus per iudicem secularium est captus, & controuertitur an sit clericus primæ Tonsuræ, vel minorum Ordinum, deferatque habitum, ceterasque qualitates obtineat necessarias, ad iudicem ecclesiasticum pertinet prædictorum cognitio, & non ad secularium, vt docent Clar. *g. fin. quæst. 36. n. 21*. Couar. *præf. cap. 33. n. 1*. Retuff. in *tractat. except. n. 200*. & in *declarat. arbor. except. n. 5*. Menoch. de *presumpt. lib. 6. præsumpt. 76. num. 34*. Malcard. de *prob. concl. 689. n. 7*. Azueved. *l. 1. n. 53. v. debet tamen sit. 16. lib. 8. nona recopil. Gam. de Sacrament. præstantiũ ultimo suppl. damnati g. 5. n. 26. & 29. D. Barbof. in l. Titia n. 26. & 28. cum segg. ff. soluto matrim. Stephan. Gratian. discept. forens. 190. n. 13. cum segg. Zerolin. praxi Episcop. part. 1. verbo clericus, vers. ad tertium Morl. in *emporio iuris p. 1. tit. 2. in prelud. n. 135*. Ioseph. Sessæ de *inhibit. cap. 5. g. 6. n. 78*. Mar. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 48. Ioan. de la Cruz. in *direct. Conscient. p. 2. de Sacram. Ordinis g. 5. dub. 8. tom. 1*. Molin. de *iust. tom. 4. tract. 3. diff. 49. num. 6. & 11*. Laymann. in *Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. c. 7. n. 6*. Diana. *resol. mor. p. 1. tract. 2. resol. 27*. Farin. in *praxi crimin. quæst. 8. num. 33*. vbi num. 34. ampliat procedere non solum quando quæstio est super clericatu, an scilicet captus sit clericus, sed etiam quando est super vestibus, an scilicet in habitu incesserit, & tonsura.*

3. Verum contra hanc resolutionem est Ord. Regia Lusit. lib. 2. tit. 1. g. 22. & 27. quam defendunt D. Barbof. in d. l. Titia num. 34. Thom. Valasc. *allegat. iuris tom. 1. alleg. 24. num. 10. & 12*. Et apud Gallos contra illam communiter obferuari testantur Guid. Papæ decif. 138. Rupelan. *forens. inf. lib. 4. cap. 6. ad finem*, Ruff. *ad leges Gallican. tom. 1. tit. de litteris oblig. art. 1. gloss. 3. n. 15*. Et apud Hispanos hoc ipsum esse praxi receptum asserunt Couar. *præf. cap. 33. n. 1*. Perez ad l. 2. v. item probatur *tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 466*. Et in Regno Neapolitano practitari referunt Vincent. de Franc. Neap. decif. 329. n. 9. Camil. Borrel. de *præstantia Regis Catholicæ c. 71. a. n. 304. & in summa omnium decif. tit. 44. de ciuit. n. 415*, ea ratione comprobantes, quia huiusmodi quæstio facti est, & in facto consistit, cuius cognitio ab omni iuris spiritualis cognitione remota est, & consequenter cessat reg. cap. 2. de iudic. vnde recepta est conclusio iudicem laici de his quæstionibus facti circa ecclesiasticæ, seu spiritualia negotia posse cognoscere, veluti si circa filiorum legitimitatem dubium sit non de viribus matrimonij, sed an de facto matrimonium fuerit contractum, & in multis aliis similibus, quæ explicant Bart. in *omni nouatione C. de sac. eccles. & in l. quæstio C. de iudic. act. quæ alius comprobat D. Barbof. in d. l. Titia n. 22. vers. secunda concl. Menoch. *concl. 366. n. 11*. Ioseph. Sessæ *d. cap. 8.**

g. 1. num. 23. Cabed. *p. 1. decisio num. Lusit. arefco 202*. Mart. de *iuris p. 2. cap. 8. num. 19. & cap. 16. n. 8. & 10*. Quare omiliss quamplurimis distinctionibus, quæ refert, & comprobat D. Barbof. in d. l. Titia n. 26. & citati per Sanch. lib. 7. de *matrimon. diff. 46. num. 7*. non est recedendum a supradicta decisione ex hoc text. delumpta, & ad contrarium obferuantiam, verum est quod addit in Regnis supra adductis, responderi potest id fortasse tribuendum alicui speciali Summi Pont. priuilegio, vel consuetudini immemorabili, quam in hoc proposito tribuere posse iurisdictionem laico iudici, contra reg. cap. clericis, de iudic. super criminibus clericorum in minoribus multis latè adductis comprobat D. Barbof. in d. l. Titia n. 32.

Et si notorium fuerit, &c. Notatur ad hoc, quod quando notorie constat clericum per iudicem secularium deprehensum esse beneficiatũ, seu in Ordinibus sacris constitutum, statim remitti debet ad iudicem Ecclesiasticum abique alia cognitione, vt docet Boss. de *delict. tit. de foro compet. a. 151*. Couar. *præf. c. 23. n. 3* vers. fortassis in hac materia, Decian. in *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 23. & 99*. Fulu. Pacian. de *probation. c. 34. n. 2*. Fatin. in *praxi crimin. g. 8. n. 6*. Etiam ipse clericus inuito, & contradicente, secundum Sbroz. de *officio Vicarij lib. 2. q. 191. num. 11*. Decian. in *tract. crimin. lib. 4. c. 4. n. 116*. Carol. de *Gratiis de effectibus clerical. effect. 1. n. 329*.

Idem esse censetur, &c. Notatur ad hoc, quod vt clericus coniugatus priuilegio fori utatur, necessarium est vestes omnes induere clericales, & honestas, illas saltem, quæ facile videri possunt, vt per Couar. *præf. c. 3. n. 7*. vers. secundo.

Quousque fidem de titulo feceris clericali. Notatur 7 ad hoc, quod clericatus non probatur ex eo quod quis incedat in habitu, & tonsura, nisi doceat de titulo, vt per Malcard. de *prob. concl. 302*.

Contra eum tamen, &c. Notatur ad hoc, quod dum 8 iudex ecclesiasticus cognoscit de clericatu, debet secularis superfedere, vt per Salzed. ad Bernard. in *præf. c. 62. n. 2*. Farin. *d. q. 8. n. 35*.

In gloss. Cognitio. ibi, scilicet cum esset fama, vel communis existimatio. Notatur ad hoc quod clericatus probatur per famam, vel comunem existimationem, vt per Flamin. *Parif. de resign. benef. lib. 4. quæst. 2. n. 70. & lib. 10. quæst. 3. num. 34*. Mart. de *iuris p. 2. cap. 31. num. 7*. Nicol. Garc. de *benef. part. 7. cap. 1. num. 140*. Rot. decif. 257. n. 6. decif. 613. num. 4. part. 1. recent. & decif. 99. n. 4. & decif. 116. num. 3. & decif. 736. n. 4. p. 2. recent.

In gloss. Fecerit. ibi, coram iudice, &c. Notatur ad 10 hoc quod clericatus qualitas non presumitur, & propterea qui dicite se clericum, probare debet, vt per Azueved. *l. 10. n. 1. tit. 1. lib. 4. nona recopil. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 76. num. 1*. Malcard. de *probation. concl. 30. n. 13*. & *concl. 963. num. 1*. Fulu. Pacian. in *famili tract. lib. 2. c. 74. n. 9*.

In ead. gloss. ibi, Hanc autem fidem faciet per publicum instrumentum sua ordinationis. Notatur ad hoc quod clericatus probatur per litteras Episcoporum attestantis se contulisse Ordines illi, qui se clericum asserit, vt per Malcard. *conclus. 305*. Flamin. *Parif. de resignat. benef. lib. 10. quæst. 3. num. 30. d. quæst. 8. num. 40*. Rot. decif. 101. n. 1. & decif. 248. n. 2. & decif. 321. n. 5. & decif. 700. num. 5. & decif. 715. num. 3. part. 1. recent. & decif. 17. n. 1. & decif. 312. n. 1. & decif. 401. n. 4. & decif. 523. num. 1. & decif. 699. num. 1. p. 2. recent.

In eadem gloss. ibi, Per testes poterit etiam probare. 12 Ergo deficiente, seu deperdito ordinationis instrumento clericatus potest per testes saltè duos probari.

vt docent Couar. *pract. cap. 33. num. 3. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 62. à num. 16. Malfcard. concl. 303. n. 6. Jacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 4. c. 18. num. 155. Farin. d. q. 8. num. 1. Marc. de iurisd. p. 2. cap. 3. n. 5. Rot. dec. 509. mon. 2. part. 2. recent. etiam singulares ex Farin. in praxi crimin. part. 2. q. 64. n. 13. Et fufficit vnus tantum si non agatur de alicuius preiudicio, vt docent Rebuff. in tract. nominat. q. 22. n. 14. Zetoli in praxi Episcop. part. 1. verbo Bulla. vers. ad tertium. Matt. d. c. 31. n. 6. Farin. d. c. praxi crimin. part. 3. q. 87. n. 42. Camill. Borrell. in summ. omnium decis. 7. num. 22. qui deponant vidisse clericum celebrantem, & quod communiter, & publice pro clerico habebatur, Malfcard. d. concl. 303. n. 1. & 2. Surd. conf. 369. n. 13. Flamin. d. q. 3. n. 3. Rot. dec. 629. n. 3. p. 1. recent. & dec. 25. n. 6. p. 2. recent.*

CAP. Statutum. XIII.

- 1 Vspensio, vel interdictum lata in participantes non tenet nisi præmissa monitione canonica. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Steph. Costa. Viuian. in rational. lib. 5. pag. 314. Alagona. in compendio pag. 780. remissive Ximen. in concordant. part. 2.
- 2 Et interdicti (sententis, &c.) Notatur ad hoc, quod interdictum ecclesiasticum ferri non potest nisi canonica monitione præmissa, vt per Vgolin. de censur. tab. 1. q. 1. 3. cap. 18. in princ. num. 1. in fine, Sayr. in simili tract. lib. 5. cap. 1. n. 25.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio post appellationem lata non conualefcit per negligentiam non prosequentis illam debito tempore, sed eo elapso est publicè denunciandus. & vitandus.
- 2 Contra conclusionem ex text. desumptam opponitur.
- 3 Declaratur text. in pract. des.
- 4 Respondetur obiectioni.

CAP. Licet. XIV.

- 1 Excommunicatus post legitimam appellationem si per negligentiam non fuit eandem appellationem prosequutus post tempus elapsu, non ideo conualefcit excommunicatio lata, sed elapso tempore est publicè denunciandus excommunicatus, & est vitandus in iudicio, & extra illud, & remouendus ab actibus legitimis donec doceatur quod fuit excommunicatus post appellationem, vel aliis de nullitate excommunicationis. Colligunt ex Ord. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Steph. Costa. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 315. Alagona in compendio pag. 780. remissive Ximen. in concordant. part. 1. & 2.
- 2 Text. hic in prima eius parte reputatur difficilis à Doctoribus, difficultas autem ex eo oritur, quia ille, qui debito tempore appellationem non prosequitur, proinde habetur ac si à principio non appellasset, vt probat text. in cap. personas 4. & in c. cum sit Romana 5. de appellat. sed non data appellatione excommunicatio absque dubio valet. Igitur, &c. Confirmatur hæc dubitatio, quia sublato impedimento resistente actui nihil proponitur quod impediat illius validitatem, vt in proposito aduertit gloss. verbo pronocationis in l. furti 6. ff. de his qui notantur infam. cum ergo lex appellationem remouerie, quæ impediebat ex-

communicationis validitatem, omnino debuit conualefcere. Sic aliàs damnatus furti si appellat, & postea appellationem deserat, retro infamis efficitur, d. l. furti, vers. si autem iuncta d. gl. verbo pronocationis, quæ textum intelligit de tempore lapso ad prosequendum appellationem; ergo similiter excommunicatus, qui appellationem non fuit prosequutus, retro excommunicatus debuit censeri, vt per gloss. verbo conualefcit & gl. verbo sententia in cap. sape 44. de appellat. quæ sic contra text. in præfati, opponunt.

Circa intellectum laborant glossæ proximè citatæ, & Doctores ibidem, Lap. alleg. 1. num. 10. & alleg. 47. n. 5. Domin. conf. 99. n. 4. Cou. in c. alma mater part. 1. §. 10. n. 6. Nauar. in c. cum contingat, de rescript. remed. 2. num. 10. Quare reiecta communi, & gloss. d. verbo sententia distinguente inter excommunicationem, & inter alias sententias, quæ licet forsan sustineri possent, atamen rem non aperit, nec prædictas tollit difficultates; idcirco in proposito idem in excommunicatione, & in quacunque alia sententia datis paribus terminis dicendum esse arbitror, idque faciliè deprehenditur si consideremus per appellationem legitimè interpositam, de qua agitur in hoc text. suspendi iurisdictionem iudicis à quo, vnde durante ea suspensione actus quicunque ab eo iudice gesti nullius sunt momenti, iuxta doctrinam gl. verbo suspensio in c. cum bona 8. per text. ibi de etate, & qualis. cap. cum dilectus 8. vers. quia nobis, ubi gl. verbo cessauimus de consuetud. ac subinde tam excommunicatio, vel quævis alia censura, quam ceteri actus gesti ab eodem valere nõ possunt, & per consequens neque ex postfacto conualefcere, vt habetur in hoc text. iuncta d. reg. non firmatur, & hic verus est sensus huius text. abique vlla specialiatione, vt satis voluerit gl. hic d. verbo conualefcit, & d. verbo sententia, & DD. communiter ibid. Lap. cit. loco, Prapoli. in d. cap. sape n. 36. & est de mente Nauar. ubi proximè. Quamvis Couar. d. n. 6. alium esse velit intellectum affirmans ex eo ibidem excommunicationem non conualefcere, quia excommunicatio sicut alie retrahitur non possunt per fictionem, cum in spiritualibus sola veritas præualeat, neque vlla fictio, aut retrotractio possit considerari. Conuincitur enim manifestè ex eo quia ibid. censura non valet propter defectum iurisdictionis in excommunicante, vt potè lata à iudice suspensio iuxta modò resoluta; quod autem censura non patiatur fictionem retro, vel patiatur, ad propositum non facit.

Neque iam adducta in contrarium multum obstat, si respondeatur non esse sublatum impedimentum quando appellatio deseruit, quamvis enim sublatum fuerit respectu primæ sententiæ, à qua appellatum est, non tamen respectu illorum, quæ iudex à quo ex postfacto iam suspensus temerè gessit in preiudicium appellationis, quam legitimè interpositam fuisse supponimus. Similiter nobiscum non pugnat difficultas ex d. l. furti, fatetur enim damnatum furti si appellauerit, & postea appellationem deseruerit, retro infamem fieri, quia infamia illa à principio simul cum ipsa condemnatione iniuncta est, in quibus terminis proinde habetur ac si non appellasset, ex eo quod appellatio deseruerit, in quibus terminis minime loquimur, sed in excommunicatione, quæ non à principio, sed post appellationem legitimè interpositam ex postfacto fuit prolata, vt habetur in hoc text.

CAP. Si clericos. XV.

Prælati capi faciens vnus clericos propter excel-

Prælati commisso, etiam si capiat per laicos non fugiat, & custodiant in carcere, quamvis nondum confiteri illos esse incorrigibiles, non est excommunicatus, nec

dd

capien

capientes sunt excommunicati, quia non adest temeritas, nec iniuria, nisi ex proposito excedant. Item si clerici dant cautionem fideiussoriam Episcopo de pascendo iuri, Praetulum non debet eos detinere, nisi enormitas excessus, vel alia causa rationabilis persuaserit illos esse detinendos. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Io. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Stephan. Costa, Viu. in ration. lib. 5. pag. 316. Alagona in compend. pag. 780. remissus Ximen. in concord. p. 2.

2. *Eisdem quoque clericis, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus carceratus, ubi agitur de pena corporali, non est fideiussoribus relaxandus, ut per Duen. reg. 331. vers. tertio fallit, Facin. in praxi crimin. p. 1. q. 33. n. 58.

S V M M A R I V M.

1. Interdictio clero non est interdictio populi, nec est conuersio. Interdicta ciuitate propter delictum domini, ciues non interdicti extra ipsam audiunt Diuina. Interdictio populo singularis de populo censetur interdicti, & non. 2.
3. Populi appellatio clero non continetur in odio sit.
4. Interdictum ligat etiam non culpabiles.
5. Ciuitate interdicta singularis ex ea persona interdicta censetur.
6. Verba ut aliquid operentur, debent potius ad improprium trahi significationem, quam ut sint superflua.
7. Clero alicuius Ecclesie interdictio non propter hoc intelligitur interdicta.
8. Clerus sub interdicto generali populi non comprehenditur.
9. Interdictum si latum sit ob culpam domini, aut populi, non ligando singulares silius personas, possunt non culpabiles Diuini interesse.

CAP. Si sententia. XVI.

1. Interdictio Clero non intelligitur populi interdictus, nec est conuersio, quae alter potest interesse Diuinis. Cum propter delictum domini, vel Rectoris ciuitas est interdicta, ciuesque non sunt culpabiles, nec interdicti, possunt extra ciuitatem interesse Diuinis. At interdictio populo, singulares de populo sunt interdicti, nec possunt audire Diuina, vel accipere Sacramenta, nisi in casibus à iure cōcessis. Collig. ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Io. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Stephan. Costa, Viuian. in ration. lib. 5. pag. 316. Alagona in compend. pag. 781. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2. Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Nau. in man. c. 28. n. 167. Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 6. & e. 1. Couat. in e. alma mater p. 2. §. 1. a. n. 6. Hentig. in sum. lib. 13. cap. 42. per totum, Sayr. de censur. lib. 5. c. 2. n. 6. & 7. & c. 3. a. n. 2.

3. Non intelligitur interdictum populi. Ergo in odio sit appellatio populi Clerus non continetur, ut per Titac. de retrat. lig. §. 1. gl. 8. n. 32.

Ceterum cum propter delictum, &c. Notatur ad hoc, quod dans causam interdictio locali personale interdictum incurrit, & non solum in eo oppido interdictio diuina audire non potest, verum neque alibi, ut per Syluest. in sum. verbo interdictum 4. q. 2. Nauar. in man. cap. 27. n. 169. Soar. tom. 5. de censur. diff. 37. scilicet. 1. n. 15. Sayr. in simili tract. lib. 5. c. 1. n. 1. Alter. eod. tract. tom. 2. diff. 12. de interdicto c. 1. col. 3. Filluc. tract. 18. cap. 6. q. 7. n. 44. Bonac. de interdictis in particulari diff. 4. q. 2. puncto 1.

Qui culpabiles non existunt, &c. Notatur ad hoc, quod interdictum non culpabiles etiam ligat, ut per Couat. in cap. alma mater p. 2. §. 1. a. n. 6. & variab. 2. c. 8. n. 10. Soar. tom. 5. de censur. diff. 36. scilicet. 3. a. n. 2. Sayr. in simili tract. lib. 5. c. 4. n. 12. & c. 10. n. 4. & 7.

Cum vero alicuius terra, &c. Notatur ad hoc, quod interdicta ciuitate singulares ex ea persona interdicti censentur, ut per Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. q. 51. art. 10.

Ne sententia effectus careat. Notatur ad hoc, quod verba ut aliquid operentur debent potius ad improprium trahi significationem, quam ut sint superflua, ut per Surd. de alimentis tit. 2. q. 1. n. 39. & decif. 195. n. 2. Chald. Pereira de resol. emphyt. c. 7. n. 33.

In gl. In clerico. ibi. interdictio clero alicuius Ecclesie non propter hoc intelligitur Ecclesia interdicta. Ita Sayr. d. lib. 5. c. 4. n. 24.

In gloss. E. conuersio. Notatur ad hoc quod clerus sub interdicto generali populi non comprehenditur ut per Sayr. d. cap. 4. n. 15.

In gloss. Domini. ibi. nota quia si propter delictum ciuium. Hæc gloss. quatenus probat non culpabiles Diuinis interesse non posse si interdictum latum sit ob culpam populi, siue ciuium, displicet Angel. verbo interdictum 2. in princip. quem sequitur Sayr. d. lib. 5. cap. 2. num. 5. nam si interdictum loci solius esse proponamus, non verò populi, ita personas non liget, siue ob culpam domini, siue ob culpam ipsius populi prolatum sit, semper culpabiles tantum comprehendit, ut concludunt expresse verba huius text. ibi. dummodo & ipsi propter delictum, &c. non fuerint interdicti.

S V M M A R I V M.

1. Compendium huius text. refertur.
2. Ciuitate interdicta intelliguntur etiam interdicta suburbia, & continentia ædificia.
3. Arbitrium concessum in Ciuitate ex iusta causa ad suburbia extenditur.
4. Ciuitatis appellatio proprie non venit suburbia, sed id solum, quod muerum ambitu terminatur.
5. Ecclesia interdicta intelliguntur interdicta capelle, & cæmeteria contigua Ecclesia.

CAP. Si ciuitas. XVII.

Ciuitas, castrum, vel villa si interdicatur, intelliguntur etiam interdicta suburbia, & continentia ædificia, ideo enim hæc interpretatio fiet latior ne contemnatur interdictum si verò interdicta Ecclesia, sunt interdicta capelle & cæmeteria contigua & sic non potest in eis sepehi, fecus si non sunt contigua. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Costa, Viuian. in ration. lib. 5. pag. 317. Alagona in compend. pag. 781. remissus Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Illorum suburbia, & continentia, &c. Notatur ad hoc, quod interdicta ciuitate intelliguntur etiam interdicta suburbia, & continentia ædificia, ut per Fr. Emman. q. Regularium tom. 2. q. 108. art. 1. Bonac. de censur. diff. 5. puncto 1. n. 20. Sayr. in simili tract. lib. 5. cap. 3. num. 3. vbi n. segg. explicat quid in hac materia suburbiorum, & continentium ædificiorum nomine intelligatur, pluraque alia adducit circa materiam huius textus.

Vnde arbitrium concessum in ciuitate ex iusta causa ad suburbia extendi tradit Menoch. de arb. lib. 1.

lib. 1. q. 99. num. 10. vbi num. 11. subdit quod morbo affecti prohiberi esse in ciuitate, prohibentur etiam esse in suburbis.

¶ Nam licet predicta videantur alius morum ambitu terminari, &c.] Ergo ciuitatis appellatione proprie non veniunt suburbia, sed id solum, quod muro ambitu terminatur, vt per Cott. in memorab. verbo ciuitatis pag. mibi 107. Azueud. ad Curiam Pisana lib. 2. cap. 5. num. 3.

¶ Ratione quoque simili, &c.] Notatur ad hoc, quod interdicta Ecclesia intelligitur interdictione capellæ, & cœmeteria contigua Ecclesiæ, vt per Nau. d. c. 27. num. 167. Henric. in summ. lib. 13. cap. 42. §. 4. Sayr. d. cap. 1. num. 16. Bonac. d. puncto 1. num. 22. vbi subdit quod cœmeterium dicitur contiguum Ecclesiæ quando inter parietem Ecclesiæ, & ipsum cœmeterium non interponitur aliquid aliud.

SUMMARYM.

- 1 Celebrans scienter in Ecclesia sanguinis, vel seminis effusione polluta irregularitatem non contrahit, & n. 2.
- 3 Celebrans scienter coram interdicto, vel excommunicato irregularitatem non incurrit.
- 4 Irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis.
- 5 Celebrans scienter coram excommunicato sit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & si iterum celebrat sit irregularis.
- 6 Suspendio, quæ à Confessario in foro penitentia infligitur, quamvis seruari debeat, contraveniendo tamen non incurritur irregularitas.
- 7 Celebrans scienter in loco interdicto in casibus non permissis irregularis, & intelligibilis est, & n. 8.
- 9 Laici priuilegium habentes possunt tempore interdicti diuini interesse dummodo interdictum causam non dederint.
- 10 Beneficium non potest conferri irregulari.
- 11 Irregularitas non incurritur ex celebratione in loco interdicto nisi per scientem locum esse interdictum.

CAP. Is cui. XVIII.

Celebrans scienter in Ecclesia sanguinis, vel seminis effusione polluta, vel periculis maiori excommunicatione notatus, licet temerarie agat, tamen irregularis non fit, quia hoc non est expressum in iure. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Steph. Costa. Viuian. in rational. lib. 5. pag. 317. Alagona in compendio pag. 78. remissus Ximen. in concordant. part. 1. & 2.

¶ Hanc eandem concl. quoad primam eius partem firmant Couar. in Clem. si furiosus in initio p. 1. n. 3. Villadieg. de irregul. c. 5. n. 25. versum quia irregularitas, & plures citati per Cened. ad Decretal. collect. 135. num. 5. quibus addo Azor. in sup. moral. p. 1. lib. 10. c. 26. q. 16. Sayr. de censur. lib. 5. c. 14. n. 36.

¶ Presertim maior excommunicatione notatus, &c.] Notatur ad hoc quod scienter celebrans coram interdicto, vel excommunicato irregularitatem non incurrit, vt per Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 33. litt. A. vers. clericus verò, in nuiss. impress. Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 17. §. 1. n. 5. Henric. in summ. lib. 14. cap. 7. §. statum in princ. Sayr. in simili tract. lib. 2. c. 15. n. 6. Squillante de oblig. Cleric. p. 5. n. 42. vbi intelligit de vitando post extraneam ad euitandam, & post Tolet. lib. 1. cap. 12. n. 7. & Soar. tom. 5. diff. 9. sect. 4. n. 8. addit posse Sacerdotem celebrare coram excommunicato Barbof. Collect. Tom. IV.

propter urgentem necessitatem mortis, vel grauiissimi scandali, aut infamiae vitandæ, nisi comminatio mortis ficeret in odium Religionis Christianæ, vel in contemptum Ecclesiæ, & n. 46. cum Sayr. de censur. lib. 2. cap. 3. num. 22. aduertit quod si plures Sacerdotes celebrant in eadem Ecclesia, excommunicatis verò in vna capella Missam audiat, tunc tales Sacerdotes extra capellam celebrantes non dicuntur communicare in diuinis cum excommunicato.

¶ Cum id non sit expressum in iure.] Notatur ad hoc, quod irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis, vt per Couar. in d. Clem. si furiosus p. 1. in initio à num. 3. Villadieg. de irregul. c. 1. à n. 16. & cap. 2. à n. 11. Cast. de lege penali lib. 2. cap. vltim. Nauar. in manuali c. 27. num. 192. & in cap. si quis autem num. 39. de penitent. diff. 7. Azueud. l. 2. v. si sexta regula tit. 1. lib. 2. noua recopil. pag. 337. Henric. in summ. lib. 14. cap. 1. §. 1. litt. Q. Soar. tom. 5. de censur. diff. 40. sect. 4. à n. 3. Cardol. in praxi iudicum verbo irregularitas num. 1. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 1. num. 1. Vnde penam priuationis beneficii non imponi nisi in casibus à iure expressis resoluit Gonzal. ad reg. 8. Camer. gl. 1. §. num. 136. cum segg. Quia casus omnes inducens penam non debet extendi ad alias personas præter enumeratas in lege, vt ait Perez l. 3. vers. sed est dubium tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 45.

¶ In gloss. Notatur ibi, quia proximus est irregularitati.] Postquam quis coram excommunicato semel celebrauerit cum fiat interdictus ab ingressu Ecclesiæ per cap. Episcoporum, de priuileg. hoc lib. si iterum celebrat, fieri irregularem notant Couar. in cap. alma mater p. 2. §. 6. n. 9. vers. qui verò, & constanter Sayr. de censur. lib. 2. cap. 1. §. 5. n. 6. & lib. 7. c. 9. num. 11. Henric. d. cap. 7. §. 3. litt. R.

¶ In gloss. In iure.] Notatur ad hoc, quod suspensio, quæ à Confessario in foro penitentia infligitur, quamvis seruari deb. at, contraveniendo tamen non incurritur irregularitas, vt per Sayr. de censur. lib. 4. cap. 16. num. 4.

§. Is verò.

Celebrans scienter in loco interdicto nisi in casibus permissis, vel ex priuilegio, sit irregularis, in quo nemo potest dispensare nisi solus Papa, & non potest eligere, nec eligi. Colligunt DD. in princ. text. citati.

¶ Irregularitatem incurrit.] Notatur ad hoc, quod celebrans in loco interdicto sit irregularis, vt per Couar. in c. alma mater p. 1. §. 2. à num. 2. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 33. litt. B. Henric. in summ. lib. 13. cap. 43. §. 3. litt. F. Nauar. conf. 2. sub hoc tit. in antiq. Vgolin. de censur. tab. 5. c. 11. §. 1. Sayr. in simili tract. lib. 5. c. 14. n. 18. cum segg. & c. 17. n. 9. Auil. in eod. tract. part. 5. diff. 5. dub. 4. concl. 4. Cardol. in praxi iudicum verbo interdictum num. 7. Paul. Layman in Theolog. mortali. lib. 2. tract. 5. p. 3. c. 3. n. 1.

¶ Nisi super hoc priuilegium existat.] Notatur ad hoc, quod quamvis regulariter laici omnes tempore interdicti diuini Officii interesse prohibeantur, qui tamen priuilegium habent, dummodo illi causam interdicti non dederint, eis licet interesse possunt, vt per Sayr. d. lib. 5. c. 5. num. 29.

¶ Efficitur intelligibilis, &c.] Collige ex text. quod clericus personale aut locale interdictum violans exercendo actum sacri Ordinis, vel celebrando Officiu diuina sit intelligibilis, vt per Syluest. verbo interdictum 6. quæst. 2. vers. secundum, & Soar. tom. 5. diff. 34. sect. 4. num. 28. Azor. in institutionum moralium part. 2. lib. 6. cap. 14. q. 8. vers. sine item. Sigilm. à Bononia de elec.

electi. dub. 68. num. 1. Avil. p. 5. diff. 5. dub. 4. concl. 3. Paul. Layman. d. c. 3. num. 3. vers. secunda, quos refero de iure eccl. lib. 1. cap. 19. n. 63. Notatur ad hoc, quod irregulari non potest conferri beneficium, vt per Flamin. Paul. de resign. benef. lib. 5. q. 3. num. 180. Sayr. d. lib. 5. cap. 14. num. 9.

- 11 In gloss. *Scienter* ibi, *scilicet ergo si ignorauerit*, &c.] Notatur ad hoc, quod ex celebratione in loco interdicto non incurritur irregularitas nisi per scientem locum esse interdictum, vt per Petz tit. 1. lib. 5. *Ordin. pag. mibi 27.*

S V M M A R I V M

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Sacramenta Baptismi & Confirmationis licite administrari possunt etiam adultis tempore interdicti iuxta ritum ab Ecclesia prescriptum.
- 3 Chrisma confici potest tempore interdicti in die Cene Domini.

C A P. Quoniam. XIX.

1 Q Vando terra est interdicta licite potest fieri Chrisma in die Cene Domini, quia est necessarium in Baptismo, & Confirmatione quæ tempore interdicti licite dantur pueris, & adultis. Colligitur ex Ordin. Archid. Gemin. Io. Andr. Anch. Dominici, Monach. Franch. Steph. Costa, Viuian. in ration. lib. 5. pag. 244. Alagona in compend. pag. 783.

2 In Baptismo, &c.] Notatur ad hoc, quod Sacramenta Baptismi, & Confirmationis licite administrari possunt etiam adultis tempore interdicti iuxta ritum ab Ecclesia prescriptum, Baptismus scilicet cum exorcismo, unctione, oleo & Chirmate, vt per Cou. in cap. alma mater p. 2. §. 2. num. 7. Nauat. in man. c. 7. num. 178. Henric. in summ. lib. 2. cap. 16. §. 3. & lib. 3. cap. 6. §. 7. Vgolin. de censuris tab. 5. cap. 7. §. 4. & 5. Auila in simili tract. p. 5. diff. 4. sect. 1. dub. 4. Sayr. in eod. tract. lib. 5. c. 7. Bonac. diff. 5. puncto 2. §. 1. Soarez tom. 5. diff. 26. sect. 1. à n. 7. cum aliis per me citatis de officio, & potest. Episc. p. 2. alleg. 31. n. 22. & 23.

3 Chrisma die Cene Domini, &c.] Notatur ad hoc, quod Chrisma confici potest tempore interdicti in die Cene Domini, vt per Couar. d. §. 2. num. 8. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. q. 10. art. 3. Sayr. d. lib. 5. cap. 6. n. 5. Benzon. de instituta Pontificij interdicti c. 6. vers. *præterea*, cum seq. vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter. Mar. Alter. de censuris tom. 2. diff. 4. c. 2. vers. *communiter*, Bonac. in simili tract. diff. 5. puncto 2. §. 1. n. 1. intelligendo tamen propterea ego intellexi d. alleg. 31. num. 25.

S V M M A R I V M.

- 1 Suspendus ab ingressu Ecclesie in ea Diuina celebrans irregularis, & moriens impenitens suspensione illa durante daret Ecclesiastica sepultura.
- 2 Suspendus ab ingressu Ecclesie, vel officio per appellationem sequentem non suspenditur.
- 3 Suspendus ab ingressu Ecclesie quos effectus operatur remittit.
- 4 Ecclesia ingressu cui est interdictum poterit extra Ecclesiam celebrare diuina Officia.
- 5 Suspendus ab ingressu Ecclesie non prohibet omnem introitum in Ecclesiam, sed tantum eum, qui est ad celebrandum diuina Officia.

- 6 Sacramenta in Ecclesia quando in ea non celebrantur diuina Officia, potest recipere ille, cui est ingressus Ecclesie interdictus.
- 7 Suspendus ministrando fiant irregulares.
- 8 Interdictus ab ingressu Ecclesie non potest in Ecclesia, vel cimiterio sepeliri, nisi forte dederit signa contritionis.
- 9 Excommunicationis sententia non suspenditur per appellationem.

C A P. Is cui. XX.

S I pensus ab ingressu Ecclesie cum sibi per con-
sequens censatur in ipsa diuinum celebratio
interdicta, sit irregularis si agens in ius officio, vt
prius se ingerat Diuinis in illa Ecclesia, & si mori-
atur in tali suspensione non potest sepeliri in Ecclesia,
vel cimiterio Ecclesiastico nisi prius penituerit. Et
suspendus ab ingressu Ecclesie, vel officio sicut ex-
communicatio, per sequentem appellationem non
suspenditur, Colligitur ex Ordin. Lap. Abb. Archid.
Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch.
Stephan. Costa Viuian. in ration. lib. 5. pag. 318. Ala-
gona in compendio pag. 782. remissit Ximen. in con-
cordant. p. 1. & 2.

Est Ecclesia interdictum ingressu.] Suspendus ab in-
gressu Ecclesie quos effectus operetur differunt
Cou. in cap. alma mater part. 1. §. 1. num. 3. cum seqq.
Nauat. in man. cap. 27. n. 170. Henric. in sum. lib. 1. 3.
cap. 32. §. 2. Soar. tom. 5. de censuris diff. 3. §. 5. sect. 4.
Auil. in simili tract. p. 3. diff. 2. dub. 1. conclus. 1. 3. &
part. 5. diff. 4. dub. 5. conclus. 5. 6 & 7. Sayr. eod. tract.
lib. 4. cap. 7. n. 11. cum seqq. & lib. 5. c. 9. n. 14. late
Bonac. in eod. tract. diff. 5. puncto 4. n. 11.

Censatur in ipsa diuinum celebratio interdicta.]
Ergo is, cui est interdictus Ecclesie ingressus, poterit
extra Ecclesiam celebrare diuina Officia, vt per Cou.
in cap. alma mater p. 2. §. 1. n. 3. Fr. Emman. in explic.
Bulle Cruciate in addit. ad §. 5. num. 14. pag. 20. vers.
Auil. de censuris part. 5. diff. 4. dub. 5. conclus. 5. vers.
præterea, Bonac. eod. tract. diff. 5. puncto 4. n. 13. vers. *primò*,
Paul. Comitoli. respons. moral. lib. 6. q. 49.

Si contra interdictum huiusmodi Diuinis in ea se in-
gerat.] Notatur ad hoc, quod suspendus ab ingressu
Ecclesie, non prohibet omnem introitum in Eccle-
siam, sed tantum eum, qui est ad celebrandum diuina
Officia, vt per Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 10.
art. 14. & non prohibet quod recipiantur Sacramen-
ta in Ecclesia quando in ea non celebrantur diuina
Officia, ex Soar. d. sect. 4. num. 5. Bonacina d. puncto 4.
num. 12.

Irregularis efficitur.] Notatur ad hoc quod suspendus
ministrando fiant irregulares, vt per Flamin. Paul.
de resignat. benef. lib. 5. q. 6. n. 83. & n. 202. cum seqq.
Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 68. n. 5. & plures quos re-
fert Cened. ad Decretal. collect. 15. n. 1.

Non debet in Ecclesia, vel cimiterio, &c.] Notatur
ad hoc, quod interdictus ab ingressu Ecclesie, non
potest in Ecclesia, vel cimiterio sepeliri, nisi forte
dederit signa contritionis, tunc enim potest absolui,
& sepeliri in loco sacro, vt per Sayr. d. lib. 4. c. 7. n. 20.
& cap. 9. num. 24. Soar. tom. 5. diff. 38. sect. 1. num. 20.
Auil. d. diff. 4. sect. 3. dub. 5. conclus. 5. Bonac. d. puncto 4.
num. 11. in princ.

Sane sicut excommunicatio, &c.] Notatur ad hoc, 9
quod sententia excommunicationis non suspenditur
per appellationem, vt per Capell. Tholof. de iur. 299.
Rebut. in concord. tit. de excomm. non vitan. vers. 54.
Humad. d. 1. gl. 1. à n. 1. tit. 9. par. 2. Garc. reg. 175.
Azucud.

Azeved. lib. 12. num. 3. tit. 5. lib. 3. noua recop. Cened.
ad Decretal. collect. 4. 2. num. 1.

alleg. 12. num. 37. & aliis gratis, & absolutionibus,
quas latè prosequitur Fr. Barth. de Vecchis in d. pra-
xi disp. 9. dub. 5. cum seqq.

SVM MARIVM.

- 1 Religiosum clericum verberantem absoluit Episcopus eo casu, quo absoluerat clericum, & n. 2.
- 2 Noutitium Religiosis percutiens est excommunicatum, & num. 4.
- 3 Noutitius propriè Religiosus appellari non potest.
- 4 Noutitius non ligatur casibus in Religione ab Abbate, vel aliis Superioribus reservatis.
- 5 Noutitius fori privilegio, & aliis gratiis, & absolutionibus gaudet.

CAP. Religioso. XXI.

- 1 Religiosus quando percutit clericum secularem, potest Episcopus absolueré Religiosum in eo casu in quo posset clericum secularem, qui alium percussisset. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Costa. Viuian. in rational. lib. 5. pag. 319. Alagona in compendio pag. 781. remissive Ximen. in concordant. part. 1. & 2.
- 2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. q. 20. art. 12. Soar. de censur. tom. 5. disp. 12. sect. 1. n. 74. ego ipse de officio, & potest. Episcop. p. 3. alleg. 41. num. 18. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore Canonis §. 13. n. 7. Alcan. Tambur. de iure Abbatum tom. 2. disp. 17. q. 10. n. 3.

§. Quamuis.

- 3 Noutitium Religiosis percutiens est excommunicatus, licet antequam fecerit professionem Religiosus censeri non possit. Colligunt DD. in princ. text. citati.
- 4 Hanc eandem conclus. ex hoc §. desumunt Duen. reg. 99. vers. amplius non, Tirac. de retractu lig. §. 1. gl. 8. n. 21. & de iure mariti gl. 2. n. 9. Azor. iust. moral. p. 1. lib. 12. cap. 3. q. 2. Fr. Barthol. de Vecchis in pract. obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis disp. 11. dub. 10. n. 1. in med.
- 5 Ad hoc, quod noutitius propriè Religiosus appellari non potest, vt per Honded. bull. Cruciate §. 9. pag. 10. hi 88. Magon. Florent. decis. 141. num. 1. cum seqq. Fr. Barthol. de Vecchis citato loco.
- 6 Intellige in oneribus, & odii, & ideo non ligari casibus in Religione ab Abbate, vel aliis superioribus reservatis resoluunt Iacob. de Grass. in append. ad lib. 1. decis. aur. cap. 7. n. 69. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. q. 21. art. 11. Azor. d. lib. 12. cap. 2. q. 10. Ioan. à Ciaçe de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 10. concl. 2. Fr. Ludon. Miranda in man. Pralat. tom. 2. q. 34. art. 16. Coriolan. de casibus reseru. part. 1. sect. 3. art. 18. quicquid dicat Fr. Barthol. de Vecchis d. disp. 9. dub. 2. à num. 2. gratias etiam & priuilegiis Religionis concessis gaudere possunt, ex adductis per Henric. in sum. lib. 7. c. 221 §. 7. Saye. de censur. lib. 7. cap. 1. §. 1. num. 6. Molin. de iust. i. trañ. 2. dist. 139. col. 3. vers. prater hoc, Azor. d. lib. 12. c. 1. quest. 10. ad fin. Sanch. in precepta Decalogi lib. 4. cap. 39. num. 17. & lib. 6. cap. 1. oñi fine. Soar. tom. 3. de Relig. lib. 5. c. 16. n. 17. in fine. Fr. Barthol. de Vecchis d. disp. 1. dub. 10. quicquid dicant Mandos. de priuileg. ad iust. i. gl. 7. n. 34. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. q. 51. art. 12. Vnde pariter fori priuilegio gaudere resoluunt per me citati de officio, & potest. Episcopi part. 2. Barbos. Collect. Tom. IV.

SVM MARIVM.

- 1 Absolutum propter mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo, à quo alius non poterat, si cessante impedimento se non praesentat cum commode potest ei à quo alius absolui debet, reincident in eandem excommunicationem, & n. 2.
- 2 Mortis periculum, & articulus à pari procedunt.

CAP. Eos. XXII.

Qui est in aliqua censura, à qua non potest absolui nisi à Papa, & propter mortis periculum, vel aliud impedimentum legitimum, absoluitur ab alio, si deinde cessante periculo, vel impedimento, quam cito commode poterit, contemnit se presentare illi, à quo erat absoluentis ad recipiendum mandatum, & satisfaciendum, reincident in eandem censuram, Item qui absolui à Sede Apost. vel ab eius Legato cū hoc vt se praesentent superiori immediato ad accipiendam penitentiam, & satisfaciendam passis iniuriis, si hoc non implent cum commode possunt, reincident in eandem penam. Colligunt ex Ord. Archid. Gemin. Io. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Stephan. à Costa. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 320. Alagona in compendio pag. 783. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. Hanc eandem conclus. firmiter Couar. in cap. mala mater. part. 1. §. 11. n. 6. col. 4. ad finem. Henric. in sum. lib. 12. cap. 29. §. 9. litt. T. & F. Sanch. in precepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 15. n. 24. cum seqq. Soar. tom. 3. de penit. disp. 30. sect. 3. Melch. Zambran. in decis. prob. mortis articulo cap. 4. de penit. dub. 2. Bonac. de censur. extra Bullam disp. 3. q. 3. punct. 23. ego ipse de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 25. n. 80. secundum Lugdun. impress.

Propter imminenti mortis articulum, vel aliud impedimentum, &c. Ergo eadem est ratio de probabili periculo mortis, & de articulo, vt per Henric. lib. 6. cap. 1. §. 3. in commento litt. Q. Articulus mortis quando dicatur dixi d. alleg. 45. n. 81. In eandem sententiam, &c. Vide Azeved. l. 1. n. 15. cum seqq. tit. 5. lib. 8. noua recop. vbi extendit ad quamcunque excommunicationem.

SVM MARIVM.

- 1 Excommunicationem incurro si percussionem in clericam, sine meo mandato tamen, nomine meo faciam, & n. 2.
- 2 Ratificans tunc ponitur eadem pena, quae ponitur delinquenti, dummodo delictum sit commissum nomine ratificantis, alias secus.
- 3 Ratificatio in criminalibus obligat ratificantem ad ratificationem, non à die commissi delicti.
- 4 Ratificatio delicti inducit ex receptione, & excommunicatione delinquentis, qui delictum nomine receptantis commisit.
- 5 Clericam percuti madiani si ante percussionem reuocatur mandatum, licet reuocatur à mandatarium non perueniat, non incidit in excommunicationem in foro animae, bene tamen quoad forum exterius.
- 6 Clerici percussorem solo corde ratam habentem ligantur quoad Deum, etsi non quoad Ecclesiam.

8 *Delicti ratificatio non inducitur ex receptione delinquentis, & auxilij præstatione, quando delictum non est gestum nomine receptantis, & præstantis auxilium.*

CAP. Cum quis. XXIII.

1 **C**lericum quādo quis percutit nomine meo, sed sine meo mandato, si postea ego ratum habeo, sum excommunicatus, quia rati habitio retrotrahitur, & debet mandato comparari. Si vero percussio non fuit facta meo nomine, & ego deinde ratum habeam, non sum excommunicatus, licet peccem, quia nullus potest habere ratum, quod suo nomine non est factum. Colligunt ex Ordinarij, Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Auch. Domin. Monach. Steph. Costa, Viuian. in *ration. lib. 5. pag. 321. Alagona in compendio pag. 783. remissive Ximen. in concordant. part. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. quoad primam partem eius firmant Farin. in *praxi crimin. part. 5. q. 135. n. 55. cū seqq.* Paul. Comitrol. *respons. moral. lib. 6. q. 63. num. 4.* ubi ait quod is, qui ait verbo, aut signo minime fallaci probauit scelus homicidij suo nomine facti, est irregularis: in delictis enim ratificatio æquiparatur mandato, secundum Farin. d. q. 135. n. 43. *cum seqq.*

3 *Cum quis ratum habere nequeat, &c.*] Notatur ad hoc quod tunc demum ratificatio æquiparatur mandato, & ratificans puni tur eadem pena, qua puni tur delinquens, si delictum fuerit commissum nomine ratificantis, alijs secus, vt per Farin. d. *quæst. 135. num. 84. cum seqq.*

4 In gl. figuratiōis casus ubi, *Sed quid in primo caso &c.*] Notatur ad hoc, quod in criminalibus ratificatio obligat ratificantem à die ratificationis, non à die commissi delicti, vt per Farin. d. q. 135. n. 74.

5 In ead. gloss. ubi, *Quæritur de qua ratificatione, &c.*] Notatur ad hoc, quod ex receptione, & occultatione delinquentis, qui delictum nomine receptantis commisit, eiusdem delicti inducitur ratificatio, vt per Farin. d. q. 135. num. 48.

6 In gloss. *Mandato.* Notatur hæc gl. ad hoc quod mandans clericum percuti, si ante percussione reuocat mandatum, licet reuocatio ad mandatarij non perueniat, non incidit in excommunicationem in foro animæ, bene tamen quoad forum exterius, vt per Felin. in *cap. sic dignum v. 14. fallent. 1. de homicid. Ioan. Valer. de differ. inter vtrūque forū, verbo mandatum. differ. 1. num. 1.* sicque intelligenda est alia gloss. verbo *auctoritate in cap. mulieres. hoc tit. vbi plurajura allegat in argumentum ad probandum quod mandans incidit in excommunicationem, nisi reuocauerit mandatum: nam procedit quoad forum exterius, vt tradit Hippol. *sing. 181. incip. mandans*, quem refert Ioan. Valer. d. *differ. 1. num. 1. in fin. vbi num. 2.* subdit quod irregularitatem incurrit in foro animæ, & dat rationem diuersitatis.*

7 In gloss. *Tuo nomine ibi sed tamen in veritate ratum habuit in corde, &c.*] Notatur ad hoc quod habentes solo corderatam percussione clericum ligatur quoad Deum, quamuis non quoad Ecclesiam, quæ de occultis non iudicat, per Sanch. in *precepta Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 1.*

8 In gloss. *Non fit culpa ex receptione* tamen delinquentis, & auxilij præstatione non inducitur ratificatio delicti, quando delictum non est gestum nomine receptantis, & præstantis auxilium, vt per Farin. d. q. 35. num. 49.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Interdicti ecclesiastici prohibentur per viam regulæ, certis casibus exceptis, Sacrificium Missæ, & alia Ecclesiæ sacramenta continentur.
- 3 Penitentia sacramentum tempore interdicti tam morientibus, & infirmis quam etiam sanis, & bene uolentibus concedi debet.
- 4 Declaratur text. in presenti in illis verbis, dum tamen excommunicati non fuerint.
- 5 Interdicto casum dantes, vel consilium, auxilium, seu fauorem delicto proprii quod laicum est, non debent admitti ad Penitentia sacramentum, nisi prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem.
- 6 Cautionis idonea appellatione non venit nuda.
- 7 Missæ atque alia diuina officia celebrari possunt tempore interdicti generalis loci singulis diebus in Ecclesijs, & Monasterijs submissa voce, iactis clausis, campanæ non pulsari, & excommunicati, & interdicti exclusi.
- 8 Laici non interdicti ad diuina officia possunt interesse, eisque presentibus celebrari valeat tempore interdicti, ostenditur.
- 9 Clerici, & reliqui omnes priuilegiati tempore interdicti Missam audire tenentur sub peccato mortali.
- 10 Clerici omnes quamuis prima tonsura etiam extranei admittenda sunt ad diuina tempora interdicti localis generalis.
- 11 Campana tempore interdicti pulsari non debent.
- 12 Campanæ magnæ, aut paruæ pulsare non licet tempore interdicti, exceptis festiuitatibus, quibus publicè celebrare conceditur.
- 13 Interdicti tempore loco campanarum instrumentis tubæ, aut simili utendum est ad clericos commo- candas.
- 14 Campanæ laicorum pulsari possunt, ac etiam clericorum tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent.
- 15 Text. in presenti in §. *Adiucimus*, solam procedit quando locum generaliter interdictum, non in Ecclesijs specialiter interdicta.
- 16 Cessationis à diuina etiam generalis tempore licitationis non est diuina celebrare cum moderationibus, §. *Adiucimus*, huius text.
- 17 Festiuitates in quibus tantum pulsati campanæ, & ianua aperti alia voce diuina Officia solemniter interdicti tempore celebrari possunt, quod & quæ sunt, ostenditur.
- 18 Festiuitates, quibus licet publicè diuina Officia tempore interdicti celebrare, incipiunt à primis vesperis & finiuntur in secundis.
- 19 Cessatio à diuina suspenditur, & diuina Officia celebrari possunt in ciuitatibus, quibus publicè & solemniter diuina Officia tempore interdicti celebrari possunt.
- 20 Interdicti prohibentur Altarij appropinquari.
- 21 Sacramenta que celebrari permittuntur tempore interdicti, remissive.
- 22 Matrimonium contrahit tempore interdicti tenet.
- 23 Chrisma confectio permittitur tempore interdicti.
- 24 Missa non solum ordinaria, sed etiam extraordinaria in festiuitatibus exceptis in hoc text. publicè celebrari possunt tempore interdicti.
- 25 Dies ecclesiasticæ quantum ad indulgentias, & cetera priuilegia, constituntur à vesperis in vesperas inclusiue.
- 26 Priuilegia Prædicatorum, & Minorum ad celebrandum

De Sententia Excommunic. & c. Tit. XI. 319

brádum tempore interdicti, ante hunc text. concessa hic reuocata sunt, non autem qua deinde concessa reperiuntur.

- 27 *Privilegia Regularibus concessa post huius text. de cessionem ad celebrandum tempore interdicti, & ad admittendos laicos ad Divina eodem tempore au reuocata sunt per Concil. Trid. ostenditur.*

CAP. Alma mater. X X I V.

- 1 *Interdicti tempore siue ab homine, siue à iure omnes tam infirmi, quàm sani admittuntur ad sacramentum Penitentiae, dummodo non sint excommunicati, hi non enim admittuntur nisi in mortis articulo; nec etiam admittuntur hi propter quorum culpam, dolum, vel fraudem interdictum interdictum, nec qui ad talem culpam interdicti dederunt consilium, auxilium, vel fauorem, nisi pro ipso delicto prius satisfaciunt, si possunt, vel dent idoneam cautionem de satisfaciendo, vel si non possunt, iurent quòd satisfaciunt quando potuerint, & laborabunt pro posse dando consilium, auxilium, vt qui debent satisfaciunt, non tamen idone relaxatur interdictum, sed tantum conceditur eis poenitentia. Item tempore interdicti in Ecclesiis, & Monasteriis singulis diebus Missae, & alia diuina Officia celebrantur vt prius, submissa voce, ianuis clausis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis; ita vt Canonici, & alij clerici, qui horis diuinis non interfunt, amittant distributiones, sicut quando non est interdictum. In festiuitatibus verò Natalis Domini, Paschae, Pentecostes, Assumptionis B. Mariae Virginis pulsantur campanae, & ianuis aperitis, & alta voce sollempniter celebrantur diuina Officia exclusis excommunicatis, sed admissis interdictis; illi verò interdicti pro quibus expresse fuit positum interdictum nullatenus appropinquant Altari, cum derogatione Bullarum praedecessorum in hac materia, remanentibus ceteris circa obseruationem interdictorum in suo robore, non obstantibus quibuscunque. Colligitur ex Ordin. Lap. Ab. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Stephan. Costa, Couar. qui amplam repetitionem super hunc text. edidit, Viui in ration. lib. 5. pag. 321. Alagona in compend. p. 783. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2.*

- 2 *Nulla diuina celebrantur Officia, &c.* [Notatur ad hoc quòd interdicti ecclesiastici prohibitionem per viâ regulæ certis casibus exceptis Sacrificium Missae, & alia Ecclesiae sacramenta continentur, vt per Nau. in man. cap. 27. n. 171. Henric. lib. 13. summ. cap. 45. per totum, Vgolin. de cens. ab. 5. cap. 7. Sayr. in simili tract. lib. 5. cap. 5. in princ. & Couar. de tract. p. 5. disp. 4. sect. 1. in princ. & dub. 3. cum seqq. late Soar. tom. 5. disp. 31. sect. 1. à princ. Paul. Laymann. in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 4. e. 2.

- 3 *Conceditur quòd tempore interdicti, &c.* [Notatur ad hoc quòd Penitentiae sacramentum tempore interdicti tam morticibus, & infirmis, quàm etiam sanis, & beneuolentibus concedi debet, vt per Couar. hic p. 2. q. 2. n. 7. Vgolin. d. e. 7. 7. Catd. Tolet. in instr. Sacri lib. 1. e. 53. Soar. tom. 5. disp. 34. sect. 1. à num. 23. Sayr. d. lib. 5. e. 7. n. 8. Fr. Eimman. in addit. ad Bullen. Cruciatæ, 5. 5. n. 21. & q. Regul. tom. 2. q. 109. a. 3. Aul. d. p. 5. quæst. 4. sect. 1. dub. 3.

- 4 *Dumtaxat excommunicati non fuerint.* [Super intellectu horum verborum non mediocriter est inter scribentes varietas: Angel. enim, Syluest. & alij Summis, quibus magis assentire videtur Soar. d. sect. 1. n. 16. in fine, iuncto praecedenti, existimant intelligenda esse de solis excommunicatis propter causam

interdicti. At verò Vgolin. d. cap. 7. §. 7. quem sequitur Sayr. d. cap. 7. num. 9. contendunt textum generaliter esse intelligendum de excommunicatis quocunque alio nomine, etiam extra causam interdicti ex generalitate text. qui violenter restringitur ad excommunicatos ob solam interdicti causam: & quia inquit absolutioem excommunicari fieri non posse nisi adhibitis precibus, & orationibus, de quibus in cap. à nobis 28. in fin. hoc tit. in Decretalib. iunctis multis, quæ late de hac absolutiois forma tradunt Nau. in man. cap. 16. n. 8. Vgolin. tab. 2. cap. 31. à princ. Sayr. lib. 2. e. 17. num. 17. Soar. tom. 5. disp. 19. sect. 2. a. n. 10. quas preces, & orationes, cum Officium Ecclesiasticum importent, tempore interdicti prohiberi non est dubium. Verum hæc ratio Vgolin. minimè concludit, si aduertamus text. agere de absoluteione excommunicati ad effectum consequendi sacramentum Penitentiae, ad quem effectum constat satis esse absoluteionem praestitam in foro conscientiae, etiam si non fiat in forma Ecclesiae solemni, vt iidem proximè citati Doctores farentur. Quare verius censio esse quòd auctores prioris sententiae resoluunt, quòd scilicet text. hic vel debet intelligi de absoluteione excommunicationis referatur, vel de absoluteione solemni, vel quòd magis litteræ textus adaptatur, de excommunicatis ob causam interdicti, & secundum hunc sensum erit differentia inter hunc verò, & sequentem, in quo agitur de interdictis, qui causam interdicti dederunt, vt hi admittantur si excommunicati non sint praestita cautione, vt statim explicandum est, si verò vltra interdictum sint excommunicati, absolui non possunt nisi in mortis articulo.

Illis etiam propter quorum culpam, &c. [Notatur ad hoc quòd interdicti causam dantes, vel consilium, auxilium, seu fauorem delicto, propter quod latum est, non debent admitti ad Penitentiae sacramentum nisi prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, vnde pignoratiuiam, aut fideiussoriam necessariam esse, nec nudam sufficere, rectè notat gloss. hic verbo idoneam; licet enim quando cautionis simpliciter sit mentio, nulla sufficit, iuxta text. in l. sciendum, C. de verb. sign. non ita tamen quando idonea requiritur, vt per text. in l. si mandata 59. §. ult. ff. mandati, pluribusque aliis post gloss. verb. idonea in e. quanquam, de usuris hoc lib. communiter receptum testatur Couar. lib. 3. ear. c. 3. num. 6. & post Bernard. Díaz reg. 73. Duen reg. 86. Garc. Falcon. reg. 162. planè relati per Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 18. à n. 35.

Adiucium preterea, &c. [In hoc §. concessum est vt tempore interdicti generalis loci singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missae celebrantur, atque etiam alia diuina Officia, sicut prius, cum modificationibus tamen de quibus hic, scilicet submissa voce, ianuis clausis, campanis non pulsatis, excommunicatis, & interdictis exclusis, de quibus omnibus explicandis agunt Nauar. d. e. 2. 27. n. 173. cum seqq. Couar. d. p. 2. §. 4. Henric. d. lib. 13. cap. 46. Vgolin. d. tab. 5. cap. 8. §. 1. cum seqq. Sayr. d. lib. 5. cap. 5. à n. 18. Aul. d. disp. 4. sect. 2. dub. 2. cum seqq. Soar. d. tom. 5. disp. 34. sect. 1. n. 3. cum seqq.

Excommunicatis, & interdictis exclusis. [Ergo à cotario sensu colligi videtur reliquos omnes non interdictos, nec excommunicatos, atque ita etiam laicos diuinis posse Officiis interesse, eisque praestantibus posse celebrari tempore interdicti, quòd tamen est contra receptissimum omnium scribentium sententiam, & gloss. verò b. interdictum in hic, quam sequuntur Domin. Anchar. Franch. & alij, in praesenti, & Couar. d. p. 2. §. 4. num. 4. Nauar. d. cap. 27. num. 174. Vgolin. d. p. 2. §. 4. num. 4. Nauar. d. cap. 27. num. 174. Vgolin. d. p. 2. §. 4. num. 4.

De Verborum significatione. Tit. XII. 321

ximè, n. 38. Quamvis autem Palud. vt refert Viuald. d. 5. 5. n. 12. addant huius festiuitatibus diem omnium Sanctorum, & diuidium omnium defunctorum, loquuntur sine iuris fundamento, vt sentit proximè citatus c. 13. num. 20. nec Palud. affirmat quod ei imponit Viuald. sed solum quod illum vehementer desiderabat, interitum tamen legem quamuis duram seruandam esse subdit ex reg. l. prospexit, ff. qui, & à quibus. Sicut etiam quod aliqui scribunt de primo Regis aduentu iure non probari contra alios, quos refert Henric. dicto c. 47. an subdit. S. bene aduertit Vgolin. dicto §. 6. num. 2. & fatetur Sayr. dicto cap. 13. num. 19. licet addat probabile esse non videri intentionem Pontificis in hoc casu communem ciuitatis laticum velle turbare, aut impedire.

- 19 In festiuitatibus prædictis cessatio à diuinis suspenditur, & diuina Officia celebrari possunt, non ex concessione huius text. qui solum de interdicto loquitur, & ideo secundum rigorem ad cessationem trahi non poterat, sed ex consuetudine, & auctoritate grauissimorum Doctorem Academicæ, & Religionum Salmaticenæ, & sic prædicari fuisse in festo Corporis Christi de anno 1584. testantur post Couar. d. 5. 5. num. 3. Henric. dicto lib. 13. cap. 5. §. 3. Viuald. dicto tit. de cessat. à diuinis. n. 9. Sayr. dicto lib. 5. c. 19. n. 6. Aul. p. 6. disp. 1. dub. 6. qui omnes fateantur hanc resolutionem procedere ex vi consuetudinis, non ex concessione aliqua iuris scripti, quia in hoc text. respectu cessationis nihil concessum reperitur, & ad hæc reducenda sunt omnia, quæ latè in hoc articulo scribit Soar. d. disp. 39. sect. 2. a. num. 12.

- 10 Altari nullatenus appropinquari. Vide Sayr. de censuris lib. 5. c. 1. n. 13. cum seqq. ubi interdictis prohiberi Altari appropinquare, & eorum oblationes accipi.

- 11 In gloss. Sacramenti ibi, permittatur enim Baptisma parvulorum, penitentia morientium, & viaticum, Confirmatio in fronte, &c. De his omnibus dixi in collect. ad c. non est vobis, de spons. & ad c. quod in te, de pen. & remission.

- 12 In ead. gloss. ibi, tenet etiam matrimonium contractum tempore interdicti latè probauit de offic. & potest. Episcopi. p. 2. alleg. 32. à n. 198. cum seqq.

- 13 In ead. gloss. ibi, permittatur etiam consellio Christianis. Vide quæ notauit suprà in collect. ad c. quoniam, n. 3. hoc ead. tit. & lib.

- 14 In gloss. Sicut priuilegi, & per hoc dic quod non solum Missa ordinaria poterit dici, sed etiam peculiare. Notatur ad hoc quod in festiuitatibus exceptis licet honestius, & iustius sit saltem quantum ad principalem Missam, quæ in Ecclesia celebratur, vt de festo ipso proprio dicatur, nihilominus tamen alia quæcunque Officia diuina, tam publica, quam priuata, tam ordinaria, quam extraordinaria, siue coniuncta sine cum benedictionibus, siue abique benedictionibus fiant, publicè celebrari possunt, vt per Sayr. dicto lib. 5. c. 13. n. 10.

- 15 In gloss. Assumptionis. ibi, ad vespertas, quia tunc quoad Officiorum celebrationem incipit dies. Notatur ad hoc quod dies Ecclesiasticus quantum ad Indulgentias, & cætera priuilegia, constituitur à vespertis in vespertas inclusiue, vt per Tiraquell. de retract. lig. §. 1. gloss. 11. n. 13.

- 16 In gloss. Concessit. ibi, Erant Fratres Minor. Prædicatores, & quidam alij priuilegiati, vt certis suis festiuitatibus celebrari possint tempore interdicti, hæc & similia priuilegia sunt reuocata. Intellige de priuilegiis, quæ ante hunc text. non verò quæ postea concessa sunt, ac proinde hic reuocata esse solum ea priuilegia celebrandi actiue, non verò illa passiuè audiendi Diuina

tempore interdicti, vt colligitur ex fine huius text. ibi, si ficere debeat, vt tempore interdicti modo præmissis diebus celebretur supradictis, & ita explicant Henric. d. lib. 13. c. 48 §. 1. latè Sayr. d. c. 13. à n. 12. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 1. 12. ar. 1. qui bene aduertunt Sixtum I V. & alios recentiores Pontifices post Bonifacium omnia priuilegia Prædicatoribus, & Minoritis antea concessa ad celebrandum tempore interdicti confirmasse, & de nouo si opus esset, contempsisse. vnde claus. Non obstantibus priuilegiis, de qua in hoc text. non operatur respectu sequentium priuilegiatorum, quominus vel ipse Pontifex, vel sequentes successores, per clausulas speciales, vel generales modo prædicto contrarium valent concedere, neque enim ipse sibi, nec etiam successoribus suis potuit legem imponere à qua non possint recedere, iuxta text. in l. si quis, in priu. ibi, nemo enim sibi potest eam legem dicere, &c. inuncto cap. innotuit, vers. quæuis, de elect. cum multis, quæ post Gabr. commun. tit. de irre. quæst. censur. §. 9. credit Gonzalad. reg. 3. Canevel. gl. 35. a. n. 31.

Vtrum autem hæc priuilegia Regularibus concessa post huius text. decisionem ad celebrandum tempore interdicti, & admitrendos laicos ad diuina eodem tempore, reuocata sint per Concil. Trident. sess. 25. de Regularib. cap. 12. & 12. quæstio est dubia. Pattem negatiuam, quod scilicet non sint reuocata, tueritur Henric. d. lib. 13. c. 48. §. 1. Fr. Emman. d. tom. 2. q. 11. 12. ar. 1. Sayr. d. cap. 13. num. 24. & 25. Contrarium tamen sententiam affirmatiuam consistit tueri Nau. dicto c. 17. num. 190. & latius conf. sub tit. de priuilegiis in nauis, cuius sententiam verissimam esse contendit Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 1. num. 278. cum seqq. & ita consultos ad Episcopos Abulensi respondisse Illustrissimos Cardin. S. Concil. Trident. interpretes testis est ipse Garc. p. 5. cap. 8. num. 87. vers. ad octauum.

De Verborum significatione.

TIT. XII.

SVMMARIVM.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Papa non ideo videtur eximisse si aliquis recipiat in filios.
- 3 Ex ipsi subiecti sunt iurisdictioni Legati de latere.
- 4 Papa eximendo à iurisdictione cuiuslibet Ordinarij non videtur eximere à potestate Legati de latere.

CAP. Veniens. I. Innoc. IV.

PER illa verba, posita in priuilegiis, v. g. 1 Hospitaliorum, Recipimus vos in proprios filios Romana Ecclesie, non sunt exempti à iurisdictione Ordinarij, tamen non possunt excommunicari, suspendi, vel interdicti ab aliquo nisi à Papa, vel eius delegato. Quando autem datur priuilegium, v. g. adificandi Ecclesias sine licentia in locis desertis, per loca deserta intelligitur illa, quæ non fuerint culta à Christianis vltra hominum memoriam; per hanc tamen declarationem non intendit Papa derogare defensionibus, & aliis iuribus partium. Colligitur ex Ordinarij. Lap. Abbas, Archidiaconus. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dem. Monach. Fr. Viu. in ration. lib. 5. pag. 340. Alag. in compend. pag. 794. remissuè Xim. in conc. p. 2. Dissol.

2 *Dictos Fratres exemptos non intelligi*, &c. Notatur ad hoc quod non ideo Pontifex videtur eximisse si aliquos recipiat in filios, vt docet Erasim. ad Cochier de iurisd. Ordin. in exemptis, p. 1. q. 9. n. 2.

Reuocare, & suspendere valeant, &c. Ergo aliud est suspendere, aliud reuocare, vt per Bald. Angel. Imol. & alios in illa institutio, 3. fin. ff. de hered. instit. Anch. conf. 3. 39. col. fin. Buratt. decisi. 452. n. 2.

3 *Vel Legato ab eum latere*, &c. Ergo exempti subiecti sunt iurisdictioni Legati de latere, vt per Felin. in c. graue, n. 3. de offic. Ordin. Abb. in c. 1. num. 8. de offic. Leg. Rom. conf. 398. Villadieg. in tract. de Legato, p. 1. quest. 8. num. 20. late Paris. conf. 28. num. 31. cum seqq. vol. 4. Erasim. ad Cochier. dicto tract. part. 2. q. 2. num. 7.

4 *Nam Papa eximendo a iurisdictione cuiuslibet Ordinarij non videtur eximere a potestate Legati de latere*, vt tradit Nau. de datis, & promissis pro iurisdictione. nab. 4. num. 10. vers. secundo per ea quæ.

C A P. De Constitutione. II.

Nicol. III.

1 *In cap. si forte, de elect. manifestum, & euident sunt synonyma.* Item Canonici alicuius Ecclesie, qui statuunt non recipere in Canonicum aliquem mandante Papa, sunt conspiratores, & coniuratores contra sanctam Ecclesiam Romanam, ac libertatem, obedientiam, & auctoritatem ipsius, & vt tales sunt puniendi secundum ius. Item statutum de non recipiendo aliquem ad mandatum Papæ est conspiratio, & coniuratio contra libertatem, & auctoritatem Sedis Apostolicæ & est detestabile, & illicitum. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franch. Viuian. in rationali lib. 3. pag. 340. Alagona in compend. pag. 794. remissum Catal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

S V M M A R I V M.

- 1 *Compendium huius tex. refertur.*
- 2 *Professores regule S. Francisci non ita Deo obligantur vt compellantur ad omnia Evangelica Christi consilia exequenda, sed solum ad vota emissa seruanda.*
- 3 *Fratres Minores sunt incapaces bonorum in proprio, & in communis.*
- 4 *Fratribus Minoribus nullum ius, aut obligatio pro re temporalis acquiritur.*
- 5 *Legari an possit Religioni Minorum ostenditur.*
- 6 *Dominium pecuniarium, quæ Frasciscanis in elemosynas dantur, remanet apud donantem, aliorum vero omnium apud Papam.*
- 7 *Donanti pecunias in usum Fratrum Minorum integram esse illas libere, & absque ulla causa sibi reuocare antequam alienate in alium sint.*
- 8 *Reuocanti ius expirat donanti morte, nec transit ad eius heredes.*
- 9 *Legatum factum Fratribus Minoribus valet quando in legando modum licitum testator expressit, & tunc res est vendenda, vt Fratribus estimatio detur.*
- 10 *Legatum non valet quando Fratribus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi construendam Ecclesiam si non egerint ea demo.*
- 11 *Legatum rei immobilis quando fit absolute Fratribus Minoribus valet, & debet estimatio.*
- 12 *Legatum Fratribus Minoribus relictum non valet si non eo exprimitur modus non illis permissus.*
- 13 *Legatum annuorum reddituum Fratribus Minoribus relictum an valeat remissum.*

14 *Iudex tamen Ecclesiasticus quam secularis potest ex suo iure officio nemine petente compellere heredes, vt adimpleat legatum Fratribus Minoribus relictum.*

15 *Fratribus Minoribus illicitum est denunciare iudici, vt ex officio compellat heredem adimplere legatum ei relictum.*

16 *Verba in statuto debent fideliter sicut prolata sunt, & ad iustitiam exponi.*

17 *Notitias ad professionem admittere in Religionibus Minoribus est primario, & originaliter apud Generalem, & secundario apud Provinciales.*

C A P. Exiit. III.

1 *Constitutio hæc amplissima multa dubia declarat, quæ possunt occurrere circa regulam S. Francisci, præcipue an Fratres Minores illius Regule professores sint ad omnia Evangelica consilia obligati, & verum aliquid proprium habere, & pecuniam recipere, legatque sibi relictæ agnoscere valeant, cum multis aliis hic luculentissime resolutis.*

In primis quia &c.] Notatur ad hoc quod professores regule S. Francisci non ita Deo obligantur, vt compellantur ad omnia Evangelica Christi consilia exequenda, sed solum ad vota emissa seruanda, & ad ea, quæ in regula tanquam præcepta prohibita exprimuntur, vt docet Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 24. quest. 1.

Porro cum ipsa regula, &c.] Notatur ad hoc quod Fratres Minores sunt incapaces bonorum in proprio, & in communi, vt per Nau. commentis. 2. de Regularib. n. 3. Peregr. de iure fisci lib. 3. tit. 14. num. 1. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. q. 29. a. 8. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 2. c. 9. col. mibi 107.

Sit tamen ipse, &c.] Ex hoc vers. ibi, in ipsa pecunia nihil omnino Fratres suos habent, &c. colligitur pro re temporalis nullum ius, aut obligatio Fratribus Minoribus acquiritur, vt per Bart. lib. 2. Misericordiarum dist. 7. c. 2. n. 38. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 26. num. 58.

Ad hæc quia Fratribus, &c.] Notatur ad hoc quod potest Religioni Minorum legari, vt per Sanch. d. cap. 26. num. 9. vbi num. 1. i. limitat modo id legatum non sit tante quantitas, vt præsumatur fieri in fraudem, id est, relinquere hereditatem sub nomine legati.

Ceterum cum in eadem regula, &c. ibi, ita tamen quod penes ipsum dantem domino, &c.] Colligunt ex his verbis Doctores dominium pecuniarum, quæ Franciscanis in elemosynas dantur, remanere apud dantem, aliorum vero omnium siue vnicuique, siue pluribus vibus consumptibilium, & aliorum omnium vt domorum, & Ecclesiarum, quas Franciscani habent, dominium esse penes Pontificem Ita Sot. lib. 4. de iustit. quest. 1. art. 1. col. antepen. vers. sic tamen minime obstantibus, Alcoc. lib. de ludo, c. 17. ad fin. Salon. 1. 2. q. 62. in instit. tract. de dominio quest. 1. art. 2. concl. 1. quod inferret conclusiua, Rebelle de obligat. iustit. part. 1. lib. 1. quest. 7. sect. 4. num. 3. Fr. Emman. quest. Regul. tem. 2. quest. 125. art. 6. quos refert, & sequitur Sanch. dist. tom. 2. lib. 7. c. 18. num. 15. Quamuis Nauar. in apolog. de redditibus quest. 1. toto mon. 17. indistincte teneant dominium rerum donatarum Franciscanis esse apud Pontificem, & quicquid Mench. iustit. lib. 1. cap. 17. num. 10. & Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. c. 24. q. 9. dicant omnino ius, quæ in numero, pondere, & mensa consistunt, & vltu ipso consumuntur, dominium esse penes eos, qui eas donant, donec illas ipsi Franciscani consumerint, donando, vendendo, & permutando; aliarum vero rerum dominium esse penes

De Verborum significatione. Tit. XII. 323

nes Sedem Apostolicam. Nec obstat Ioannem XXII. in Extrag. ad condicendum, de verb. sign. abdicasse à se, & à Sede Apost. totum Minorum rerum Fratrum Minorum, quia postea Alex. VI. alij Pontifices idem dominum recipere, vt habetur in privilegiis Fratrum Minorum verbo *Pauperum*.

Vnde deducitur integrum esse donanti pecunias in vsum Fratrum Minorum & libere, & abique vlla causa sibi renouare antequam alienaret in alium sint, quia remanet verus illorum dominus, sicut bene docent Bart. in trati. Minorarum, lib. 2. dist. 3. cap. 2. Mench. d. cap. 17. Azor. d. lib. 1. cap. 2. 4. q. 5. ac proinde Pontifex poterit ad libitum renouare omnia alia Fratrum Minorum bona, quorum dominum diximus supra ad Pontificem transferri, quia eadem est ratio cum sit verus eorum dominus, ita Sotus, & Saloti citatis locis, Lessi. de iustis. lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 19. vers. contra quia Sedes.

8 In eo vero casu, &c. ibi, non obstante concedentis morte. Ex his verbis colligitur huiusmodi reuocandi ius expirare donantis morte, nec transire ad eius hæredes, ita Cordub. in reg. sancti Francisci cap. 6. quæst. 11. punct. 4. Cou. lib. 1. var. cap. 1. 4. n. 16. immediate ante, vers. his equidem, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 126. a. 1. Sanch. d. lib. 7. c. 18. n. 18.

9 Si vero modum licitum, &c. Notatur ad hoc quod quando modum licitum Fratrum minoribus in legando testator expressit, tunc valet legatum, & res est vendenda, vt Fratibus æstimatio deriu, vt per Sanch. d. cap. 16. num. 16. vbi num. 22. post Cordub. in reg. d. Francisci cap. 6. q. 1. punct. 2. dub. 1. ad finem, resolutum quod non valet legatum quando Fratibus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi construenda Ecclesiam, si Minores non egeant ea domo, vt propriam domum, aut Ecclesiam extendant, & vt cum illa continent, vel vt inhabitent, aut Ecclesiam in ea ædificent, contra Fr. Emm. quæst. Regul. tom. 2. q. 126. a. 1. ad finem.

10 D. Francisci cap. 6. q. 1. punct. 2. dub. 1. ad finem, resolutum quod non valet legatum quando Fratibus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi construenda Ecclesiam, si Minores non egeant ea domo, vt propriam domum, aut Ecclesiam extendant, & vt cum illa continent, vel vt inhabitent, aut Ecclesiam in ea ædificent, contra Fr. Emm. quæst. Regul. tom. 2. q. 126. a. 1. ad finem.

11 Absque modi expressione, &c. Notatur ad hoc quod quando legatum rei immobilis sit absolute Fratibus Minoribus, nempe nullum explicandum vsum, valet tale legatum, & debetur æstimatio, vt per Bart. in trati. Minorarum lib. 2. dist. 4. c. 1. n. 19. Sotib. in compend. priuileg. Mendicant. verbo legatum in suis annot. vers. idem dicendum, Spin. in speculo testament. gloss. 12. in prin. n. 39. Fr. Emman. d. tom. 2. q. 126. a. 1. Sanch. d. cap. 16. num. 18.

12 A tali legato, & eius receptione per omnem modum Fratrum abtineant. Probat hic q. quod si in legato Fratibus Minoribus relicto exprimat modus non illis permissus, vt si legetur vinea, vt ab eis excolatur, vel aliatæ immobilis vt ab ipsis retineatur, debent per omnem modum abstinere a receptione talis legati, vt colligit Sanch. dicto c. 16. num. 17. vbi num. 18. post Bart. d. lib. 2. dist. 2. cap. 1. num. 9. & Sotib. d. vers. idem dicendum, ac Fr. Emman. d. artic. 1. subdit tale legatum profus non valere, nec tunc deberi æstimationem, nec eam posse recipi à Fratibus tanquam debitum.

13 Vtrum autem & quanto legatum annuorum reddituum Fratibus Minoribus relicto valeat, late differit Sanch. d. c. 16. n. 3. cum seqq. & diximus in collect. ad Clem. exim. 5. cumque annui redditus, hoc videtur.

14 Etiam Prelati, & seculari, &c. Notatur ad hoc quod potest iudex tam Ecclesiasticus, quam secularis ex suo mero officio nullo petente compellere hæredem, vt adimpleat legatum Fratibus Minoribus relicto, vt per Bart. in trati. Minorarum, lib. 2. dist. 7. cap. 3. num. 41. Sanch. d. cap. 16. num. 61. non idem

15 illicitum est ipsis Fratibus denunciare iudici, vt ex

officio compellat, quippe hoc non faciunt quasi habentes aliquid iuris in tale legatum, sed admonendo iudicem extrajudicialiter, vt ille ex officio suo cogat: ita Syluest. in summ. verbo hæreditas 1. q. 7. dub. 1. n. 10. Redoan. de solis clericorum, quæst. 8. in prin. num. 47. Cordub. in reg. D. Francisci cap. 6. q. 11. punct. 4. Fr. Emman. d. quæst. 126. art. 1. in fin. Sanch. dicto cap. 16. num. 62.

Itaque sub pena, &c. Ex hoc text. ibi, sicut prolata 16 est, fideliter exponantur ad litteram, colligitur quod in statuto verba debent fideliter sicut prolata sunt, & ad litteram exponi quadam grammaticali intelligentia, vt per Cott. in memorialib. verba statuta pag. 786.

Sed quoniam, &c. ibi, licere non solum Generali sed etiam Provincialibus Ministris personas fugientes à seculo in Fratres recipere. Ex hoc text. colligitur in Religionibus Minorum ius admittendi nouitios ad professionem esse primario, & originaliter apud Generalem, & secundario apud Provinciales, vt post multos à se relatos docet Fr. Barth. de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouitis d. 11. dub. 1. num. 1. 3. vbi num. 14. ampliat ad Fratrem laicum in Ministrum electum.

CAP. Priuilegium. IV.

Bonif. VIII.

Priuilegium quando conceditur vt Monachi, vel Fratres habitantes in cellis spectantibus ad monasteria non possint excommunicari ab Ordinario, nec cellæ interdicti, nomine cellæ intelliguntur tantum loca solitaria, & secreta ab hominum conuersatione separata ad Deo vacandum, non Prioratus Ecclesiæ, nec capellæ, nec in eis commorantes. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dom. Monach. Franch. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 341. Alagona in compend. pag. 795. remissus Ximen. in concord. p. 2.

SUMMARIUM.

- 1 Priuilegiato aliquo vt possit conferre beneficia clericorum, appellatione clericorum suorum qui continentur, ostenditur.
- 2 Familiares verè dicuntur illi, qui expensis alienius continè domesticis commensales existunt.
- 3 Familiaritas vt contrahatur requiritur mens, & dens.
- 4 Familiaris de præsente presumitur familiaris in futurum nisi probetur contrarium.

CAP. Sicut nobis. V. & ult.

Priuilegium quando conceditur alicui, vt possit conferre beneficia suorum clericorum ceditum, vel decedentium, tunc in hoc, vel similibus casibus nomine suorum clericorum intelliguntur illi clerici, qui sunt familiares, & viuunt expensis priuilegiati continè domesticis commensales, etiam contingat aliquando aliquos ex illis abesse pro negotiis gerendis priuilegiati. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archidiaconus, Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dom. Monach. Fr. Viuian. in ration. lib. 5. pag. 341. Alagona in compend. pag. 796. remissus Ximen. in concord. p. 2.

Verè ut clerici familiares existunt, & in suis expensis, &c. Notatur ad hoc quod familiares verè dicuntur illi, qui expensis alienius continè domesticis commensales existunt, vt per Gom. in reg. de impetr. benef. vacant.

- vacant. q. 13. Boet. decis. 213. num. 13. & 15. Mascard. de probat. concl. 755. Fr. Emm. quest. Regul. com. 2. q. 67. a. 1. Surd. decis. 35. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 514. num. 16. Ad contrahendum enim familiaritatem requiritur mens, & dens, & sic prastatio victus, ut per Menoch. de arbit. casu 52. n. 2. & 5. Rot. in Hispanen. portionis 2. Martij 1614. coram Andrea, imprecilla per Farin. decis. 584. num. 3. part. 1. recent. cuius memini de offic. Episc. p. 2. alleg. 5. n. 20.*
- 4 Et sic familiaris de preterito prastatur etiam familiaris in futurum nisi probatur contrarium, ut per Gom. d. q. 13. n. 5. in fin. vers. est tamen verum, Simonet. de referuat. q. 36. n. 4. Gambar. de officio Legati, lib. 3. num. 164. Rot. d. decis. 584. num. 2. vbi num. 3. subdit quod familiaritas cessat ubique familiaris fuit licentius, & dimissus, & quod familiaritas plenè probetur per testes deponentes de scientia, & communi reputatione censuit eadem Rot. decis. 116. n. 1. apud Farin. p. 2. recent.

DE REGVLIS IVRIS.

SVMMARIVM.

- 1 Regula in dubio inhaerendum est donec exceptio probetur.
- 2 Iudicandum est semper secundum regulam.
- 3 Intentionem suam fundatam habet, qui habet regulam pro se.

In gloss. rubr. ibi, *potior est eius causa pro qua facit regula*, &c. Notari solet ad hoc quod regulæ in dubio inhaerendum est donec exceptio probetur, sequuntur omnes hic, glossi, & Doctores in l. omnis definitio ff. eod. Bart. in l. quoties ff. si quis caution. lal. in l. cetera, num. 9. ff. de legat. 1. Tiraquel. de retrattu lig. 5. 1. gloss. 9. num. 11. Paril. conf. 11. num. 17. lib. 2. Aym. conf. 25. num. 8. Roland. conf. 81. n. 4. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. 4. num. 33. Burg. de Pace l. 3. Tauri, num. 84. Menoch. remed. 14. recap. num. 32. & conf. 88. num. 61. & conf. 187. n. 25. Couar. variar. lib. 2. cap. 12. num. 4. Riminald. in 5. ult. num. 77. Instit. quibus alienare licet, Surd. decis. 255. n. 2. & decis. 322. num. 40. cum seqq. & conf. 356. num. 18. Card. Manric. de consuet. ultim. volunt. lib. 5. tit. 1. §. n. 31. Brunor. à Sole in locis communib. verb. regula, Chald. Pereira, de extinct. emphyt. cap. 2. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 8. n. 70. cum seqq. Monet. de distribut. quotid. p. 1. q. 9. num. 56. & part. 2. q. 10. num. 25. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 138. num. 1. p. 2. & regulæ est standum donec probetur limitatio, idem Aloyf. Ricc. d. p. 2. decis. 107. n. 2.

2 Et secundum regulam semper est pronuntiandum, ut per Tiraq. de retrattu lig. 5. 1. gloss. 9. num. 211. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 9. ita ut ab ea non sit recedendum, nisi contrarium expresse; reperitur in iure, Bertazol. in repet. l. si quis maior, n. 604. C. de transfat.

3 Et qui habet regulam pro se, habet intentionem suam fundatam, secundum Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. num. 64 & pract. Lusit. lib. 3. cap. 1. §. 7. n. 8. Bernard. Græuz. ad pract. Camera Imper. lib. 1. c. 36. confid. 1. Cardin. Tusch. tom. 6. litt. R. conclus. 94. Mar. Anton. variar. resoluit. lib. 2. resol. 59. casu 12. ita ut ab onere probandi releuetur, ex Mascard. de probat. conclus. 1261.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.
- 2 Beneficium ecclesiasticum quod sine canonica institutione obtinet an sit verum beneficij possessor, ostenditur n. 3. & 4.
- 3 Beneficium large modo sumptum comprehendit dignitates, personatus, & Ecclesiarum omnes cum cura, & sine cura.
- 4 Beneficium ecclesiasticum non præscribitur à principio canonica institutionem non habentes, quantum cum titulo coloratur, & bona fide possideant.
- 5 Verbum, potest, negativè positum necessitatem importat.
- 6 Possit id dicimus quod licite possumus.
- 7 Possit quis non dicitur, quod in honeste potest.
- 8 Clericus possessor beneficij tenetur titulum sua possessionis ostendere si requiratur ab ordinario Superiore.
- 9 Ordinarius non excluditur per regulam de triennali possessor, licet excludatur tertius inquietans in beneficio.
- 10 Princeps ad ostensionem titularum cogere potest Magnates Regni obtinentes iurisdictionem, & alia iura Regalia super quibus habet fundatam intentionem iure communi.
- 11 Emphyteuta compellitur à domino directo ad ostendendum titulum.
- 12 Vassallus compelli potest à domino ad ostendendum titulum in investitura.

REGVLA I.

Beneficium Ecclesiasticum non potest licite sine institutione Canonica obtineri.

Desumitur ex cap. 3. de instit. & ex c. relatum 11. 1. de iure patron. & tradunt multipliciter explicantes Duen. reg. 77. Ioan. Selu. de benefic. part. 3. q. 25. à princ. Rebut. in cap. postulatist in gloss. verbo pervenire, num. 12. cum seqq. de cleric. excomm. minis. Lambertin. de iure patron. part. 3. lib. 2. in 2. a. 3. questionis princip. à num. 4. Brunor. à Sole in quest. legal. q. 8. à num. 1. Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1814. & ad beneficia Regularia ampliat Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 8. n. 18. vbi gloss. 15. §. 1. num. 14. per hanc regentet vacationem beneficij dici per obtitum ius habentis, & non possessionem solam obtinentis.

Hinc illud, quod beneficium ecclesiasticum sine canonica institutione obtinet, verum beneficij possessorem dicendum non esse resoluunt Oldrad. consil. 1. num. 4. Panorm. in cap. pastoralis n. 27. de causa posses. Colmas in pragmat. sanct. tit. de pacificis posses. 5. Ordinarij verbo inquirant, col. 6. in parvis, & verbo possideat ad fin. ex ea ratione, quia vbi ius resistit, possessio dari non potest, l. qui vniuersus 30. §. 1. vers. namque locum ff. de acquir. posses. atqui ius resistit, & prohibet ne beneficium ecclesiasticum sine canonica institutione obtineatur, patet ex hac reg. ibi, non potest, quod verbum manifestam denotat legis resistentiam, excitatis infra num. 7. Igitur, &c. Deinde probatur quia id, quod non potest obtineri nisi habito respectu ad certam causam si sine illa obtineatur, verè, & propriè non possidetur, cap. ex transmissa 8. vbi gloss. verbo, & ab eo de restitu. spoliatur. atqui beneficium ecclesiasticum non potest obtineri nisi habito respectu ad certam causam, nempe ad canonicam institutionem, quæ

que nihil aliud est quam proisio superioris, ex Dyn. hic à n. 17. & Rebuff. in praxi tit. quot. modis beneficia acquirantur, & in canonica institutione. Igitur, &c.

Verum contrarium sententiam probant Ancharr. in princ. Innoc. Buttr. & Panorm. sibi contrarius n. 21. in princ. Beron. 86. in cap. in litteris 5. de rebus spoliatis. Pro quibus facit, quia regula est, quod proprietatis, & possessio longe differunt, & ita vnum line altero haberi possunt. naturaliter 12. filio tit. in 5. nihil communes sed hic regula in beneficio Ecclesiastico immutata non reperitur: ergo beneficium Ecclesiasticum sine canonica institutione verè, & propriè non possideretur, nec daretur spoliato de illo restituito, nisi prius probaret canonicam institutionem: patet, quia spoliatus non aliter restituitur ad beneficium, quam si probet de illo tempore spoliationis possedisse, c. consultationibus 10. ad fin. ibi. possessionem de officio deleg. atqui spoliato de beneficio datur restituito abique eo quod probet canonicam institutionem, d. c. in litteris, ibi. prius de violenta electione, quam de canonica institutione. Igitur, &c. Iunat. text. in cap. cum nostris, vers. auditor, ibi, quia talis possessio, ubi expendit Panor. n. 6. de concess. preb. text. etiam in c. licet 28. in causa gloss. verbo te non vocato, de prebend. de lib.

Qua sententia retenta non obstant quæ pro prima supra expendimus nam ad text. in presenti, respondetur non simpliciter resistere cuicumque acquisitioni beneficiorum, sed resistere tantum licet acquisitioni, vt patet ex verbo, licet, quasi sit sensus, beneficium Ecclesiasticum non potest licet sine canonica institutione obtineri, non tamen negat Pontifex quod illicite etiam sine canonica institutione obtineri, & consequenter possideri potest, vt considerant Panorm. d. n. 21. Cosm. d. verbo possidere ad fin. quicquid hoc non aduertat gloss. hic verbo licet. Ad secundum autem quam respondemus, notanda est differentia inter eas, quæ simpliciter, & absolute obtineri possunt, & inter eas, quæ obtineri non possunt nisi habito respectu ad certam causam, quod priora non sint simpliciter, & absolute possibilia, vt sic loquamur, si cum animo possidendi simpliciter, & sine respectu ad illam causam apprehendatur, verè & propriè possidentur, iuxta reg. l. 6. §. qui ad nudam, in fine, ibi. intelligitur possidere, ff. de acquir. possess. posteriora verò non ita, sed oportet quod apprehendatur per respectum ad illam causam ex qua obtineri possunt, nam cum simpliciter, & absolute possibilia non sint, d. vers. namque locum, sed tantum possideri possint per respectum ad aliquam causam, iuxta supradicta, si abique illo respectu apprehendantur, non dari potest animus possidendi rem eo modo, quo possideri potest, vt patet, subindeque deficit possessio, arg. d. 3. in princ. ibi. animo, & L. quemadmodum 8. ibi. nisi animo, ff. ad tit. de acquir. possess. Ad argumentum igitur in forma negamus maiorem, nam etiam si eas, quæ non possunt obtineri nisi habito respectu ad certam causam si sine respectu ad illam obtineantur, non dicuntur verè, & propriè possideri, iuxta modum dicta, si tamen per respectum, ad illam, hoc est, habita ratione illius causæ acquirantur, etiam sine illa causâ, quia fortasse à parte rei nulla est, verè & propriè possidentur, nec contrarium probat d. c. ex transmissis, etenim text. ille ad probandum mariti possessionem non requirit desponsationem legitimam in particulari, id est, validam, & canonicam in illo casu; patet, nam quamvis, matrimonium de nullitate in illo casu arguatur, nihilominus maritus dicitur verè, & propriè possidere, cap. ex consuetudine 10. c. od. tit. sed requirit desponsationem legitimam, id est, apparentem, seu coloratam, vt appellant, quæ legitima dicitur, quia ex se secundum leges in communi non consideratur impe-

dimentis in particulari valere poterat, & satis est ad ostendendum, quod maritus uxorem aliquando liberam, & vt talem simpliciter impossibiliter per respectum ad causam, nempe matrimonium, & ita verè, & propriè possidebat, iuxta supradicta.

In gloss. Beneficium ibi, solumur hic beneficium largo modo, vt comprehendat dignitates, personatus, & beneficia omnes cum cura, & sine cura Ita Rebuff. in tract. nomenat. q. 9. n. 5. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 6. n. 37.

In ead. gloss. ibi, sic nota casum in quo non currit prescriptio, &c. Notatur ad hoc quod à principio canonice institutionem non habentes beneficium Ecclesiasticum non prescribunt, quamvis cum titulo colorato, & bona fide possideant, vt tenet gloss. magna ad med. in c. contingit de dolo, communis, vt per Balb. de prescrip. 3. part. 5. princ. c. 8. Beron. in c. cura, 1. 1. de interpret. Cou. in reg. prescript. p. 2. §. 10. n. 9. Chald. Perera de renouat. emphyt. q. 1. §. 1. n. 22. mouetur, quia si beneficium Ecclesiasticum prescriberetur, per prescriptionem Ecclesiasticum licet obtineretur, possit licet obtineri; patet, nam ea, quæ prescribuntur post impletam prescriptionem abique vilo alio titulo ex vi prescriptionis licet obtinentur, gloss. verbo moueri, in c. vigilanti gale. prescrip. in c. ult. verbo nulla, c. od. tit. Ant. Gom. 3. Tauri, n. 125. Mench. illustr. c. 7. 4. princ. Petre. lib. 5. Ordin. col. 2. ad fin. pag. 140. Atqui beneficium Ecclesiasticum non potest sine canonica institutione obtineri, vt dicit hæc reg. Igitur, &c. Secundò pro hac parte adducitur text. in c. de eo, qui mittitur in possess. hoc lib. ubi in beneficiis Ecclesiasticis prohibetur missio in possessionem ex primo, & secundo decreto, propter contumaciam rei absentis, ne (inquit Pont.) ad ea ingressus patere valeat vitiosus, atqui si prescriptioni admittatur, patebit vitiosus ingressus ad beneficia, vt palam est. Igitur, &c. Tertio probari solet hæc sententia ex eo, quia iura publica non prescribuntur, l. prescriptio 5. ibi. iuri publico non debet obistere, C. de operib. publicis.

In gl. Non potest ibi, hæc dicitur potest, negatiue posita, 7. vt hic, necessitatem importat. Ita Auil. ad c. 3. Prætorum in gloss. puerdani. Lancel. Gallia in consuetud. Alex. in gl. nō possit, in princ. Fule. l. ut. p. sing. 57. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 11. n. 12. Bernard. reg. 487. Tirac. de iure mariti, gloss. 4. n. 1. & 11. Couar. in c. quamvis pactum, part. 2. §. 4. n. 4. Méch. quest. frequēt. c. 14. n. 5. Hippol. conf. 65. n. 17. vol. 1. Azeved. l. 1. n. 1. tit. 5. & l. 4. n. 1. tit. 6. & l. 8. num. 1. tit. 10. lib. 3. noua recopil. Gutier. in repet. l. nemo potest, n. 145. ff. de legat. 1. Chald. Perera de potest. eligendis, cap. 10. n. 1. & num. 42. & de resol. emphyt. cap. 3. n. 1. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 38. n. 20. Cened. ad Sextum collect. 18. n. 4. Pet. Henric. resp. opus. 2. n. 33. Franc. Molin. de rit. nup. lib. 3. q. 4. n. 31. Rot. dec. 515. n. 3. p. 1. recent. quorum plures refero ego ipse in tract. de ditionib. vsu frequēt. dicit. 167. n. 3. secundum Lugdun. prefri.

In gloss. Licet ibi, id enim dicimus posse quod licet 8. te possunt. Ita Alciat. per text. ibi, in l. Nepos Proculus, ff. de verb. signis. Berazz. de clausulis instrum. clas. 17. gloss. 13. n. 5. Ego ipse d. dicit. 167. n. 7. Hinc contrarium posse quis non dicitur quod in honeste potest, 9. d. l. Nepos Proculus, Surt. conf. 203. n. 44. Menoch. conf. 901. num. 61.

In gloss. Obiueri, vt ibi, & nota quod hæc regula est 10. in argument. contra clericum, qui est in quæta possessione beneficii sui, & peritur ab eo titulus possessionis, &c. Notatur ad hoc quod clericus possessor beneficii tenetur titulum suæ possessionis ostendere, si requiritur ab Ordinario superiore, vt per Couar. in reg. prescript. part. 2. §. 10. num. 9. col. 2. Marant. de ordine iudic. part. 4. disp. 13. mem. 4. Caputaquen. dec. 116. p. 1. 3.

E e

Nau.

licet autem in omni præscriptione bona fides in dubio præsumatur, vt per gloss. pen. in r. Sanctorum. gloss. verbo bona in c. si diliget de præscript. Tiraq. de præscript. gloss. 1. vers. bona autem, Cou. in reg. præscriptor. p. 1. §. 8. n. 2. præsumptione scilicet iuris tantum, ita vt mala fides ex aduersio legitimis modis, vel etiã indicii probari possit, iuxta tradita per Gam. Luffit. decis. 290. num. 2. Menoch. de arbitr. casu 225. à princ. nihilominus tamen in præscriptione immemoriali præsumitur bona fides præsumptione iuris, & de iure, vt intendit Brutic. quem refert Salicet. in l. 2. n. 8. C. de seruatur. post alios Alciat. d. num. 14. Burlat. conf. 41. num. 9. lib. 1. Gabr. d. tit. de præscript. conl. 1. n. 50. vnde consequitur in præscriptione immemoriali malam fidem probari non posse, nisi illis modis, quibus aliquid probatur contra præsumptionem iuris, & de iure, iuxta gloss. & communem in c. si, qui fidem, de sponsal. & in l. contrahitibus, verbo nullo modo, C. de non. pecun. Tiraquel. de retrah. leg. 5. gloss. 1. à num. 37. Cou. de sponsal. p. 1. c. 4 §. 1. num. 3.

8 In gloss. Possessor. ibi, nisi velis dicere legem esse correptam, &c. Inuitur igitur, & vt tales merito abrogantur leges Ciuiles præscriptionem cum mala fide admitterentes, ita quod etiam in foro Ciuili vim non habeant, vt per Cou. hic. p. 2. §. 1. num. 3. & 5. Fortun. de ultimo fine illat. 4. à princ. Tiraq. de præscript. gloss. 2. à princ. Padil. in l. 2. à num. 78. C. de seruatur. Perez ad rubr. tit. 14. lib. 3. Ordin. Auendan. de exequend. mādāt.

9 lib. 2. cap. 1. col. 2. Etenim in materia peccati (de qua hic agitur propter malam fidem præscribentis) in vtroque foro standum est legi Canonice, non verò Ciuili, quæ tanquam iniusta etiam in suo foro pro illam reprobatur, ex resolutis per Surd. decis. 15 §. 8. n. 9. & de aliment. tit. 7. quest. 29. n. 11. Azucud. ad tit. 1. num. 17 lib. 2. noua. recopil. Rebuff. in pram. ad leges. Gallie gloss. 5. n. 120. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 1. 3. de legibus. n. 82. Sic decisio athen. ex complexu, C. de incestis nupt. abrogata est per cap. cum haberes, in fine, de eo qui duxit in matrimon. Sic l. eos C. de offisus cum similibus probans viuras, & ad illas actionem, & iuris remedia concedens, indistinctè in vtroque foro abrogatur per Gl. 1. de offisus. Sic similiter etiam inter laicos, & in foro Ciuili consuetudines iniuste, & peccati nutritiue ex Pontificum auctoritate per Canones abrogantur in c. ex parte, de consuetud. in c. 1. de probation. & in cap. 1. de tornetam. Non obstat quòd vti iuste in suo foro seruatur leges Ciuiles, quæ publico bono prouidentes mala aliqua permittunt, & subditorum peccata impunita relinquant ad vitanda maiora mala, sic deceptio intra diuinitas iusti pretij ex l. 2. C. de rescind. vendit.

11 cap. cum dilecti. de empr. Sic etiam meretrices passim tolerantur, & permittuntur impinè, ne adulteria, & grauiora carnis peccata infurgant, iuxta ea quæ dixi in collect. ad c. inter opera, de sponsalibus, quia respondentur legem humanã iuste posse peccata aliqua permittere, impunita relinquent, vt in prædictis exemplis, & aliis, quia punitio neque semper, & indistinctè est in præcepto, sed ex causa pro loco, & tempore attentis circumstantiis secundum prudentiam iuste omittitur. Sic etiam potest lex peccatis voluntariis subditorum vti in bonum commune, nunquam tamen poterit ob aliquam causam boni publici præstare auctoritatem peccatis, & illa fouere præmissis propostis ad delinquendum inuitado, quia hoc semper, & omni casu, est illicitum, & contra iustitiam leges naturalis, & diuine, secundum quam non licet facere malum, vt inde sequatur bonum, ex D. Paulo ad Rom. 3. Sanè lex Ciuili admitterens præscriptionem cum mala fide non permittit aut dissimulat, neque

peccatis voluntariis subditorum vitur, sed magis auctoritatem præstat, fouet, & ad peccandum inuitat subditos aliena retinentes, propriis præmissis, scilicet acquisitione rei, vel iuris præscripti, vnde licet lex illa bonum finem intenderet, medium tamen, quo vitur ad illum finem consequendum, est omnino ineptum & illicitum, ac subinde omnino fugiendum vt pote magis nocuum, & periculosum, quàm sint reliqua omnia, quæ euitare intendit, vt in simili docet text. in c. de hoc, de celebrat. Missar.

In ead. gloss. ibi, si autem queratur de eo, qui completa 11 præscriptione incipit habere malam fidem an teneatur rē restituere: De hac quaestione vide Guid. Pap. sing. 836. Alciat. in c. nouis de indic. num. 31. Sor. de iustit. lib. 4. quasi. 5. art. 4. Palat. in repet. rubr. de donat. inter virum. & vxor. §. 65. num. 28. & l. 63. Taurin. 39. Balb. de præscript. part. 3. quasi. 9. in princ. Tiraq. de præscript. §. 1. gloss. 2. n. 13. & in tract. cessante causa limitat. 12. n. 16. cum seqq. Boët. decis. 211. num. 13. cum seqq. Medin. in C. de restitut. quest. 18. Anton. Gom. l. 3. Taurin. num. 135. Rebuff. in repet. cap. postulat. in gloss. verbo retinere à num. 25. de cleric. excomm. minis. Couat. hic, part. 3. §. 2. à princ. Menchillastr. lib. 2. cap. 74. Sarmien. lib. 2. select. cap. 10. à princ. Spin. in speculo restitut. gloss. 33. princ. num. 70. Gutier. pract. lib. 2. q. 4. num. 24. Calte. de lege penal. lib. 2. cap. 5. Menoch. remed. 16. recap. num. 17. l. cell. de iustit. lib. 2. c. 6. dub. 17. n. 50. & seq. Ioan. Valet. de different. inter vtramque forum verbo præscriptio, differ. 6. Ioan. Sanck. in select. diff. 48. num. 58.

SYM MARIUM.

- 1 Præscriptio non procedit sine possessione.
- 2 Possessio est corporalis rei detentio animo, & opinione domini, vel secundum alios, corporalis rei detentio corporis, & animi iuris adminiculo cõcurrit.
- 3 Possessio duplex est naturalis, & ciuilis.
- 4 Possessio naturalis ad vscapiendam non sufficit, quam habet ille, qui absens, & ignorans possessionem ingreditur, sed requiritur ciuilis, quam ipse absens animo retinet.
- 5 Possessionis vera ad similitudinem introducta est pro iuribus incorporalibus quasi possessio, quæ eodè, vel similes effectus operatur ac vera possessio.
- 6 Furiis, infantes, & similes, qui intellectu carent, possessionem acquirere, seu incipere possidere non possunt.
- 7 Possessio vera non transfertur quoties res traditur ex causa, vel titulo non habili ad dominij translationem.
- 8 Locatio dominij non transfert.
- 9 Possessio non transfertur in eum apud quem res deponitur.
- 10 Possessio transit in sequestrem quando sequestratio fit voluntarie, & consensu partium, secus verò si sit necessaria, in bene scilicet iudice.
- 11 Creditores quibus ad securitatem debiti rei pignora traditur, minimè possident, sed potius debitor qui tradit.
- 12 Possidere verè non dicuntur illi, qui in possessionem mittuntur causa custodiæ ex iudicis decreto.
- 13 Precario rem accipiens verè, & propriè non possidet.
- 14 Commodataria rei possessio in commodatarium non transit.
- 15 Vfusfructuarius rem, in qua habet vsumfructum, non possidet.
- 16 Possessio non acquiritur ex alibi, qui iure amicitie, & familiaritatis sunt.

17 Praefcribi non possunt ea, quae consistunt in mera voluntate.

REGULA III.

Sine possessione praescriptio non procedit.

Desumitur ex l. sine possessione ff. de vscap. cum aliis citatis à gl. hic exomant Balb. de praescrip. 2. part. 4. princ. n. 8. Honded. conf. § 2. n. 4. lib. 1. Anton. Monach. Lucensis decis. 14. n. 59. & hinc vulgo dicitur, praescriptum tantum censetur, quantum possessum. l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itin. act. uque privato. Abb. in c. accedentibus, in fin. de privileg. & conf. 101. n. 7. vol. 1. Octau. Glor. resp. 1. part. 3. num. 147. cum seqq. Aufert. ad Capell. Tholoz. q. 3. 2. Paris. confil. 27. n. 10. vol. 1. & conf. 73. n. 13. vol. 4. Put. decis. 107. lib. 1. Capyc. decis. 209. n. 3. 2. Boet. decis. 58. num. 6. Mascard. de probat. concl. 14. n. 23. & concl. 946. n. 8. Honded. conf. 79. n. 47. lib. 1. Mar. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 70. n. 20. Anton. Monach. d. decis. 14. n. 56. Ioseph. Aldrete in allegat. pro inmoda Regularium exempt. part. 2. cap. 4. num. 12.

2 Possessio, quae secundum Duaren. lib. 1. diffinit. c. 18. & ad tit. de acquir. possess. cap. 1. VVezembec, in paratit. sub tit. de acquir. possess. num. 2. & Donel. comment. iuris Civilis, lib. 5. c. 6. col. 1. vers. sit ergo, est corporalis rei detentio animo & opinione domini. Vel mediis foris corporalis rei detentio corporis, & animi iuris adminiculo concurrente, vt definiunt Casil. in reg. 3. lib. 6. §. si autem, Pet. Gregor. syntagm. lib. 1. cap. 13. num. 4. Azor. institut. moral. tom. 3. lib. 1. c. 3. 1. Molin. de institut. tom. 1. diffinit. 1. 2. Lell. cod. tracl. lib. 2. c. 3. num. 40. Rebello de obligat. iustit. part. 1. q. 8. 3. fect. 3. duplex est, naturalis scilicet, id est, quae corporis, & ciuilibis, id est, quae iure constituta, gloss. 1. Cuiac. & alij in l. uero 10. C. de acquir. possess. gloss. in l. 1. de iustit. ff. de vi arm. & in l. 1. verbo naturaliter, & verbo ait. ff. de acquir. poss. Anton. Gom. l. 45. Tauri. n. 19. Couat. in reg. possessor. part. 2. in initio, n. 4. Vacon. declarat. 34. à princ. & declar. 36. in fin. Fachin. controu. iuris lib. 8. cap. 5. Peteg. lib. 3. var. n. 22. & 41. Anton. Fab. in suo C. lib. 7. tit. 7. definit. 24. n. 8. Marefcot. var. lib. 2. cap. 74. à num. 6. Valalc. de iure emphyt. quest. 18. num. 5. Ceual. commun. contra commun. q. 640. vers. sed contrarium, Gilchen. de praescrip. part. 2. memb. 2. c. 3. n. 34. qui omnes resoluunt possessionem ciuilem à naturali differre, quia haec corpore tenetur, in praesentia rei, illam tenet absens in ipsius rei absentia.

4 Circa materiam vscapionis non sufficere dictam possessionem naturalem, quam habet ille, qui absens est, & ignorantis possessionem ingreditur, sed requiri ciuilem, quam ipse absens animo retinet, resoluunt gloss. magna in fin. in l. 1. C. de feruis fugit. Gom. d. l. 45. Tauri. n. 105. Balb. de praescrip. 2. p. 3. princ. q. vlt. Couat. in reg. possessor. part. 2. in initio, n. 7. & plures alij, quos refert, & sequitur Gilchen. d. p. 2. memb. 3. cap. 2. n. 6. arguentes ab absurdo, quia cum certum sit ciuilem sufficere, ex text. in l. 1. §. per seruum, qui in fuga est, de acquir. possess. dum probat seruum, qui in fuga est, à domino vscapi posse, vnde dicere nō possumus habentem naturalem etiam vscapere propter absurdum, quod sequitur si vterque vscapione ciuilem rei dominium acquirat, contra vulgarem reg. text. in l. si vt certo, §. si duobus ff. commodati.

5 Ad similitudinem verae possessionis introducta est pro iuribus incorporalibus quasi possessio, quae eodem, vel similes effectus operatur, ac vera possessio, de qua facit mentionem text. in l. 3. §. vlt. ibi, quasi in possessione ff. de vi, & vi armata, & in l. qui diuturno,

ibi, longa quasi possessione, ff. si seruus vend. & docent Couat. in reg. possessor. part. 2. in princ. num. 6. & 8. Pet. Gregor. syntagm. iuris lib. 1. c. 13. n. 12. Gilchen. de praescrip. part. 2. memb. 3. cap. 12. Fachin. controuers. lib. 3. cap. 20. à n. 22. Ideo pro hac quasi possessione tuenda interdicta velut, seu quasi possessio constituta esse ait text. in l. pen. ff. de seruus alias l. vlt. secundum Anton. Augustin. lib. 1. emendat. cap. 7. & lib. 3. cap. 1. ad med. proferunt eandem materiam quae possessionis multis adductis ex antiquioribus & recentioribus, Castill. lib. 1. de vscapit. cap. 12. à princ. & omnino à num. 6. Peregrin. variar. lib. 3. à num. 48.

Primo ex dictis infertur furiosos, infantes, & si miles, qui intellectu carent, possessionem acquirere, seu incipere possidere non possunt, vt per text. in l. 1. §. adipsi scimus, ff. de acquir. possessione, & l. quamuis 32. §. infans, ff. eod. tit. docent Conan. comment. lib. 3. cap. 8. n. 4. Donel. comment. lib. 5. c. 11. Menoch. remed. 4. adipsi à num. 296.

Secundo infertur verā possessionem minime transferri quoties res traditur ex causa, vel titulo non habili ad dominij translationem, vt resoluunt Rebuff. tom. 3. ad leges Gallia tit. de materis possessor. in praefat. à num. 2. 9. Anton. Gom. l. 45. Tauri. n. 6. Peregrin. lib. 4. var. à num. 44. Vnde euenit eo quod locatio domini non non transferat, sicut solent ff. locati, vt eam in conductorem non transire possessionem, sed illum à domino locante retineri, vt probat text. in l. qui vniuersus 30. §. vlt. ff. de acquir. possess. comprobant Donel. comment. lib. 5. c. 1. 3. vers. sed in hac, Menoch. remed. 3. retin. à num. 46. Valalc. de iure emphyt. q. 20. num. 10. Caroc. de locato part. 2. tit. unde vi, pag. 173. intellige procedere in locatore ad modicum tempus, non verò in ea, quae fit ad vitam, vel ad longum tempus decenij, & vltra, vt docuit gloss. magna in d. l. si vt certo, §. si duobus, ff. commodati, quam receptam testatur Valalc. de iure emphyt. q. 18. num. 2.

Tertio infertur minime transferri possessionem in eum, apud quem res deponitur, vt probat l. licet 17. §. rei depositi ff. de positi, ubi vniuersus, §. vlt. ff. de acquir. poss. Anton. Gom. tom. 2. variat. cap. 7. num. 2. Pet. Gregor. syntagm. iuris lib. 23. c. 3. n. 4. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallia tit. de sequestre art. 1. §. 1. n. 13. Donel. comment. lib. 12. c. 13. Caroc. de deposito part. 2. q. 6. c. Azor. in institut. moral. part. 3. lib. 7. tit. de deposito, c. 1. Rebello de obligat. iustitiae, part. 2. lib. 16. q. vltima, num. 1. pag. 830. Comit. de contrahit. lib. 3. cap. 8. n. 5. Quidam verò distinguunt inter sequestrationem voluntariam, quae scilicet fit voluntate, & consensu partium, in qua inquitur possessionem transire in sequestrum, iuxta d. l. rei depositi, & necessitatem, quae iubente iudice fit, in qua negant possessionem transire in sequestrum, nisi id expresse actum sit, & procedit text. in l. interesse 39. ff. de acquir. possess. ita diffinguit Bart. & esse communem profertur Abb. in cap. ex amana, n. 14. de indic. Cortal. lib. 3. misel. c. 1. n. 11. Greg. Lop. ad l. 1. §. 1. 2. tit. 9. part. 3. & post Card. Felin. Graua. & Menoch. d. remed. 3. retin. à n. 86. & plures alios, quos refert, & sequitur Caroc. de sequestre, dicta part. 1. q. 4. à n. 2. Gam. Luffit. decis. 277. num. 3. & decis. 331. n. 3. Azened. tit. 12. in princip. num. 7. cum seqq. lib. 4. noua recopil. & ab hac minime esse recedendum concludit Chald. Pereira quest. forens. lib. 1. q. 21. num. 3. sequitur Rota apud Seraph. decis. 756. num. 3.

Quarto infertur creditores, quibus ad securitatem debiti res pignori traditur, minime possidere, sed potius debitorem, qui tradit, vt probat text. in l. secundum 15. §. creditor ff. qui satisd. cogantur, & in l. qui pignoris 36. ff. de acquir. possess. dicit Bald. in. in tracl. de

- de pignoris cap. 15. per totum, Anton. Fab. in ration. ad dictum §. creditor, distinguendo tamen cum Menoch. remed. §. retin. n. 160. & Gilchen de prescript. part. 3. cap. 12. n. 8. & 25.
- 12 Quinto infertur illos, qui in possessionem mittuntur causa custodiæ ex iudicis decreto, verè possidere dici non posse, cum animo, & opinione domini non teneant, sed custodiæ causa, l. cum legati 12. ff. quibus ex causis eorum, Neguz. de pignori p. 1. membr. 2. à n. 6. Anton. Gom. d. l. 45. Tauri, n. 9. & latissimè Menoch. remed. §. retin. à num. 163. Scac. de appellat. q. 17. limit. 6. membr. 4. à n. 123.
- 13 Sexto infertur eum, qui precario rem accepit propriè, & verè non possidere, vt probat l. si feruus 22. §. 1. ff. de vocalib. action. l. certa 6. §. 2. qui regunt ff. precario, docent Conan. comment. iuris Civilis, lib. 3. c. 10. num. 6. Donel. comment. lib. 5. cap. 14. ad fin. Concinac. lib. 4. quæst. cap. 21. n. 8.
- 14 Septimo infertur re commodatario possessionem in commodatario non transire, rei commodatae, §. ff. commodati. d. l. qui vniuersas, §. vlt. ff. de acquir. possess. notat Anton. Gom. d. l. 45. Tauri, n. 8. & 10. 2. var. c. 7. n. 1. Conan. lib. 7. c. 3. n. 1. ad fin. Petr. Gregor. syntagm. iuris, lib. 2. c. 1. n. 6. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 7. cap. 6. lib. 2. c. 1. n. 6.
- 15 Octavo infertur usufructuario rem, in qua habet usufructum, non possidere, vt probant l. sciendum, §. item qui ff. qui satisfaciunt cog. l. 1. §. per eum, ff. de acquir. possess. l. 1. §. quod ait Prator, ff. quoniam legatorum, cū similibus, docent Cuiac. in l. naturaliter ff. de acquir. possess. lib. 9. obseru. 33. Couar. in reg. possessor. p. 2. in initio, n. 5. Vacan. declar. 38. num. 4. Duaren. in l. 1. in princ. col. 3. ff. de acquir. possess. Jacob Cöcenac. d. c. 21. num. 5. Fachin. lib. 8. contron. cap. 18. Donel. comment. lib. 5. c. 6. col. 2. vers. in omnibusque proinde ipsum usufructuario non verè, neque sibi, sed domino proprietatis possidere, solamque habere possessionem non aliter quam colonum, quem in eodem proposito usufructuario æquiparat text. in l. certa 6. §. 2. qui regunt ff. precario, tradunt Valac. de iure emphyt. q. 1. 3. n. 3. Gilchen de prescript. memb. 3. c. 2. n. 3. & 4. Molin. de iustis tract. 2. disp. 1. 2. vers. dubium. Quamuis contrariam sententiam, quod usufructuarius sibi, & nomine proprio naturalè, & veram possessionem habeat ipsius rei in qua usufructum habet, teneant Ias. in d. l. naturaliter, num. 5. cum seqq. Valac. de iure emphyt. q. 18. n. 6. Anton. Gom. d. l. 45. Tauri, num. 100. Menoch. remed. 1. recap. num. 7. Boer. Tiraquel. Villalob. Surd. Sfort. & plures alij, quos refert, & sequitur Castill. controu. lib. 1. de usufructu, cap. 6. à num. 28. vsque ad finem.
- 16 Nonò infertur ex actibus, qui iure amicitie & familiaritatis sunt, possessionem non acquiri, vt in eo, qui ortum, aut fundum amici ingreditur, vel similem actum exercet leuandi amici causa & iure amicitie, probat text. in l. qui iure 41. ff. de acquirenda possess. simile exemplum de eo, qui hospitem iure amicitie apud recepti probat text. in l. & habet, §. hospites, ff. precario & in rustico, qui singulis annis solet ad amicum afferre par caponium, tradit gloss. verbo qualitatem in l. fides ff. de offic. Proconsul. multisque alijs exemplis exornat Rip. in cap. 3. v. 3. cum sequenti de causa possess. Rebuff. tom. 3. ad leges Galia, tit. de modis posses. in prefat. à n. 37. Tiraquel. in tract. de mori. part. 3. declar. 3. Couar. in reg. possessor. part. 2. §. 4. num. 6. Menoch. de arbor. casu 160. Malcard. de probat. concl. 1184. n. 12.
- 17 Chald. Pereira consil. 2. n. 17. cum seq. & ideo ea quæ consistunt in mera voluntate, præscribi non possunt, l. Proculum ff. de damno infecto, l. 1. denique, & l. si in meo ff. de aqua pluuiæ arc. Tiraquel. de retract. tit. 2. f. 1. gloss. 2. n. 21. Con. lib. 1. var. c. 9. num. 1. & 2. Menoch. Barbof. Collect. Tom. IV.

de arbor. casu 44. à n. 6. & consil. 143. num. 3. & 29. Mench. vsusq. c. 4. num. 9. Chald. Pereira de reman. emphyt. q. 15. num. 42. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. §. 6. num. 37. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 38. num. 15. & cap. 89. à num. 13. Monet. de opion. Canon. cap. 8. num. 21. nec etiam consuetudo, quamvis immemorabilis, potest cadere super ea, quæ sunt facultatis, Surd. dec. 117. n. 81. cum seqq. Stephan. Grat. discept. forens. tom. 1. c. 87. n. 14. & cap. 2. de p. 10. Card. Tuisch. litt. C. concl. 802. & concl. 709. & 162. num. 5. Beltramin. in annot. ad dec. 162. Gregorij XV. litt. C. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. §. 3. n. 39. in fin. Rot. dec. 778. num. 5. p. 1. diuers. & dec. §. 36. sub n. 4. part. 1. recent. Quando verò concurrat actum pluralitas per longum temporis intervallum gestorum excluditur præsumptio facultatis, & dici debet actus esse gestus ex necessitate, ex traditis per Rip. in cap. cum Ecclesia Satrina, num. 75. de causa possess. Cas. de Grassis dec. §. num. 3. eod. tit. Seraphin. dec. 212. n. 2. & dec. §. 23. num. 4. Beltramin. in annot. ad d. dec. 162. litt. C. nouissime Ioseph Ramon. cons. 65. num. 21.

SVM MARIVM

- 1 Peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum.
- 2 Reatus ad penam æternam, qui infortij ex violatione iustitie commutatus, non aliter dimittitur quam si id quod verè aut virtualiter ablatum est restituatur.
- 3 Peccatum mortale duplicem continet deformitatem, pro qua duplex quoque pena illi debetur.
- 4 Peccatum quomodo dicatur in presenti esse reatu ad penam æternam, ostenditur.
- 5 Peccatum, id est reatus pena æterna de quo hic non est simpliciter & absolute quicunque actus, sed est ille tantum, qui infortij ex alicuius rei ablatione.
- 6 Iustitia commutativa offenditur obicque aliquid verè aut virtualiter auferitur.
- 7 Anima defuncti propter dilationem restitutionis ab hærede facienda, in Purgatorio non decinetur.
- 8 Declaratur text. in cap. in litteris, de raptoribus.
- 9 Peccatum, & delictum, & crimen inter se differunt.
- 10 Furio, vel rapina, seu alia iniuria acceptatione rem alienam acquirens, tenetur restituere, etiamsi sua sic ablata periret casu fortuito, & etiam sine culpa eius lenissima.
- 11 Satisfactum intelligitur, si is, cui facienda erat restitutio, liberaliter remittat, nisi remissio aliquo modo inuoluntaria sit.
- 12 Restitutio facienda est expensis eius, qui iniuste rem accepit, & mittenda ad dominum ubicunque fuerit.
- 13 Restitutio ubi nescitur cui sit facienda, res sit iniuste possessa providentia Episcopi pauperibus debet erogari.
- 14 Restitutio non competit, sed pauperibus erogabitur ubi turpitudine versatur ex parte utriusque.
- 15 Restitenda non sunt damna, sed pauperibus eroganda data ob turpem causam.
- 16 Verbum, restitutio, lætè sumpto vocabulo acceptum satisfactionem comprehendit.

REGVLÆ IV.

Peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum.

Desumitur ex S. Augustini epist. 54. ad Macedon. 1 cuius verba habentur in cap. si res 14. quæst. 6. & in cap. cum tu §. de usuris, lætè de materia restitutionis.

nīs agunt D. Thom. 2. 2. q. 6. 2. Medin. per aliquas questiones de rebus restituendis. Sor. lib. 4. de iustis. q. 6. § 7. D. Antonin. part. 2. tit. 2. a. c. v. § que ad 8. Couat. in reper. huius reg. Nau. in man. c. 17. n. 6. cum seqq. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 4. de rebus. Gabr. Valq. in opuscul. moral. tract. de restit. in foro conscientie.

2 Ratio decisionis est, quia reatus ad penam æternam, qui insurgit ex violatione iustitiæ commutatiuæ, non aliter committitur, nisi si id, quod verè, aut virtualiter ablatum est, restituitur, vt constat ex septimo præcepto Decalogi, de quo Exodus 20. non fursum facies, in eo enim implicite, & reductiue continetur aliud præceptum licet formaliter sit distinctum, de restituendo ea, quæ contra iustitiam commutatiuam verè, aut virtualiter auferuntur, vt per D. Thom. 2. 2. q. 6. art. 3. Sor. de iustis. lib. 4. q. 6. art. 2. Ledesma 2. 4. q. 18. art. 2. post princip. Sed hic agitur de reatu ad penam æternam, qui insurgit ex violatione iustitiæ commutatiuæ. Igitur, &c. Ad probationem minoris aduertendum est peccatum mortale duplicem continere deformitatem, altera est auersio à Deo summo atque incommutabili bono, in qua consistit ratio formalis peccati; altera est inordinata conuersio ad bonum commutabile, nempe ad creaturas: propter hanc duplicem deformitatem duplex quoque pena peccato debetur; vna est, quæ respondet auersioni à Deo, & dicitur damna, nimirum carentiæ visionis diuinæ, altera est, quæ respondet inordinatæ conuersioni ad creaturas, & dicitur pena sensus, nimirum ignis, & cruciatus: colliguntur hæc ex D. Thom. 1. 2. quest. 78. art. 4. & part. 3. q. 86. art. 4. Vtrique autem pena quædam peccator ad Deum non conuertitur est æterna, prior quæ respōdet culpæ infinitæ, nempe auersioni à Deo, & conueniens est, vt qui in bonum æternum peccauit, in æternum quoque puniatur, posterior verò, quia etiam si respondeat culpæ finitæ, nempe inordinatæ conuersioni ad creaturas, quæ in vnoquoque vitio certos mali gradus habet, & ita ex parte obiecti & secundum se, sit pena temporalis; nihilominus tamen ex parte peccantis quandiu ille ad Deum non conuertitur, est æterna. patet quia non solum respondet inordinatæ conuersioni ad creaturas, secundum se, sed etiam inordinatæ conuersioni ad creaturas prout est causa durationis prioris deformitatis, nempe auersionis à Deo. Vnde cum inordinata conuersio ad creaturas, prout est causa durationis prioris deformitatis, nempe auersionis à Deo, quodammodo contineat culpam infinitam, vt patet, merito etiam pena, quæ respondet huic culpæ, quando peccator ad Deum non conuertitur, in hunc sensum æterna est; & vti talis in inferno luenda, iuxta illud Matt. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum*, significat Conc. Trid. sess. 6. de iustific. can. 30. & ad hæc reducenda sunt quæ trahunt S. Thom. d. q. 87. art. 6. Magist. & communis in 2. dist. 42.

4 In hunc igitur sensum dicimus peccatum de quo hic, esse reatum ad penam æternam. Probarur, quia in hac reg. agitur de peccato, id est, de macula, seu labe peccati ante dimissionem, id est, antequam peccator ad Deum conuertatur; constat ex verbis text. ibi, *non dimittitur*, atqui macula, seu labe peccati ante dimissionem importat reatum ad penam æternam, scilicet dāni, quæ æterna est, iuxta supradicta. Igitur, &c. Addimus postquam peccator ad Deum conuertitur, tollitur omnino reatus ad æternam penam damni, & reatus ad æternam penam sensus. Patet, nam quemadmodum hæc per auersionem à Deo tanquam per malum infinitum incurruntur, & sunt veluti consequentia inimicitie Dei, in qua qui est necessariò penas æternas luere debet, ita etiam per conuersionem,

qua peccator reordinatur in Deum, tanquam per bonum quoddam infinitum, omnino tolluntur, & illorum sublatio est etiam veluti consequens amicitie Dei, cum qua non est cōpatible vt quis sit reus penarum æternarum, quare in his terminis tantum manet in peccatore reatus ad penam sensus secundum se, & ita temporalem iuxta supradicta, qui compatibilis est cum conuersione, & cum amicitia Dei quousque in hoc seculo, vel in purgatorio per opera penalia luatur.

Peccatum namque, id est, reatum penæ æternæ de quo hic nō est simpliciter & absolute quicquid actus, sed est ille tantū, qui insurgit ex aliquis rei ablatione, patet ex hac reg. ibi, *ablatum*, quod in hac materia dicitur omne illud, quod verè & virtualiter auferuntur, verè vt si quid furto, rapina, & similibus auferatur, virtualiter vt si quid iniuste retineatur, c. 1. § 2. de restit. spoliat. vel si debiti purum & simplex nō solatur, iuxta modos de quibus per Nau. in man. c. 17. § n. 1. 2. vel tandem si aliquod ius probabiliter speratur, & ita in re, vel ad tē impediatur, vt in c. noli de spoliis. & in c. in litteris 5. de apostob. & in aliis speciebus, de quibus per Nau. d. c. 17. n. 69. & 71. Vbi quæque autē aliquid verè, aut virtualiter auferuntur, offendunt iustitiā cōmutatiuā, Caus. 2. 2. q. 6. 2. art. 6. Sor. de iustis. lib. 4. q. 6. art. 1. in corpore, Cou. in presenti. p. 2. in princ. Ex tali offensione, seu violatione procedente ex aliquis rei ablatione insurgit peccatum, seu reatus ad penam æternam, quod non aliter deletur quā si id, quod verè, aut virtualiter ablatum est, restituitur, hæc verò restitutio dupliciter consideratur, scilicet, vel ratione iniustæ acceptationis, vt quia quia iniuste abstulit, vel ratione solius rei acceptæ, vt quia qui est ab alio ablatam possidet, inter vtramque vltra alias differentias illa principalis constituitur quod restituitur, quæ fit ratione solius rei acceptæ, tantum est propriè restitutio, quando res ablata, quæ ad tertium peruenit, ad illum scienter & iniuste retinetur, & ita iam virtualiter auferitur ex dictis, vnde restitutio iā non est ratione solius rei acceptæ, sed ratione iniustæ acceptationis, seu retentionis, vt patet; ceterum si tertius ille quāprimū scit rem alienam esse, statim domino restituit, non dicitur verè & propriè restituere, nec enim aliquid contra iustitiam commutatiuam cōmitit, sed potius dicitur rem reddere, vt etiam de eo, qui debitum statuto tēpore soluit, quod scilicet propriè restituere nō dicatur, aduertit Sor. de iustis. lib. 4. § 6. art. 2.

Nisi restituatur ablatum, intellige quoad hoc seculum, restitutio enim post mortem penitentis non liberat à pena in alio seculo purganda, nec propter ipsius restitutorem dilationē anima in purgatorio detinetur, ex multis, quæ adducit Sor. lib. 4. de iustis. q. 6. art. 1. ad conuincendam ineptam vulgi opinionem contrarium sentientes, idem tenent etiam Nau. in man. c. 17. n. 68. Card. Berlanda de purg. lib. 2. c. 16. & est vulgaris Theologorum traditio in 4. dist. 16. quicquid Anan. Abb. & alij ex nostris diuersim videantur sententia, arg. text. in c. in litteris, de apostob. ibi, *vt sic à peccato valeat liberari*, quod tamen satisfactio, prout est tertia pars Penitentia, & in hoc seculo, & in futuro, nōpe in purgatorio, locum habet; id quod euidenter patet, alias enim iniqua esset lex Diuina, quæ statueret animam defuncti in gratia decedentis ex culpabili mora hæretum in non restituendo in purgatorio detineri: insuper ex eadem mora culpabili pena purgatorii temporalis natura sua fieret æterna, non ex propria defuncti, sed hæretum culpa, & consequenter purgatorium eidem animæ redderetur infernus, cum præcipua inter vtrumque differentia ex perpetua, vel temporali temporis diuturnitate, quod atinet